ΚΑΜΙΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ Ή ΔΕΞΙΑ, ΚΑΜΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ – ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΡΧΙΑ!

ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Αριθμ. Φύλλου 125

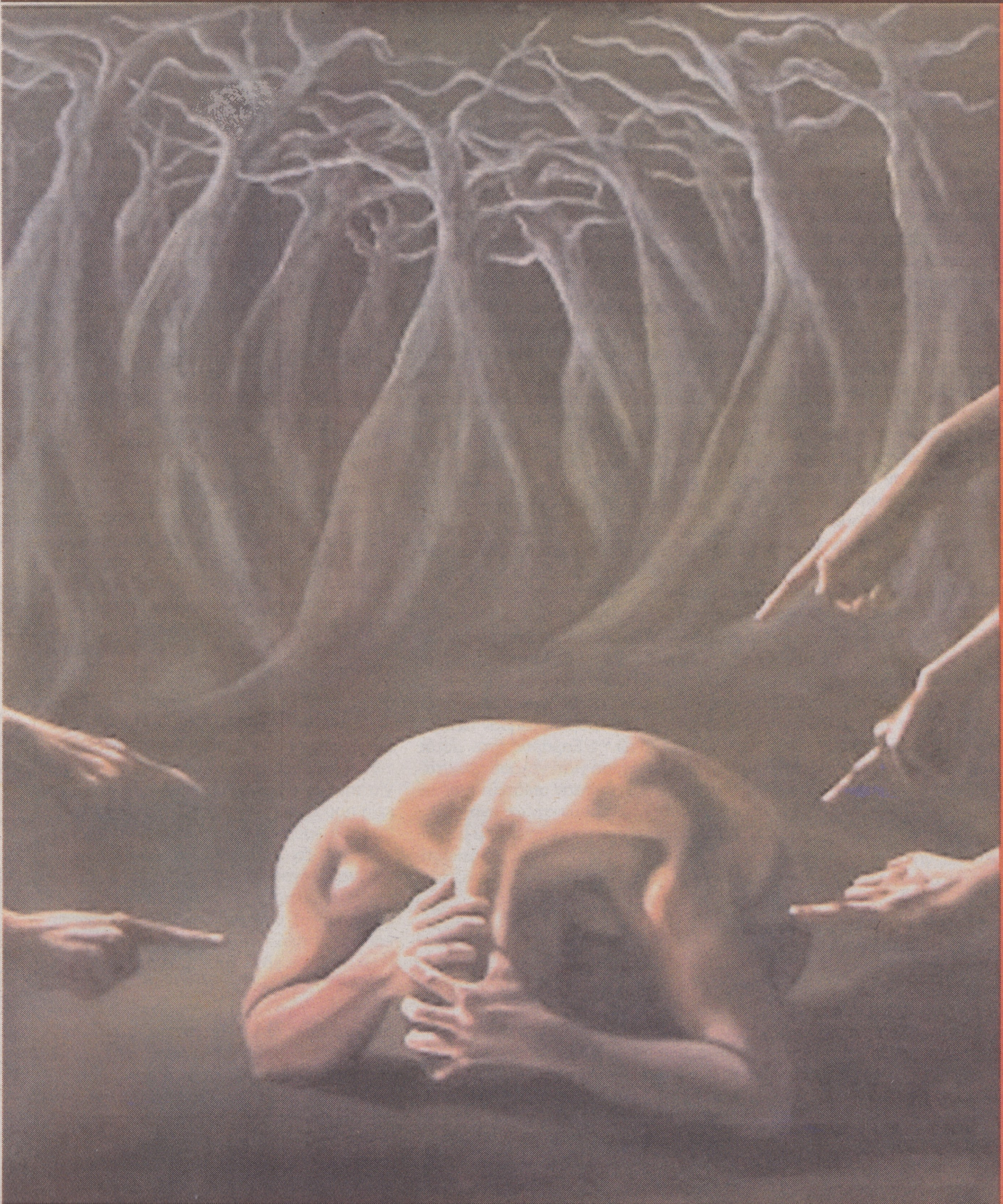
ΜΑΡΤΙΟΣ 2013

1,5 ΕΥΡΩ

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Κάθε εξουσία είναι εξευτελιστική. Εξευτελίζει εκείνους που την ασκούν, εξευτελίζει και εκείνους

Κάθε εξουσία είναι εξευτελιστική. Εξευτελίζει εκείνους που την ασκούν, εξευτελίζει και εκείνους επί των οποίων ασκείται και την ανέχονται.

εκείνους που
την ασκούν,
εξευτελίζει
και εκείνους
επί των οποίων
ασκείται
και
την ανέχονται.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο Ιντί Αμίν Νταντά των Βαλκανίων

«Ελλάδα είναι μία μοντέρνα ευρωπαϊκή χώρα και θα προστατεύσουμε τις επενδύσεις με κάθε κόστος», δήλωσε στην Wall Street Journal ο δισέγγονος της Πηνελόπης Δέλτα. Και όταν ο Σαμαράς εννοεί με «κάθε κόστος» το εννοεί και με το παραπάνω. Δεν ξέρω πόσοι αντιληφθήκατε μιαν ανάλαφρη ειρωνεία, να είσαστε, όμως, βέβαιοι ότι ο Αντώνης ο Σαμαράς δεν την έχει αντιληφθεί γιατί δεν έχει αυτοσαρκαστεί ποτέ. Φοβάται πάρα πολύ μην χάσει το διεθνές κύρος του. Το ίδιο υπαρξιακό δράμα βιώνουν λίγο-πολύ όλοι οι εκπρόσωποι του «ευρωπαϊκού κόμματος». Ο Σαμαράς κρύβει μέσα του έναν τυρρανικό κογκολέζο φύλαρχο με φουστανέλλα και τσαρούχια, εικονοστάσια, προτομές αρχαίων και φωτογραφίες από τον πύργο του Άιφελ ή ένα Γκόρτσο που βαστάει για μαγκούρα τον Φαήλο τον Κρανιδιώτη. Αν, δε, άφηνε μουστάκι Απόκριες, γαρ, θα έμοιαζε πολύ με Κούρδο υφυπουργό του Ιρακινού Κουρδιστάν ή –θεός φυλάξει– με τούρκο δήμαρχο από τα μέρη της Ανατολίας. Τί ποιο φυσικό λοιπόν για τον πολυχρονεμένο Σαμαρά να παραδώσει την μισή ελληνική επικράτεια στους χρυσοθήρες και να κυβερνά με φιρμάνια (που λέγονται Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου στην πολιτικώς ορθή γλώσσα) πρόχειρα μεταφρασμένα από την γερμανική και την αγγλική γλώσσα. Βροχή έρχονται τα φιρμάνια ενσωματώνοντας τις απαιτήσεις των δανειστών στο «εσωτερικό δίκαιο» του κρατιδίου που βασιλεύει ο Αντώνης ο Τρομερός. Στην πορεία γίνονται και μεταφραστικά λάθη όπως στο

είναι να θέλει ένα όπλο και μάλιστα αληθινό και όχι σαν και αυτά που βγάζουν ψεύτικες φλόγες και -θανατηφόρα σύμπτωση- η περιέργεια το οδηγεί στο συρτάρι που ο ασυνείδητος πατέρας έχει ξεχάσει ξεκλείδωτο και ανακαλύπτει το μπιστόλι... Την συνέχεια θα την μάθουμε πιθανότατα στις ειδήσεις. Φανταστείτε τώρα, αν τολμάτε βέβαια, τί θα γίνει αν πολλοί, πάρα πολλοί μπόμπιρες έρθουν ταυτόχρονα σε επαφή με αυτά τα σύνεργα του σατανά. Και τί θα πούμε τότε για τον εγκληματία που δασκάλεψε αυτές τις αθώες ψυχές να πάνε να συναντήσουν την παγερή πνοή του θανάτου;

Άγνωστο γιατί, ήρθαν στο μυαλό αυτές οι θλιβερές σκέψεις όταν διάβασαμε τον πανηγυρικό του βετεράνου Ηλία Κασιδιάρη για την επέτειο των Ιμίων. Ο συναγωνιστής Κασιδιάρης θυμάται (θυμάται, καλά διαβάσατε) ένα πολεμικό περιστατικό στην Κύπρο το 1964 όταν ο Ντερτιλή που δεν κρατιόταν για έφοδο, παράκουσε τις εντολές του στρατηγού Γρίβα που διέτασσε το σταμάτημα της επέλασης των ειδικών δυνάμεων της ΕΛΔΥΚ. Ο Ντερτιλής έκανε μια θεαματική κίνηση μπροστά στους στρατιώτες του, για να μην ακούει τον Γρίβα από τον ασύρματο, πυροβόλησε τον ίδιο τον ασύρματο! Υπό κανονικές συνθήκες θα χαρακτηριζόταν ως ανισόρροπος και θα απαλλασσόταν από τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις, αλλά η μεθυστική πολεμική τρέλα ξέρει να συγχωρεί τέτοιες αθώες ιδιορρυθμίες. Που τα θυμάται αυτά ο συναγωνιστής Κασιδιάρης; Μα φυσικά ο συναγωνιστής Κασιδιάρης πολεμούσε δίπλα στον Ντερτιλή (σοβαρευτείτε, είναι δυνατόν να λείπει ο Ηλίας από την ΕΟΚΑ;) και το γεγονός αυτό τον σημάδεψε για πάντα. *«Ο ασύρματος είχε σιγήσει, η λογική είχε πάψει, οι Έλληνες είχαν νικήσει. Το τούρκικο χωριό είχε γίνει στάχτη»*, γράφει στο ημερολόγιό του ο Ηλίας ο Τουρκοφάγος μέσα στο αντίσκηνο του, κάπου στον Πενταδάχτυλο.

Να, λοιπόν, ποια είναι η έκκληση του Λαφαζάνη της ακροδεξιάς προς τους συναγωνιστές του:

«Όταν λοιπόν έρχονται στιγμές δύσκολες και σας πιέζει η λογική και σας φωνάζει μέσα από τον ασύρματο, κάντε μία απλή πρά-

κώς δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι ήρθαν οι μικροομολογιούχοι για να περιλάβουν τον Ευάγγελο Βενιζέλο που με το PSI του, τους λήστεψε τις οικονομίες μιας ζωής, ήταν όμως ήδη αποκλεισμένα τα γραφεία από τους απλήρωτους, εδώ και ενα χρόνο, υπαλλήλους του Πασόκ που είχαν μπουκάρει σαν τρελοί και προπηλάκιζαν έναν κύριο με κουστούμι που φώναζε πως είναι ο ιδιοκτήτης του κτιρίου και πως είχε έρθει να πετάξει έξω τους Πασόκους που του χρώσταγαν δεκατέσσερα νοίκια και του είχαν ξεχαρβαλώσει το κτίριο. Η ένταση κορυφώθηκε όταν στελέχη του Κινήματος ανακοίνωσαν με ντουντούκες ότι θα υπογράψουν νέο Συμβόλαιο με το Λαό, αυτή τη φορά με τον Αλέξη Τσίπρα. Στις συμπλοκές εκτοξεύτηκαν καρέκλες και τασάκια, φως φανάρι ότι καταστρατηγείται οριζοντίως και καθέτως ο αντικαπνιστικός νόμος. Στην ψηφοφορία για το συνέδριο ο αρχιψεύταρος Βενιζέλος ανακοίνωσε ότι ψήφισαν 100.000 άτομα ακριβώς, ούτε ένας λιγότερος ή περισσότερος, τους 2.500 ή 2.600 «συνέδρους» (εδώ δεν χρειάζεται ακρίβεια) που θα αρχίσουν άμεσα τον αγώνα της αλληλοεξόντωσης, ώστε να επιζήσουν οι πιο δυνατοί που θα σηκώνουν τον Βενιζέλο με φορείο, όπως προστάζουν τα νέα αφρικάνικα ήθη για τους φυλάρχους της Νέας Ελλάδας.

Ούτε σε ξερονήσια, ούτε σε φυλακές

Εσύ φίλε αναγνώστη τί έκανες όταν «κυνηγούσαν τους κομμουνιστές»; Έννοια σου και έρχεται η σειρά σου, αν πιστέψουμε το αφελές χιλιοειπωμένο ρητό που λανθασμένα αποδίδεται στον Μπερτολντ Μπρέχτ. Η γνωστή μας από παλιότερο επεισόδιο τρελοπαρέα του ΠΑΜΕ, αποτελούμενη από «δεκάδες συνδικαλιστές» και γερο-φοιτητές της ΚΝΕ, μετά από πολύμηνη απραξία, αποφάσισαν με άκρα μυστικότητα να κάνουν την καθιερωμένη μπολσεβίκικη έφοδο στο γραφείο του υπουργού εργασίας Ιωάννη Βρούτση και να σκίσουν χαρτιά, επειδή ο ΣΥΡΙΖΑ συνέχιζε την –έστω ελαφρά– ανοδική τάση του στις δημοσκοπήσεις. Όπλισμένοι με φραπέδες και έχοντας όλα τα δίκια του εργάτη με το μέρος τους, ανακάτεψαν τους φακέλους σε δύο γραφεία και εκτονώθηκαν με μερικές

χης πασών των αγροτοσυνάξεων, ο Βαγγέλης ο Μπούτας, πρώην βουλευτής του ΚΚΕ, φαινόταν σαν άρρωστος. Άοσμος, άχρωμος και άγευστος, απογοήτευσε και εξόργισε τους οπαδούς του στην πόλη, όταν δεσμεύτηκε και ξαναδεσμεύτηκε ότι δεν ...θα κλείσει τους εθνικούς δρόμους. Τί μπλόκα είναι αυτά τέλος πάντων; Το μόνο αξιοσημείωτο γεγονός κατάντησε να είναι η ...επίσκεψη Τσίπρα στο «κόκκινο στρατηγείο» της Νίκαιας και βασίλειο του Βαγγέλη του Μπούτα. Όποιοι περίμεναν να δούν «μάτς», δηλαδή τον ασυμβίβαστο κομμουνιστή Μπούτα να τα ψέλνει ένα χεράκι στον οπορτουνιστή Τσίπρα και χαϊδεμένο παιδί την αμερικανοσιωνιστικής διπλωματίας έχασαν την ώρα τους. Οι υπήκοοι του Μπούτα τον ανέβασαν στην καρότσα ενός αγροτικού και εκεί ο Τσίπρας, υπό βροχή, έβαλε φωτιά στις κακοτράχαλες καρδιές της υπαίθρου με τα λόγια του.

Για όσους δεν το έχουν αντιληφθεί ακόμα, υπάρχει σταθερή πρόοδος στην προσέγγιση ΣΥΡΙΖΑ-ΚΚΕ παρά τις εκατέρωθεν φωνασκίες. Ο προσεκτικός αναγνώστης του Ριζοσπάστη δεν διαβάζει πια το συνηθισμένο υβρεολόγιο κατά των «οππορτουνιστών». Δεν τα βρήκαν, όμως, στα ποτάμια. Ο Μπούτας θέλει ολάκερο τον Αχελώο για να ποτίζει τα τσιφλίκια του και τον αξίζει με το παραπάνω, αλλά ο Τσίπρας δεν συμφωνεί ακόμη. Προς το παρόν ο Αχελώος θα την γλιτώσει.

Παραθέτουμε απόσπασμα διαλόγου από την «συνάντηση κορυφής» Τσίπρα-Μπούτα που θα μείνει στην ιστορία της Αριστεράς ως το «σύμφωνο της Νίκαιας».

Τσίπρας: *Γιατί μου στεναχωρήσατε τον Παναγιώτη;*

Μπούτας: *Γιατί έκανε βλακεία.*

Τσίπρας: *Οι βλακείες πληρώνονται...*

Ο «Παναγιώτης που κάνει βλακείες» δεν είναι άλλος από τον καπετάν-φασαρία Παναγιώτη Λαφαζάνη που είχε την αυθάδεια να παρουσιαστεί στον βασιλιά Μπούτα δυο μέρες πριν και να προτείνει «κοινό μέτωπο αγροτών-εργατών» και έφυγε σχεδόν με τις κλωτσιές!

Η *χώρα και θα προστατεύσουμε τις επενδύσεις με κάθε κόστος*», δήλωσε στην Wall Street Journal ο δισέγγονος της Πηνελόπης Δέλτα. Και όταν ο Σαμαράς εννοεί με «κάθε κόστος» το εννοεί και με το παραπάνω. Δεν ξέρω πόσοι αντιληφθήκατε μιαν ανάλαφρη ειρωνεία, να είσαστε, όμως, βέβαιοι ότι ο Αντώνης ο Σαμαράς δεν την έχει αντιληφθεί γιατί δεν έχει αυτοσαρκαστεί ποτέ. Φοβάται πάρα πολύ μην χάσει το διεθνές κύρος του. Το ίδιο υπαρξιακό δράμα βιώνουν λίγο-πολύ όλοι οι εκπρόσωποι του «ευρωπαϊκού κόμματος». Ο Σαμαράς κρύβει μέσα του έναν τυρρανικό κογκολέζο φύλαρχο με φουστανέλλα και τσαρούχια, εικονοστάσια, προτομές αρχαίων και φωτογραφίες από τον πύργο του Άιφελ ή ένα Γκόρτσο που βαστάει για μαγκούρα τον Φαήλο τον Κρανιδιώτη. Αν, δε, άφηνε μουστάκι Απόκριες, γαρ, θα έμοιαζε πολύ με Κούρδο υφυπουργό του Ιρακινού Κουρδιστάν ή –θεός φυλάξει– με τούρκο δήμαρχο από τα μέρη της Ανατολίας. Τί ποιο φυσικό λοιπόν για τον πολυχρονεμένο Σαμαρά να παραδώσει την μισή ελληνική επικράτεια στους χρυσοθήρες και να κυβερνά με φιρμάνια (που λέγονται Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου στην πολιτικώς ορθή γλώσσα) πρόχειρα μεταφρασμένα από την γερμανική και την αγγλική γλώσσα. Βροχή έρχονται τα φιρμάνια ενσωματώνοντας τις απαιτήσεις των δανειστών στο «εσωτερικό δίκαιο» του κρατιδίου που βασιλεύει ο Αντώνης ο Τρομερός. Στην πορεία γίνονται και μεταφραστικά λάθη όπως στο Διάταγμα για την απελευθέρωση τους επαγγέλματος του... ψυκτικού, όπου αντί για «Αθήνα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας» γράφει, «Βερολίνο, ο πρόεδρος» κ.τ.λ.

Πάντα επίκαιρος ο Όσκαρ Ουάιλντ έγραφε στο τέλος του 19ου αιώνα: «**Κάθε εξουσία είναι εξευτελιστική. Εξευτελίζει εκείνους που την ασκούν, εξευτελίζει και εκείνους επί των οποίων ασκείται**»...

Άμεσα μετρητά!

Αρκετές κυριακάτικες εκδόσεις και ιστοσελίδες της τελευταίας κυριακής του Φλεβάρη φιλοξενούσαν το ίδιο, πανομοιότυπο ρεπορτάζ. Άγριοι κουκουλοφόροι με στρατιωτικές στολές και με τα μαχαίρια στα δόντια επιτέθηκαν κατά των μικρών, αγνών και παρθένων χρυσοθήρων. Η εξήγηση είναι πολύ απλή. Δίπλα ακριβώς, μια διαφημιστική καταχώρηση της «Ελληνικός Χρυσός», με χρυσά, ολόχρυσα γράμματα! Η «χρυσή» επένδυση

γυρικό του βετεράνου Ηλία Κασιδιάρη για την επέτειο των Ιμίων. Ο συναγωνιστής Κασιδιάρης θυμάται (θυμάται, καλά διαβάσατε) ένα πολεμικό περιστατικό στην Κύπρο το 1964 όταν ο Ντερτιλή που δεν κρατιόταν για έφοδο, παράκουσε τις εντολές του στρατηγού Γρίβα που διέτασσε το σταμάτημα της επέλασης των ειδικών δυνάμεων της ΕΛΔΥΚ. Ο Ντερτιλής έκανε μια θεαματική κίνηση μπροστά στους στρατιώτες του, για να μην ακούει τον Γρίβα από τον ασύρματο, πυροβόλησε τον ίδιο τον ασύρματο! Υπό κανονικές συνθήκες θα χαρακτηριζόνταν ως ανισόρροπος και θα απαλλασσόταν από τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις, αλλά η μεθυστική πολεμική τρέλα ξέρει να συγχωρεί τέτοιες αθώες ιδιορρυθμίες. Που τα θυμάται αυτά ο συναγωνιστής Κασιδιάρης; Μα φυσικά ο συναγωνιστής Κασιδιάρης πολεμούσε δίπλα στον Ντερτιλή (σοβαρευτείτε, είναι δυνατόν να λείπει ο Ηλίας από την ΕΟΚΑ;) και το γεγονός αυτό τον σημάδεψε για πάντα. «*Ο ασύρματος είχε σιγήσει, η λογική είχε πάψει, οι Έλληνες είχαν νικήσει. Το τούρκικο χωριό είχε γίνει στάχτη*», γράφει στο ημερολογιό του ο Ηλίας ο Τουρκοφάγος μέσα στο αντίσκηνο του, κάπου στον Πενταδάχτυλο.

Να, λοιπόν, ποια είναι η έκκληση του Λαφαζάνη της ακροδεξιάς προς τους συναγωνιστές του:

«Όταν λοιπόν έρχονται στιγμές δύσκολες και σας πιέζει η λογική και σας φωνάζει μέσα από τον ασύρματο, κάντε μία απλή πράξη. Τραβήξτε το πιστόλι και πυροβολήστε τον ασύρματο. Αυτό είναι το επιμύθιο του Αγώνα μας, αυτό είναι το διαρκές πρόσταγμα της Χρυσής Αυγής».

Κόντρα στο ρεύμα, οι συνεχιστές του Ντερτιλή με το μαχαίρι στα δόντια εφορμούν σε νοσοκομεία και νηπιαγωγεία καταδιώκοντας τις αλλοδαπές αποκλειστικές νοσοκόμες, τα νήπια και τις δασκάλες. Σκεφτείτε τί έχει να γίνει αν οι 20χρονοι και 30χρονοι «μπόμπιρες» (στην ελληνική οικογένεια η παιδική ηλικία συνεχίζεται ως τα 35) πάρουν τοις μετρητοίς τις μπαλαφαριές του Κασιδιάρη και αρχίσουν τα σμπάρα. Κάνουμε λοιπόν θερμή παράκληση προς την ψυχιατρική κοινότητα να μεριμνήσει άμεσα για αυτό το φαινόμενο προτού θρηνήσουμε αθώα θύματα από βόλι αδερφικό...

Το Πασόκ είναι εδώ

Είναι ένας κανόνας απαράβατος που οι πα-

Τσίπρα. Στις συμπλοκές εκτοξεύτηκαν καρέκλες και τασάκια, φως φανάρι ότι καταστρατηγείται οριζοντίως και καθέτως ο αντικαπνιστικός νόμος. Στην ψηφοφορία για το συνέδριο ο αρχιψεύταρος Βενιζέλος ανακοίνωσε ότι ψήφισαν 100.000 άτομα ακριβώς, ούτε ένας λιγότερος ή περισσότερος, τους 2.500 ή 2.600 «συνέδρους» (εδώ δεν χρειάζεται ακρίβεια) που θα αρχίσουν άμεσα τον αγώνα της αλληλοεξόντωσης, ώστε να επιζήσουν οι πιο δυνατοί που θα σηκώνουν τον Βενιζέλο με φορείο, όπως προστάζουν τα νέα αφρικάνικα ήθη για τους φυλάρχους της Νέας Ελλάδας.

Ούτε σε ξερονήσια, ούτε σε φυλακές

Εσύ φίλε αναγνώστη τί έκανες όταν «κυνηγούσαν τους κομμουνιστές»; Έννοια σου και έρχεται η σειρά σου, αν πιστέψουμε το αφελές χιλιοειπωμένο ρητό που λανθασμένα αποδίδεται στον Μπερτολντ Μπρέχτ. Η γνωστή μας από παλιότερο επεισόδιο τρελοπαρέα του ΠΑΜΕ, αποτελούμενη από «δεκάδες συνδικαλιστές» και γερο-φοιτητές της ΚΝΕ, μετά από πολύμηνη απραξία, αποφάσισαν με άκρα μυστικότητα να κάνουν την καθιερωμένη μπολσεβίκικη έφοδο στο γραφείο του υπουργού εργασίας Ιωάννη Βρούτση και να σκίσουν χαρτιά, επειδή ο ΣΥΡΙΖΑ συνέχιζε την –έστω ελαφρά– ανοδική τάση του στις δημοσκοπήσεις. Όπλισμένοι με φραπέδες και έχοντας όλα τα δίκια του εργάτη με το μέρος τους, ανακάτεψαν τους φακέλους σε δύο γραφεία και εκτονώθηκαν με μερικές αγριοφωνάρες που τρομοκράτησαν τα κορίτσια, αλλά ο Αντώνης Σαμαράς ήταν αυτός που γέλασε καλύτερα γιατί γέλασε τελευταίος. Αυτό που συνέβη ήταν απίστευτο, οι περισσότεροι δεν το ξέρουν καν ως ανάμνηση: Η αστυνομία να προ-σα-γά-γει κομ-μου-νιστές. Αυτό έχει να συμβει τέσσερις δεκαετίες τουλάχιστον. Επιτέλους σε τί σκοτεινά μονοπάτια καταστολής βαδίζουμε;

Όχι δεν πουλάμε

Πέρασαν αρκετοί Φλεβάρηδες μέχρι να τους ξαναδούμε. Πολλοί είχαν αναρωτηθεί πού στην ευχή είχαν κρυφτεί αυτοί οι περίφημοι «αγρότες», αυτοί οι καταστροφείς της αγροτικής γης, όλα αυτά τα χρόνια. Μήτε από μνημόνια, μήτε από πείνα κατάλαβαν, δοξα νά 'χουν οι ευρωπαϊκές επιδοτήσεις. Φέτος, όμως, ήταν η χρονιά τους να φυτρώσουν, βλέπετε είναι και η τελευταία χρονιά των επιδοτήσεων, που για να τις

χασαν την ώρα τους. Οι υπήκοοι του Μπούτα τον ανέβασαν στην καρότσα ενός αγροτικού και εκεί ο Τσίπρας, υπό βροχή, έβαλε φωτιά στις κακοτράχαλες καρδιές της υπαίθρου με τα λόγια του.

Για όσους δεν το έχουν αντιληφθεί ακόμα, υπάρχει σταθερή πρόοδος στην προσέγγιση ΣΥΡΙΖΑ-ΚΚΕ παρά τις εκατέρωθεν φωνασκίες. Ο προσεκτικός αναγνώστης του Ριζοσπάστη δεν διαβάζει πια το συνηθισμένο υβρεολόγιο κατά των «οππορτουνιστών». Δεν τα βρήκαν, όμως, στα ποτάμια. Ο Μπούτας θέλει ολάκερο τον Αχελώο για να ποτίζει τα τσιφλίκια του και τον αξίζει με το παραπάνω, αλλά ο Τσίπρας δεν συμφωνεί ακόμη. Προς το παρόν ο Αχελώος θα την γλιτώσει.

Παραθέτουμε απόσπασμα διαλόγου από την «συνάντηση κορυφής» Τσίπρα-Μπούτα που θα μείνει στην ιστορία της Αριστεράς ως το «σύμφωνο της Νίκαιας».

Τσίπρας: *Γιατί μου στεναχωρήσατε τον Παναγιώτη;*

Μπούτας: *Γιατί έκανε βλακεία.*

Τσίπρας: *Οι βλακείες πληρώνονται...*

Ο «Παναγιώτης που κάνει βλακείες» δεν είναι άλλος από τον καπετάν-φασαρία Παναγιώτη Λαφαζάνη που είχε την αυθάδεια να παρουσιαστεί στον βασιλιά Μπούτα δυο μέρες πριν και να προτείνει «κοινό μέτωπο αγροτών-εργατών» και έφυγε σχεδόν με τις κλωτσιές!

Καταπολέμηση της βλακείας

Οι «βλακείες του Παναγιώτη» επιτάχυναν τις διαδικασίες στην παράταξη του Τσίπρα για την παρασκευή του αντίδοτου στη βλακεία που είναι η «Επιτροπή Σοφών» στην οποία θα «*συμμετάσχουν επιφανείς προσωπικότητες του δημοσίου βίου, δικηγόροι, Συνταγματαλόγοι και καθηγητές πανεπιστημίου με πλούσια εμπειρία*». Εδώ χρειάζεται μια μουσική υπόκρουση βαριά, υπόκωφη και απειλητική, όπως ο «Χορός των Ιπποτών» από τον έργο του Προκόπιεφ «Ρωμαίος και Ιουλιέττα».

«*Η εξαιρετικά κρίσιμη περίοδος που διανύει η χώρα μας επιβάλλει το καθήκον να ανοίξουμε με συντεταγμένο τρόπο και σε όλο το εύρος της μία μεγάλη συζήτηση για το πολιτικό και θεσμικό εποικοδόμημα*», ξεκίνησε την εισηγησή του ο Αλέξης Τσίπρας και κοιτάχτηκαν με τρόμο...

Η Επιτροπή Σοφών που θα τεθεί επικεφα-

Κουρδιστάν ή –θεός φυλάξει– με τούρκο δήμαρχο από τα μέρη της Ανατολίας. Τί ποιο φυσικό λοιπόν για τον πολυχρονεμένο Σαμαρά να παραδώσει την μισή ελληνική επικράτεια στους χρυσοθήρες και να κυβερνά με φιρμάνια (που λέγονται Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου στην πολιτικώς ορθή γλώσσα) πρόχειρα μεταφρασμένα από την γερμανική και την αγγλική γλώσσα. Βροχή έρχονται τα φιρμάνια ενσωματώνοντας τις απαιτήσεις των δανειστών στο «εσωτερικό δίκαιο» του κρατιδίου που βασιλεύει ο Αντώνης ο Τρομερός. Στην πορεία γίνονται και μεταφραστικά λάθη όπως στο Διάταγμα για την απελευθέρωση τους επαγγέλματος του... ψυκτικού, όπου αντί για «Αθήνα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας» γράφει, «Βερολίνο, ο πρόεδρος» κ.τ.λ.

Πάντα επίκαιρος ο Όσκαρ Ουάιλντ έγραφε στο τέλος του 19ου αιώνα: «**Κάθε εξουσία είναι εξευτελιστική. Εξευτελίζει εκείνους που την ασκούν, εξευτελίζει και εκείνους επί των οποίων ασκείται**»...

Άμεσα μετρητά!

Αρκετές κυριακάτικες εκδόσεις και ιστοσελίδες της τελευταίας κυριακής του Φλεβάρη φιλοξενούσαν το ίδιο, πανομοιότυπο ρεπορτάζ. Άγριοι κουκουλοφόροι με στρατιωτικές στολές και με τα μαχαίρια στα δόντια επιτέθηκαν κατά των μικρών, αγνών και παρθένων χρυσοθήρων. Η εξήγηση είναι πολύ απλή. Δίπλα ακριβώς, μια διαφημιστική καταχώρηση της «Ελληνικός Χρυσός», με χρυσά, ολόχρυσα γράμματα! Η «χρυσή» επένδυση έβαλε εξ άλλου ένα λιθαράκι στην ενότητα της Αριστεράς: ΣΥΡΙΖΑ και ΚΚΕ, που επί της ουσίας δεν διαφέρουν σε τίποτα, συναγωνίστηκαν στο ποιός θα καταδικάσει καλύτερα την επίθεση στις Σκουριές!

Θερμή παράκληση προς την ψυχιατρική κοινότητα και τους κοινωνικούς λειτουργούς

Φανταστείτε έναν κακομαθημένο μπόμπιρα που εξ αιτίας της ασυγχώρητη αμέλειας των κηδεμόνων του ξενυχτά καθημερινά παρακολουθώντας πολεμικές ταινίες. Επόμενο είναι δυνατόν να λείπει ο Ηλίας από την ΕΟΚΑ;) και το γεγονός αυτό τον σημάδεψε για πάντα. «*Ο ασύρματος είχε σιγήσει, η λογική είχε πάψει, οι Έλληνες είχαν νικήσει. Το τούρκικο χωριό είχε γίνει στάχτη*», γράφει στο ημερολόγιό του ο Ηλίας ο Τουρκοφάγος μέσα στο αντίσκηνο του, κάπου στον Πενταδάχτυλο.

Να, λοιπόν, ποια είναι η έκκληση του Λαφαζάνη της ακροδεξιάς προς τους συναγωνιστές του:

«*Οταν λοιπόν έρχονται στιγμές δύσκολες και σας πιέζει η λογική και σας φωνάζει μέσα από τον ασύρματο, κάντε μία απλή πράξη. Τραβήξτε το πιστόλι και πυροβολήστε τον ασύρματο. Αυτό είναι το επιμύθιο του Αγώνα μας, αυτό είναι το διαρκές πρόσταγμα της Χρυσής Αυγής*».

Κόντρα στο ρεύμα, οι συνεχιστές του Ντερτιλή με το μαχαίρι στα δόντια εφορμούν σε νοσοκομεία και νηπιαγωγεία καταδιώκοντας τις αλλοδαπές αποκλειστικές νοσοκόμες, τα νήπια και τις δασκάλες. Σκεφτείτε τί έχει να γίνει αν οι 20χρονοι και 30χρονοι «μπόμπιρες» (στην ελληνική οικογένεια η παιδική ηλικία συνεχίζεται ως τα 35) πάρουν τους μετρητοίς τις μπαλαφαρίες του Κασιδιάρη και αρχίσουν τα σμπάρα. Κάνουμε λοιπόν θερμή παράκληση προς την ψυχιατρική κοινότητα να μεριμνήσει άμεσα για αυτό το φαινόμενο προτού θρηνήσουμε αθώα θύματα από βόλι αδερφικό...

Το Πασόκ είναι εδώ

Είναι ένας κανόνας απαράβατος που οι πασόκοι, με συνδικαλιστική πείρα δεκαετιών, τηρούν ευλαβικά. Αν θέλεις να γίνεις κάποιος, πρέπει να φας ξύλο. Δεν έχει σημασία από ποιόν, δεν έχει σημασία ο λόγος. Και επειδή πια κανείς δεν καταδέχεται ούτε να τους φτύσει στο δρόμο, οι πασόκοι αποφάσισαν να έρθουν στα χέρια δήθεν για τις «συνεδριακές διαδικασίες» στα κεντρικά γραφεία του ΠΑΣΟΚ στην Ιπποκράτους. Δηλαδή υπάρχουν διαφωνίες για το πως θα διακοσμηθεί η τελευταία κατοικία του κόμματος που ίδρυσε ο Ανδρέας Παπανδρέου και ο κόσμος πρέπει να το πιστέψει. Αρχιποδίδεται στον Μπερτολντ Μπρέχτ. Η γνωστή μας από παλιότερο επεισόδιο τρελοπαρέα του ΠΑΜΕ, αποτελούμενη από «δεκάδες συνδικαλιστές» και γερο-φοιτητές της ΚΝΕ, μετά από πολύμηνη απραξία, αποφάσισαν με άκρα μυστικότητα να κάνουν την καθιερωμένη μπολσεβίκικη έφοδο στο γραφείο του υπουργού εργασίας Ιωάννη Βρούτση και να σκίσουν χαρτιά, επειδή ο ΣΥΡΙΖΑ συνέχιζε την –έστω ελαφρά– ανοδική τάση του στις δημοσκοπήσεις. Όπλισμένοι με φραπέδες και έχοντας όλα τα δίκια του εργάτη με το μέρος τους, ανακάτεψαν τους φακέλους σε δύο γραφεία και εκτονώθηκαν με μερικές αγριοφωνάρες που τρομοκράτησαν τα κορίτσια, αλλά ο Αντώνης Σαμαράς ήταν αυτός που γέλασε καλύτερα γιατί γέλασε τελευταίος. Αυτό που συνέβη ήταν απίστευτο, οι περισσότεροι δεν το ξέρουν καν ως ανάμνηση: Η αστυνομία να προ-σα-γά-γει κομ-μου-νιστές. Αυτό έχει να συμβεί τέσσερις δεκαετίες τουλάχιστον. Επιτέλους σε τί σκοτεινά μονοπάτια καταστολής βαδίζουμε;

Όχι δεν πουλάμε

Πέρασαν αρκετοί Φλεβάρηδες μέχρι να τους ξαναδούμε. Πολλοί είχαν αναρωτηθεί πού στην ευχή είχαν κρυφτεί αυτοί οι περίφημοι «αγρότες», αυτοί οι καταστροφείς της αγροτικής γης, όλα αυτά τα χρόνια. Μήτε από μνημόνια, μήτε από πείνα κατάλαβαν, δοξα νά 'χουν οι ευρωπαϊκές επιδοτήσεις. Φέτος, όμως, ήταν η χρονιά τους να φυτρώσουν, βλέπετε είναι και η τελευταία χρονιά των επιδοτήσεων, που για να τις πάρουν καταστρέφουν τα προϊόντα τους, και τα καθιερωμένα αγροτικά «μπλόκα» έκαναν ξανά την παρουσία τους. Τί χάλια, όμως, είναι αυτά; Πού είναι οι κόκκινες ξαναμμένες μούρες των «αγροτοσυνδικαλιστών»; Πού είναι οι αγριοφωνάρες; Γιατί δεν ακούγεται το γλυκό κελάρυσμα του Πηνειού: «Όλα τα κιλά-όλα τα λεφτά»; Κάποτε τα «μπλόκα» θύμιζαν υπαίθριες εκθέσεις αγροτικών μηχανημάτων στη Φρανκφούρτη (που λέει ο λόγος) και τώρα με το ζόρι μετράς καμια ντουζίνα «τεθωρακισμένα του κάμπου» σε κάθε ταϊφά. Αλλά και ο πρύτανης του Θεσσαλικού Κάμπου και πατριάρως το «σύμφωνο της Νικαιας».

Τσίπρας: *Γιατί μου στεναχωρήσατε τον Παναγιώτη;*

Μπούτας: *Γιατί έκανε βλακεία.*

Τσίπρας: *Οι βλακείες πληρώνονται...*

Ο «Παναγιώτης που κάνει βλακείες» δεν είναι άλλος από τον καπετάν-φασαρία Παναγιώτη Λαφαζάνη που είχε την αυθάδεια να παρουσιαστεί στον βασιλιά Μπούτα δυο μέρες πριν και να προτείνει «κοινό μέτωπο αγροτών-εργατών» και έφυγε σχεδόν με τις κλωτσιές!

Καταπολέμηση της βλακείας

Οι «βλακείες του Παναγιώτη» επιτάχυναν τις διαδικασίες στην παράταξη του Τσίπρα για την παρασκευή του αντίδοτου στη βλακεία που είναι η «Επιτροπή Σοφών» στην οποία θα «*συμμετάσχουν επιφανείς προσωπικότητες του δημοσίου βίου, δικηγόροι, Συνταγματαλόγοι και καθηγητές πανεπιστημίου με πλούσια εμπειρία*». Εδώ χρειάζεται μια μουσική υπόκρουση βαριά, υπόκωφη και απειλητική, όπως ο «Χορός των Ιπποτών» από το έργο του Προκόπιεφ «Ρωμαίος και Ιουλιέττα».

«*Η εξαιρετικά κρίσιμη περίοδος που διανύει η χώρα μας επιβάλλει το καθήκον να ανοίξουμε με συντεταγμένο τρόπο και σε όλο το εύρος της μία μεγάλη συζήτηση για το πολιτικό και θεσμικό εποικοδόμημα*», ξεκίνησε την εισηγησή του ο Αλέξης Τσίπρας και κοιτάχτηκαν με τρόμο...

Η Επιτροπή Σοφών που θα τεθεί επικεφαλής των ανόητων του ΣΥΡΙΖΑ και των κινημάτων της οικολογίας της αυτοδιαχείρισης και ό,τι τραβάει η ψυχή σας, θα εκπονήσει μελέτη και θα εισηγηθεί αλλαγές στο κράτος, το πολιτικό σύστημα και το Σύνταγμα.

Ξαφνικά αλλάζει η μουσική και ακούγονται τραγούδια από τα στρουμφάκια. Είναι η στιγμή που ο Αλέξιος Τσίπρας ανακοινώνει τον πρόεδρο της Επιτροπής Σοφών, τον πρώην πρόεδρο του ΣΥΝ και διατελέσαντα πρόεδρα για ένα φεγγάρι στον Παναθηναϊκό, τον ανυπόφορα βαρετό Νίκο Κωνσταντόπουλο!

ΕΑΝ ΔΕΝ ΒΡΙΣΚΕΤΕ ΤΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ Ή ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΤΕ ΜΑΖΙ ΜΑΣ

Πόσο αντίθετη στη ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ είναι η ΑΡΙΣΤΕΡΑ;;;

Ακόμη και αν κάποιος δεν επιθυμεί να εντρυφήσει στην πολιτική οικονομία, δεν μπορεί να αποφύγει την έστω επιδερμική ενασχόληση με την γνωριμία των οικονομικών όρων. Και αυτό δεν αφορά μονάχα το έντονα τεχνο-οικονομικό σήμερα, αλλά έρχεται από παλιά, από τότε που ο Μάρξ στόχευε περισσότερο στην οικονομία και στο κεφάλαιο. Και προοδευτικά όλο και περισσότερο η οικονομική λογική δυεισδύει στη ζωή των ανθρώπων, περισσότερες σελίδες με οικονομικά θέματα στις εφημερίδες, ρεπορτάζ στη τηλεόραση με συχνό φόντο τα τελευταία χρόνια τις μηχανές που κόβουν χρήμα. Οξύμωρο; Την χρονική περίοδο που όλο και περισσότερα κομμάτια του πληθυσμού φτωχοποιούνται, η τηλεόραση «ταΐζει» εκτυπωτικές μηχανές χρήματος. Από τους διαμορφωτές και χειραγωγούς της «κοινής γνώμης» τίποτα δεν αφήνεται στη τύχη, όλα σκηνοθετημένα με κάθε λεπτομέρεια. Βασικό μέρος της οικονομικής θεματολογίας καταλαμβάνει και στη παρούσα χρονική περίοδο η φορολογία. Και δεν θα μπορούσε να είναι διαφορετικά, αφού οι έκτακτες εισφορές των τελευταίων δύο χρόνων, τόσο στο μέγεθος τους όσο και στην ένταση τους αποτελούν μοναδικό παράδειγμα στην σύγχρονη ιστορία. Μόνο με τις έκτακτες εισφορές σε φεουδάρχες, αυτοκράτορες και αποικιοκράτες θα μπορούσε να συγκριθεί. Η φορολογία, εν τη γενέσει της, αποτελεί μια κρατική επιβολή. Δεν νοείται κράτος χωρίς φορολογία και ασφαλώς φορολογία χωρίς κράτος. Στα καθ' ημάς, όμως, υπάρχει το οξύμωρο, να θεωρείται η Αριστερά ότι είναι ενάντια στους φόρους παρ' ότι είναι κρατίστικη και ο νέο-φιλελευθερισμός να πιστώνεται ότι είναι υπέρ των φόρων παρ' ότι λογίζεται ως αντι-κρατικός. Εδώ φυσικά διαμορφώνονται και οι σύγχρονες αντιφάσεις της εποχής μας, αφού οικονομικά θεωρητικά κείμενα ανατρέπονται στη πράξη λόγω του status που επικρατεί. Έτσι, στις ΗΠΑ όλο το οικονομικό και τραπεζικό κατεστημένο, το 2007, πίεζε το κράτος να «κόψει» χρήμα για να μην χρεοκοπήσουν οι τράπεζες και τα κατάφερε. Έτσι οι «αντι»-κρατιστές φιλελεύθεροι καπιταλιστές μετά χαράς υποδέχθηκαν το κρατικό παρεμβατιϊκό κοινωνικό μοντέλο ανατρέπεται άλλοτε σταδιακά και άλλοτε απότομα εφαρμόζοντας τις G8/G20 αποφάσεις τους. Μπορεί εδώ να μην «έκοψε» χρήμα, αλλά ως δομική επιλογή είχε και έχει να διασώσει το τραπεζικό σύστημα μεταφέροντας τη «λύση» δημοσιονομικά στους πολίτες.

Ιστορικά το δυτικό ευρωπαϊκό μοντέλο μπορούσε να παρουσιάζει «κοινωνικό πρόσωπο», αφού στηρίχτηκε στην αποικιοκρατία δεκαετιών, την παγκόσμια οικονομική κυριαρχία και την στρατιωτική άμυνα για την Δύση την είχαν αναλάβει οι ΗΠΑ. Το αντίπαλο στρατιωτικά δέος στην Σοβιετική Ένωση δεν ήταν η καπιταλιστική Ευρώπη αλλά οι ΗΠΑ. Ενώ οι χώρες που ελέγχονταν αποικιοκρατικά (μερικές δεκάδες δηλαδή) έπαιζαν κατά κάποιο τρόπο το ρόλο της Κίνας σήμερα, όχι τόσο βιομηχανικά όσο ως προς την παροχή πρώτων υλών. Είναι λογικό, λοιπόν, ως Ευρώπη, όταν από τη μια πλευρά αφαιμάσσεις τρίτες χώρες και από την άλλη στρατιωτικά το μεγαλύτερο βάρος το σηκώνουν οι ΗΠΑ, να έχεις χρήμα και χώρο για «κοινωνική πολιτική». Δηλαδή τα προνόμια που απολάμβανε κάποιος πολίτης της Γαλλίας ή Βρετανίας ήταν προϊόν μιας άλλης καταπιεστικής σχέσης που διαμορφωνόταν κάπου αλλού, στην Αφρική για παράδειγμα. Ασφαλώς η σημασία και η δράση των κοινωνικών επαναστάσεων στον ευρωπαϊκό χώρο αποτέλεσε σημαντική βελτιωτική κίνηση –και δυστυχώς όχι ολικά απελευθερωτική– για τις ζωές χιλιάδων ανθρώπων, αλλά δεν μπορούμε να μην στεθούμε και σε αυτή την παράμετρο, η οποία άλλαξε περιεχόμενο, εμπλουτίστηκε και αναβαθμίστηκε, κυριαρχώντας μέσω της λεγόμενης «παγκοσμιοποίησης» διεθνώς. Τα χαρακτηριστικά τής οποίας ούτε κατανέμονται ούτε νέμονται εξουσιαστικά ομοιόμορφα. Δηλαδή οι αποφάσεις που λαμβάνονται σε ανώτατο οικονομικό-εξουσιαστικό επίπεδο δεν είναι ομόφωνες πάντα, κρύβεται «πόλεμος» και «χα-

άβυσσος επικρατεί στις επιθυμίες των ανθρώπων. Δεν χρειάζεται, πιστεύουμε να υπενθυμίσουμε, ότι ως αναρχικοί, –είναι αυτονόητο– ότι δεν επιθυμούμε καμία κρατική και κατ' επέκταση φορολογική επιβολή, διότι το μεν κράτος αποτελεί μια εξουσιαστική δομή, η δε φορολογία είναι βασική συνιστώσα για την εφαρμογή τής οικονομικής-δημοσιονομικής επιβίωσης του κράτους. Όπως είπαμε και παραπάνω, ούτε κράτος χωρίς φορολογία υπάρχει, ούτε Αριστερά χωρίς κράτος και φορολογία υπάρχει. Απλά η Αριστερά ομιλεί για ένα δίκαιο φορολογικό σύστημα. Ας δούμε, με βάση τις δικές της προσεγγίσεις, εάν είναι εφικτό στις υπάρχουσες διαμορφωμένες παγκοσμιοποιημένες συνθήκες να υπάρξει δίκαιο φορολογικό σύστημα. Θεωρητικά, τα κρατικά έσοδα μέσω των υποχρεωτικών φόρων των πολιτών και των νομικών προσώπων αποτελούν την σημαντικότερη

προβληματισμού «Μιχάλης Παπαγιαννάκης», ο βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ Γιώργος Σταθάκης τόνισε ότι το φορολογικό σύστημα πρέπει να είναι απλό και αναδιανεμητικό, με ενιαία μεταχείριση των πηγών, κατάργηση των «παραθύρων» και της φορολογικής ασυλίας των πλουσίων, δειγματοληπτικούς αλλά αυστηρούς ελέγχους, ενώ ο υπεύθυνος προγράμματος ΔΗΜ.ΑΡ. κ. Χατζησωκράτης δήλωσε ότι ο πρόσφατος φορολογικός νόμος δεν εκφράζει τη ΔΗΜ.ΑΡ., παρ' ότι τον ψήφισε(!) γιατί διαχωρίζει τις πηγές εσόδων και μειώνει την αναλογικότητα. Ζητείται, λοιπόν, ως σταθερό και πάγιο αίτημα από την πλειοψηφία της Αριστεράς (και τώρα και από τους ακροδεξιούς) να πληρώνουν το μεγάλο όγκο των φόρων τα μεγάλα εισοδήματα και εν συνεχεία οι φόροι αυτοί να χρησιμοποιούνται κατά βάση για τη διαμόρφωση κοινωνικών πολιτικών. Να υπάρξει, δηλαδή, εντός του

τότε που ο Μάρξ στόχευε περισσότερο στην οικονομία και στο κεφάλαιο. Και προοδευτικά όλο και περισσότερο η οικονομική λογική δυεισδύει στη ζωή των ανθρώπων, περισσότερες σελίδες με οικονομικά θέματα στις εφημερίδες, ρεπορτάζ στη τηλεόραση με συχνό φόντο τα τελευταία χρόνια τις μηχανές που κόβουν χρήμα. Οξύμωρο; Την χρονική περίοδο που όλο και περισσότερα κομμάτια του πληθυσμού φτωχοποιούνται, η τηλεόραση «ταΐζει» εκτυπωτικές μηχανές χρήματος. Από τους διαμορφωτές και χειραγωγούς της «κοινής γνώμης» τίποτα δεν αφήνεται στη τύχη, όλα σκηνοθετημένα με κάθε λεπτομέρεια. Βασικό μέρος της οικονομικής θεματολογίας καταλαμβάνει και στη παρούσα χρονική περίοδο η φορολογία. Και δεν θα μπορούσε να είναι διαφορετικά, αφού οι έκτακτες εισφορές των τελευταίων δύο χρόνων, τόσο στο μέγεθος τους όσο και στην ένταση τους αποτελούν μοναδικό παράδειγμα στην σύγχρονη ιστορία. Μόνο με τις έκτακτες εισφορές σε φεουδάρχες, αυτοκράτορες και αποικιοκράτες θα μπορούσε να συγκριθεί. Η φορολογία, εν τη γενέσει της, αποτελεί μια κρατική επιβολή. Δεν νοείται κράτος χωρίς φορολογία και ασφαλώς φορολογία χωρίς κράτος. Στα καθ' ημάς, όμως, υπάρχει το οξύμωρο, να θεωρείται η Αριστερά ότι είναι ενάντια στους φόρους παρ' ότι είναι κρατίστικη και ο νέο-φιλελευθερισμός να πιστώνεται ότι είναι υπέρ των φόρων παρ' ότι λογίζεται ως αντι-κρατικός. Εδώ φυσικά διαμορφώνονται και οι σύγχρονες αντιφάσεις της εποχής μας, αφού οικονομικά θεωρητικά κείμενα ανατρέπονται στη πράξη λόγω του status που επικρατεί. Έτσι, στις ΗΠΑ όλο το οικονομικό και τραπεζικό κατεστημένο, το 2007, πίεζε το κράτος να «κόψει» χρήμα για να μην χρεοκοπήσουν οι τράπεζες και τα κατάφερε. Έτσι οι «αντι»κρατιστές φιλελεύθεροι καπιταλιστές μετά χαράς υποδέχθηκαν το κρατικό παρεμβατισμό, γράφοντας στα παλιά τους τα παπούτσια τα κείμενα των θεωρητικών τους. Δεν θέλουν το κράτος όταν μπλέκεται στα πόδια τους, το θέλουν όταν πρέπει να τους «εξυγιάνει», αυτό είναι το σύγχρονο απόφθεγμα τους. Δύο μέτρα και δυο σταθμά. Στην ΕΕ, δύο χρόνια αργότερα, το περίφημο ευρωπα-

ψε» χρήμα, αλλά ως δομική επιλογή είχε και έχει να διασώσει το τραπεζικό σύστημα μεταφέροντας τη «λύση» δημοσιονομικά στους πολίτες.

Ιστορικά το δυτικό ευρωπαϊκό μοντέλο μπορούσε να παρουσιάζει «κοινωνικό πρόσωπο», αφού στηρίχτηκε στην αποικιοκρατία δεκαετιών, την παγκόσμια οικονομική κυριαρχία και την στρατιωτική άμυνα για την Δύση την είχαν αναλάβει οι ΗΠΑ. Το αντίπαλο στρατιωτικά δέος στην Σοβιετική Ένωση δεν ήταν η καπιταλιστική Ευρώπη αλλά οι ΗΠΑ. Ενώ οι χώρες που ελέγχονταν αποικιοκρατικά (μερικές δεκάδες δηλαδή) έπαιζαν κατά κάποιο τρόπο το ρόλο της Κίνας σήμερα, όχι τόσο βιομηχανικά όσο ως προς την παροχή πρώτων υλών. Είναι λογικό, λοιπόν, ως Ευρώπη, όταν από τη μια πλευρά αφαιμάσσεις τρίτες χώρες και από την άλλη στρατιωτικά το μεγαλύτερο βάρος το σηκώνουν οι ΗΠΑ, να έχεις χρήμα και χώρο για «κοινωνική πολιτική». Δηλαδή τα προνόμια που απολάμβανε κάποιος πολίτης της Γαλλίας ή Βρετανίας ήταν προϊόν μιας άλλης καταπιεστικής σχέσης που διαμορφώνονταν κάπου αλλού, στην Αφρική για παράδειγμα. Ασφαλώς η σημασία και η δράση των κοινωνικών επαναστάσεων στον ευρωπαϊκό χώρο αποτέλεσε σημαντική βελτιωτική κίνηση –και δυστυχώς όχι ολικά απελευθερωτική– για τις ζωές χιλιάδων ανθρώπων, αλλά δεν μπορούμε να μην σταθούμε και σε αυτή την παράμετρο, η οποία άλλαξε περιεχόμενο, εμπλουτίστηκε και αναβαθμίστηκε, κυριαρχώντας μέσω της λεγόμενης «παγκοσμιοποίησης» διεθνώς. Τα χαρακτηριστικά τής οποίας ούτε κατανέμονται ούτε νέμονται εξουσιαστικά ομοιόμορφα. Δηλαδή οι αποφάσεις που λαμβάνονται σε ανώτατο οικονομικό-εξουσιαστικό επίπεδο δεν είναι ομόφωνες πάντα, κρύβεται «πόλεμος» και «χαρακώματα», μεταξύ αντίπαλων συμφερόντων και λογικών. Που, όμως, παρά τις επιμέρους διαφοροποιήσεις τής κάθε ελίτ, οι στοχεύσεις κινούνται στο ίδιο επίπεδο και κατεύθυνση. Ο καλός μύλος όλα τα αλέθει...

Και η Αριστερά πως σταθμίζει τα νέα δεδομένα και τις νέες συνθήκες; Εδώ πραγματικά άβυσσος επικρατεί στις επιθυμίες των ανθρώπων. Δεν χρειάζεται, πιστεύουμε να υπενθυμίσουμε, ότι ως αναρχικοί, –είναι αυτονόητο– ότι δεν επιθυμούμε καμία κρατική και κατ' επέκταση φορολογική επιβολή, διότι το μεν κράτος αποτελεί μια εξουσιαστική δομή, η δε φορολογία είναι βασική συνιστώσα για την εφαρμογή τής οικονομικής-δημοσιονομικής επιβίωσης του κράτους. Όπως είπαμε και παραπάνω, ούτε κράτος χωρίς φορολογία υπάρχει, ούτε Αριστερά χωρίς κράτος και φορολογία υπάρχει. Απλά η Αριστερά ομιλεί για ένα δίκαιο φορολογικό σύστημα. Ας δούμε, με βάση τις δικές της προσεγγίσεις, έαν είναι εφικτό στις υπάρχουσες διαμορφωμένες παγκοσμιοποιημένες συνθήκες να υπάρξει δίκαιο φορολογικό σύστημα. Θεωρητικά, τα κρατικά έσοδα μέσω των υποχρεωτικών φόρων των πολιτών και των νομικών προσώπων αποτελούν την σημαντικότερη πηγή δημοσίων εσόδων. Ο αντικειμενικός σκοπός της φορολογίας είναι αφ' ενός η χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών (δημοσιονομική πολιτική), αφ' ετέρου η ανακατανομή του πλούτου για την άμβλυνση των ανισοτήτων! Τον περασμένο μήνα (15/02/13) σε συζήτηση που διοργάνωσε το κέντρο προβληματισμού «Μιχάλης Παπαγιαννάκης», ο βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ Γιώργος Σταθάκης τόνισε ότι το φορολογικό σύστημα πρέπει να είναι απλό και αναδιανεμητικό, με ενιαία μεταχείριση των πηγών, κατάργηση των «παραθύρων» και της φορολογικής ασυλίας των πλουσίων, δειγματοληπτικούς αλλά αυστηρούς ελέγχους, ενώ ο υπεύθυνος προγράμματος ΔΗΜ.ΑΡ. κ. Χατζησωκράτης δήλωσε ότι ο πρόσφατος φορολογικός νόμος δεν εκφράζει τη ΔΗΜ.ΑΡ., παρ' ότι τον ψήφισε(!) γιατί διαχωρίζει τις πηγές εσόδων και μειώνει την αναλογικότητα. Ζητείται, λοιπόν, ως σταθερό και πάγιο αίτημα από την πλειοψηφία της Αριστεράς (και τώρα και από τους ακροδεξιούς) να πληρώνουν το μεγάλο όγκο των φόρων τα μεγάλα εισοδήματα και εν συνεχεία οι φόροι αυτοί να χρησιμοποιούνται κατά βάση για τη διαμόρφωση κοινωνικών πολιτικών. Να υπάρξει, δηλαδή, εντός του καπιταλισμού μια φορολογική δικαιοσύνη με αύξηση για παράδειγμα του αφορολόγητου κ.ο.κ. Ας δούμε πρακτικά εάν αυτό σήμερα μπορεί να γίνει: Με 1,5 εκατ. ανέργους, άρα χωρίς εισόδημα, με «μαύρη εργασία» στα ύ-

συνέχεια στη σελίδα 4

Βαγδάτη καλεί Αθήνα

Το τελευταίο εξάμηνο κυκλοφορούσε ως φήμη που άγγιζε τα όρια της συνομωσιολο-

την προστασία του κοινοβουλίου.

Τί παράξενο, όμως. Δεν σάλεψε ούτε και η λεγόμενη «αντιπολίτευση». Η παραμικρή α-

ραμένουν ένας δημοφιλής στόχος της ένοπλης ιρακινής αντίστασης...

«Γιατί και η Ελλάδα και ο ελληνικός λαός αυτή τη στιγμή μπορεί να μην υποφέρουν από κατοχή, αλλά υποφέρουν

μως, υπάρχει το οξύμωρο, να θεωρείται η Αριστερά ότι είναι ενάντια στους φόρους παρ' ότι είναι κρατίστικη και ο νέο-φιλελευθερισμός να πιστώνεται ότι είναι υπέρ των φόρων παρ' ότι λογίζεται ως αντι-κρατικός. Εδώ φυσικά διαμορφώνονται και οι σύγχρονες αντιφάσεις της εποχής μας, αφού οικονομικά θεωρητικά κείμενα ανατρέπονται στη πράξη λόγω του status που επικρατεί. Έτσι, στις ΗΠΑ όλο το οικονομικό και τραπεζικό κατεστημένο, το 2007, πίεζε το κράτος να «κόψει» χρήμα για να μην χρεοκοπήσουν οι τράπεζες και τα κατάφερε. Έτσι οι «αντι»-κρατιστές φιλελεύθεροι καπιταλιστές μετά χαράς υποδέχθηκαν το κρατικό παρεμβατισμό, γράφοντας στα παλιά τους τα παπούτσια τα κείμενα των θεωρητικών τους. Δεν θέλουν το κράτος όταν μπλέκεται στα πόδια τους, το θέλουν όταν πρέπει να τους «εξυγιάνει», αυτό είναι το σύγχρονο απόφθεγμα τους. Δύο μέτρα και δυο σταθμά. Στην ΕΕ, δύο χρόνια αργότερα, το περίφημο ευρωπα-

σφαλώς η σημασία και η δράση των κοινωνικών επαναστάσεων στον ευρωπαϊκό χώρο αποτέλεσε σημαντική βελτιωτική κίνηση –και δυστυχώς όχι ολικά απελευθερωτική– για τις ζωές χιλιάδων ανθρώπων, αλλά δεν μπορούμε να μην σταθούμε και σε αυτή την παράμετρο, η οποία άλλαξε περιεχόμενο, εμπλουτίστηκε και αναβαθμίστηκε, κυριαρχώντας μέσω της λεγόμενης «παγκοσμιοποίησης» διεθνώς. Τα χαρακτηριστικά τής οποίας ούτε κατανέμονται ούτε νέμονται εξουσιαστικά ομοιόμορφα. Δηλαδή οι αποφάσεις που λαμβάνονται σε ανώτατο οικονομικό-εξουσιαστικό επίπεδο δεν είναι ομόφωνες πάντα, κρύβεται «πόλεμος» και «χαρακώματα», μεταξύ αντίπαλων συμφερόντων και λογικών. Που, όμως, παρά τις επιμέρους διαφοροποιήσεις τής κάθε ελίτ, οι στοχεύσεις κινούνται στο ίδιο επίπεδο και κατεύθυνση. Ο καλός μύλος όλα τα αλέθει...

Και η Αριστερά πως σταθμίζει τα νέα δεδομένα και τις νέες συνθήκες; Εδώ πραγματικά μεν κράτος αποτελεί μια εξουσιαστική δομή, η δε φορολογία είναι βασική συνιστώσα για την εφαρμογή τής οικονομικής-δημοσιονομικής επιβίωσης του κράτους. Όπως είπαμε και παραπάνω, ούτε κράτος χωρίς φορολογία υπάρχει, ούτε Αριστερά χωρίς κράτος και φορολογία υπάρχει. Απλά η Αριστερά ομιλεί για ένα δίκαιο φορολογικό σύστημα. Ας δούμε, με βάση τις δικές της προσεγγίσεις, εάν είναι εφικτό στις υπάρχουσες διαμορφωμένες παγκοσμιοποιημένες συνθήκες να υπάρξει δίκαιο φορολογικό σύστημα. Θεωρητικά, τα κρατικά έσοδα μέσω των υποχρεωτικών φόρων των πολιτών και των νομικών προσώπων αποτελούν την σημαντικότερη πηγή δημοσίων εσόδων. Ο αντικειμενικός σκοπός της φορολογίας είναι αφ' ενός η χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών (δημοσιονομική πολιτική), αφ' ετέρου η ανακατανομή του πλούτου για την άμβλυνση των ανισοτήτων! Τον περασμένο μήνα (15/02/13) σε συζήτηση που διοργάνωσε το κέντρο ραθύμων» και της φορολογικής ασυλίας των πλουσίων, δειγματοληπτικούς αλλά αυστηρούς ελέγχους, ενώ ο υπεύθυνος προγράμματος ΔΗΜ.ΑΡ. κ. Χατζησωκράτης δήλωσε ότι ο πρόσφατος φορολογικός νόμος δεν εκφράζει τη ΔΗΜ.ΑΡ., παρ' ότι τον ψήφισε(!) γιατί διαχωρίζει τις πηγές εσόδων και μειώνει την αναλογικότητα. Ζητείται, λοιπόν, ως σταθερό και πάγιο αίτημα από την πλειοψηφία της Αριστεράς (και τώρα και από τους ακροδεξιούς) να πληρώνουν το μεγάλο όγκο των φόρων τα μεγάλα εισοδήματα και εν συνεχεία οι φόροι αυτοί να χρησιμοποιούνται κατά βάση για τη διαμόρφωση κοινωνικών πολιτικών. Να υπάρξει, δηλαδή, εντός του καπιταλισμού μια φορολογική δικαιοσύνη με αύξηση για παράδειγμα του αφορολόγητου κ.ο.κ. Ας δούμε πρακτικά εάν αυτό σήμερα μπορεί να γίνει: Με 1,5 εκατ. ανέργους, άρα χωρίς εισόδημα, με «μαύρη εργασία» στα υ-

συνέχεια στη σελίδα 4

Βαγδάτη καλεί Αθήνα

Το τελευταίο εξάμηνο κυκλοφορούσε ως φήμη που άγγιζε τα όρια της συνωμοσιολογίας, ότι η κυβέρνηση Παπαδήμου και κατόπιν του Σαμαρά είχε υπογράψει συμβόλαια με την πασίγνωστη πολυεθνική εταιρία έμμισθων δολοφόνων «Blackwater», η οποία έχει αλλάξει αρκετές φορές την επωνυμία της εξ αιτίας δικαστικών προβλημάτων που αντιμετώπιζει από κάποιες σφαγές της που χαρακτηρίζονται ως «αναίτιες». Την σχετική φημολογία ενίσχυε και η ανεξήγητη (για τους μη μυημένους) άνοδος των μετοχών στα διεθνή χρηματιστήρια της συγκεκριμένης εταιρίας αλλά και αντίστοιχων «ανταγωνιστών» της.

«Μα είναι δυνατόν», έλεγαν οι αφελείς, «Ιράκ είμαστε»;

Όταν ο έλληνας πρώην πρέσβης στην ελληνική πρεσβεία του Καναδά επιβεβαίωσε την σχετική πληροφορία προς το τέλος του 2012, δεν υπήρξε η παραμικρή διάψευση από πλευράς της «κυβέρνησης συνεργασίας». Να σημειωθεί ότι η είδηση μεταφέρθηκε αλλοιωμένη στις ελληνικές εφημερίδες ότι η συμφωνία αφορούσε δήθεν μόνο την προστασία του κοινοβουλίου.

Τί παράξενο, όμως. Δεν σάλεψε ούτε και η λεγόμενη «αντιπολίτευση». Η παραμικρή ανακοίνωση, το παραμικρό σχόλιο από τους συριζο-κουκουέδες και τις φράξιες τους, από τους «σκληρούς» των Ανακτόρων, δηλαδή την Χρυσή Αυγή και τους Ανεξάρτητους Ελληνες που έχει μαλλιάσει η γλώσσα τους να καταγγέλλουν τους εθνικά επιζήμιους «αεροψεκασμούς».

Ας μην απορούμε για την εύγλωττη σιωπή των αριστερών κομμάτων του κοινοβουλίου και του εξωκοινοβουλίου. Στο Ιράκ τα τρία κομμουνιστικά κόμματα κονταροχτυπιούνται μεταξύ τους για τον χαρακτήρα της ...σοσιαλιστικής επανάστασης (έτσι και αλλιώς το Ιράκ θα γίνει κόκκινο...) ανταλλάσσουν φοβερές κατηγορίες για «οπορτουνισμό» και «σεχταρισμό», ανεμίζουν τα σφυροδρέπανα και κάνουν ζυμώσεις με τους εργάτες. Μοιράζονται όμως ένα μικρό κοινό προβληματάκι. Δεν μπορούν να κάνουν δημόσια συγκέντρωση και διαδήλωση χωρίς την προστασία των μισθοφόρων της Blackwater ή Academi ή Xe, γιατί από το 2003, την χρονιά της αγγλοαμερικάνικης εισβολής στο Ιράκ, παραμένουν ένας δημοφιλής στόχος της ένοπλης ιρακινής αντίστασης...

Χρυσοπράσινο φύλλο ριγμένο στο πέλαγος

Σημαντικές οι εξελίξεις από την Κύπρο την θαλασσοφίλητη. Το Κυπριακό λύθηκε μια και καλή, αφού το κυπριακό κράτος μπήκε με την σειρά του στο μηχανισμό που θα δημιουργήσει ένα ενιαίο και αδιαίρετο ευρωπαϊκό ομόσπονδο υπερκράτος, εξ άλλου είχε σταματήσει κάθε σχετική συζήτηση εδώ και χρόνια.

Ο κομμουνιστής πρόεδρος Χριστόφιας (το ΑΚΕΛ είναι ένα από τα αδερφά κόμματα του ΚΚΕ) υπέγραψε την δανειακή συμφωνία Κύπρου-Δανειστών ξεσπώντας σε δάκρυα για τη νέα τραγωδία που εξυφαίνεται εις βάρος της μικρής και ανάπηρης Κύπρου. Υπέγραψε μεν τη δανειακή σύμβαση, πλήν όμως οργάνωσε ή σιγόνταρε και τις διαδηλώσεις κατα του κυπριακού «μνημονίου» ο σπιθαμιαίος καταφερτζής! Αυτό ούτε ο Γιώργάκης Παπανδρέου δεν το κατόρθωσε. Έκτοτε ο πρόεδρος Χριστόφιας θρηνεί την «κατατρεγμένη» Κύπρο, όπως την χαρακτηρίζει.

«Γιατί και η Ελλάδα και ο ελληνικός λαός αυτή τη στιγμή μπορεί να μην υποφέρουν από κατοχή, αλλά υποφέρουν από τις νεοαποικιακές πολιτικές ορισμένων κύκλων και της Ευρωπαϊκής Ένωσης μαζί», «όταν σε βρουν σε αδύναμη θέση, σε βαράνε από πάνω» και άλλα τέτοια σπαραξικάρδια με την μουσικότητα της κυπραίικης λαλιάς μοιράστηκε με τους έλληνες πολιτικούς αρχηγούς στην τελευταία και εθιμοτυπική επίσκεψή του στην Αθήνα ως πρόεδρος της Κύπρου.

Την μοναδική ηλιαχτίδα αισιοδοξίας στο μουντό τοπίο για τον Ελληνισμό πρόσφερε ποιός άλλος, ο Αντώνης Σαμαράς, που προέβλεψε ούτε λίγο ούτε πολύ ότι ο ελληνισμός θα βγει ενισχυμένος μέσα στην Ευρώπη και με αυξημένο γεωπολιτικό και γεωστρατηγικό ρόλο για την περιοχή. Αφού το είπε ο Σαμαράς, είναι συμβόλαιο και έτσι θα γίνει. Θα του το είπε ο φίλος του από το φρενοκομείο που λέει πως είναι ο Θεός...

Λεόν

Σύντροφοι/ισσες
και φίλες/φίλοι,

Επειδή, σε πολλές περιπτώσεις τα εμπόδια στη διανομή της εφημερίδας σας συνεχίζουν να υπάρχουν, σε διάφορες περιοχές, από τους γνωστούς και μη εξαιρετέους καλοθελητές και με δεδομένη την παρότρυνση που υπήρχε εδώ και πολύ καιρό, έχουμε ενεργοποιήσει τη δυνατότητα να λαμβάνετε με **συνδρομή** την ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

Η συνδρομή για το **εσωτερικό** είναι: **20 ευρώ για 10 φύλλα.**

Η συνδρομή για την **Ευρώπη** είναι: **30 ευρώ για 10 φύλλα.**

Καθένας/καθεμία μπορεί να ορίσει τον αριθμό των φύλλων για τα οποία θέλει να γίνεται συνδρομητής/τρια και να μας το γνωστοποιήσει με e-mail ή ταχυδρομικά και με κατάθεση του αντίστοιχου ποσού στον **τραπεζικό λογαριασμό** που έχουμε σε άλλη στήλη ή στέλνοντας **ταχυδρομική επιταγή αντικαταβολής** στο όνομα:

Γιώργος Βλασσόπουλος
Τ.Θ. 30658, Τ.Κ. 10033,
ΑΘΗΝΑ

Σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητη η αναγραφή του αριθμού ή η επισύναψη αντίγραφου του παραστατικού της κατάθεσης στο λογαριασμό της ΕΤΕ, καθώς και ακριβή στοιχεία, δηλαδή: **Όνομα, επώ-**

συνέχεια από τη σελίδα 3

ψη, άρα χωρίς εισφορές, με 35% μείωση των κατώτατων μισθών, άρα μικρότερα δηλωθέντα εισοδήματα, είναι ανέφικτο με οποιαδήποτε μοντέλα οικονομετρίας να επιτύχεις βιώσιμα φορολογικά έσοδα. Όταν, για παράδειγμα, επέβαλε το κράτος 12.000 ευρώ αφορολόγητο, στη συνέχεια 5.000 ευρώ και τέλος το κατήργησε, δεν έγινε επειδή κάποτε το κράτος ενδιαφερόταν για τους πολίτες του και τώρα είναι ανάλγητο. Απλούστατα επέτρεπαν τα ύψη από τα συνολικά δηλωθέντα εισοδήματα, την λήψη τέτοιων φορολογικών εσόδων εισοδήματος που ικανοποιούσε τις αναγκαίες συνθήκες. Δεν είναι λόγοι πολιτικής, είναι λόγοι ντετερμινιστικής οικονομικής. Μειώθηκαν οι μισθοί, αυξήθηκε η ανεργία, συνεπάγεται μείωση/κατάργηση αφορολόγητου. Στο ερώτημα και την απαίτηση του ΣΥΡΙΖΑ να φορολογηθούν οι υψηλά αμοιβόμενοι αναλογικά, κάτι το οποίο ακούγεται λογικό, αλλά ανεδαφικό, με βάση τα νούμερα ανεργίας και μισθών. Οι πολλοί στο καπιταλισμό –νεοφιλελεύθερο ή σοσιαλδημοκρατικό– δεν είναι οι πλούσιοι αλλά οι φτωχοί. Οπότε εάν λες ότι θα φορολογήσω μόνο τον πλούσιο λες απλά παραμύθια, όχι από αφέλεια αλλά συνειδητά. Ας θεωρήσουμε ότι εμείς είμαστε οι κακεντρεχείς και συκοφαντούμε την εν δυνάμει κυβερνώσα Αριστερά, που σημαίνει ότι δεν θα φορολογήσει τα χαμηλά εισοδήματα (τη συντριπτική πλειοψηφία δηλαδή), θα πατάξει την φοροδιαφυγή και θα επιβάλει υψηλή φορολόγηση στα υψηλά μόνο εισιδήματα. Θα πρέπει, λοιπόν, να επιβάλει μια φορολόγηση για παράδειγμα τύπου Γαλλίας και Ολάντ με 75% φορολόγηση σε εισοδήματα άνω του ενός εκατομμυρίου ευρώ (με τις αντίστοιχες σταθμίσεις). Ο καθηγητής Σταθάκης ανέφερε στην εκδήλωση για τη φορολογία επί λέξει τα εξής: «σχεδόν κανένας δεν δηλώνει πάνω από 70.000 ευρώ εισόδημα και ότι μόνο και μόνο αν φορολογούσαμε 200.000 πλούσιους με 20.000 ευρώ θα βρισκόντουσαν τα 4 δις ευρώ». Το απλοϊκό ερώτημα που μας γεννάται αυτόματα είναι: αφού σχεδόν κανένας δεν δηλώνει πάνω από 70.000 ερώ/έτος πως και με ποιά ποσόστωση θα πάρεις 20.000 ευρώ

ση για την επιβολή του φόρου που αποτελούσε προεκλογική εξαγγελία, αλλά **το Συνταγματικό Δικαστήριο της Γαλλίας απέρριψε** το συγκεκριμένο μέτρο διότι ο φόρος «**δεν αναγνωρίζει την ισότητα στον επιμερισμό των φορολογικών υποχρεώσεων**». Και αναρωτιόμαστε: δεν ήξερε ο Ολάντ ότι για το συγκεκριμένο φόρο θα αποφανθεί το Συνταγματικό Δικαστήριο; Ή δεν φοβόταν τη σύνθεση του Δικαστηρίου που ορίζεται κατά 1/3 από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κατά το 1/3 από τον Πρόεδρο της Εθνοσυνέλευσης και κατά το 1/3 από τον Πρόεδρο της Γερουσίας και η συντριπτική του πλειοψηφία σήμερα ανήκει στη Δεξιά; Αμφιβάλλει κανείς οτι μεθαύριο κάποιο ανώτατο δικαστήριο της ελληνικής επικράτειας θα ακυρώσει αντίστοιχες αποφάσεις; Ούτε και οι ίδιοι Τσίπρες, Ολάντ κλπ δεν αμφιβάλλουν και γι' αυτό προαναγγέλλουν και μετά καταδικάζουν την επάρατο δεξιά και το κεφάλαιο που δεν τους αφήνουν να κυβερνήσουν. Στη πολιτική ο καθένας έχει το δικό του ξεχωριστό θεατρικό ρόλο, όσο πιο καλός ηθοποιός είσαι τόσο πιο μακριά θα πας (κλασσικό παράδειγμα ο Ανδρέας Παπανδρέου). Άλλωστε και οι δυο χώρες Ελλάδα και Γαλλία έχουν κάτι κοινό, και οι δυο το 1981, απέκτησαν σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις, οι οποίες μετά το πρώτο διάστημα ευφορίας εφάρμοσαν και οι δυο μονεταριστικά προγράμματα σταθεροποίησης και λιτότητας. Μην έχει, λοιπόν, την ψευδαίσθηση κανείς, ότι ο κάθε Τσίπρας θα δημιουργήσει δίκαιο φορολογικό ή θα επιστρέψει τα χαράτσια στο λαό, όπως και δεν έκανε τίποτα ουσιαστικό, πέρα από λεκτικούς ακροβατισμούς («Δεν έχω, δεν πληρώνομαι και άρα δεν πληρώνω») για την αποτροπή αυτών των μέτρων.

Χαρακτηριστική προθέσεων αποτέλεσε η πρόσφατη δήλωση του βουλευτή Κουράκη του ΣΥΡΙΖΑ στο συνέδριο «Εκκλησία και Αριστερά», ο οποίος πρότεινε «να επιβληθεί ειδικός φόρος σε όσους πολίτες δηλώνουν κατά την υποβολή της φορολογικής τους δήλωσης ότι είναι Χριστιανοί Ορθόδοξοι και ο οποίος θα αποδίδεται στην Εκκλησία». Παρ' ότι οι συγκεκριμένες δηλώσεις αποτέλεσαν λαβή για ακόμη ένα πιγκ-πονγκ ανακοινώσεων μεταξύ ΝΔ-ΣΥΡΙΖΑ, ο Κουράκης

ναντίον των ηγεμόνων που φορολογούσαν, όπως επίσης συχνές ήταν και οι αρνήσεις καταβολής φόρων των γραικών απέναντι στους οθωμανούς, που πολλές φορές οδηγούσαν σε ένοπλες συρράξεις και εξεγέρσεις. Αντίστοιχα, στις ΗΠΑ, ο πόλεμος της Ανεξαρτησίας ξέσπασε όταν οι άγγλοι αποικιοκράτες επέβαλαν ακόμη μία φορολογία στο τσάι, ενώ στη Γερμανία η μεταρρύθμιση του Λούθηρου οργανώθηκε απέναντι στην υποχρεωτική εισφορά που επέβαλε η παπική Εκκλησία. Έτσι, το «**καμία φορολογία χωρίς εκπροσώπηση**», ρήση του φιλοσόφου Τζον Λοκ και σύνθημα της Αμερικανικής Επανάστασης του 1776, επηρεάζοντας και τις μετέπειτα επαναστάσεις (π.χ. Γαλλική 1789), νομιμοποιεί μεν την αντίδραση ενάντια στην φοροεπιδρομή από τον δυνάστη-επιδρομέα, επιτρέπει δε στην αστική δημοκρατία να φοροεισπράτει ιδεαλιστικά! Και ουσιαστικά να τροποποιεί το παραπάνω σύνθημα σε «**καμία αντιπροσώπευση χωρίς φορολογία**», δείχνοντας ότι μια δημοκρατική πολιτεία μπορεί να υπάρξει μόνον όταν οι πολίτες συνεισφέρουν φορολογικά, όπως άλλωστε και σε όλες τις εξουσιαστικές μορφές οργάνωσης. Η Γαλλική Επανάσταση του 1789 αντικαθιστά τη φορολογία του παλαιού καθεστώτος με νέο άμεσο και καθολικό τρόπο, συνεισφέροντας στην εμπέδωση της έννοιας της φορολογίας στον πληθυσμό, κατευνάζοντας τους από τις προηγούμενες εξεγερσιακές αντι-φορολογικές τους στάσεις. Αυτή η διαδικασία κράτησε πάνω από έναν αιώνα, αφού και στις αρχές του 20ου αι. υπάρχουν ακόμη εστίες «φορολογικής απεργίας» στη γαλλική επικράτεια. Σήμερα, διακόσια και πλέον χρόνια από τη Γαλλική Επανάσταση, διαπιστώνουμε ότι καμία φορολογία δεν είναι δίκαιη και ισοκατανεμημένη για μακρύ χρονικό διάστημα και συνεπώς το μεγάλο όφελος για τους κυρίαρχους είναι η εμπέδωση της φορολογικής συνείδησης στο σύνολο σχεδόν του πληθυσμού. Ασφαλώς και δεν παραγνωρίζουμε την τυχοδιωκτική και ατομικίστικη στάση επαγγελματιών που από τη μια φοροδιαφεύγουν και ταυτόχρονα ζητούν και περισσότερο κράτος. Μια νοοτροπία που, όμως, πηγάζει, εκπορεύεται και πριμοδοτείται από την κρατική εξουσία.

να λαμβάνετε με **συνδρομή** την ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

Η συνδρομή για το **εσωτερικό** είναι: **20 ευρώ για 10 φύλλα.**

Η συνδρομή για την **Ευρώπη** είναι: **30 ευρώ για 10 φύλλα.**

Καθένας/καθεμία μπορεί να ορίσει τον αριθμό των φύλλων για τα οποία θέλει να γίνεται συνδρομητής/τρια και να μας το γνωστοποιήσει με e-mail ή ταχυδρομικά και με κατάθεση του αντίστοιχου ποσού στον **τραπεζικό λογαριασμό** που έχουμε σε άλλη στήλη ή στέλνοντας **ταχυδρομική επιταγή αντικαταβολής** στο όνομα:

Γιώργος Βλασσόπουλος
Τ.Θ. 30658, Τ.Κ. 10033,
ΑΘΗΝΑ

Σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητη η αναγραφή του αριθμού ή η επισύναψη αντίγραφου του παραστατικού της κατάθεσης στο λογαριασμό της ΕΤΕ, καθώς και ακριβή στοιχεία, δηλαδή: **Όνομα, επώνυμο, διεύθυνση, ταχυδρομικός κώδικας και ένα τηλέφωνο για επικοινωνία.**

τις αναγκαίες συνθήκες. Δεν είναι λόγοι πολιτικής, είναι λόγοι ντετερμινιστικής οικονομικής. Μειώθηκαν οι μισθοί, αυξήθηκε η ανεργία, συνεπάγεται μείωση/κατάργηση αφορολόγητου. Στο ερώτημα και την απαίτηση του ΣΥΡΙΖΑ να φορολογηθούν οι υψηλά αμοιβόμενοι αναλογικά, κάτι το οποίο ακούγεται λογικό, αλλά ανεδαφικό, με βάση τα νούμερα ανεργίας και μισθών. Οι πολλοί στο καπιταλισμό –νεοφιλελεύθερο ή σοσιαλδημοκρατικό– δεν είναι οι πλούσιοι αλλά οι φτωχοί. Οπότε εάν λες ότι θα φορολογήσω μόνο τον πλούσιο λες απλά παραμύθια, όχι από αφέλεια αλλά συνειδητά. Ας θεωρήσουμε ότι εμείς είμαστε οι κακεντρεχείς και συκοφαντούμε την εν δυνάμει κυβερνώσα Αριστερά, που σημαίνει ότι δεν θα φορολογήσει τα χαμηλά εισοδήματα (τη συντριπτική πλειοψηφία δηλαδή), θα πατάξει την φοροδιαφυγή και θα επιβάλει υψηλή φορολόγηση στα υψηλά μόνο εισιδήματα. Θα πρέπει, λοιπόν, να επιβάλει μια φορολόγηση για παράδειγμα τύπου Γαλλίας και Ολάντ με 75% φορολόγηση σε εισοδήματα άνω του ενός εκατομμυρίου ευρώ (με τις αντίστοιχες σταθμίσεις). Ο καθηγητής Σταθάκης ανέφερε στην εκδήλωση για τη φορολογία επί λέξει τα εξής: «σχεδόν κανένας δεν δηλώνει πάνω από 70.000 ευρώ εισόδημα και ότι μόνο και μόνο αν φορολογούσαμε 200.000 πλούσιους με 20.000 ευρώ θα βρισκόντουσαν τα 4 δις ευρώ». Το απλοϊκό ερώτημα που μας γεννάται αυτόματα είναι: αφού σχεδόν κανένας δεν δηλώνει πάνω από 70.000 ερώ/έτος πως και με ποιά ποσόστωση θα πάρεις 20.000 ευρώ από τον καθένα; Και άντε και το κάνεις, από πόσους θα πάρεις αυτά τα ποσά από 5-10-15 ή «κανέναν»; Για να δούμε, όμως, την κατάληξη είχε η αντίστοιχη περιβόητη γαλλική σοσιαλιστική ιδέα. Το γαλλικό κοινοβούλιο ψήφισε τον περασμένο Οκτώβριο την πρότασι μεθαύριο κάποιο ανώτατο δικαστήριο της ελληνικής επικράτειας θα ακυρώσει αντίστοιχες αποφάσεις; Ούτε και οι ίδιοι Τσίπρες, Ολάντ κλπ δεν αμφιβάλλουν και γι' αυτό προαναγγέλλουν και μετά καταδικάζουν την επάρατο δεξιά και το κεφάλαιο που δεν τους αφήνουν να κυβερνήσουν. Στη πολιτική ο καθένας έχει το δικό του ξεχωριστό θεατρικό ρόλο, όσο πιο καλός ηθοποιός είσαι τόσο πιο μακριά θα πας (κλασσικό παράδειγμα ο Ανδρέας Παπανδρέου). Άλλωστε και οι δυο χώρες Ελλάδα και Γαλλία έχουν κάτι κοινό, και οι δυο το 1981, απέκτησαν σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις, οι οποίες μετά το πρώτο διάστημα ευφορίας εφάρμοσαν και οι δυο μονεταριστικά προγράμματα σταθεροποίησης και λιτότητας. Μην έχει, λοιπόν, την ψευδαίσθηση κανείς, ότι ο κάθε Τσίπρας θα δημιουργήσει δίκαιο φορολογικό ή θα επιστρέψει τα χαράτσια στο λαό, όπως και δεν έκανε τίποτα ουσιαστικό, πέρα από λεκτικούς ακροβατισμούς («Δεν έχω, δεν πληρώνομαι και άρα δεν πληρώνω») για την αποτροπή αυτών των μέτρων.

Χαρακτηριστική προθέσεων αποτέλεσε η πρόσφατη δήλωση του βουλευτή Κουράκη του ΣΥΡΙΖΑ στο συνέδριο «Εκκλησία και Αριστερά», ο οποίος πρότεινε «να επιβληθεί ειδικός φόρος σε όσους πολίτες δηλώνουν κατά την υποβολή της φορολογικής τους δήλωσης ότι είναι Χριστιανοί Ορθόδοξοι και ο οποίος θα αποδίδεται στην Εκκλησία». Παρ' ότι οι συγκεκριμένες δηλώσεις αποτέλεσαν λαβή για ακόμη ένα πιγκ-πονγκ ανακοινώσεων μεταξύ ΝΔ-ΣΥΡΙΖΑ, ο Κουράκης ουσιαστικά προτείνει τη θέσπιση ενός εκκλησιαστικού φόρου, που παράλληλα με την αξιοποίηση της εκκλησιαστικής περιουσίας θα μισθοδοτεί τους ιερείς. Για εμάς το πρόβλημα είναι στη διευκρινιστική απάντηση που έδωσε ο βουλευτής και σημειώνει: «Ακόμη και από τον γραμματέα του κόμματος και από εμένα αναφέρθηκε ότι ο ΣΥΡΙΖΑ εγγυάται τη μισθοδοσία του κλήρου, ανεξάρτητα από τη λύση που θα προκριθεί». Δύο είναι τα σημεία που μας κεντρίζουν: Πρώτον, εάν τα έσοδα από τον εκκλησιαστικό φόρο δεν είναι αρκετά τότε ο Σύριζα εγγυάται τη μισθοδοσία, όπου οι τρόποι είναι συγκεκριμένοι: είτε επιπλέον φορολόγηση πιστών και απίστων είτε δανεισμός. Δεύτερον, δίνει εγγυήσεις ότι μια συγκεκριμένη επαγγελματική ομάδα δεν θα απωλέσει τη μισθοδοσία της. Άθεοι ως προς τη θρησκεία αλλά πιστοί ως προς τη διατήρηση του εκκλησιαστικού επαγγέλματος...

πειτα επαναστάσεις (π.χ. Γαλλική 1789), νομιμοποιεί μεν την αντίδραση ενάντια στην φοροεπιδρομή από τον δυνάστη-επιδρομέα, επιτρέπει δε στην αστική δημοκρατία να φοροεισπράτει ιδεαλιστικά! Και ουσιαστικά να τροποποιεί το παραπάνω σύνθημα σε «**καμία αντιπροσώπευση χωρίς φορολογία**», δείχνοντας ότι μια δημοκρατική πολιτεία μπορεί να υπάρξει μόνον όταν οι πολίτες συνεισφέρουν φορολογικά, όπως άλλωστε και σε όλες τις εξουσιαστικές μορφές οργάνωσης. Η Γαλλική Επανάσταση του 1789 αντικαθιστά τη φορολογία του παλαιού καθεστώτος με νέο άμεσο και καθολικό τρόπο, συνεισφέροντας στην εμπέδωση της έννοιας της φορολογίας στον πληθυσμό, κατευνάζοντας τους από τις προηγούμενες εξεγερσιακές αντι-φορολογικές τους στάσεις. Αυτή η διαδικασία κράτησε πάνω από έναν αιώνα, αφού και στις αρχές του 20ου αι. υπάρχουν ακόμη εστίες «φορολογικής απεργίας» στη γαλλική επικράτεια. Σήμερα, διακόσια και πλέον χρόνια από τη Γαλλική Επανάσταση, διαπιστώνουμε ότι καμία φορολογία δεν είναι δίκαιη και ισοκατανεμημένη για μακρύ χρονικό διάστημα και συνεπώς το μεγάλο όφελος για τους κυρίαρχους είναι η εμπέδωση της φορολογικής συνείδησης στο σύνολο σχεδόν του πληθυσμού. Ασφαλώς και δεν παραγνωρίζουμε την τυχοδιωκτική και ατομικίστικη στάση επαγγελματιών που από τη μια φοροδιαφεύγουν και ταυτόχρονα ζητούν και περισσότερο κράτος. Μια νοοτροπία που, όμως, πηγάζει, εκπορεύεται και πριμοδοτείται από την κρατική εξουσία.

Και γι' αυτό είμαστε βέβαιοι ότι εφ' όσον και εάν έρθει στην εξουσία ο ΣΥΡΙΖΑ θα παίξει το ίδιο παιχνίδι που έπαιξαν πρωτύτερα άλλοι σοσιαλιστές. Όπως ότι οι βιομήχανοι μας εκβιάζουν ότι θα μεταφέρουν την επιχείρηση τους στην Βουλγαρία εάν φορολογηθούν, οι εφοπλιστές θα αλλάξουν σημαία και λοιπές σοσιαλδημοκρατικές προφάσεις για να παραμένει η ουσία των πραγμάτων ίδια. Και τις χαρακτηρίζουμε προφάσεις όχι γιατί αυτοί οι εκβιασμοί δεν υπάρχουν, το αντίθετο μάλιστα, αλλά παρ' ότι είναι η στάση των κυρίαρχων είναι ακραία ισοπεδωτική, λόγω των πρόσφατων διαμορφωμένων οικονομικών-εξουσιαστικών συνθηκών, η υποψήφια κυβερνώσα αριστερά τάζει λαγούς με πετραχήλια στοχεύοντας στα ψηφοφοφούλακια εξαπατώντας ακόμη μια φορά. Ας μην τρέφει κανείς αυταπάτες, δίκαιο φορολογικό σύστημα δεν μπορεί να υπάρξει σε κανένα σύστημα ή μοντέλο διακυβέρνησης, πολύ δε

Υπενθυμίζουμε ότι Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ δεν διεκδικεί κανενός είδους ...copyright. Τα κείμενα και οι ειδήσεις που δημοσιεύονται δεν αποτελούν πνευματική ή άλλου είδους ιδιοκτησία του Κύκλου Σύνταξης και μπορούν να χρησιμοποιούνται, απ' όσους το επιθυμούν, στην κατεύθυνση της ελεύθερης αναρχικής πληροφόρησης και διακίνησης των απόψεων.

Σύντροφοι/σσες και φίλοι/ες,

Η προσπάθεια, ώστε να μη θάβεται η εφημερίδα αυτή, στους πάγκους και στις αποθήκες των εφημεριδοπωλών και των διανομέων, είναι διαρκής και γι' αυτό σας στέλνουμε αδελφικούς χαιρετισμούς για την έμπρακτη αλληλεγγύη σας.

Θυμίζουμε, ακόμη, την πάγια πρακτική μας (από το πρώτο φύλλο και μέχρι σήμερα), σύμφωνα με την οποία, μετά την επιστροφή του κάθε φύλλου από το πρακτορείο, να γίνεται –με δική μας επιμέλεια και ευθύνη– διανομή χιλιάδων αντιτύπων ΧΩΡΙΣ ΑΝΤΙΤΙΜΟ σε διάφορα κεντρικά σημεία, πλατείες, χώρους όπου γίνονται εκδηλώσεις κ.λπ., για να την α-

δρομική επιταγή αντικαταβολής στο όνομα:

Γιώργος Βλασσόπουλος
Τ.Θ. 30658, Τ.Κ. 10033,
ΑΘΗΝΑ

Σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητη η αναγραφή του αριθμού ή η επισύναψη αντίγραφου του παραστατικού της κατάθεσης στο λογαριασμό της ΕΤΕ, καθώς και ακριβή στοιχεία, δηλαδή: **Όνομα, επώνυμο, διεύθυνση, ταχυδρομικός κώδικας και ένα τηλέφωνο για επικοινωνία.**

Υπενθυμίζουμε ότι Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ δεν διεκδικεί κανενός είδους ...copyright. Τα κείμενα και οι ειδήσεις που δημοσιεύονται δεν αποτελούν πνευματική ή άλλου είδους ιδιοκτησία του Κύκλου Σύνταξης και μπορούν να χρησιμοποιούνται, απ' όσους το επιθυμούν, στην κατεύθυνση της ελεύθερης αναρχικής πληροφόρησης και διακίνησης των απόψεων.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΧΡΟΝΟΣ 12ος, Φύλλο 125
ΜΑΡΤΙΟΣ 2013

ΕΚΔΟΣΗ: ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Α.Μ.Κ.
ΣΑΡΙΠΟΛΟΥ 8, ΑΘΗΝΑ, Τ.Κ. 106 82
τηλέφωνο: 69 73 79 92 07

Υπεύθυνος Έκδοσης
Παναγιώτης Διόλιος

πον, να επιβάλει μια φορολόγηση για παράδειγμα τύπου Γαλλίας και Ολάντ με 75% φορολόγηση σε εισοδήματα άνω του ενός εκατομμυρίου ευρώ (με τις αντίστοιχες σταθμίσεις). Ο καθηγητής Σταθάκης ανέφερε στην εκδήλωση για τη φορολογία επί λέξει τα εξής: «σχεδόν κανένας δεν δηλώνει πάνω από 70.000 ευρώ εισόδημα και ότι μόνο και μόνο αν φορολογούσαμε 200.000 πλούσιους με 20.000 ευρώ θα βρισκόντουσαν τα 4 δις ευρώ». Το απλοϊκό ερώτημα που μας γεννάται αυτόματα είναι: αφού σχεδόν κανένας δεν δηλώνει πάνω από 70.000 ερώ/έτος πως και με ποιά ποσόστωση θα πάρεις 20.000 ευρώ από τον καθένα; Και άντε και το κάνεις, από πόσους θα πάρεις αυτά τα ποσά από 5-10-15 ή «κανέναν»; Για να δούμε, όμως, την κατάληξη είχε η αντίστοιχη περιβόητη γαλλική σοσιαλιστική ιδέα. Το γαλλικό κοινοβούλιο ψήφισε τον περασμένο Οκτώβριο την πρότα-

Σύντροφοι/σσες και φίλοι/ες,

Η προσπάθεια, ώστε να μη θάβεται η εφημερίδα αυτή, στους πάγκους και στις αποθήκες των εφημεριδοπωλών και των διανομέων, είναι διαρκής και γι' αυτό σας στέλνουμε αδελφικούς χαιρετισμούς για την έμπρακτη αλληλεγγύη σας.

Θυμίζουμε, ακόμη, την πάγια πρακτική μας (από το πρώτο φύλλο και μέχρι σήμερα), σύμφωνα με την οποία, μετά την επιστροφή του κάθε φύλλου από το πρακτορείο, να γίνεται –με δική μας επιμέλεια και ευθύνη– διανομή χιλιάδων αντιτύπων ΧΩΡΙΣ ΑΝΤΙΤΙΜΟ σε διάφορα κεντρικά σημεία, πλατείες, χώρους όπου γίνονται εκδηλώσεις κ.λπ., για να την αποκτήσουν και όσοι για διάφορους λόγους δεν μπορούν να την προμηθευτούν με αντίτιμο (που είναι μια συμβολή για την συνέχιση έκδοσης της εφημερίδας).

Επίσης, όσοι/ες έχουν κάποια σκέψη ή πρόταση που μπορεί να συμβάλλει θετικά στη μορφή και την ύλη της εφημερίδας, μπορούν να επικοινωνήσουν μαζί μας, προσωπικά, τηλεφωνικά ή με email.

Προς όσους/ες επιθυμούν να ενισχύσουν οικονομικά την ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ υπάρχει ο παρακάτω αριθμός λογαριασμού:

(Εθνική Τράπεζα) 116/611-838-03
IBAN: GR77 0110 1160 0000 1166 1183 803
bic: ETHNGRAA

κροβατισμούς («Δεν έχω, δεν πληρώνομαι και άρα δεν πληρώνω») για την αποτροπή αυτών των μέτρων.

Χαρακτηριστική προθέσεων αποτέλεσε η πρόσφατη δήλωση του βουλευτή Κουράκη του ΣΥΡΙΖΑ στο συνέδριο «Εκκλησία και Αριστερά», ο οποίος πρότεινε «να επιβληθεί ειδικός φόρος σε όσους πολίτες δηλώνουν κατά την υποβολή της φορολογικής τους δήλωσης ότι είναι Χριστιανοί Ορθόδοξοι και ο οποίος θα αποδίδεται στην Εκκλησία». Παρ' ότι οι συγκεκριμένες δηλώσεις αποτέλεσαν λαβή για ακόμη ένα πιγκ-πονγκ ανακοινώσεων μεταξύ ΝΔ-ΣΥΡΙΖΑ, ο Κουράκης ουσιαστικά προτείνει τη θέσπιση ενός εκκλησιαστικού φόρου, που παράλληλα με την αξιοποίηση της εκκλησιαστικής περιουσίας θα μισθοδοτεί τους ιερείς. Για εμάς το πρόβλημα είναι στη διευκρινιστική απάντηση που έδωσε ο βουλευτής και σημειώνει: «Ακόμη και από τον γραμματέα του κόμματος και από εμένα αναφέρθηκε ότι ο ΣΥΡΙΖΑ εγγυάται τη μισθοδοσία του κλήρου, ανεξάρτητα από τη λύση που θα προκριθεί». Δύο είναι τα σημεία που μας κεντρίζουν: Πρώτον, εάν τα έσοδα από τον εκκλησιαστικό φόρο δεν είναι αρκετά τότε ο Σύριζα εγγυάται τη μισθοδοσία, όπου οι τρόποι είναι συγκεκριμένοι: είτε επιπλέον φορολόγηση πιστών και απίστων είτε δανεισμός. Δεύτερον, δίνει εγγυήσεις ότι μια συγκεκριμένη επαγγελματική ομάδα δεν θα απωλέσει τη μισθοδοσία της. Άθεοι ως προς τη θρησκεία αλλά πιστοί ως προς τη διατήρηση του εκκλησιαστικού επαγγέλματος...

Η Αριστερά είναι τόσο ενάντια στη φορολογία όσο είναι και υπέρ της αναρχίας ο ΣΥΡΙΖΑ, που από τη μία εμφανίζεται ως ο προστάτης τής εν ελλάδι αντεξουσίας και από την άλλη ξιφουλκεί και τσουβαλιάζει τα «άκρα» σε συνεντεύξεις του Τσίπρα στα διεθνή μέσα, όπως πρόσφατα στο BBC. Είναι μια διαχρονικά σταθερή στάση της κυρίαρχης τάσης της Αριστεράς να νομιμοποιεί σε κάθε ευκαιρία το κράτος ακόμη και όταν ζυγίζεται απέναντι του. Με τη στάση της και τα επιχειρήματα της ουσιαστικά διαμορφώνει τις συνθήκες εκείνες ώστε να εδραιωθεί –είτε αυτή εμφανίζεται ως κατάκτηση είτε ως επιβολή– μια νέα συνθήκη. Πριν από τη Γαλλική Επανάσταση, η ευρωπαϊκή ιστορία ήταν γεμάτη από εξεγέρσεις κυρίως χωρικών, ε-

εστίες «φορολογικής απεργίας» στη γαλλική επικράτεια. Σήμερα, διακόσια και πλέον χρόνια από τη Γαλλική Επανάσταση, διαπιστώνουμε ότι καμία φορολογία δεν είναι δίκαιη και ισοκατανεμημένη για μακρύ χρονικό διάστημα και συνεπώς το μεγάλο όφελος για τους κυρίαρχους είναι η εμπέδωση της φορολογικής συνείδησης στο σύνολο σχεδόν του πληθυσμού. Ασφαλώς και δεν παραγνωρίζουμε την τυχοδιωκτική και ατομικίστικη στάση επαγγελματιών που από τη μια φοροδιαφεύγουν και ταυτόχρονα ζητούν και περισσότερο κράτος. Μια νοοτροπία που, όμως, πηγάζει, εκπορεύεται και πριμοδοτείται από την κρατική εξουσία.

Και γι' αυτό είμαστε βέβαιοι ότι εφ' όσον και εάν έρθει στην εξουσία ο ΣΥΡΙΖΑ θα παίξει το ίδιο παιχνίδι που έπαιξαν πρωτύτερα άλλοι σοσιαλιστές. Όπως ότι οι βιομήχανοι μας εκβιάζουν ότι θα μεταφέρουν την επιχείρηση τους στην Βουλγαρία εάν φορολογηθούν, οι εφοπλιστές θα αλλάξουν σημαία και λοιπές σοσιαλδημοκρατικές προφάσεις για να παραμένει η ουσία των πραγμάτων ίδια. Και τις χαρακτηρίζουμε προφάσεις όχι γιατί αυτοί οι εκβιασμοί δεν υπάρχουν, το αντίθετο μάλιστα, αλλά παρ' ότι είναι η στάση των κυρίαρχων είναι ακραία ισοπεδωτική, λόγω των πρόσφατων διαμορφωμένων οικονομικών-εξουσιαστικών συνθηκών, η υποψήφια κυβερνώσα αριστερά τάζει λαγούς με πετραχήλια στοχεύοντας στα ψηφοφουλάκια εξαπατώντας ακόμη μια φορά. Ας μην τρέφει κανείς αυταπάτες, δίκαιο φορολογικό σύστημα δεν μπορεί να υπάρξει σε κανένα σύστημα ή μοντέλο διακυβέρνησης, πολύ δε περισσότερο όταν άλλη γλώσσα και διαπιστευτήρια δίδονται εκτός και άλλα εντός, από επίδοξους αστέρες της πολιτικής σκηνής. Εν κατακλείδι, η αναρχική-αντικρατική στάση συνεπάγεται την αντιφορολογική πρόθεση χωρίς, όμως, να ισχύει και το αντίθετο. Σε έναν ανεξούσιο κόσμο οι μόνοι «φόροι» που θα υπάρχουν είναι οι φόροι της αξιοπρέπειας, της αλληλεγγύης, της αλληλοβοήθειας στη βάση της συλλογικότητας και της κοινότητας. Που δεν θα φορολογείσαι από κανένα κράτος για να σου παρέχει την δική του εκπαίδευση (χειραγώγηση), τη δική του περίθαλψη (συμβατική/δυτική ιατρική), τις δικές του επιταγές.

Αναρχικός Πυρήνας Χαλκίδας

Εν αρχή ην ο χρόνος;

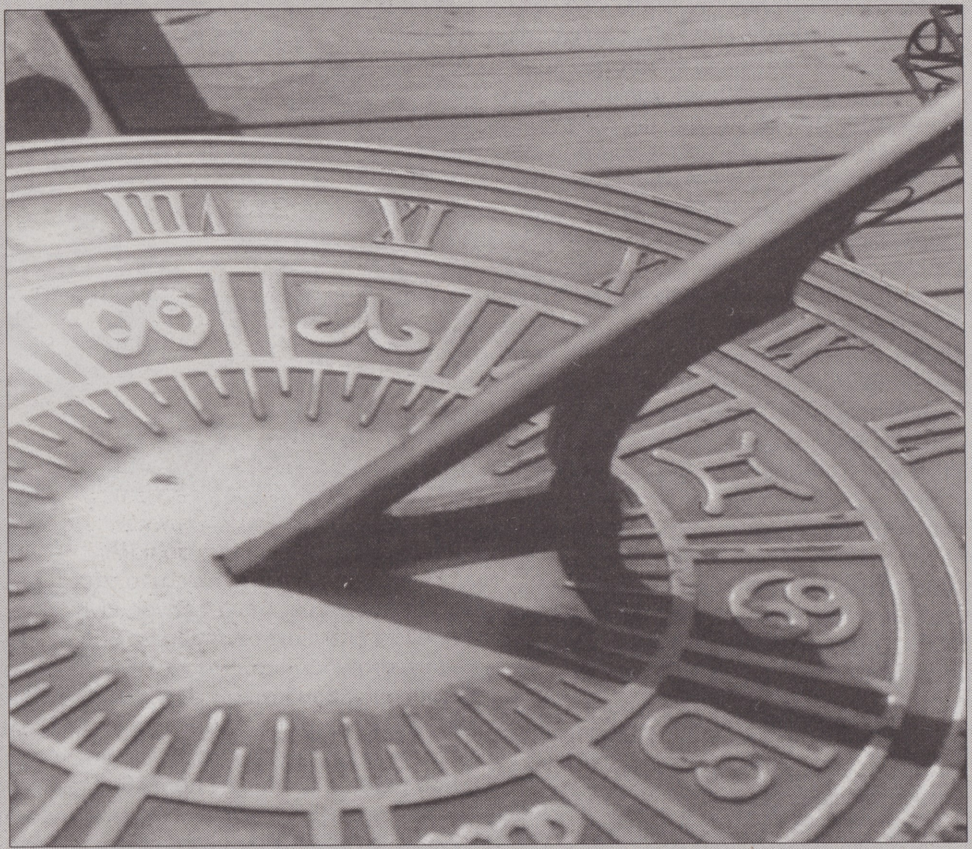
(Μέρος 2ο)

Το Κινούμενο Δάχτυλο γράφει· και μόλις τελειώσει συνεχίζει πάλι:
και δεν μπορεί να το δελεάσει
για ν' ακυρώσει έστω και μισή Γραμμή
ούτε η Ευσέβεια ούτε η Γνώση σου όλη·
μα ούτε και όλα σου τα Δάκρυα
μπορούν να σβήσουν
έστω και μια Λέξη απ' τα γραμμένα.

ΟΜΑΡ ΚΑΓΙΑΜ

Στα χρόνια, που στη δύση ονομάστηκαν από την κυριαρχία μεσαίωνας, στην ανατολή συνέβησαν πολλές και διαφορετικές αλλαγές, που συνέβαλαν στη διεύρυνση των γνώσεων, αλλά και στην καθιέρωση νέων αυτοκρατοριών. Οι γνώσεις της αρχαιότητας που παραγκωνίστηκαν ή σβήστηκαν στη μεσαιωνική δύση, διατηρήθηκαν στην Ινδία και την Αραβία και εξελίσσονταν στην Κίνα και την Ιαπωνία. Οι Ινδοί έκαναν εκτεταμένες μελέτες στα μαθηματικά, που συνδυάστηκαν με αστρονομικές μετρήσεις και προσπάθειες να υπολογίσουν με ακρίβεια τον χρόνο. Χρησιμοποίησαν την ακρίβεια του συστήματος των θεσιακών αριθμών[1] και το μηδέν, που ως τότε δεν ήταν γνωστή η χρήση του με κάποιο σύμβολο. Οι ανατολικοί λαοί είναι αυτοί που έδωσαν ακρίβεια στις μαθηματικές μετρήσεις (Μεσοποτάμιοι, Κινέζοι, Ινδοί) και μέσω των αράβων οι ιδέες τους μεταδόθηκαν στη δύση.

Με την επικράτηση των αράβων στην ανατολή τον 7ο αιώνα ν.χ. πολλοί Ινδοί πήγαν στη Βαγδάτη, μεταφέροντας τις γνώσεις τους. Οι άραβες άλλωστε αφομοίωσαν σε μεγάλο βαθμό τις γνώσεις των πο-

(=κίτρινος), προέρχεται από το φθινόπωρο, όταν τα φύλλα κιτρινίζουν. Ο ένατος μήνας είναι ο ιερότερος και ονομάζεται Ραμαντάν, που προέρχεται από τη λέξη ραμζ (=καίω), γιατί υποτίθεται ότι η νηστεία καίει τις αμαρτίες των πιστών. Καθιέρωσαν έναν 30ετή κύκλο με 360 σεληνιακούς μήνες, που χρειαζόταν διαρκείς παρεμβολές και διορθώσεις. Το 829 χτίστηκε ένα αστεροσκοπείο στη Βαγδάτη και κατόπιν ένα στη Δαμασκό, που βοηθούσαν στις

φύσης και αμφισβήτησε το χριστιανικό ημερολόγιο. Βέβαια, αυτό σήμαινε και αμφισβήτηση της ίδιας της εκκλησίας. Η μόρφωση σε αυτή την εποχή απομακρυνόταν από τα μοναστήρια και αποκτιόταν πλέον στις πόλεις. Στο μεταξύ, γύρω στο 10ο αιώνα, εμφανίστηκαν ως κράτη η Γαλλία, η Γερμανία και η Βόρεια Ιταλία, ενώθηκαν τα βασίλεια της Βρετανίας, οι Ισπανοί ανακατέλαβαν τα εδάφη τους από τους Μαυριτανούς και οι ιεραπόστολοι εκχριστιάνιζαν

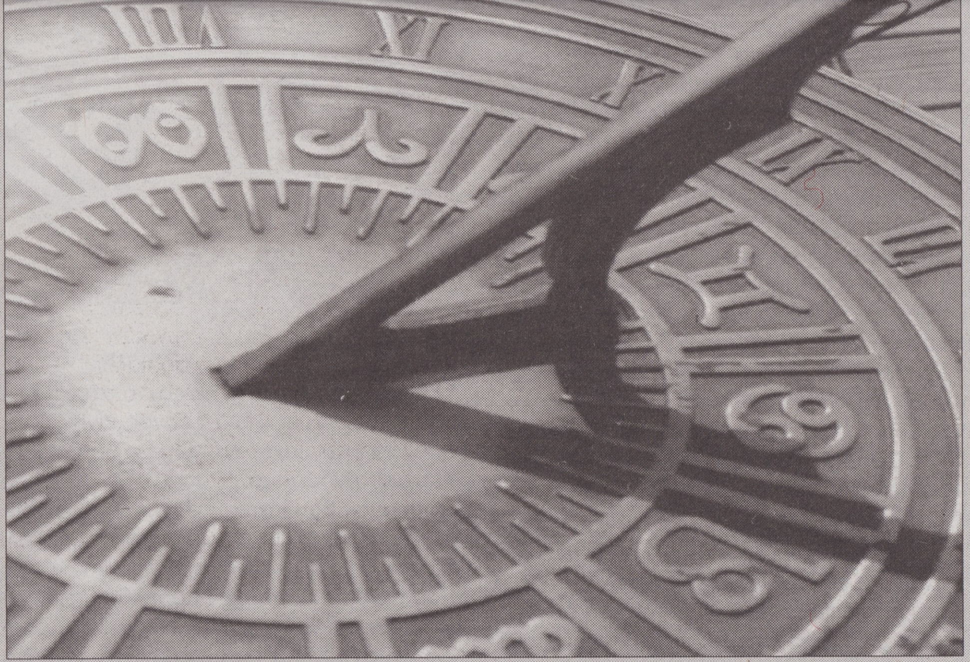
στης και της λογικής έδιναν και έπαιρναν. Το ίδιο συνέβαινε και με τον ισλαμικό κόσμο, που είχε εμπλακεί σε μια διαμάχη μεταξύ κοσμικού και ιερού. Ήταν η εποχή που και οι άραβες με τον Ιμπν Ρουστντ (Αβερρόης) και οι δυτικοί με τον Θωμά Ακινάτη ανακάλυψαν τη φύση της διπλής αλήθειας. Ενέταξαν δηλαδή τη λογική και τις ιδέες στη θεϊκή δύναμη, ώστε να συμφιλιώσουν την πίστη με τη λογική. Ο Θωμάς ο Ακινάτης μάλιστα είπε ότι ο χρόνος δεν είναι αιώνιος, αλλά ότι κάποτε δημιουργήθηκε από το θεό. Η κατάκτηση των αράβων από τους μογγόλους διέκοψε αυτή την κοινή πορεία ανατολής και δύσης. Πάντως, τόσο ο Αβελάρδος τον 12ο αιώνα, όσο και ο Ακινάτης τον 13ο, ήταν εξίσου εχθρικοί με τον υπολογισμό του χρόνου, θεωρώντας τον ταυτόσημο με την τοκογλυφία και τον υπολογισμό των πληρωμών. Ο υπολογισμός του χρόνου θεωρούνταν ακόμη ανάξια τέχνη.

Ωστόσο, στα μέσα του 13ου αιώνα εμφανίστηκε ο Ρότζερ Μπέικον, εμπειριστής μέχρι το κόκκαλο, αλλά και καλός χριστιανός, που θεωρούσε την αντικειμενικότητα της επιστήμης δεδομένη και έθεσε το ζήτημα της ακρίβειας του χρόνου, ώστε οι καλοί χριστιανοί να μην αντιμετωπίζουν προβλήματα στην άσκηση της πίστης τους. Άλλωστε, ο Μπέικον ήθελε να προλάβει να διορθώσει τα λάθη στον υπολογισμό του χρόνου, λίγο πριν έρθει ο... αντίχριστος στη γη, όταν δηλαδή θα ερχόταν και το τέλος του κόσμου. Ο χρόνος του Μπέικον ήταν διαχωρισμένος σε τρεις κατηγορίες: στον φυσικό (πέρασμα των ετών, μηνών, ημερών), τον επίσημο (των πολιτικών και εκκλησιαστικών ημερολογίων) και τον εθιμικό (όπως ορίστηκε αυθαίρετα από τους ανθρώπους). Ο θεϊκός χρόνος ή-

μα ούτε και όλα σου τα Δάκρυα
μπορούν να σβήσουν
έστω και μια Λέξη απ' τα γραμμένα.

ΟΜΑΡ ΚΑΓΙΑΜ

Στα χρόνια, που στη δύση ονομάστηκαν από την κυριαρχία μεσαίωνας, στην ανατολή συνέβησαν πολλές και διαφορετικές αλλαγές, που συνέβαλαν στη διεύρυνση των γνώσεων, αλλά και στην καθιέρωση νέων αυτοκρατοριών. Οι γνώσεις της αρχαιότητας που παραγκωνίστηκαν ή σβήστηκαν στη μεσαιωνική δύση, διατηρήθηκαν στην Ινδία και την Αραβία και εξελίσσονταν στην Κίνα και την Ιαπωνία. Οι Ινδοί έκαναν εκτεταμένες μελέτες στα μαθηματικά, που συνδυάστηκαν με αστρονομικές μετρήσεις και προσπάθειες να υπολογίσουν με ακρίβεια τον χρόνο. Χρησιμοποίησαν την ακρίβεια του συστήματος των θεσιακών αριθμών[1] και το μηδέν, που ως τότε δεν ήταν γνωστή η χρήση του με κάποιο σύμβολο. Οι ανατολικοί λαοί είναι αυτοί που έδωσαν ακρίβεια στις μαθηματικές μετρήσεις (Μεσοποτάμιοι, Κινέζοι, Ινδοί) και μέσω των αράβων οι ιδέες τους μεταδόθηκαν στη δύση.

Με την επικράτηση των αράβων στην ανατολή τον 7ο αιώνα ν.χ. πολλοί Ινδοί πήγαν στη Βαγδάτη, μεταφέροντας τις γνώσεις τους. Οι άραβες άλλωστε αφομοίωσαν σε μεγάλο βαθμό τις γνώσεις των πολιτισμών που κατέκτησαν. Το δικό τους εναρκτήριο ημερολογιακό έτος είναι η εγίρα (έτος της εξόδου), όταν ο Μωάμεθ και οι πρώτοι οπαδοί του μετακινήθηκαν από τη Μέκκα στη Μεδίνα. Ο Μωάμεθ ήθελε το ημερολόγιο των αράβων να είναι σεληνιακό, για να διακρίνεται από το σεληνιακό-ηλιακό των εβραίων και το ηλιακό των χριστιανών. Η ενοποιημένη κυριαρχία του Μωάμεθ στην αραβική χερσόνησο συνοδεύτηκε και από την ενοποίηση της θρησκείας, που προϋπέθετε αυτοθυσία και αφοσίωση στο θεό. Ο διάδοχος του Αμπού Μπακρ διατήρησε και ενίσχυσε τις αραβικές κατακτήσεις, για να φτάσει τελικά στον 9ο και 10ο αιώνα η «χρυσή εποχή» των αράβων. Η πρώτη μαζική παραγωγή χαρτιού στην Βαγδάτη έγινε το 794 ν.χ., εξαπλώνοντας ταχύτερα τις ιδέες. Στην αρχή οι άραβες ακολούθησαν τους έλληνες και τους ινδούς στον υπολογισμό του χρό-

(=κίτρινος), προέρχεται από το φθινόπωρο, όταν τα φύλλα κιτρινίζουν. Ο ένατος μήνας είναι ο ιερότερος και ονομάζεται Ραμαντάν, που προέρχεται από τη λέξη ραμζ (=καίω), γιατί υποτίθεται ότι η νηστεία καίει τις αμαρτίες των πιστών. Καθιέρωσαν έναν 30ετή κύκλο με 360 σεληνιακούς μήνες, που χρειαζόταν διαρκείς παρεμβολές και διορθώσεις. Το 829 χτίστηκε ένα αστεροσκοπείο στη Βαγδάτη και κατόπιν ένα στη Δαμασκό, που βοηθούσαν στις ακριβείς μετρήσεις. Οι αστρονόμοι δημιούργησαν ένα δίκτυο αστρονομικών παρατηρήσεων σε όλη την αυτοκρατορία, ώστε να κάνουν πειράματα. Ο σημαντικότερος μαθηματικός στις αρχές του μεσαίωνα είναι ο Αμπού Τζαφάρ Μοχάμεντ Ιμπν Μουσά αλ-Χβαρισμί (780-850), από ένα βιβλίο του οποίου προήλθε η λέξη Άλγεβρα και αλγόριθμος. Η ακρίβεια της μαθηματικής τους επιστήμης έθεσε τα θεμέλια των σύγχρονων μαθηματικών.

Ο γνωστός στη δύση Ομάρ Καγιάμ (Ουμάρ Ιμπν Ιμπραχίμ αλ-Καγιαμί, 1048-1131) ασχολήθηκε πέρα από την ποίηση με πολλούς άλλους τομείς. Ένας από αυτούς είναι η μέτρηση του ηλιακού έτους με αρκετά μεγάλη ακρίβεια και η επινόηση ενός ηλιακού ημερολογίου 366 ημερών. Γενικά οι άραβες έφτασαν πολύ κοντά στη μέτρηση της διάρκειας του έτους που είναι σήμερα αποδεκτή, κάτι που όμως δεν τους χρησι-

φύσης και αμφισβήτησε το χριστιανικό ημερολόγιο. Βέβαια, αυτό σήμαινε και αμφισβήτηση της ίδιας της εκκλησίας. Η μόρφωση σε αυτή την εποχή απομακρυνόταν από τα μοναστήρια και αποκτιόταν πλέον στις πόλεις. Στο μεταξύ, γύρω στο 10ο αιώνα, εμφανίστηκαν ως κράτη η Γαλλία, η Γερμανία και η Βόρεια Ιταλία, ενώθηκαν τα βασίλεια της Βρετανίας, οι Ισπανοί ανακατέλαβαν τα εδάφη τους από τους Μαυριτανούς και οι ιεραπόστολοι εκχριστιάνιζαν με κάθε μέσο τους ανατολικούς λαούς.

Η καθολική εκκλησία είχε επικρατήσει ολοκληρωτικά έναντι των άλλων δογμάτων, επιβάλλοντας ένα αυστηρό σύστημα κανόνων που κυριαρχούσε στη ζωή των δουλοπάροικων και των χωρικών. Οι μεγάλοι γαιοκτήμονες ήταν αυτοί που εξακολουθούσαν να έχουν πλούτο και εξουσία, που τα διέθεταν για να φτιάχνουν κάστρα και στρατούς. Άρχισε όμως να αναπτύσσεται και το εμπόριο, ιδιαίτερα στην Ιταλία. Οι επαφές των λατίνων με τους άραβες και τις επιστήμες τους δημιούργησαν μια σύγχυση για το ποιο ημερολόγιο έπρεπε να ακολουθούν, γιατί η ανάπτυξη του εμπορίου έκανε τον υπολογισμό του χρόνου απαραίτητο. Έπρεπε να μπορούν να υπολογίσουν πότε ακριβώς θα έφτανε ένα πλοίο με εμπορεύματα και με ποιο μετρικό σύστημα θα υπολόγιζαν τις ποσότητες. Κάθε πόλη και φέουδο είχε τη δική του αρχή του έ-

νατη ανακάλυψαν τη φύση της διπλής αλήθειας. Ενέταξαν δηλαδή τη λογική και τις ιδέες στη θεϊκή δύναμη, ώστε να συμφιλιώσουν την πίστη με τη λογική. Ο Θωμάς ο Ακινάτης μάλιστα είπε ότι ο χρόνος δεν είναι αιώνιος, αλλά ότι κάποτε δημιουργήθηκε από το θεό. Η κατάκτηση των αράβων από τους μογγόλους διέκοψε αυτή την κοινή πορεία ανατολής και δύσης. Πάντως, τόσο ο Αβελάρδος τον 12ο αιώνα, όσο και ο Ακινάτης τον 13ο, ήταν εξίσου εχθρικοί με τον υπολογισμό του χρόνου, θεωρώντας τον ταυτόσημο με την τοκογλυφία και τον υπολογισμό των πληρωμών. Ο υπολογισμός του χρόνου θεωρούνταν ακόμη ανάξια τέχνη.

Ωστόσο, στα μέσα του 13ου αιώνα εμφανίστηκε ο Ρότζερ Μπέικον, εμπειριστής μέχρι το κόκκαλο, αλλά και καλός χριστιανός, που θεωρούσε την αντικειμενικότητα της επιστήμης δεδομένη και έθεσε το ζήτημα της ακρίβειας του χρόνου, ώστε οι καλοί χριστιανοί να μην αντιμετωπίζουν προβλήματα στην άσκηση της πίστης τους. Άλλωστε, ο Μπέικον ήθελε να προλάβει να διορθώσει τα λάθη στον υπολογισμό του χρόνου, λίγο πριν έρθει ο... αντίχριστος στη γη, όταν δηλαδή θα ερχόταν και το τέλος του κόσμου. Ο χρόνος του Μπέικον ήταν διαχωρισμένος σε τρεις κατηγορίες: στον φυσικό (πέρασμα των ετών, μηνών, ημερών), τον επίσημο (των πολιτικών και εκκλησιαστικών ημερολογίων) και τον εθιμικό (όπως ορίστηκε αυθαίρετα από τους ανθρώπους). Ο θεϊκός χρόνος ήταν ο φυσικός, κατά την άποψή του.

Τον 14ο αιώνα, όσο οι συναλλαγές αυξάνονταν και γίνονταν περιπλοκότερες, μορφοποιόνταν ένα πολιτικό ημερολόγιο, που έφερε στο προσκήνιο τη γραμμικότητα του χρόνου. Ωστόσο, στον ίδιο αιώνα (το 1347) ξέσπασε στην Ευρώπη η βουβωνική πανώλη που θέρισε ολόκληρους πληθυσμούς. Μέσα σε δύο χρόνια υπολογίζεται ότι έχασαν τη ζωή τους τριάντα εκατομμύρια άνθρωποι, το 1/3 του συνόλου της τότε Ευρώπης. Αυτή η πανωλεθρία κατέστρεψε και την εμπιστοσύνη σε οποιαδήποτε εξουσία, πολιτική, επιστημονική ή θρησκευτική και έφερε πολλές αγροτικές επαναστάσεις και εξεγέρσεις. Ο παλιός φεουδαρχικός κόσμος, που ήταν ήδη ετοιμοθάνατος, κατέρρευσε και έδωσε δυστυχώς τη θέση του σε μια νέα μορφή επιβολής, το εντατικό εμπόριο και κατόπιν τη βιομηχανία. Σε μια τόσο κρίσιμη περίοδο το τελευταίο

σπάθειες να υπολογίσουν με ακρίβεια τον χρόνο. Χρησιμοποίησαν την ακρίβεια του συστήματος των θεσιακών αριθμών[1] και το μηδέν, που ως τότε δεν ήταν γνωστή η χρήση του με κάποιο σύμβολο. Οι ανατολικοί λαοί είναι αυτοί που έδωσαν ακρίβεια στις μαθηματικές μετρήσεις (Μεσοποτάμιοι, Κινέζοι, Ινδοί) και μέσω των αράβων οι ιδέες τους μεταδόθηκαν στη δύση.

Με την επικράτηση των αράβων στην ανατολή τον 7ο αιώνα ν.χ. πολλοί Ινδοί πήγαν στη Βαγδάτη, μεταφέροντας τις γνώσεις τους. Οι άραβες άλλωστε αφομοίωσαν σε μεγάλο βαθμό τις γνώσεις των πολιτισμών που κατέκτησαν. Το δικό τους εναρκτήριο ημερολογιακό έτος είναι η εγίρα (έτος της εξόδου), όταν ο Μωάμεθ και οι πρώτοι οπαδοί του μετακινήθηκαν από τη Μέκκα στη Μεδίνα. Ο Μωάμεθ ήθελε το ημερολόγιο των αράβων να είναι σεληνιακό, για να διακρίνεται από το σεληνιακό-ηλιακό των εβραίων και το ηλιακό των χριστιανών. Η ενοποιημένη κυριαρχία του Μωάμεθ στην αραβική χερσόνησο συνοδεύτηκε και από την ενοποίηση της θρησκείας, που προϋπέθετε αυτοθυσία και αφοσίωση στο θεό. Ο διάδοχος του Αμπού Μπακρ διατήρησε και ενίσχυσε τις αραβικές κατακτήσεις, για να φτάσει τελικά στον 9ο και 10ο αιώνα η «χρυσή εποχή» των αράβων. Η πρώτη μαζική παραγωγή χαρτιού στην Βαγδάτη έγινε το 794 ν.χ., εξαπλώνοντας ταχύτερα τις ιδέες. Στην αρχή οι άραβες ακολούθησαν τους έλληνες και τους ινδούς στον υπολογισμό του χρόνου, ως πρακτική ανάγκη για τη θρησκεία τους (πότε έπρεπε να γονατίζουν, για να προσευχηθούν –κάτι που όφειλαν να κάνουν πέντε φορές την ημέρα σύμφωνα με τον Μωάμεθ). Έτσι, οι άραβες αστρονόμοι βελτίωσαν όργανα, όπως ο αστρολάβος και το ηλιακό ρολόι. Αυτό δείχνει ότι η επιστήμη μπορεί με τον καλύτερο τρόπο να υπηρετεί τη θρησκευτική εξουσία.

Το αραβικό ημερολόγιο, που ξεκινάει το 622 ν.χ., καθιερώθηκε το 634. Ακολουθεί το σταθερό σεληνιακό έτος των 354 ημερών. Κάθε μήνας του ισλαμικού ημερολογίου αρχίζει δύο ημέρες περίπου μετά τη νέα σελήνη. Ο δεύτερος μήνας, ο Σαφάρ (=κίτρινος), προέρχεται από το φθινόπωρο, όταν τα φύλλα κιτρινίζουν. Ο ένατος μήνας είναι ο ιερότερος και ονομάζεται Ραμαντάν, που προέρχεται από τη λέξη ραμζ (=καίω), γιατί υποτίθεται ότι η νηστεία καίει τις αμαρτίες των πιστών. Καθιέρωσαν έναν 30ετή κύκλο με 360 σεληνιακούς μήνες, που χρειαζόταν διαρκείς παρεμβολές και διορθώσεις. Το 829 χτίστηκε ένα αστεροσκοπείο στη Βαγδάτη και κατόπιν ένα στη Δαμασκό, που βοηθούσαν στις ακριβείς μετρήσεις. Οι αστρονόμοι δημιούργησαν ένα δίκτυο αστρονομικών παρατηρήσεων σε όλη την αυτοκρατορία, ώστε να κάνουν πειράματα. Ο σημαντικότερος μαθηματικός στις αρχές του μεσαίωνα είναι ο Αμπού Τζαφάρ Μοχάμεντ Ιμπν Μουσά αλ-Χβαρισμί (780-850), από ένα βιβλίο του οποίου προήλθε η λέξη Άλγεβρα και αλγόριθμος. Η ακρίβεια της μαθηματικής τους επιστήμης έθεσε τα θεμέλια των σύγχρονων μαθηματικών.

Ο γνωστός στη δύση Ομάρ Καγιάμ (Ουμάρ Ιμπν Ιμπραχίμ αλ-Καγιαμί, 1048-1131) ασχολήθηκε πέρα από την ποίηση με πολλούς άλλους τομείς. Ένας από αυτούς είναι η μέτρηση του ηλιακού έτους με αρκετά μεγάλη ακρίβεια και η επινόηση ενός ηλιακού ημερολογίου 366 ημερών. Γενικά οι άραβες έφτασαν πολύ κοντά στη μέτρηση της διάρκειας του έτους που είναι σήμερα αποδεκτή, κάτι που όμως δεν τους χρησίμευε στο θρησκευτικό τους ημερολόγιο. Το ανθρώπινο πνεύμα, όσο πολύπλευρα κι αν προσεγγίζει την γνώση, όταν υποτάσσεται στις επιταγές της θρησκευτικής ή πολιτικής εξουσίας, καταλήγει μία ακόμη υπηρεσία στη μηχανιστική λογική που κρίνει αυτή τί είναι χρήσιμο και τί όχι.

Κατακτώντας και την Ευρώπη οι άραβες, έφεραν μαζί και τις γνώσεις τους, που ο νωθρός μεσαίωνας άρχισε σιγά-σιγά να αντιλαμβάνεται. Ένα αρκετά ελεύθερο πνεύμα του 11ου αι. στη δύση, ο Χέρμαν ο Χωλός από τη δυτική Γερμανία, υποστήριζε ότι πολλά επιστημονικά συμπεράσματα έπρεπε να στηρίζονται στην αλήθεια της φύσης και αμφισβήτησε το χριστιανικό ημερολόγιο. Βέβαια, αυτό σήμαινε και αμφισβήτηση της ίδιας της εκκλησίας. Η μόρφωση σε αυτή την εποχή απομακρυνόταν από τα μοναστήρια και αποκτιόταν πλέον στις πόλεις. Στο μεταξύ, γύρω στο 10ο αιώνα, εμφανίστηκαν ως κράτη η Γαλλία, η Γερμανία και η Βόρεια Ιταλία, ενώθηκαν τα βασίλεια της Βρετανίας, οι Ισπανοί ανακατέλαβαν τα εδάφη τους από τους Μαυριτανούς και οι ιεραπόστολοι εκχριστιάνιζαν με κάθε μέσο τους ανατολικούς λαούς.

Η καθολική εκκλησία είχε επικρατήσει ολοκληρωτικά έναντι των άλλων δογμάτων, επιβάλλοντας ένα αυστηρό σύστημα κανόνων που κυριαρχούσε στη ζωή των δουλοπάροικων και των χωρικών. Οι μεγάλοι γαιοκτήμονες ήταν αυτοί που εξακολουθούσαν να έχουν πλούτο και εξουσία, που τα διέθεταν για να φτιάχνουν κάστρα και στρατούς. Άρχισε όμως να αναπτύσσεται και το εμπόριο, ιδιαίτερα στην Ιταλία. Οι επαφές των λατίνων με τους άραβες και τις επιστήμες τους δημιούργησαν μια σύγχυση για το ποιο ημερολόγιο έπρεπε να ακολουθούν, γιατί η ανάπτυξη του εμπορίου έκανε τον υπολογισμό του χρόνου απαραίτητο. Έπρεπε να μπορούν να υπολογίσουν πότε ακριβώς θα έφτανε ένα πλοίο με εμπορεύματα και με ποιο μετρικό σύστημα θα υπολόγιζαν τις ποσότητες. Κάθε πόλη και φέουδο είχε τη δική του αρχή του έτους και τη δική του ονομασία για τις μέρες. Το εμπόριο όμως απαιτούσε την ενοποίηση του ημερολογίου. Μετά το πέρασμα των αράβων από τη δύση, οι επιστημονικές ιδέες άρχισαν να μεταδίδονται και πάλι αργά-αργά. Οι ινδικοί αριθμοί, η υποδιαστολή και το μηδέν έδωσαν νέα εργαλεία στη μαθηματική σκέψη. Μέσα από τα «νέα μαθηματικά» ο κόσμος άρχισε να γίνεται πιο πολύπλοκος και το ημερολόγιο δεν μπορούσε πια να αφεθεί αποκλειστικά στα χέρια του θεού.

Τα πανεπιστήμια έπαιζαν όλο και σημαντικότερο ρόλο στην πνευματική εξέλιξη και οι πνευματικές διαμάχες μεταξύ της πί-

τημα της ακρίβειας του χρόνου, ώστε οι καλοί χριστιανοί να μην αντιμετωπίζουν προβλήματα στην άσκηση της πίστης τους. Άλλωστε, ο Μπέικον ήθελε να προλάβει να διορθώσει τα λάθη στον υπολογισμό του χρόνου, λίγο πριν έρθει ο... αντίχριστος στη γη, όταν δηλαδή θα ερχόταν και το τέλος του κόσμου. Ο χρόνος του Μπέικον ήταν διαχωρισμένος σε τρεις κατηγορίες: στον φυσικό (πέρασμα των ετών, μηνών, ημερών), τον επίσημο (των πολιτικών και εκκλησιαστικών ημερολογίων) και τον εθιμικό (όπως ορίστηκε αυθαίρετα από τους ανθρώπους). Ο θεϊκός χρόνος ήταν ο φυσικός, κατά την άποψή του.

Τον 14ο αιώνα, όσο οι συναλλαγές αυξάνονταν και γίνονταν περιπλοκότερες, μορφοποιόνταν ένα πολιτικό ημερολόγιο, που έφερε στο προσκήνιο τη γραμμικότητα του χρόνου. Ωστόσο, στον ίδιο αιώνα (το 1347) ξέσπασε στην Ευρώπη η βουβωνική πανώλη που θέρισε ολόκληρους πληθυσμούς. Μέσα σε δύο χρόνια υπολογίζεται ότι έχασαν τη ζωή τους τριάντα εκατομμύρια άνθρωποι, το 1/3 του συνόλου της τότε Ευρώπης. Αυτή η πανωλεθρία κατέστρεψε και την εμπιστοσύνη σε οποιαδήποτε εξουσία, πολιτική, επιστημονική ή θρησκευτική και έφερε πολλές αγροτικές επαναστάσεις και εξεγέρσεις. Ο παλιός φεουδαρχικός κόσμος, που ήταν ήδη ετοιμοθάνατος, κατέρρευσε και έδωσε δυστυχώς τη θέση του σε μια νέα μορφή επιβολής, το εντατικό εμπόριο και κατόπιν τη βιομηχανία. Σε μια τόσο κρίσιμη περίοδο το τελευταίο που ήθελαν οι άνθρωποι ήταν η μέτρηση του χρόνου, που για αυτούς έφερνε θάνατο. Βέβαια, και ο πάπας της Ρώμης Κλήμης ΣΤ΄ το 1349 είχε αποφασίσει να γίνει οπωσδήποτε μεταρρύθμιση του ημερολογίου και το ανέθεσε σε ειδικούς. Δεν καταλαβαίνει η εκκλησία από λοιμούς και καταποντισμούς.

Μαζί με τους τόσους ανθρώπους πέθανε και η παλιά αντίληψη του χρόνου, που έγινε τώρα πιο κοσμική. Σε εκείνη την καμπή της ιστορίας, εμφανίστηκε στην Ιταλία και το ρολόι με βαρίδια και τροχαλίες. Το 1362 ο γάλλος βασιλιάς Κάρολος Ε΄ θέλη-

συνέχεια στη σελίδα 6

συνέχεια από τη σελίδα 5

σε να μιμηθεί τον Ιούλιο Καίσαρα και να γίνει και η αφεντιά του ρυθμιστής του χρόνου, κάνοντας τον υπολογισμό του πιο πρακτικό και δίνοντας, έτσι, τη σκυτάλη από τον θεό στην πολιτική να ρυθμίσει πάλι τα του χρόνου. Ο 15ος αιώνας έφερε μαζί με τις εξερευνήσεις και πολεμικές εφευρέσεις (πυρίτιδα) που άλωσαν την ανατολική αυτοκρατορία. Έφερε ακόμη την τυπογραφεία που επέτρεψε και τη μαζική έκδοση ημερολογίων. Ο 16ος αι. αναμόχλευσε στη δύση τα βασανιστικά ερωτήματα για τη γέννηση του χριστού και τη δημιουργία του κόσμου και άλλες χριστιανικές απορίες σχετικές με τον χρόνο.

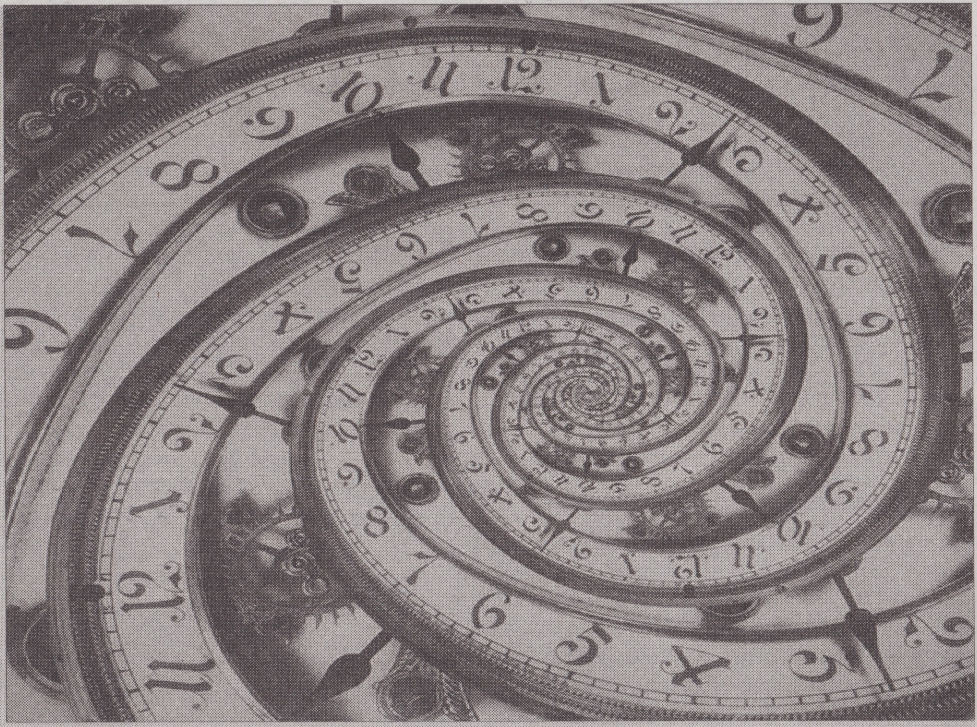
Σε αυτή την εποχή εμφανίστηκε και ο γνωστός επιστήμονας ευνοούμενος της εκκλησίας, ο Κοπέρνικος. Επειδή φοβόταν την αντίδραση του πάπα, δημοσίευσε σε μεγάλη ηλικία το έργο του De revolutionibus (που το είχε έτοιμο από καιρό), λίγο πριν πεθάνει. Διέκρινε, λοιπόν, το τροπικό έτος, που αποτελεί τη βάση του ημερολογιακού χρόνου σύμφωνα με τις εποχές και το αστρικό έτος, που ήταν ο χρόνος που χρειαζόταν η γη για να περιστραφεί γύρω από τον ήλιο και να επανέλθει σε κάποιο αρχικό σημείο του διαστήματος, που υπολογιζόταν με τη θέση ενός άστρου. Ωπ! Εδώ υπάρχει ένα πρόβλημα! Στην εποχή του Κοπέρνικου η γη ήταν το κέντρο του σύμπαντος στα μυαλά των ανθρώπων και κυρίως της εκκλησίας. Οπότε, είναι φανερό αυτό που φοβόταν· μήπως και το ηλιοκεντρικό του σύστημα αμφισβητήσει την αυθεντία του σεβασμιότατου. Έτσι, όχι μόνο άργησε να δημοσιεύσει το βιβλίο του, αλλά το αφιέρωσε και στον πάπα, για να είναι σίγουρος. Παρά τους φόβους του, όμως, εκείνη την εποχή το έργο του δεν προκάλεσε μεγάλες αντιδράσεις, παρά μόνο στους προτεστάντες, γιατί κατά τη γνώμη τους ερχόταν σε αντίθεση με τις γραφές.

Τέλος πάντων, αφού πέθανε ήσυχος και ο Κοπέρνικος, εμφανίστηκε ο Γαλιλαίος, 17ος αιώνας πια, που αναγκάστηκε να έ-

ρες νωρίτερα. Έγιναν ακόμη και εξεγέρσεις. Παρ' όλα αυτά πάλι η αλλαγή του ημερολογίου ξεκίνησε και εφαρμόστηκε στη Ρώμη, όπως κάποιους αιώνες πριν από τον Καίσαρα.

Το ημερολόγιο αυτό, που βασίστηκε στην πλανητική θεωρία, με επιρροές από την αρχαιότητα και τον Κοπέρνικο, έλυνε και το ζήτημα του Πάσχα, που είχε τόση σημασία για τις κάθε είδους εκκλησίες. Βρήκε υποστηρικτές και πολέμιους. Η εχθρότητα στο Γρηγοριανό ημερολόγιο βασιζόταν ως επί το πλείστον σε θρησκευτικές διαμάχες. Πολλοί αρνήθηκαν να το εφαρμόσουν, παρ' όλο που συμφωνούσαν μαζί του, επειδή το πρότεινε η καθολική εκκλησία. Αυτός είναι ο λόγος που χρειάστηκε να φτάσει στον 18ο αιώνα η αγγλικανική εκκλησία για να το αποδεχτεί, αλλά και κράτη σαν την Ελλάδα να υιοθετήσουν το «νέο ημερολόγιο», όπως ονομάστηκε πολύ αργότερα, μετά την πρώτη παγκόσμια ανθρωποσφαγή. Αυτό δεν σημαίνει ότι όλος ο κόσμος ακολουθεί σήμερα το γρηγοριανό ημερολόγιο. Απεναντίας, πολλοί λαοί της Ασίας και της Αφρικής ακολουθούν δικές τους μετρήσεις του χρόνου. Αξιοσημείωτο είναι, ότι η Κίνα ακολουθεί το νέο ημερολόγιο καθολικά από το 1949, όταν το επέβαλε ο Μάο, μαζί με πολλά άλλα.

Η ακρίβεια των ρολογιών και ο απόλυτος υπολογισμός του χρόνου, έφερε τον Αϊνστάιν να συγχρονίσει διαφορετικά τα δικά του ρολόγια και να μιλήσει για τη συγχρονία και τη σχετικότητα του χρόνου, με βάση τη σκοπιά του παρατηρητή. Για τον Πουανκαρέ δεν υπάρχει ένας ενιαίος κανόνας, αλλά πολλοί μικροί κανόνες για κάθε ιδιαίτερη περίπτωση. Οι κανόνες αυτοί δε μας επιβάλλονται· μπορούμε να επινοήσουμε καινούριους που θεωρούμε καλύτερους. Οι νόμοι που επιλέγουμε, σύμφωνα με τον Πουανκαρέ, είναι όχι οι πιο αληθινοί, αλλά οι πιο βολικοί. Μέσα από τον ορισμό τον εννοιών οι φυσικοί νόμοι απλουστεύονται και γίνονται πιο κατανοητοί για τον άνθρωπο. Έτσι, ο χρόνος είναι μια σύμ-

Η κατεύθυνση του χρόνου

Ο άνθρωπος που ζει πιο κοντά στο φυσικό τρόπο, πιστεύει ότι ο χρόνος είναι κυκλικός, ότι επανέρχεται όπως τα φυσικά φαινόμενα. Ακόμη και οι αρχαίοι έλληνες, όπως και οι βουδιστές, τον βλέπουν έτσι. Η ιουδαϊκή-χριστιανική παράδοση επέβαλε τον γραμμικό χρόνο στο δυτικό κόσμο, που εκτείνεται από το παρελθόν προς το μέλλον, όπως η χριστιανική παράδοση βλέπει τη γέννηση, τη σταύρωση, το θάνατο και την ανάσταση ως μοναδικά συμβάντα, που δεν επαναλαμβάνονται. Πριν τον χριστιανισμό, μόνο οι εβραίοι και οι πέρσες ζωροάστρες έβλεπαν τον χρόνο προοδευτικά. Έτσι, αυτός έγινε εξέλιξη από το πιο πρωτόγονο στο πιο προηγμένο και μετατράπηκε σε μη αναστρέψιμο.

Τα ρολόγια μοιάζουν να κάνουν μια κυκλική επιστροφή του χρόνου, αν και η ψηφιοποίηση τους έδωσε την αίσθηση της προοδευτικής κίνησης. Τα ημερολόγια α-

γυαλιά στις περιπτώσεις αυτές συνοδεύονται και από την ιστορική στολή. Φορώντας την, βλέπεις τον εαυτό σου ως ιστορικό άνθρωπο, που «ζει ιστορικές στιγμές».

Έτσι, αφού ο Μαρξ λέει ότι οι μορφές ιδιοκτησίας εξελίχθηκαν με αυτόν ή εκείνο τον τρόπο, είναι αλήθεια, κάτι θα ξέρει ο προφήτης. Αφού υποστηρίζει ότι η πρώτη μορφή ιδιοκτησίας είναι η φυλετική, όπου απλά είναι «μη αναπτυγμένο στάδιο παραγωγής, όπου ένας λαός ζει με το κυνήγι και το ψάρεμα, με την κτηνοτροφία ή στο ανώτερο στάδιο με τη γεωργία» (Γερμανική Ιδεολογία, τόμος 1, σελ. 63), τότε έτσι θα είναι. Μπορεί κανείς να μιλήσει για συνθήκες ελευθερίας, όπου η ιδιοκτησία δεν υπήρχε; Όχι, αφού ο πεφωτισμένος Μαρξ ταξίδεψε με το πολιτικό του ραβδί και τα μεταμόρφωσε όλα σε σχέσεις ιδιοκτησίας, δεν μπορούμε πια να πάμε πουθενά, παρά μόνο στο μέλλον που αργά ή γρήγορα θα γίνει ο παράδεισος του περιούσιου προλε-

γέννηση του χριστού και τη δημιουργία του κόσμου και άλλες χριστιανικές απορίες σχετικές με τον χρόνο.

Σε αυτή την εποχή εμφανίστηκε και ο γνωστός επιστήμονας ευνοούμενος της εκκλησίας, ο Κοπέρνικος. Επειδή φοβόταν την αντίδραση του πάπα, δημοσίευσε σε μεγάλη ηλικία το έργο του De revolutionibus (που το είχε έτοιμο από καιρό), λίγο πριν πεθάνει. Διέκρινε, λοιπόν, το τροπικό έτος, που αποτελεί τη βάση του ημερολογιακού χρόνου σύμφωνα με τις εποχές και το αστρικό έτος, που ήταν ο χρόνος που χρειαζόταν η γη για να περιστραφεί γύρω από τον ήλιο και να επανέλθει σε κάποιο αρχικό σημείο του διαστήματος, που υπολογιζόταν με τη θέση ενός άστρου. Ωπ! Εδώ υπάρχει ένα πρόβλημα! Στην εποχή του Κοπέρνικου η γη ήταν το κέντρο του σύμπαντος στα μυαλά των ανθρώπων και κυρίως της εκκλησίας. Οπότε, είναι φανερό αυτό που φοβόταν· μήπως και το ηλιοκεντρικό του σύστημα αμφισβητήσει την αυθεντία του σεβασμιότατου. Έτσι, όχι μόνο άργησε να δημοσιεύσει το βιβλίο του, αλλά το αφιέρωσε και στον πάπα, για να είναι σίγουρος. Παρά τους φόβους του, όμως, εκείνη την εποχή το έργο του δεν προκάλεσε μεγάλες αντιδράσεις, παρά μόνο στους προτεστάντες, γιατί κατά τη γνώμη τους ερχόταν σε αντίθεση με τις γραφές.

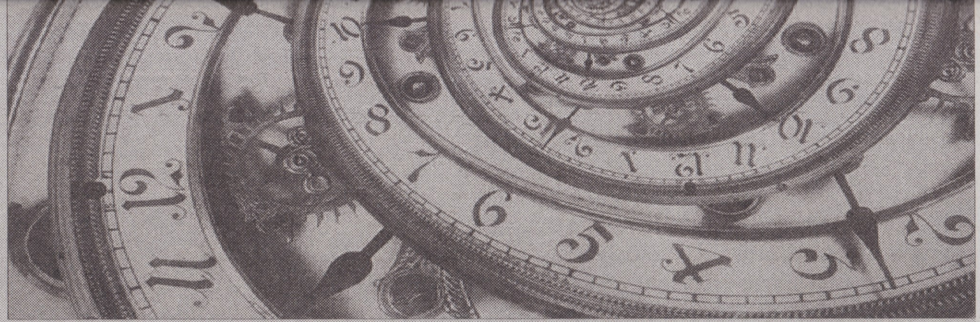
Τέλος πάντων, αφού πέθανε ήσυχος και ο Κοπέρνικος, εμφανίστηκε ο Γαλιλαίος, 17ος αιώνας πια, που αναγκάστηκε να έρθει σε διαφωνία με τον εαυτό του και να ομολογήσει στην Ιερά Εξέταση ότι δεν ίσχυε η ηλιοκεντρική θεωρία του, για να μην καταλήξει στην πυρά, όπως πολλοί άλλοι άνθρωποι, μεταξύ των οποίων και ο Τζορντάνο Μπρούνο, που δε δέχτηκε να αποκηρύξει τις φιλοσοφικές του ιδέες και κατέληξε στην πυρά στις 17 Φεβρουαρίου του 1700. Ο Μπρούνο υποστήριζε την απειρία του Σύμπαντος, την ύπαρξη πολλαπλών κόσμων, και την ηλιοκεντρική θεωρία. Επίσης, έβλεπε τη θρησκεία ως μέσο καθοδήγησης των αμαθών.

Τελικά, το πρόβλημα του χρόνου λύθηκε και η μεταρρύθμιση του έγινε από κάποιους όχι και πολύ διάσημους. Ο πάπας Γρηγόριος ΙΓ΄, θέλοντας να διαλύσει τον προτεσταντισμό, έδωσε πολλά χρήματα για να φτιάξει καθολικά κολέγια και έκανε πολλές μεταρρυθμίσεις στο ποίμνιο του.

κές διαμάχες. Πολλοί αρνήθηκαν να το εφαρμόσουν, παρ' όλο που συμφωνούσαν μαζί του, επειδή το πρότεινε η καθολική εκκλησία. Αυτός είναι ο λόγος που χρειάστηκε να φτάσει στον 18ο αιώνα η αγγλικανική εκκλησία για να το αποδεχτεί, αλλά και κράτη σαν την Ελλάδα να υιοθετήσουν το «νέο ημερολόγιο», όπως ονομάστηκε πολύ αργότερα, μετά την πρώτη παγκόσμια ανθρωποσφαγή. Αυτό δεν σημαίνει ότι όλος ο κόσμος ακολουθεί σήμερα το γρηγοριανό ημερολόγιο. Απεναντίας, πολλοί λαοί της Ασίας και της Αφρικής ακολουθούν δικές τους μετρήσεις του χρόνου. Αξιοσημείωτο είναι, ότι η Κίνα ακολουθεί το νέο ημερολόγιο καθολικά από το 1949, όταν το επέβαλε ο Μάο, μαζί με πολλά άλλα.

Η ακρίβεια των ρολογιών και ο απόλυτος υπολογισμός του χρόνου, έφερε τον Αϊνστάιν να συγχρονίσει διαφορετικά τα δικά του ρολόγια και να μιλήσει για τη συγχρονία και τη σχετικότητα του χρόνου, με βάση τη σκοπιά του παρατηρητή. Για τον Πουανκαρέ δεν υπάρχει ένας ενιαίος κανόνας, αλλά πολλοί μικροί κανόνες για κάθε ιδιαίτερη περίπτωση. Οι κανόνες αυτοί δε μας επιβάλλονται· μπορούμε να επινοήσουμε καινούριους που θεωρούμε καλύτερους. Οι νόμοι που επιλέγουμε, σύμφωνα με τον Πουανκαρέ, είναι όχι οι πιο αληθινοί, αλλά οι πιο βολικοί. Μέσα από τον ορισμό των εννοιών οι φυσικοί νόμοι απλουστεύονται και γίνονται πιο κατανοητοί για τον άνθρωπο. Έτσι, ο χρόνος είναι μια σύμβαση, όχι απόλυτη αλήθεια. Τα καλώδια για τον προσδιορισμό της ώρας έφεραν μαζί τους τις εθνικές φιλοδοξίες, τον πόλεμο όπως τον ξέρουμε σήμερα, τις βιομηχανίες και τη σημερινή επιστήμη. Τα συγχρονισμένα ρολόγια του 19ου και 20ου αι. δεν ήταν απλώς μια αθώα ανταλλαγή σημάτων. Έτσι, ο χρόνος και ο χώρος υπολογίζονται από κανόνες και ρολόγια. Το κυνήγι του συγχρονισμού των ρολογιών ανταποκρινόταν στον συγχρονισμό των εξουσιών, από το σχολικό κουδούνι, μέχρι την εκτόξευση πυραύλων.

Τέλος, αξίζει να μιλήσει κανείς για το σημερινό ατομικό χρόνο, που δε μετριέται πλέον με βάση τις κινήσεις της γης, αλλά με τις ταλαντώσεις ενός σπάνιου μετάλλου, που ονομάζεται καίσιο. Χάρη σε αυτό η ανθρωπότητα πέτυχε να υπολογίζει το πέρασμα του χρόνου με τόση ακρίβεια, που ξεπερνά το επιθυμητό, καθώς οι ταλα-

Η κατεύθυνση του χρόνου

Ο άνθρωπος που ζει πιο κοντά στο φυσικό τρόπο, πιστεύει ότι ο χρόνος είναι κυκλικός, ότι επανέρχεται όπως τα φυσικά φαινόμενα. Ακόμη και οι αρχαίοι έλληνες, όπως και οι βουδιστές, τον βλέπουν έτσι. Η ιουδαϊκή-χριστιανική παράδοση επέβαλε τον γραμμικό χρόνο στο δυτικό κόσμο, που εκτείνεται από το παρελθόν προς το μέλλον, όπως η χριστιανική παράδοση βλέπει τη γέννηση, τη σταύρωση, το θάνατο και την ανάσταση ως μοναδικά συμβάντα, που δεν επαναλαμβάνονται. Πριν τον χριστιανισμό, μόνο οι εβραίοι και οι πέρσες ζωροάστρες έβλεπαν τον χρόνο προοδευτικά. Έτσι, αυτός έγινε εξέλιξη από το πιο πρωτόγονο στο πιο προηγμένο και μετατράπηκε σε μη αναστρέψιμο.

Τα ρολόγια μοιάζουν να κάνουν μια κυκλική επιστροφή του χρόνου, αν και η ψηφιοποίηση τους έδωσε την αίσθηση της προοδευτικής κίνησης. Τα ημερολόγια από την άλλη καθιέρωσαν την αντίληψη για την εξελικτική πορεία του. Οι φιλόσοφοι, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, ασχολούνται με το είναι και το γίγνεσθαι. Οι φυσικοί, ενώ μέχρι τον Νεύτωνα περίπου τον αντιμετώπιζαν μηχανιστικά, από τον Αϊνστάιν και δώθε τον έβλεπαν σχετικά, μέχρι που ήρθε η κβαντομηχανική που ο Αλβέρτος δεν αποδέχτηκε μέχρι και το θάνατό του και τα έφερε όλα τούμπα. Χαρακτηριστικά, ο Αϊνστάιν συνήθιζε να λέει ειρωνικά για την κβαντική φυσική «ο θεός δεν παίζει ζάρια». Και αυτή, τελικά, δεν είπε κάτι που δεν γνώριζαν οι άνθρωποι της φύσης, απλά το είπε με το λόγο του επιστημονικού ιερατείου. Για την κβαντική φυσική ο χρόνος έχει διπλή φορά και είναι αντιστρεπτός. Εδώ εισέρχεται η θεωρία του χάους και της τυχαιότητας στη φύση, την ιστορία και σε κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα. Αλλά αυτό είναι μια άλλη ιστορία, για την

γυαλιά στις περιπτώσεις αυτές συνοδεύονται και από την ιστορική στολή. Φορώντας την, βλέπεις τον εαυτό σου ως ιστορικό άνθρωπο, που «ζει ιστορικές στιγμές».

Έτσι, αφού ο Μαρξ λέει ότι οι μορφές ιδιοκτησίας εξελίχθηκαν με αυτόν ή εκείνο τον τρόπο, είναι αλήθεια, κάτι θα ξέρει ο προφήτης. Αφού υποστηρίζει ότι η πρώτη μορφή ιδιοκτησίας είναι η φυλετική, όπου απλά είναι «μη αναπτυγμένο στάδιο παραγωγής, όπου ένας λαός ζει με το κυνήγι και το ψάρεμα, με την κτηνοτροφία ή στο ανώτερο στάδιο με τη γεωργία» (Γερμανική Ιδεολογία, τόμος 1, σελ. 63), τότε έτσι θα είναι. Μπορεί κανείς να μιλήσει για συνθήκες ελευθερίας, όπου η ιδιοκτησία δεν υπήρχε; Όχι, αφού ο πεφωτισμένος Μαρξ ταξίδεψε με το πολιτικό του ραβδί και τα μεταμόρφωσε όλα σε σχέσεις ιδιοκτησίας, δεν μπορούμε πια να πάμε πουθενά, παρά μόνο στο μέλλον που αργά ή γρήγορα θα γίνει ο παράδεισος του περιούσιου προλεταριάτου. Στη Δευτέρα μαρξιστική εξουσία, κατά τας Γραφάς του Κεφαλαίου.

Επίκαιρο και εφήμερο

Στον ψηφιακό κόσμο, που οι άβαταρ εαυτοί, οι μπλόγκερς και όλοι οι κοινωνικά δικτυωμένοι κυνηγούν την είδηση, το επίκαιρο και αυτό που σήμερα έχει σημασία, όλα μοιάζουν με το 1984 του Όργουελ. Όλοι ξεχνούν τι έγινε χθες, σα να μην έχουν μνήμη, το περασμένο μεταβάλλεται ανάλογα με τα προστάγματα τού σήμερα. Όλοι κυνηγούν αυτό που θα τους φέρει στο επίκεντρο, έστω και για λίγες στιγμές. Ποιά είδηση σήμερα κερδίζει; Πού έχουν όλοι στραμμένη την προσοχή; Να προλάβω να κάνω «like», πριν αλλάξουν πάλι τα πράγματα. Το επίκαιρο γίνεται τόσο εφήμερο, που αν κάτι ανήκει στην προηγούμενη μέρα, είναι πια ξεπερασμένο. Το γούστο, η ε-

ρό αυτό που φοβόταν· μήπως και το ηλιοκεντρικό του σύστημα αμφισβητήσει την αυθεντία του σεβασμιότατου. Έτσι, όχι μόνο άργησε να δημοσιεύσει το βιβλίο του, αλλά το αφιέρωσε και στον πάπα, για να είναι σίγουρος. Παρά τους φόβους του, όμως, εκείνη την εποχή το έργο του δεν προκάλεσε μεγάλες αντιδράσεις, παρά μόνο στους προτεστάντες, γιατί κατά τη γνώμη τους ερχόταν σε αντίθεση με τις γραφές.

Τέλος πάντων, αφού πέθανε ήσυχος και ο Κοπέρνικος, εμφανίστηκε ο Γαλιλαίος, 17ος αιώνας πια, που αναγκάστηκε να έρθει σε διαφωνία με τον εαυτό του και να ομολογήσει στην Ιερά Εξέταση ότι δεν ίσχυε η ηλιοκεντρική θεωρία του, για να μην καταλήξει στην πυρά, όπως πολλοί άλλοι άνθρωποι, μεταξύ των οποίων και ο Τζορντάνο Μπρούνο, που δε δέχτηκε να αποκηρύξει τις φιλοσοφικές του ιδέες και κατέληξε στην πυρά στις 17 Φεβρουαρίου του 1700. Ο Μπρούνο υποστήριζε την απειρία του Σύμπαντος, την ύπαρξη πολλαπλών κόσμων, και την ηλιοκεντρική θεωρία. Επίσης, έβλεπε τη θρησκεία ως μέσο καθοδήγησης των αμαθών.

Τελικά, το πρόβλημα του χρόνου λύθηκε και η μεταρρύθμισή του έγινε από κάποιους όχι και πολύ διάσημους. Ο πάπας Γρηγόριος ΙΓ΄, θέλοντας να διαλύσει τον προτεσταντισμό, έδωσε πολλά χρήματα για να φτιάξει καθολικά κολέγια και έκανε πολλές μεταρρυθμίσεις στο ποίμνιό του. Μεταξύ άλλων, ήθελε να λύσει και το ζήτημα του ημερολογίου και έφτιαξε μια επιτροπή για να το μεταρρυθμίσει. Έτσι, μετά από συγκλίσεις επιτροπών και συζητήσεις κατέληξαν στο γνωστό σήμερα Γρηγοριανό ημερολόγιο. Το πρόβλημα του χρόνου διορθώθηκε, όταν επιβλήθηκε στους υπηκόους της εκκλησίας του να αφαιρέσουν 10 ημέρες (σε κάποιες περιπτώσεις 11) από τον χρόνο που διένυαν. Οι απλοί άνθρωποι μπερδεύτηκαν, συγχύστηκαν, αντέδρασαν άσχημα και δυσκολεύτηκαν γενικά να αποδεχτούν ότι με το έτσι θέλω κάποιος είχε αποφασίσει να τους στερήσει 10 ημέρες από τη ζωή τους. Βέβαια, ούτε οι τραπεζίτες και οι κάθε είδους συναλλασσόμενοι εξαιρέθηκαν από το μπέρδεμα, καθώς οι φόροι και τα γραμμάτια «έτρεχαν» δέκα μέ-

τού ρολόγια και να μιλήσει για τη συγχρονία και τη σχετικότητα του χρόνου, με βάση τη σκοπιά του παρατηρητή. Για τον Πουανκαρέ δεν υπάρχει ένας ενιαίος κανόνας, αλλά πολλοί μικροί κανόνες για κάθε ιδιαίτερη περίπτωση. Οι κανόνες αυτοί δε μας επιβάλλονται· μπορούμε να επινοήσουμε καινούριους που θεωρούμε καλύτερους. Οι νόμοι που επιλέγουμε, σύμφωνα με τον Πουανκαρέ, είναι όχι οι πιο αληθινοί, αλλά οι πιο βολικοί. Μέσα από τον ορισμό των εννοιών οι φυσικοί νόμοι απλουστεύονται και γίνονται πιο κατανοητοί για τον άνθρωπο. Έτσι, ο χρόνος είναι μια σύμβαση, όχι απόλυτη αλήθεια. Τα καλώδια για τον προσδιορισμό της ώρας έφεραν μαζί τους τις εθνικές φιλοδοξίες, τον πόλεμο όπως τον ξέρουμε σήμερα, τις βιομηχανίες και τη σημερινή επιστήμη. Τα συγχρονισμένα ρολόγια του 19ου και 20ου αι. δεν ήταν απλώς μια αθώα ανταλλαγή σημάτων. Έτσι, ο χρόνος και ο χώρος υπολογίζονται από κανόνες και ρολόγια. Το κυνήγι του συγχρονισμού των ρολογιών ανταποκρινόταν στον συγχρονισμό των εξουσιών, από το σχολικό κουδούνι, μέχρι την εκτόξευση πυραύλων.

Τέλος, αξίζει να μιλήσει κανείς για το σημερινό ατομικό χρόνο, που δε μετριέται πλέον με βάση τις κινήσεις της γης, αλλά με τις ταλαντώσεις ενός σπάνιου μετάλλου, που ονομάζεται καίσιο. Χάρη σε αυτό η ανθρωπότητα πέτυχε να υπολογίζει το πέρασμα του χρόνου με τόση ακρίβεια, που ξεπερνά το επιθυμητό, καθώς οι ταλαντώσεις της γης δεν έχουν τόση μεγάλη ακρίβεια, αλλά γίνονται με τυχαίες διακυμάνσεις. Κι όμως, ο άνθρωπος-παντογνώστης υπολογίζει και την πιο μικρή υποδιαίρεση του χρόνου με απάνθρωπη ακρίβεια. Αυτή θεωρείται απαραίτητη για την αεροπλοΐα, τα πολεμικά αεροσκάφη, τον συγχρονισμό τροφοδοσίας των τηλεοπτικών προγραμμάτων, την αποστολή μηνυμάτων από τους δορυφόρους, τον υπολογισμό της κίνησης των τραπεζικών κεφαλαίων, την αποστολή ηλεκτρονικών μηνυμάτων, τις τροχιές των «έξυπνων» πυραύλων....τόσες ευεργεσίες της ακρίβειας του χρόνου που μας κάνουν να ευχόμαστε να ξυπνήσουμε από τον εφιάλτη της Περσεφόνης.

μέλλον, όπως η χριστιανική παράδοση βλέπει τη γέννηση, τη σταύρωση, το θάνατο και την ανάσταση ως μοναδικά συμβάντα, που δεν επαναλαμβάνονται. Πριν τον χριστιανισμό, μόνο οι εβραίοι και οι πέρσες ζωροάστρες έβλεπαν τον χρόνο προοδευτικά. Έτσι, αυτός έγινε εξέλιξη από το πιο πρωτόγονο στο πιο προηγμένο και μετατράπηκε σε μη αναστρέψιμο.

Τα ρολόγια μοιάζουν να κάνουν μια κυκλική επιστροφή του χρόνου, αν και η ψηφιοποίηση τους έδωσε την αίσθηση της προοδευτικής κίνησης. Τα ημερολόγια από την άλλη καθιέρωσαν την αντίληψη για την εξελικτική πορεία του. Οι φιλόσοφοι, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, ασχολούνται με το είναι και το γίγνεσθαι. Οι φυσικοί, ενώ μέχρι τον Νεύτωνα περίπου τον αντιμετώπιζαν μηχανιστικά, από τον Αϊνστάιν και δώθε τον έβλεπαν σχετικά, μέχρι που ήρθε η κβαντομηχανική που ο Αλβέρτος δεν αποδέχτηκε μέχρι και το θάνατο του και τα έφερε όλα τούμπα. Χαρακτηριστικά, ο Αϊνστάιν συνήθιζε να λέει ειρωνικά για την κβαντική φυσική «ο θεός δεν παίζει ζάρια». Και αυτή, τελικά, δεν είπε κάτι που δεν γνώριζαν οι άνθρωποι της φύσης, απλά το είπε με το λόγο του επιστημονικού ιερατείου. Για την κβαντική φυσική ο χρόνος έχει διπλή φορά και είναι αντιστρεπτός. Εδώ εισέρχεται η θεωρία του χάους και της τυχαιότητας στη φύση, την ιστορία και σε κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα. Αλλά αυτό είναι μια άλλη ιστορία, για την οποία θα μιλήσουμε αναλυτικά στο μέλλον (αν υποθέσουμε ότι ο χρόνος είναι γραμμικός...).

Χρόνος και Ιστορία

Η δυτική αντίληψη μέσα στους τελευταίους αιώνες επινόησε τη μεθοδολογία της ιστορίας, δηλαδή τον τρόπο που πρέπει να βλέπουμε τον χρόνο ως εξέλιξη. Ο τρόπος θέασης της ιστορίας μάς έδωσε απλώς διαφορετικούς φακούς στα επιστημονικά γυαλιά που βάζουμε όλοι, άπαξ και περάσουμε το κατώφλι του σχολείου. Η ιστορία μάς επιβάλλει μία ερμηνεία του κόσμου. Η δυτική φιλοσοφία και πολιτική οικονομία προτίμησαν εγελιανούς και μαρξιστικούς φακούς ως επί το πλείστον. Και τα

μορφή ιδιοκτησίας είναι η φυλετική, όπου απλά είναι «μη αναπτυγμένο στάδιο παραγωγής, όπου ένας λαός ζει με το κυνήγι και το ψάρεμα, με την κτηνοτροφία ή στο ανώτερο στάδιο με τη γεωργία» (Γερμανική Ιδεολογία, τόμος 1, σελ. 63), τότε έτσι θα είναι. Μπορεί κανείς να μιλήσει για συνθήκες ελευθερίας, όπου η ιδιοκτησία δεν υπήρχε; Όχι, αφού ο πεφωτισμένος Μαρξ ταξίδεψε με το πολιτικό του ραβδί και τα μεταμόρφωσε όλα σε σχέσεις ιδιοκτησίας, δεν μπορούμε πια να πάμε πουθενά, παρά μόνο στο μέλλον που αργά ή γρήγορα θα γίνει ο παράδεισος του περιούσιου προλεταριάτου. Στη Δευτέρα μαρξιστική εξουσία, κατά τας Γραφάς του Κεφαλαίου.

Επίκαιρο και εφήμερο

Στον ψηφιακό κόσμο, που οι άβαταρ εαυτοί, οι μπλόγκερς και όλοι οι κοινωνικά δικτυωμένοι κυνηγούν την είδηση, το επίκαιρο και αυτό που σήμερα έχει σημασία, όλα μοιάζουν με το 1984 του Όργουελ. Όλοι ξεχνούν τι έγινε χθες, σα να μην έχουν μνήμη, το περασμένο μεταβάλλεται ανάλογα με τα προστάγματα τού σήμερα. Όλοι κυνηγούν αυτό που θα τους φέρει στο επίκεντρο, έστω και για λίγες στιγμές. Ποιά είδηση σήμερα κερδίζει; Πού έχουν όλοι στραμμένη την προσοχή; Να προλάβω να κάνω «like», πριν αλλάξουν πάλι τα πράγματα. Το επίκαιρο γίνεται τόσο εφήμερο, που αν κάτι ανήκει στην προηγούμενη μέρα, είναι πια ξεπερασμένο. Το γούστο, η επιθυμία, το αστείο, το σοβαρό διαρκούν όσο τα «ζητάει ο κόσμος», όσο ακόμη γίνεται ντόρος για αυτά. Η σοβαρότητα ενός γεγονότος εξαρτάται από το πόσοι τρέχουν από πίσω του. Στα εναλλακτικά μέσα ενημέρωσης οι συμμετέχοντες σε μια πορεία κονταροχτυπιούνται για το πόσες χιλιάδες κόσμου ήταν οι συγκεντρωμένοι, ώστε να επικυρώσουν την σοβαρότητα ή τη σπουδαιότητα του συμβάντος. Και αύριο πάλι κάτι άλλο πολύ σπουδαίο θα εμφανιστεί, αφήνοντας πίσω στη σκόνη του χρόνου το προηγούμενο σπουδαίο. Κι αν κάποιος, που θέλει στο μέλλον να μάθει όσα γίνονταν σήμερα, κάτσει να τα διαβάσει στο διαδίκτυο, μάλλον θα μπερδευτεί για το τι έγινε τελικά. Η αλήθεια γίνεται κινού-

μενη άμμος και το δίκιο το παίρνουν οι δικτυωμένοι.

Όλοι παλεύουν για τις εντυπώσεις. Κι αν δεν τις κερδίσουν στο τώρα, που όλα είναι ακόμη ρευστά και ζεματάνε, έχασαν το παιχνίδι. Σε λίγο όλοι θα το ξεχάσουν, θα ασχοληθούν με κάτι καινούριο, δεν έχει σημασία η αποκατάσταση της αλήθειας, η μνήμη ή το άκουσμα μιας διαφορετικής άποψης. Ό,τι ήταν να γίνει έγινε. Όλα ήταν μια α-νόητη στιγμή. Με ένα «undo» νομίζουν ότι μπορούν να αναιρέσουν όσα συνέβησαν. Η ευθύνη έτσι μοιάζει μικρότερη. Όσο, όμως, ακόμη υπάρχουμε με σάρκα, οστά και ψυχή, όσο δεν έχουμε γίνει ακόμη εξ ολοκλήρου άβαταρ, για να επιβιώσουμε, θα υπάρχουν και κάποιοι που νοιάζονται να διατηρήσουν τη μνήμη ενάντια στη λήθη, που εξαπλώνεται σαν επιδημία.

Χρόνος και ηλικία

Ζώντας μέσα στα δεσμά του πολιτισμού, έχουμε φτάσει να θεωρούμε δεδομένο ότι μέσα μας χτυπάει ένα βιολογικό ρολόι, φορούν και σαν άλλος Χαϊλάντερ προσπαθείς με διάφορες επεμβάσεις να ξεγελάσεις τον καθρέφτη και αυτό το υποτιθέμενο βιολογικό ρολόι. Προσπαθείς να φαίνεσαι «μάχιμος», υπερνικώντας ψεύτικες ανάγκες και εξασφαλίζοντας ψεύτικες διαβεβαιώσεις. Γιατί θέλεις να «κρατιέσαι καλά», να μοιάζεις για 20, ενώ είσαι 50. Και πράγματι, κρατιέσαι σαν εκείνα τα τεράστια χρυσελεφάντινα αγάλματα, τόσο εντυπωσιακά απ' έξω, αλλά από μέσα μόνο ένας ξύλινος σκελετός και ιλιγγιώδες κενό.

Έχουμε πράγματι ηλικία; Η ζωή μας είναι κάθε στιγμή ένας αριθμός που λειτουργεί σαν ετήσια ταυτότητα; Πρέπει να ζούμε μέσα από μια μαθηματική πράξη, που λέει ότι «αφού είμαι τόσο, άρα κάνω τόσα». Αν δεν ξέραμε πόσων ετών είμαστε, μάλλον θα μεγαλώναμε διαφορετικά. Αυτό δεν είναι δύσκολο να το αντιληφθούμε. Αρκεί να κοιτάξουμε κοινότητες ανθρώπων απελευθερωμένες από τον χρόνο. Έχουν πράγματι ηλικιωμένους ανθρώπους, όπως θα τους λέγαμε εμείς. Δεν έχουν χάσει, όμως, την

Μέσα του πρέπει να στριμωχτούν όλες οι επιθυμίες και οι διαθέσεις μας, που καταπιέζονται μέσα στα προκαθορισμένα πλαίσια της δουλειάς ή του σχολείου ή οποιασδήποτε άλλης υποχρέωσης και καθήκοντος. Έτσι, ο χρόνος όχι μόνο είναι κατακερματισμένος, αλλά και ελεγχόμενος. Η δουλειά είναι αυτή που καθορίζει όχι μόνο τον ρυθμό, αλλά και τον τρόπο ζωής μας, τόσο που μας κάνει αυτό που είμαστε. Άρα, με άλλα λόγια, αυτό που έχει σημασία για την κυριαρχία είναι ότι είμαστε η διάρκεια της δουλειάς μας. Ακόμη και όσα κάνουμε όταν δε δουλεύουμε, καθορίζονται συχνά από την ίδια τη δουλειά μας. Βέβαια, οι μηχανές μάς διευκολύνουν να κάνουμε τις οικιακές δουλειές γρήγορα και εύκολα, ενώ αφιερώνουμε την υπόλοιπη ζωή μας στο να βρούμε χρήματα να τις αγοράσουμε.

Έτσι, μπορούμε να φανταστούμε μια παρέα ανθρώπων γύρω στα πενήντα, από την οποία ο ένας δουλεύει σε εργοστάσιο που φτιάχνει οικιακές ηλεκτρικές συσκευές(καφετιέρες, τοστιέρες, φριτέζες και άλλα συναφή πολύτιμα αντικείμενα) και ένας άλλος σε εργοστάσιο που φτιάχνει το πλαστικό που χρειάζονται για να κατασκευαστούν. Υπάρχει ακόμη αυτός που δουλεύει στο ορυχείο, το οποίο θα βγάλει επίσης τις πρώτες ύλες για να φτιαχτούν όλοι αυτοί οι μηχανικοί υπηρέτες που μας βοηθούν «να γλιτώσουμε χρόνο». Κατάκοποι και κατακερματισμένοι θα επιστρέψουν στο καταφύγιο του «ελεύθερου χρόνου τους», για να φτιάξουν καφέ στην καφετιέρα τους, που με τα χρήματα από την κοπιαστική δουλειά τους απέκτησαν.

Η εστία μας μετατράπηκε στο σπίτι μας, την ιδιοκτησία και την περιουσία μας. Ανάμεσα σε αυτή την ιδιοκτησία και εμάς παρεμβάλλονται ένα σωρό διαμεσολαβήσεις. Μέχρι, λοιπόν, να φτάσω από το ένα μέρος του σπιτιού στο άλλο έχω κάνει ένα πλήθος από ενδιάμεσες περιττές ενέργειες, έχω αναμιχθεί με χίλια δυο εξαρτήματα και περιπλοκότητες, από τα οποία εξαρτώμαι, προκειμένου να ολοκληρώσω τις δουλειές του σπιτιού, για να τις επα-

χαία ελληνικά σημαίνει παίρνω πίσω), χωρίς να τον αφήνεις να ορίζεται από κανένα κρατικό μηχανισμό. Ο ξανακερδισμένος εαυτός αφήνεται στη φυσική μας παρουσία μέσα στις στιγμές που ζούμε. Αν το μέλλον που οραματίζεται η επιστήμη για την ανθρωπότητα είναι ο αστροναύτης με την τεχνητή στολή και τα ακροφύσια παροχής οξυγόνου, δεν έχει καμία πιθανότητα να μας δελεάσει. Ο εφιάλτης του τεχνολογικού ονειρομαντείου είναι εχθρικός απέναντι στην ουσία της ανθρώπινης ζωής και ύπαρξης. Η ανεξούσια ζωή θα ενυπάρχει σε κάθε θρόισμα του αέρα μέσα από τα σφεντάμια, σε κάθε δάκρυ και γέλιο γύρω απ' τις νυχτερινές αφηγήσεις, σε κάθε ποίημα που θα ξεγλιστράει μέσα απ' τις λέξεις.

σύντροφοι για την
Αναρχική απελευθερωτική δράση

---

1. Θεσιακό σύστημα αρίθμησης ονομάζεται αυτό, στο οποίο οι αριθμοί παριστάνονται με ορισμένα σύμβολα ή τους συνδυασμούς τους. Η αξία των αριθμών αυτών υπολογίζεται με βάση τις αξίες των συμβόλων και τη θέση τους. Για παράδειγμα, στο δεκαδικό σύστημα έχουμε τα σύμβολα 0,1,2,3,4,5,6,7,8 και 9 και βάση το 10.

Σχετικά βιβλία:

David Ewing Duncan, *Καλαντάρι - Η ιστορία του ημερολογίου δια μέσου των αιώνων.*

Βελισσαρόπουλος Δημήτρης, *Ιστορία της κινέζικης φιλοσοφίας*, τόμος Β΄

Peter Galison, *Τα ρολόγια του Αϊνστάιν, οι χάρτες του Πουανκαρέ*

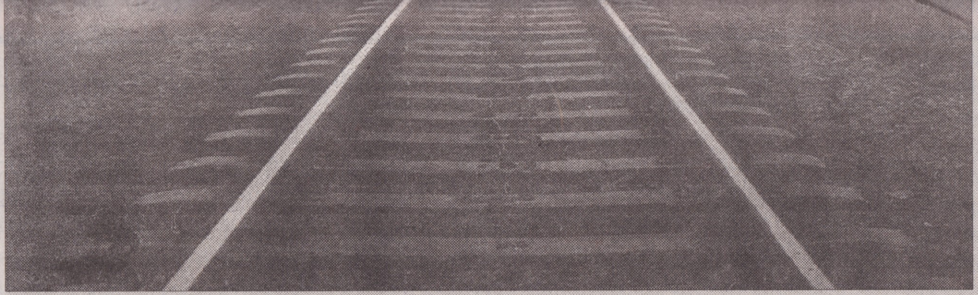
Γιώργος Γραμματικάκης, *Ένας αστρολάβος του Ουρανού και της Γης*

Καρλ Λέβιτ, *Το νόημα της Ιστορίας*

Stephen Hawking, *Το χρονικό του χρόνου*

Peter Coveney και Roger Highfield, *Το βέλος του χρόνου*

Douglas Adams, *Γυρίζοντας το Γαλαξία με ωτοστόπ*

μενη άμμος και το δίκιο το παίρνουν οι δικτυωμένοι.

Όλοι παλεύουν για τις εντυπώσεις. Κι αν δεν τις κερδίσουν στο τώρα, που όλα είναι ακόμη ρευστά και ζεματάνε, έχασαν το παιχνίδι. Σε λίγο όλοι θα το ξεχάσουν, θα ασχοληθούν με κάτι καινούριο, δεν έχει σημασία η αποκατάσταση της αλήθειας, η μνήμη ή το άκουσμα μιας διαφορετικής άποψης. Ό,τι ήταν να γίνει έγινε. Όλα ήταν μια α-νόητη στιγμή. Με ένα «undo» νομίζουν ότι μπορούν να αναιρέσουν όσα συνέβησαν. Η ευθύνη έτσι μοιάζει μικρότερη. Όσο, όμως, ακόμη υπάρχουμε με σάρκα, οστά και ψυχή, όσο δεν έχουμε γίνει ακόμη εξ ολοκλήρου άβαταρ, για να επιβιώσουμε, θα υπάρχουν και κάποιοι που νοιάζονται να διατηρήσουν τη μνήμη ενάντια στη λήθη, που εξαπλώνεται σαν επιδημία.

Χρόνος και ηλικία

Ζώντας μέσα στα δεσμά του πολιτισμού, έχουμε φτάσει να θεωρούμε δεδομένο ότι μέσα μας χτυπάει ένα βιολογικό ρολόι, που μοιάζει με βόμβα έτοιμη να μας ανατινάξει, αν δεν κάνουμε όσα μας προστάζει. Έτσι, συνηθίσαμε τις ηλικιακές κατηγοριοποιήσεις, που μας διαχωρίζουν με βάση τις παραγωγικές μας ικανότητες. Αποκτήσαμε ρόλους, που μας φορέθηκαν ως βεβαιότητες. Αν είσαι 15, ζεις συνήθως με μια εγωσφαιρική αντίληψη για τα πράγματα και νιώθεις σαν το κέντρο που όλα περιστρέφονται γύρω του. Αν είσαι 30, βρίσκεσαι στην κορυφή των παραγωγικών σου δυνάμεων, που με την επαγγελματική σου πείρα θα πρέπει να έχεις κατασταλάξει, ώστε να κάνεις αποτελεσματικά τη δουλειά σου, πρέπει να κυνηγάς την επαγγελματική σου άνοδο και κάπου εκεί θα πρέπει να έχεις φροντίσει να είσαι ένας σωστός οικογενειάρχης ή μια καλή μαμά. Αν είσαι 40, θα πρέπει να έχεις ήδη «μεστώσει», δεν μπορείς πια να κάνεις πίσω, βαδίζεις από την φορούν και σαν άλλος Χαϊλάντερ προσπαθείς με διάφορες επεμβάσεις να ξεγελάσεις τον καθρέφτη και αυτό το υποτιθέμενο βιολογικό ρολόι. Προσπαθείς να φαίνεσαι «μάχιμος», υπερνικώντας ψεύτικες ανάγκες και εξασφαλίζοντας ψεύτικες διαβεβαιώσεις. Γιατί θέλεις να «κρατιέσαι καλά», να μοιάζεις για 20, ενώ είσαι 50. Και πράγματι, κρατιέσαι σαν εκείνα τα τεράστια χρυσελεφάντινα αγάλματα, τόσο εντυπωσιακά απ' έξω, αλλά από μέσα μόνο ένας ξύλινος σκελετός και ιλιγγιώδες κενό.

Έχουμε πράγματι ηλικία; Η ζωή μας είναι κάθε στιγμή ένας αριθμός που λειτουργεί σαν ετήσια ταυτότητα; Πρέπει να ζούμε μέσα από μια μαθηματική πράξη, που λέει ότι «αφού είμαι τόσο, άρα κάνω τόσα». Αν δεν ξέραμε πόσων ετών είμαστε, μάλλον θα μεγαλώναμε διαφορετικά. Αυτό δεν είναι δύσκολο να το αντιληφθούμε. Αρκεί να κοιτάξουμε κοινότητες ανθρώπων απελευθερωμένες από τον χρόνο. Έχουν πράγματι ηλικιωμένους ανθρώπους, όπως θα τους λέγαμε εμείς. Δεν έχουν χάσει, όμως, την αξιοπρέπειά τους, ούτε ζητιανεύουν για φάρμακα και συντάξεις. Θα πρέπει, όμως, να νιώθουν πολύ δυστυχείς που μεγάλωσαν χωρίς τηλεόραση και μίξερ. Η ίδια η κυριαρχική λογική που συνηθίσαμε μάς έβαλε σε έναν αγώνα δρόμου, για να είναι ο καθένας απασχολημένος με το προσωπικό του κυνήγι του χρόνου, πέρα από τη συλλογική μάχη με αυτόν. Αν δεν υπήρχε αυτή η αντίληψη, δε θα ήταν σε θέση να μας αποδώσει τους ρόλους που μας ετοίμασε, σα να παίζουμε σε διαφημιστικό τράπεζας.

Ο καθένας μας έχει έναν δικό του εσωτερικό ρυθμό. Ακόμη και ο ρυθμός της αναπνοής μας, ο βιορυθμός του καθένα, οι αντιδράσεις μας είναι μοναδικά. Δεν είμαστε υποχρεωμένοι να τα συγχρονίσουμε σε ένα παγκόσμιο ρολόι, που θα μας λέει πόσες ώρες θα κοιμόμαστε και ποιες, πότε θα αναπαραχθούμε, πότε θα αποσυρθούμε, πότε θα ...

συχνά από την ίδια τη δουλειά μας. Βέβαια, οι μηχανές μάς διευκολύνουν να κάνουμε τις οικιακές δουλειές γρήγορα και εύκολα, ενώ αφιερώνουμε την υπόλοιπη ζωή μας στο να βρούμε χρήματα να τις αγοράσουμε.

Έτσι, μπορούμε να φανταστούμε μια παρέα ανθρώπων γύρω στα πενήντα, από την οποία ο ένας δουλεύει σε εργοστάσιο που φτιάχνει οικιακές ηλεκτρικές συσκευές(καφετιέρες, τοστιέρες, φριτέζες και άλλα συναφή πολύτιμα αντικείμενα) και ένας άλλος σε εργοστάσιο που φτιάχνει το πλαστικό που χρειάζονται για να κατασκευαστούν. Υπάρχει ακόμη αυτός που δουλεύει στο ορυχείο, το οποίο θα βγάλει επίσης τις πρώτες ύλες για να φτιαχτούν όλοι αυτοί οι μηχανικοί υπηρέτες που μας βοηθούν «να γλιτώσουμε χρόνο». Κατάκοποι και κατακερματισμένοι θα επιστρέψουν στο καταφύγιο του «ελεύθερου χρόνου τους», για να φτιάξουν καφέ στην καφετιέρα τους, που με τα χρήματα από την κοπιαστική δουλειά τους απέκτησαν.

Η εστία μας μετατράπηκε στο σπίτι μας, την ιδιοκτησία και την περιουσία μας. Ανάμεσα σε αυτή την ιδιοκτησία και εμάς παρεμβάλλονται ένα σωρό διαμεσολαβήσεις. Μέχρι, λοιπόν, να φτάσω από το ένα μέρος του σπιτιού στο άλλο έχω κάνει ένα πλήθος από ενδιάμεσες περιττές ενέργειες, έχω αναμιχθεί με χίλια δυο εξαρτήματα και περιπλοκότητες, από τα οποία εξαρτώμαι, προκειμένου να ολοκληρώσω τις δουλειές του σπιτιού, για να τις επαναλάβω πάλι την επόμενη μέρα, την επόμενη βδομάδα, τον επόμενο μήνα και χρόνο. Και να τις αντικαταστήσω με άλλες «καλύτερες», που κάνουν περισσότερα, είτε προλάβουν είτε όχι να χαλάσουν. Και πάλι παραγωγή και πάλι κατανάλωση. Ένας ατελείωτος λαβύρινθος που φυλακίζει χρόνο και τόπο. Και ο χρόνος που απομένει, πού αφιερώνεται;

Ούτε σε ελεύθερες δυνατότητες ούτε σε ουσιαστικές και φυσικές σχέσεις. Δεν καταφέρνει να ξεφύγει από το τεχνολογικό πλέγμα, υποτάσσει το ανθρώπινο πνεύμα και τη θέληση για ελευθερία και ζωή. Η ελευθερία δεν εί...

...ντάμια, σε κάθε δάκρυ και γέλιο γύρω απ τις νυχτερινές αφηγήσεις, σε κάθε ποίημα που θα ξεγλιστράει μέσα απ' τις λέξεις.

σύντροφοι για την
Αναρχική απελευθερωτική δράση

---

1. Θεσιακό σύστημα αρίθμησης ονομάζεται αυτό, στο οποίο οι αριθμοί παριστάνονται με ορισμένα σύμβολα ή τους συνδυασμούς τους. Η αξία των αριθμών αυτών υπολογίζεται με βάση τις αξίες των συμβόλων και τη θέση τους. Για παράδειγμα, στο δεκαδικό σύστημα έχουμε τα σύμβολα 0,1,2,3,4,5,6,7,8 και 9 και βάση το 10.

Σχετικά βιβλία:

David Ewing Duncan, *Καλαντάρι - Η ιστορία του ημερολογίου δια μέσου των αιώνων.*

Βελισσαρόπουλος Δημήτρης, *Ιστορία της κινέζικης φιλοσοφίας*, τόμος Β΄

Peter Galison, *Τα ρολόγια του Αϊνστάιν, οι χάρτες του Πουανκαρέ*

Γιώργος Γραμματικάκης, *Ένας αστρολάβος του Ουρανού και της Γης*

Καρλ Λέβιτ, *Το νόημα της Ιστορίας*

Stephen Hawking, *Το χρονικό του χρόνου*

Peter Coveney και Roger Highfield, *Το βέλος του χρόνου*

Douglas Adams, *Γυρίζοντας το Γαλαξία με ωτοστόπ*

Από την Αναρχική Αρχειοθήκη κυκλοφορεί το βιβλίο:

Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ, Πολυτεχνείο 1995

μια α-νόητη στιγμή. Με ένα «undo» νομίζουν ότι μπορούν να αναιρέσουν όσα συνέβησαν. Η ευθύνη έτσι μοιάζει μικρότερη. Όσο, όμως, ακόμη υπάρχουμε με σάρκα, οστά και ψυχή, όσο δεν έχουμε γίνει ακόμη εξ ολοκλήρου άβαταρ, για να επιβιώσουμε, θα υπάρχουν και κάποιοι που νοιάζονται να διατηρήσουν τη μνήμη ενάντια στη λήθη, που εξαπλώνεται σαν επιδημία.

Χρόνος και ηλικία

Ζώντας μέσα στα δεσμά του πολιτισμού, έχουμε φτάσει να θεωρούμε δεδομένο ότι μέσα μας χτυπάει ένα βιολογικό ρολόι, που μοιάζει με βόμβα έτοιμη να μας ανατινάξει, αν δεν κάνουμε όσα μας προστάζει. Έτσι, συνηθίσαμε τις ηλικιακές κατηγοριοποιήσεις, που μας διαχωρίζουν με βάση τις παραγωγικές μας ικανότητες. Αποκτήσαμε ρόλους, που μας φορέθηκαν ως βεβαιότητες. Αν είσαι 15, ζεις συνήθως με μια εγωσφαιρική αντίληψη για τα πράγματα και νιώθεις σαν το κέντρο που όλα περιστρέφονται γύρω του. Αν είσαι 30, βρίσκεσαι στην κορυφή των παραγωγικών σου δυνάμεων, που με την επαγγελματική σου πείρα θα πρέπει να έχεις κατασταλάξει, ώστε να κάνεις αποτελεσματικά τη δουλειά σου, πρέπει να κυνηγάς την επαγγελματική σου άνοδο και κάπου εκεί θα πρέπει να έχεις φροντίσει να είσαι ένας σωστός οικογενειάρχης ή μια καλή μαμά. Αν είσαι 40, θα πρέπει να έχεις ήδη «μεστώσει», δεν μπορείς πια να κάνεις πίσω, βαδίζεις από την ωριμότητα προς την απόσυρση από τις προηγούμενες «χαρές της ζωής» (συνήθως μια ηλίθια σπατάλη ενέργειας, ένα μίγμα κραιπάλης και σκορπίσματος), στα 50 αρχίζεις να γερνάς (ή θα έπρεπε) και στα 60 ετοιμάζεις την απόσυρσή σου. Και από κει και πέρα προσπαθείς να τερματίσεις την πίστα, νιώθοντας αδύναμος, άχρηστος, εν αποστρατεία, αφού δεν μπορείς να είσαι πια «χρήσιμος στην κοινωνία». Και από πάνω δεν πρέπει να ενοχλείς κιόλας και «να επιβαρύνεις το κράτος και τους δικούς σου ανθρώπους»...

Από την άλλη, υπάρχει η απεγνωσμένη μεν, γελοία δε, προσπάθεια να προσποιηθείς ότι αυτά δε συμβαίνουν και δε σε α- ντροπιαστικά απ' έξω, αλλά από μέσα μόνο ένας ξύλινος σκελετός και ιλιγγιώδες κενό.

Έχουμε πράγματι ηλικία; Η ζωή μας είναι κάθε στιγμή ένας αριθμός που λειτουργεί σαν ετήσια ταυτότητα; Πρέπει να ζούμε μέσα από μια μαθηματική πράξη, που λέει ότι «αφού είμαι τόσο, άρα κάνω τόσα». Αν δεν ξέραμε πόσων ετών είμαστε, μάλλον θα μεγαλώναμε διαφορετικά. Αυτό δεν είναι δύσκολο να το αντιληφθούμε. Αρκεί να κοιτάξουμε κοινότητες ανθρώπων απελευθερωμένες από τον χρόνο. Έχουν πράγματι ηλικιωμένους ανθρώπους, όπως θα τους λέγαμε εμείς. Δεν έχουν χάσει, όμως, την αξιοπρέπειά τους, ούτε ζητιανεύουν για φάρμακα και συντάξεις. Θα πρέπει, όμως, να νιώθουν πολύ δυστυχείς που μεγάλωσαν χωρίς τηλεόραση και μίξερ. Η ίδια η κυριαρχική λογική που συνηθίσαμε μάς έβαλε σε έναν αγώνα δρόμου, για να είναι ο καθένας απασχολημένος με το προσωπικό του κυνήγι του χρόνου, πέρα από τη συλλογική μάχη με αυτόν. Αν δεν υπήρχε αυτή η αντίληψη, δε θα ήταν σε θέση να μας αποδώσει τους ρόλους που μας ετοίμασε, σα να παίζουμε σε διαφημιστικό τράπεζας.

Ο καθένας μας έχει έναν δικό του εσωτερικό ρυθμό. Ακόμη και ο ρυθμός της αναπνοής μας, ο βιορυθμός του καθένα, οι αντιδράσεις μας είναι μοναδικά. Δεν είμαστε υποχρεωμένοι να τα συγχρονίσουμε σε ένα παγκόσμιο ρολόι, που θα μας λέει πόσες ώρες θα κοιμόμαστε και ποιες, πότε θα αναπαραχθούμε, πότε θα αποσυρθούμε, πότε θα αρρωστήσουμε. Άλλωστε, δεν αντιλαμβάνονται καν όλοι οι λαοί τον χρόνο με τον ίδιο τρόπο. Για παράδειγμα, οι βουδιστές πιστεύουν ότι ο χρόνος είναι μια ψευδαίσθηση, που στην πραγματικότητα παραμένει ακίνητος και αιώνιος. Πιστεύουν ότι το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον είναι μετρήσεις του ιστορικού χρόνου, που για αυτούς είναι μια ανθρώπινη επινόηση χωρίς ιδιαίτερη σημασία.

Ελεύθερος χρόνος;

Αν ο χρόνος είναι μία ψευδαίσθηση, τότε ο ελεύθερος χρόνος είναι το είδωλό της. Η αυταπάτη ότι έχουμε ελεύθερο χρόνο προϋποθέτει ότι έχουμε και δεσμευμένο. για να φτιάξουν καφέ στην καφετιέρα τους, που με τα χρήματα από την κοπιαστική δουλειά τους απέκτησαν.

Η εστία μας μετατράπηκε στο σπίτι μας, την ιδιοκτησία και την περιουσία μας. Ανάμεσα σε αυτή την ιδιοκτησία και εμάς παρεμβάλλονται ένα σωρό διαμεσολαβήσεις. Μέχρι, λοιπόν, να φτάσω από το ένα μέρος του σπιτιού στο άλλο έχω κάνει ένα πλήθος από ενδιάμεσες περιττές ενέργειες, έχω αναμιχθεί με χίλια δυο εξαρτήματα και περιπλοκότητες, από τα οποία εξαρτώμαι, προκειμένου να ολοκληρώσω τις δουλειές του σπιτιού, για να τις επαναλάβω πάλι την επόμενη μέρα, την επόμενη βδομάδα, τον επόμενο μήνα και χρόνο. Και να τις αντικαταστήσω με άλλες «καλύτερες», που κάνουν περισσότερα, είτε προλάβουν είτε όχι να χαλάσουν. Και πάλι παραγωγή και πάλι κατανάλωση. Ένας ατελείωτος λαβύρινθος που φυλακίζει χρόνο και τόπο. Και ο χρόνος που απομένει, πού αφιερώνεται;

Ούτε σε ελεύθερες δυνατότητες ούτε σε ουσιαστικές και φυσικές σχέσεις. Δεν καταφέρνει να ξεφύγει από το τεχνολογικό πλέγμα, υποτάσσει το ανθρώπινο πνεύμα και τη θέληση για ελευθερία και ζωή. Η ελευθερία δεν είναι πολιτική ελευθερία. Και πώς θα μπορούσε να είναι άλλωστε; Η ελευθερία είναι το κεφαλαιώδες στοιχείο κάθε ύπαρξης, ενώ η πολιτική είναι το κλουβί που μας επιβάλανε για ζωή, είτε αυτό είναι από οξειδωμένο σίδερο είτε από ατόφιο χρυσάφι. Η ελευθερία, λοιπόν, δεν είναι ένας νόμος που σου ορίζει τον χρόνο και τη διάθεση, δεν είναι μια παραχώρηση από καμία εξουσία. Είναι το να απολαμβάνεις τον εαυτό σου (από-λαμβάνω στα αρ-

Peter Galison, *Τα ρολόγια του Αϊνστάιν, οι χάρτες του Πουανκαρέ*

Γιώργος Γραμματικάκης, *Ένας αστρολάβος του Ουρανού και της Γης*

Καρλ Λέβιτ, *Το νόημα της Ιστορίας*

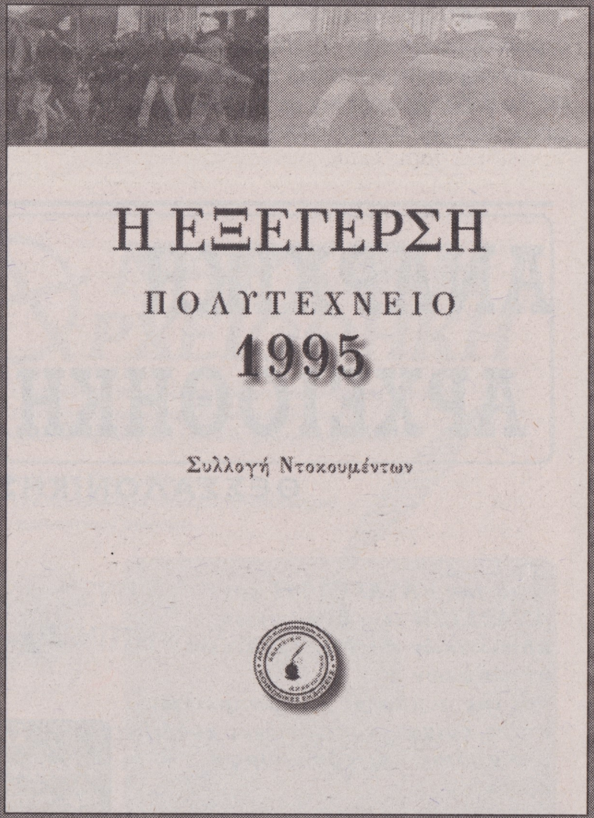
Stephen Hawking, *Το χρονικό του χρόνου*

Peter Coveney και Roger Highfield, *Το βέλος του χρόνου*

Douglas Adams, *Γυρίζοντας το Γαλαξία με ωτοστόπ*

Από την Αναρχική Αρχειοθήκη κυκλοφορεί το βιβλίο:

Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ, Πολυτεχνείο 1995

Τάξη, εξουσία, κοινωνικός ανταγωνισμός

(Μέρος 3ο)

Οι κοινωνικές τάξεις

Είναι σημαντικό να επιμένουμε στην ουσιαστική χρήση των λέξεων, στη σχέση τους με την πραγματικότητα, επειδή θεωρούμε πως ο,τιδήποτε καθιερώνεται με αφαιρετικό τρόπο και σε αναντιστοιχία με αυτό που υπάρχει κατασκευάζει ψεύτικη συνείδηση. Η περιγραφή ενός δεδομένου με διαφορετικές λέξεις, φράσεις και νοήματα από αυτά που του αντιστοιχούν οδηγεί σε λάθος δρόμους, οι οποίοι σε πολλές περιπτώσεις είναι αδιέξοδοι.

Η αυταπάτη, για παράδειγμα, σχετικά με την ύπαρξη ενός φαινομένου, αντικειμένου ή κατάστασης ενός πράγματος, ενώ αυτό στην πραγματικότητα δεν υπάρχει ή έχει άλλα χαρακτηριστικά από αυτά που του αποδίδονται, στέκεται εμπόδιο σε μια απελευθερωτική δράση, αφού κατευθύνει σε λαθεμένη στάση και δράση. Σωστή στάση και δράση είναι αυτή που προσιδιάζει σε μια πραγματικότητα που υπάρχει. Για να γίνουμε πιο κατανοητοί θα δώσουμε τη σχέση κίνησης ενός ατόμου με την άμμο και με την θάλασσα. Στην άμμο περπατούμε ενώ στην θάλασσα κολυμπούμε. Εάν ονοματίσουμε την άμμο θάλασσα και το αντίστροφο, τότε το αποτέλεσμα θα είναι αναποτελεσματικό και ενδεχομένως οδυνηρό για όποιον προσπαθήσει να κολυμπήσει στην άμμο ή να περπατήσει στην θάλασσα.

Επομένως, δεν είναι μια επιμονή χωρίς σημασία η ακριβολογία, αλλά και η κατανόηση σε βάθος της πραγματικότητας και των εννοιών που την αποδίδουν.

Ας έλθουμε στο προκείμενο. Η ορολογία «κοινωνικές τάξεις» καθορίζεται από πολλούς παράγοντες και κυρίως από την οπτική και τους λόγους για τους οποίους επιχειρείται να καθιερωθεί. Έτσι, η κοινωνική τάξη μπορεί να καθοριστεί με οικονομικά κριτήρια. Αυτή είναι και μια από τις πλέον συνηθισμένες περιπτώσεις. Μπορεί όμως να προσδιοριστεί με κοινωνικούς ή και πολιτικούς όρους (όπως, για παράδειγμα, ο όρος «πολιτική κοινότητα»).

Είναι προφανές πως οι κοινωνικές τάξεις σχηματοποιούνται με βάση τις προτεραιότητες που θέτει η Τάξη που Άρχει. Η δύναμη ε-

ων. Έτσι, αναπτύσσονται θεωρίες που προσπαθούν να περιγράψουν και να συστηματοποιήσουν την εμπειρία της κυριαρχίας συνολικά ή να προτείνουν, σύμφωνα με τους μελλοντικούς σχεδιασμούς των κρατούντων, τα νέα μοντέλα επιβολής στους κοινωνικούς σχηματισμούς, οι οποίοι θα ακολουθήσουν τους ήδη υπάρχοντες.

Άλλωστε, ο χωρισμός σε κοινωνικές τάξεις, κατηγοριοποιήσεις και στρωματοποιήσεις είναι που διαιρεί τις ομάδες που υπάρχουν στον κοινωνικό χώρο, συμβάλλοντας στην εξουσιαστική διαχείρισή τους.

Αλλά προκύπτει το εύλογο ερώτημα: **τι είναι κοινωνική τάξη;**

Αυτό που προσδιορίζεται σαν κοινωνική τάξη εμφανίζεται στα μέσα του 18ου αιώνα, σαν ένας ενδεικτικός τεχνικός όρος **ενός ορισμένου τύπου κοινωνικού στρώματος**. Παρ' ότι οι «τάξεις» ήταν ήδη ένα καινούργιο κοινωνικό φαινόμενο αρκετά πριν από την επανάσταση στη Γαλλία, το 1789, καθιερώνονται μετά την επικράτησή της, «*σε μίαν εποχή όπου οι Ευρωπαϊκές κοινωνίες άλλαξαν τα κοινωνικά τους συστήματα και όπου τα παλαιά κριτήρια, που* ***όριζαν τις κοινωνικές διαιρέσεις****, έδιναν τη θέση τους σε καινούργια. Ο νέος όρος συνδέθηκε ιδιαίτερα με την κοινωνική δομή της αστικής δημοκρατίας χωρίς να χάσει την ευρύτερη έννοιά του ως ονομασία των* ***βασικών ομάδων*** *κάθε κοινωνίας, γεγονός που είχε ορισμένες συνέπειες στην διατύπωση των γενικών θεωριών της κοινωνικής ανάπτυξης και της κοινωνικής δομής*».[1]

Η ευρύτερη έννοια, βέβαια, είναι αυτή που αποδίδει πλατιές στρωματώσεις των προγενέστερων κοινωνικών σχηματισμών. Πάντως, η προσδιοριζόμενη ως κοινωνική τάξη **δεν έχει τα χαρακτηριστικά της Τάξης που Άρχει**, στην οποία προαναφερθήκαμε[2] και η οποία κυριαρχεί ασκώντας την εξουσία της μέσω θεσμών και μηχανισμών. «*Διότι οι τάξεις, όπως και κάθε άλλος τύπος εξουσιαστικού δρώντος, έχουν καθορισμένες προϋποθέσεις υποδομής που αναδύονται βαθμη-*

σης, επαναλαμβάνοντας διαδικασίες που έχουν προηγηθεί ιστορικά.

Χρειάζεται, ωστόσο, να λάβουμε υπ' όψιν μας τις προσπάθειες που γίνονται, διαχρονικά, ώστε να προσδιοριστούν οι κοινωνικές τάξεις, επειδή τα συμπεράσματα είναι αρκετά κατατοπιστικά. Εδώ, θα διαπιστώσουμε πως οι ορισμοί και οι αφετηρίες ποικίλλουν και συνήθως ταυτίζονται ανάλογα με την συνθήκη και την σκοπιμότητα που υπάρχει σε κάθε περίπτωση. Ο κανόνας, πάντως, **είναι ο προσδιορισμός των κοινωνικών τάξεων να σχετίζεται με οικονομικούς όρους** κάτι που δεν αποτελεί νεωτερισμό, αφού αυτός ήταν ανέκαθεν ο συνηθέστερος τρόπος ταξινόμησης των κοινωνικών ομάδων εκ μέρους των κρατούντων.

Το μπέρδεμα, όμως, που έχουν προκαλέσει όσοι έχουν αναλάβει να επιστημονικοποιήσουν το κοινωνικό γίγνεσθαι και να «ξεκαθαρίσουν» την πολυπλοκότητά του, έχει προκαλέσει ένα δυσεπίλυτο πρόβλημα.

Δίνοντας ένα «σφιχτό» ορισμό, κινδυνεύουν να ταυτίσουν κάθε κοινωνική τάξη με έναν συνδυασμό που περιλαμβάνει την κάστα και την συντεχνία, ενώ διευρύνοντάς τον, προκειμένου να συμπεριλάβουν περισσότερα χαρακτηριστικά, αδυνατούν να προσδιορίσουν με ικανοποιητικό τρόπο αυτό που χαρακτηρίζουν ως κοινωνική τάξη, αφού υπεισέρχονται και άλλοι παράγοντες. Σ' αυτή την περίπτωση **η στενότερη έννοια υπερκαλύπτεται από την ευρύτερη**. Έτσι, αυτός που

σταθερά και καθολικά ανταγωνιστική με το υπάρχον.

Δεν προτιθέμεθα να επεκταθούμε σε μια κοινωνιολογική ανάλυση και ορισμούς για τις κοινωνικές τάξεις. Εκείνο που ενδιαφέρει –και που θεωρούμε ότι είναι πλέον κατανοητό– είναι πως ο καθορισμός μιας κοινωνικής τάξης, όταν γίνεται με υποκειμενικά κριτήρια, παραβιάζει βάναυσα την πραγματικότητα, η οποία δείχνει ποια είναι η Τάξη που Άρχει και ποιες οι κοινωνικές κατηγορίες που έχουν συγκεκριμένες θέσεις και ρόλους μέσα στον κοινωνικό χώρο και στο συνολικότερο πλέγμα του κοινωνικού ανταγωνισμού, που αναπόφευκτα εκδηλώνεται.

Η «πάλη των τάξεων»

Είναι παραδεκτό πως ο κοινωνικός ανταγωνισμός παρέμεινε ο καθοριστικός παράγοντας μιας διαρκούς σύγκρουσης που φθάνει, με αλλεπάλληλες διαφοροποιήσεις, μέχρι τις μέρες μας.

Είναι γεγονός, επίσης, πως η αναδιάρθρωση της ευρωπαϊκής κυριαρχίας κατά τον 18ο και 19ο αιώνα εμφάνισε πολλές κοινωνικές τάξεις. Αυτές με την σειρά τους δημιούργησαν μια ασυνήθιστη κινητικότητα στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο, προκαλώντας εξάρσεις του κοινωνικού ανταγωνισμού.

Πολύ σημαντικό ρόλο σ' αυτήν την ένταση έπαιξαν ομάδες διανόησης (ηθικολογικού διανοουμενισμού) με ιδεολογικό περιεχόμενο που προβαλλόταν με βάση επιστημονικές

την ύπαρξη ενός φαινομένου, αντικειμένου ή κατάστασης ενός πράγματος, ενώ αυτό στην πραγματικότητα δεν υπάρχει ή έχει άλλα χαρακτηριστικά από αυτά που του αποδίδονται, στέκεται εμπόδιο σε μια απελευθερωτική δράση, αφού κατευθύνει σε λαθεμένη στάση και δράση. Σωστή στάση και δράση είναι αυτή που προσιδιάζει σε μια πραγματικότητα που υπάρχει. Για να γίνουμε πιο κατανοητοί θα δώσουμε τη σχέση κίνησης ενός ατόμου με την άμμο και με την θάλασσα. Στην άμμο περπατούμε ενώ στην θάλασσα κολυμπούμε. Εάν ονοματίσουμε την άμμο θάλασσα και το αντίστροφο, τότε το αποτέλεσμα θα είναι αναποτελεσματικό και ενδεχομένως οδυνηρό για όποιον προσπαθήσει να κολυμπήσει στην άμμο ή να περπατήσει στην θάλασσα.

Επομένως, δεν είναι μια επιμονή χωρίς σημασία η ακριβολογία, αλλά και η κατανόηση σε βάθος της πραγματικότητας και των εννοιών που την αποδίδουν.

Ας έλθουμε στο προκείμενο. Η ορολογία «κοινωνικές τάξεις» καθορίζεται από πολλούς παράγοντες και κυρίως από την οπτική και τους λόγους για τους οποίους επιχειρείται να καθιερωθεί. Έτσι, η κοινωνική τάξη μπορεί να καθοριστεί με οικονομικά κριτήρια. Αυτή είναι και μια από τις πλέον συνηθισμένες περιπτώσεις. Μπορεί όμως να προσδιοριστεί με κοινωνικούς ή και πολιτικούς όρους (όπως, για παράδειγμα, ο όρος «πολιτική κοινότητα»).

Είναι προφανές πως οι κοινωνικές τάξεις σχηματοποιούνται με βάση τις προτεραιότητες που θέτει η Τάξη που Άρχει. Η δύναμη επιβολής είναι αυτή που ταξινομεί τις διάφορες ομάδες και είναι η ίδια που διαχέει τις εξουσιαστικές σχέσεις, στις κατά περίπτωση αναδιαμορφωμένες συνθήκες.

Η πολυπλοκότητα με την οποία προσαρμόζονται οι εκάστοτε συνθήκες επιβολής, συνιστά ένα αντίστοιχα περίπλοκο σύστημα συνδέσεων και αναιρέσεων των ομάδων που βρίσκονται στον εκάστοτε κοινωνικό χώρο, ούτως ώστε επιφέρει ένα συνεχή αλληλοστροβιλισμό εννοιών σ' όσους ασχολούνται με την λεγόμενη επιστήμη της κοινωνιολογίας. Το ίδιο συμβαίνει και με τις διάφορες θεωρίες περί της τάξης ή των κοινωνικών τάξεων στον κοινωνικό χώρο, συμβάλλοντας στην εξουσιαστική διαχείρισή τους.

Αλλά προκύπτει το εύλογο ερώτημα: **τι είναι κοινωνική τάξη;**

Αυτό που προσδιορίζεται σαν κοινωνική τάξη εμφανίζεται στα μέσα του 18ου αιώνα, σαν ένας ενδεικτικός τεχνικός όρος **ενός ορισμένου τύπου κοινωνικού στρώματος**. Παρ' ότι οι «τάξεις» ήταν ήδη ένα καινούργιο κοινωνικό φαινόμενο αρκετά πριν από την επανάσταση στη Γαλλία, το 1789, καθιερώνονται μετά την επικράτησή της, «*σε μίαν εποχή όπου οι Ευρωπαϊκές κοινωνίες άλλαξαν τα κοινωνικά τους συστήματα και όπου τα παλαιά κριτήρια, που* ***όριζαν τις κοινωνικές διαιρέσεις****, έδιναν τη θέση τους σε καινούργια. Ο νέος όρος συνδέθηκε ιδιαίτερα με την κοινωνική δομή της αστικής δημοκρατίας χωρίς να χάσει την ευρύτερη έννοιά του ως ονομασία των* ***βασικών ομάδων*** *κάθε κοινωνίας, γεγονός που είχε ορισμένες συνέπειες στην διατύπωση των γενικών θεωριών της κοινωνικής ανάπτυξης και της κοινωνικής δομής*».[1]

Η ευρύτερη έννοια, βέβαια, είναι αυτή που αποδίδει πλατιές στρωματώσεις των προγενέστερων κοινωνικών σχηματισμών. Πάντως, η προσδιοριζόμενη ως κοινωνική τάξη **δεν έχει τα χαρακτηριστικά της Τάξης που Άρχει**, στην οποία προαναφερθήκαμε[2] και η οποία κυριαρχεί ασκώντας την εξουσία της μέσω θεσμών και μηχανισμών. «*Διότι οι τάξεις, όπως και κάθε άλλος τύπος εξουσιαστικού δρώντος, έχουν καθορισμένες προϋποθέσεις υποδομής που αναδύονται βαθμηδόν καθ' όλη την διάρκεια μιας ιστορικής περιόδου*».[3]

Κάτω από αυτό το πρίσμα γίνεται αποκαλυπτική και εξηγήσιμη η επιμονή των αριστερόστροφων αναρχιστών, αλλά και των «ριζοσπαστών» αριστερών, στην κατασκευή υποδομών. Είναι προφανές πως αυτές οι υποδομές (ή, για άλλους, οι δομές) αποσκοπούν στην στήριξη της νέας περιόδου κυριαρχίας. Επειδή, είτε εντάσσονται σε κάποιο κίνημα, είτε σε κάποιον κομματικό μηχανισμό, –που είναι στην ουσία το ίδιο πράγμα– ο ρόλος και η κατάληξη είναι η ενσωμάτωσή τους στο σύστημα εξουσίας κι εκμετάλλευσης, επαναλαμβάνοντας διαδικασίες που έχουν προηγηθεί ιστορικά.

Χρειάζεται, ωστόσο, να λάβουμε υπ' όψιν μας τις προσπάθειες που γίνονται, διαχρονικά, ώστε να προσδιοριστούν οι κοινωνικές τάξεις, επειδή τα συμπεράσματα είναι αρκετά κατατοπιστικά. Εδώ, θα διαπιστώσουμε πως οι ορισμοί και οι αφετηρίες ποικίλλουν και συνήθως ταυτίζονται ανάλογα με την συνθήκη και την σκοπιμότητα που υπάρχει σε κάθε περίπτωση. Ο κανόνας, πάντως, **είναι ο προσδιορισμός των κοινωνικών τάξεων να σχετίζεται με οικονομικούς όρους** κάτι που δεν αποτελεί νεωτερισμό, αφού αυτός ήταν ανέκαθεν ο συνηθέστερος τρόπος ταξινόμησης των κοινωνικών ομάδων εκ μέρους των κρατούντων.

Το μπέρδεμα, όμως, που έχουν προκαλέσει όσοι έχουν αναλάβει να επιστημονικοποιήσουν το κοινωνικό γίγνεσθαι και να «ξεκαθαρίσουν» την πολυπλοκότητά του, έχει προκαλέσει ένα δυσεπίλυτο πρόβλημα.

Δίνοντας ένα «σφιχτό» ορισμό, κινδυνεύουν να ταυτίσουν κάθε κοινωνική τάξη με έναν συνδυασμό που περιλαμβάνει την κάστα και την συντεχνία, ενώ διευρύνοντάς τον, προκειμένου να συμπεριλάβουν περισσότερα χαρακτηριστικά, αδυνατούν να προσδιορίσουν με ικανοποιητικό τρόπο αυτό που χαρακτηρίζουν ως κοινωνική τάξη, αφού υπεισέρχονται και άλλοι παράγοντες. Σ' αυτή την περίπτωση **η στενότερη έννοια υπερκαλύπτεται από την ευρύτερη**. Έτσι, αυτός που εργάζεται σε ένα εργοστάσιο σωληνουργίας μαζί με αυτόν που πραγματοποιεί ταχυμεταφορές δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως εργάτες αλλά ως εργαζόμενοι. Η κοινωνική κατηγορία στην οποία ανήκει αυτός που εργάζεται παρέχοντας υπηρεσίες, απορροφά εννοιολογικά την κοινωνική κατηγορία αυτού που έχει χαρακτηριστεί ως εργάτης, επειδή η φύση τής απασχόλησης στην παροχή υπηρεσιών δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως παραγωγική με την καθιερωμένη έννοια.

Σαν αποτέλεσμα μιας τέτοιας διαπίστωσης ο συνηθέστερος ορισμός, όσων ασχολούνται με την διερεύνηση και ανάλυση της σύστασης του κοινωνικού χώρου, κατευθύνεται στην ταύτιση μιας κοινωνικής τάξης με μία **στρωματική κατηγορία**, δηλαδή με μία από τις ομάδες που έχουν ενταχθεί σε ένα κοινωνικό στρώμα.

Επομένως με αυτόν τον προσδιορισμό δεν υπάρχει μία κοινωνική τάξη αλλά πολλές σταθερά και καθολικά ανταγωνιστική με το υπάρχον.

Δεν προτιθέμεθα να επεκταθούμε σε μια κοινωνιολογική ανάλυση και ορισμούς για τις κοινωνικές τάξεις. Εκείνο που ενδιαφέρει –και που θεωρούμε ότι είναι πλέον κατανοητό– είναι πως ο καθορισμός μιας κοινωνικής τάξης, όταν γίνεται με υποκειμενικά κριτήρια, παραβιάζει βάναυσα την πραγματικότητα, η οποία δείχνει ποια είναι η Τάξη που Άρχει και ποιες οι κοινωνικές κατηγορίες που έχουν συγκεκριμένες θέσεις και ρόλους μέσα στον κοινωνικό χώρο και στο συνολικότερο πλέγμα του κοινωνικού ανταγωνισμού, που αναπόφευκτα εκδηλώνεται.

Η «πάλη των τάξεων»

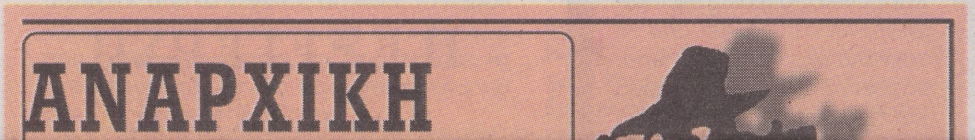
Είναι παραδεκτό πως ο κοινωνικός ανταγωνισμός παρέμεινε ο καθοριστικός παράγοντας μιας διαρκούς σύγκρουσης που φθάνει, με αλλεπάλληλες διαφοροποιήσεις, μέχρι τις μέρες μας.

Είναι γεγονός, επίσης, πως η αναδιάρθρωση της ευρωπαϊκής κυριαρχίας κατά τον 18ο και 19ο αιώνα εμφάνισε πολλές κοινωνικές τάξεις. Αυτές με την σειρά τους δημιούργησαν μια ασυνήθιστη κινητικότητα στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο, προκαλώντας εξάρσεις του κοινωνικού ανταγωνισμού.

Πολύ σημαντικό ρόλο σ' αυτήν την ένταση έπαιξαν ομάδες διανόησης (ηθικολογικού διανοουμενισμού) με ιδεολογικό περιεχόμενο που προβαλλόταν με βάση επιστημονικές αρχές, αλλά και με εντονότατα ιδεολογικά στοιχεία. Το οικονομικό στοιχείο ακολουθούσε και δεν προηγείτο μη αποτελώντας καθοριστικό παράγοντα των εξελίξεων.

Σ' αυτή την παρατεταμένη έξαρση του κοινωνικού ανταγωνισμού που αναπτύχθηκε στην Ευρώπη (παρ' ότι κεντρικό σημείο αναφοράς για τους περισσότερους αναλυτές υπήρξε ο κοινωνικός χώρος τη Γαλλίας) μπορούμε να παρατηρήσουμε πως προκλήθηκε η εντύπωση –άλλοτε με συνειδητή διαστρέβλωση της κατάστασης που υπήρχε και άλλοτε λόγω της παραπλάνησης που προκαλούν ορισμένα φαινόμενα– πως καθοριστικό ρόλο έπαιξε η λεγόμενη αστική τάξη.

Όμως, μια πιο προσεκτική ανάλυση καταλήγει σε άλλου είδους συμπεράσματα, που δείχνουν πως αυτή η «τάξη» ήταν, ως επί το πλείστον, **απούσα από τις μακρόχρονες διαδικασίες** που καθόρισαν την αναδιάρθρωση των τάξεων στην Ευρώπη

Ας έλθουμε στο προκείμενο. Η ορολογία «κοινωνικές τάξεις» καθορίζεται από πολλούς παράγοντες και κυρίως από την οπτική και τους λόγους για τους οποίους επιχειρείται να καθιερωθεί. Έτσι, η κοινωνική τάξη μπορεί να καθοριστεί με οικονομικά κριτήρια. Αυτή είναι και μια από τις πλέον συνηθισμένες περιπτώσεις. Μπορεί όμως να προσδιοριστεί με κοινωνικούς ή και πολιτικούς όρους (όπως, για παράδειγμα, ο όρος «πολιτική κοινότητα»).

Είναι προφανές πως οι κοινωνικές τάξεις σχηματοποιούνται με βάση τις προτεραιότητες που θέτει η Τάξη που Άρχει. Η δύναμη επιβολής είναι αυτή που ταξινομεί τις διάφορες ομάδες και είναι η ίδια που διαχέει τις εξουσιαστικές σχέσεις, στις κατά περίπτωση αναδιαμορφωμένες συνθήκες.

Η πολυπλοκότητα με την οποία προσαρμόζονται οι εκάστοτε συνθήκες επιβολής, συνιστά ένα αντίστοιχα περίπλοκο σύστημα συνδέσεων και αναιρέσεων των ομάδων που βρίσκονται στον εκάστοτε κοινωνικό χώρο, ούτως ώστε επιφέρει ένα συνεχή αλληλοστροβιλισμό εννοιών σ' όσους ασχολούνται με την λεγόμενη επιστήμη της κοινωνιολογίας. Το ίδιο συμβαίνει και με τις διάφορες θεωρίες περί της τάξης ή των κοινωνικών τάξε-

στην διατύπωση των γενικών θεωριών της κοινωνικής ανάπτυξης και της κοινωνικής δομής».[1]

Η ευρύτερη έννοια, βέβαια, είναι αυτή που αποδίδει πλατιές στρωματώσεις των προγενέστερων κοινωνικών σχηματισμών. Πάντως, η προσδιοριζόμενη ως κοινωνική τάξη **δεν έχει τα χαρακτηριστικά της Τάξης που Άρχει**, στην οποία προαναφερθήκαμε[2] και η οποία κυριαρχεί ασκώντας την εξουσία της μέσω θεσμών και μηχανισμών. *«Διότι οι τάξεις, όπως και κάθε άλλος τύπος εξουσιαστικού δρώντος, έχουν καθορισμένες προϋποθέσεις υποδομής που αναδύονται βαθμηδόν καθ' όλη την διάρκεια μιας ιστορικής περιόδου».*[3]

Κάτω από αυτό το πρίσμα γίνεται αποκαλυπτική και εξηγήσιμη η επιμονή των αριστερόστροφων αναρχιστών, αλλά και των «ριζοσπαστών» αριστερών, στην κατασκευή υποδομών. Είναι προφανές πως αυτές οι υποδομές (ή, για άλλους, οι δομές) αποσκοπούν στην στήριξη της νέας περιόδου κυριαρχίας. Επειδή, είτε εντάσσονται σε κάποιο κίνημα, είτε σε κάποιον κομματικό μηχανισμό, –που είναι στην ουσία το ίδιο πράγμα– ο ρόλος και η κατάληξη είναι η ενσωμάτωσή τους στο σύστημα εξουσίας κι εκμετάλλευ-

ποιήσουν το κοινωνικό γίγνεσθαι και να «ξεκαθαρίσουν» την πολυπλοκότητά του, έχει προκαλέσει ένα δυσεπίλυτο πρόβλημα.

Δίνοντας ένα «σφιχτό» ορισμό, κινδυνεύουν να ταυτίσουν κάθε κοινωνική τάξη με έναν συνδυασμό που περιλαμβάνει την κάστα και την συντεχνία, ενώ διευρύνοντάς τον, προκειμένου να συμπεριλάβουν περισσότερα χαρακτηριστικά, αδυνατούν να προσδιορίσουν με ικανοποιητικό τρόπο αυτό που χαρακτηρίζουν ως κοινωνική τάξη, αφού υπεισέρχονται και άλλοι παράγοντες. Σ' αυτή την περίπτωση **η στενότερη έννοια υπερκαλύπτεται από την ευρύτερη**. Έτσι, αυτός που εργάζεται σε ένα εργοστάσιο σωληνουργίας μαζί με αυτόν που πραγματοποιεί ταχυματοφορές δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως εργάτες αλλά ως εργαζόμενοι. Η κοινωνική κατηγορία στην οποία ανήκει αυτός που εργάζεται παρέχοντας υπηρεσίες, απορροφά εννοιολογικά την κοινωνική κατηγορία αυτού που έχει χαρακτηριστεί ως εργάτης, επειδή η φύση της απασχόλησης στην παροχή υπηρεσιών δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως παραγωγική με την καθιερωμένη έννοια.

Σαν αποτέλεσμα μιας τέτοιας διαπίστωσης ο συνηθέστερος ορισμός, όσων ασχολούνται με την διερεύνηση και ανάλυση της σύστασης του κοινωνικού χώρου, κατευθύνεται στην ταύτιση μιας κοινωνικής τάξης με μία **στρωματική κατηγορία**, δηλαδή με μία από τις ομάδες που έχουν ενταχθεί σε ένα κοινωνικό στρώμα.

Επομένως με αυτόν τον προσδιορισμό δεν υπάρχει μία κοινωνική τάξη αλλά πολλές, που συνήθως ταυτίζονται με αντίστοιχες κοινωνικές κατηγορίες: γιατροί, αρτοποιοί, κλπ.

Από την άλλη πλευρά, ο διευρυμένος ορισμός της κοινωνικής τάξης είναι δυνατόν να συμπεριλάβει πολλές κατηγορίες ενός κοινωνικού στρώματος ή και το ίδιο το στρώμα χαρακτηρίζοντάς το ως κοινωνική τάξη.

Με όλα αυτά γίνεται σαφές πως η έννοια της κοινωνικής τάξης εκτός του ότι ποικίλλει, όπως ήδη αναφέραμε, ανάλογα με τις επιδιώξεις που υπάρχουν, συμπεριλαμβάνει και διάφορα ετερόκλητα στοιχεία τα οποία **αποκλείουν** εκ των πραγμάτων μια ουσιαστική σύνθεση και ενότητα, μια ενιαία ιδεολογικοπολιτική και κοινωνική στάση και θέση, καθώς και μία μόνιμη δράση, –απέναντι στο κράτος και την Τάξη που Άρχει– που να είναι

ντας μιας διαρκούς σύγκρουσης που φθάνει, με αλλεπάλληλες διαφοροποιήσεις, μέχρι τις μέρες μας.

Είναι γεγονός, επίσης, πως η αναδιάρθρωση της ευρωπαϊκής κυριαρχίας κατά τον 18ο και 19ο αιώνα εμφάνισε πολλές κοινωνικές τάξεις. Αυτές με την σειρά τους δημιούργησαν μια ασυνήθιστη κινητικότητα στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο, προκαλώντας εξάρσεις του κοινωνικού ανταγωνισμού.

Πολύ σημαντικό ρόλο σ' αυτήν την ένταση έπαιξαν ομάδες διανόησης (ηθικολογικού διανοουμενισμού) με ιδεολογικό περιεχόμενο που προβαλλόταν με βάση επιστημονικές αρχές, αλλά και με εντονότατα ιδεολογικά στοιχεία. Το οικονομικό στοιχείο ακολουθούσε και δεν προηγείτο μη αποτελώντας καθοριστικό παράγοντα των εξελίξεων.

Σ' αυτή την παρατεταμένη έξαρση του κοινωνικού ανταγωνισμού που αναπτύχθηκε στην Ευρώπη (παρ' ότι κεντρικό σημείο αναφοράς για τους περισσότερους αναλυτές υπήρξε ο κοινωνικός χώρος τη Γαλλίας) μπορούμε να παρατηρήσουμε πως προκλήθηκε η εντύπωση –άλλοτε με συνειδητή διαστρέβλωση της κατάστασης που υπήρχε και άλλοτε λόγω της παραπλάνησης που προκαλούν ορισμένα φαινόμενα– πως καθοριστικό ρόλο έπαιξε η λεγόμενη αστική τάξη.

Όμως, μια πιο προσεκτική ανάλυση καταλήγει σε άλλου είδους συμπεράσματα, που δείχνουν πως αυτή η «τάξη» ήταν, ως επί το πλείστον, **απούσα από τις μακρόχρονες διαδικασίες** που καθόρισαν την αναδιάρθρωση των τάξεων στην Ευρώπη.

Το βάρος της αντίθεσης προς την Τάξη που Άρχει [ο όρος χρησιμοποιείται διαχρονικά και διατοπικά] έφεραν τα μεσαία κοινωνικά στρώματα της εποχής, αλλά και αυτά όχι πάντοτε με ενιαίο τρόπο σε όλες τις αντιπαραθέσεις. Θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπ' όψιν πως η ξέφρενη ορμητικότητα των Γάλλων Επαναστατών, για παράδειγμα, καθορίστηκε κυρίως από ιδεολογικά (και αργότερα πολιτικά) κριτήρια και στόχευε στην αναδιάταξη της κοινωνικής δομής.

Προλαμβάνοντας τις αντιρρήσεις που θα διατυπωθούν και οι οποίες ενδεχομένως θα χρησιμοποιήσουν προσχηματικά το επιχείρημα της συμμετοχής των κατώτερων στρωμάτων της κοινωνίας στις εξεγέρσεις και τις επαναστάσεις της εποχής, θα υπενθυμίσου-

με πως μέσα στις συνθήκες έξαρσης του κοινωνικού ανταγωνισμού, ο προσεταιρισμός των κατώτερων στρωμάτων από τις εκάστοτε ομάδες εξουσίας –είτε ανήκουν στην Τάξη που Άρχει είτε σε κάποιο από τα κοινωνικά στρώματα που διεκδικεί την ενσωμάτωσή του σ' αυτήν (τόσο με την κατάκτηση των δομών εξουσίας, όσο και με την αναδιανομή των όρων επιβολής)– συνδέεται με την προσδοκία για μία καλύτερη διαχείριση των όρων σκλαβιάς τους, την οποία συσχετίζουν, λαθεμένα, με μία υποτιθέμενη απελευθέρωσή τους. Μια απελευθέρωση που σε πολλές περιπτώσεις ταυτίζεται με το μίσος απέναντι στη μορφή του καθεστώτος που τους εξουσίαζε το προηγούμενο χρονικά διάστημα.

Μπορούμε, χωρίς ίχνος παραβίασης της ιστορικής αλήθειας, να πούμε πως εξετάζοντας τους μακροπρόθεσμούς στόχους που προέβαλαν οι επαναστάσεις που «επικράτησαν», διαπιστώνουμε πως αυτές έμειναν στη μέση. Αυτό οφείλεται σε δύο λόγους. **Ο ένας** βρίσκεται στο ότι οι κοινωνικές τάξεις παρ' ότι μπόρεσαν να προκαλέσουν εξεγέρσεις ακόμα και επαναστάσεις, εν τούτοις το ιδεολογικό τους υπόβαθρο παρέμεινε (και παραμένει) εξουσιαστικό. **Ο δεύτερος**, που έχει σχέση με τον πρώτο, είναι η προσπάθεια κατάληψης των μηχανισμών άσκησης εξουσίας και οι πολιτικές κατευθύνσεις που διευκόλυναν (και διευκολύνουν) την ενσωμάτωσή τους στο σύστημα κυριαρχίας κι εκμετάλλευσης, ένα ορισμένο δε τμήμα από τις πρωτοστατούσες συγκροτήσεις –που επαγγέλλονταν κοινωνικές αλλαγές και σε ορισμένες περιπτώσεις προέβαλαν απελευθερωτικές ιδέες– συσσωματώθηκαν με την Τάξη που Άρχει.

Τα ίδια περίπου αποτελέσματα προέκυψαν και σε περιπτώσεις αποτυχημένων επαναστάσεων, όπου οι «ηττημένοι» μετατράπηκαν στο συμπληρωματικό πολιτικά συστατικό του εξουσιαστικού συστήματος, ενισχύοντας τούς εκάστοτε σχεδιασμούς τής Τάξης που άρχει. Αυτό μπορούμε να το διαπιστώσουμε, χωρίς πολλές αναλύσεις, παρακολουθώντας την πορεία του πολύ γνώριμού μας ΚΚΕ.

Εκείνο που επίσης έχει ιδιαίτερο ενδιαφέ-τους), η ολοκληρωτική στροφή προς την πολιτική και τα παρεπόμενά της, αναπόφευκτα εμπεριέχει τα χαρακτηριστικά ενός αγώνα δρόμου των πρωτοστατούντων με στόχο την ενσωμάτωσή τους και κατά συνέπεια και την επαναφομοίωση, των πληθυσμιακών στρωμάτων που επηρεάζονται ή ακολουθούν τέτοια μοντέλα αγώνα, στις νέες συνθήκες εξανδραποδισμού, που προετοιμάζονται. Η ιστορία της κυριαρχίας είναι αρκούντως διδακτική και δεν πρέπει να αποφεύγεται η γνώση της. Εκτός, πλέον, κι αν η εμμονή στην πολιτική δεν είναι κάτι το τυχαίο, αλλά είναι συνειδητή και με πλήρη επίγνωση των όσων μέλλει γενέσθαι.

Είναι, επομένως, σημαντικό να τονίζουμε –και να καταχωρούμε στα αρνητικά της συνολικής απελευθερωτικής προσπάθειας– πως κατά την διαδικασία συγκρότησης των εθνικών κρατών η πολιτική υπήρξε το κατ' εξοχήν μέσον στήριξης των εξουσιών και των Τάξεων που Άρχουν, οι οποίες αναζωογονήθηκαν, επίσης, τόσο οικονομικά όσο και ιδεολογικά με τον εμπλουτισμό τους από τις ιδέες του διαφωτισμού, που τις προωθούσαν κυρίως **διαταξικές ομάδες** διανόησης. «*Ενδεικτική είναι η λίστα των επαγγελμάτων ενός πυρήνα Βονκιστών (ριζοσπαστών πατριωτών στην Αυστριακή Ολλανδία) που συνελήφθη από την αστυνομία των Βρυξελλών την δεκαετία του 1780: 8 δικηγόροι, 4 γιατροί ή φαρμακοποιοί, ένας αρχιτέκτονας, 3 έμποροι, 3 εισοδηματίες, 3 κατασκευαστές περουκών, 3 ιδιοκτήτες καφενείου, 2 τυπογράφοι και 3 ιερείς. Μόνον οι έμποροι και οι εισοδηματίες φαίνεται ότι βρίσκονται στον πυρήνα μεγάλων κοινωνικών τάξεων, και ήταν μοιρασμένοι ανάμεσα στην αστική τάξη και το παλιό καθεστώς*».[4]

Ανάλογης, κατά περίσταση, σύνθεσης ομάδες υπήρξαν σ' όλη την Ευρώπη, γεγονός που αποδεικνύει πως εκτός από το γεγονός πως οι κοινωνικές τάξεις (=κοινωνικές κατηγορίες) ήταν εκ των πραγμάτων ανομοιογενείς, ταυτόχρονα και οι ομάδες που έμπαιναν μπροστά προκειμένου να τις εκπροσωπήσουν στις διαμάχες για τον μετασχηματισμό των συνθηκών που υπήρχαν, ήταν ετερογενείς με συνδετικό τους στοιχείο το ιδεολογικό. Μόνο η πολιτική τους ενοποίηση

νταγωνισμού σαν ταξική πάλη, **υπερβάλλοντας ως προς τον ρόλο των κοινωνικών τάξεων της βιομηχανικής και μεταβιομηχανικής περιόδου**, ενώ συνήθως αποσιωπάται ή υποβαθμίζεται η υπεροχή της Τάξης που Άρχει, η οποία, υποτίθεται πως, νομοτελειακά θα παραμεριστεί όταν εκπληρώσει τον ιστορικό της ρόλο.

Όπως αποδεικνύεται μέσα από την ιστορική πορεία, παρά το ότι οι διαφορές ανάμεσα στις κοινωνικές κατηγορίες ήταν έντονες μέχρι και την έναρξη συγκρότησης των εθνικών κρατών, ότι δεν υπήρχε αυτό που αργότερα ονομάστηκε ταξική πάλη, όπως δεν υπήρξαν και οι γραμμικές διαδικασίες μεταβολών από την μία τάξη σε μία άλλη, που υποτίθεται πως έπαιρνε τα ηνία της εξέλιξης στα χέρια της και ωθούσε την ιστορία προς τα εμπρός. Αυτό είναι ένα **ιδεολόγημα** του Μαρξ που μεταφορτώθηκε στους οπαδούς του, αλλά δεν μπόρεσε να γίνει ακατανίκητη δύναμη. Και δεν μπόρεσε, επειδή δεν ήταν ιδέα και ως εκ τούτου όχι μόνο δεν ρίζωσε μόνιμα στα μυαλά των «μαζών», αλλά, αντιθέτως, αξιοποιήθηκε υπέρ των κρατούντων. Με αυτού του τύπου τις θεωρίες ένα τμήμα των συμμετεχόντων στον κοινωνικό ανταγωνισμό ακολούθησε μια στρεβλή πορεία, με καταστροφικές επιπτώσεις.

Δεν έχει και ιδιαίτερη σημασία το κατά πόσον οι θεωρίες αυτές οφείλονται σε άγνοια της ιστορικής πορείας της εξουσίας ή στην επιτηδευμένη παραποίησή της με την πρόταξη της λεγόμενης ταξικής πάλης, σαν κινητήριας δύναμης της ιστορίας. Αυτό που προέκυψε και οφείλουμε να το κατανοήσουμε σε βάθος είναι, οι συνέπειες, το περιεχόμενό τους και η κατεύθυνση της δυναμικής που έχουν, αν δηλαδή είναι απελευθερωτικές ή δεν είναι.

Βέβαια, το ότι δεν υπήρχε αυτό που ονομάσθηκε ταξική πάλη δεν σημαίνει πως δεν υπήρχε κοινωνικός ανταγωνισμός. Οι εξεγέρσεις των σκλάβων δεν συνιστούσαν ταξική πάλη. Έβαζαν όμως πολύ πιο πλατείς δρόμους και απέραντους ορίζοντες, που ξεπερνούσαν την μίζερη οικονομική ανάλυση των εξουσιαστών οικονομολόγων (Μαρξ και Σία).

Όπως, λοιπόν, οι εξεγέρσεις της αρχαιότητας και μετέπειτα, δεν συνιστούσαν ταξική

Έτσι, η κατάληξη παραμένει ίδια και χειρότερη: ένας κόσμος καθημαγμένος για ολόκληρες χιλιετίες. Κι όμως. Τα «εργαλεία» που «εφευρέθηκαν» τον 19ο αιώνα και χρησιμοποιούνται μέχρι την εποχή που ζούμε αποδείχθηκαν ανίκανα να εξηγήσουν και να αντιμετωπίσουν με απελευθερωτικούς όρους και προοπτικές την εξουσιαστική λαίλαπα των δύο τελευταίων αιώνων, η οποία κινείται με ταχύτητα γεωμετρικής προόδου.

Αν κάποιοι επιμένουν στις μουχλιασμένες συνταγές της ταξικής πάλης, ας συνεχίσουν το δρόμο τους. Εμείς οφείλουμε να τονίζουμε την διπλή διάσταση του κοινωνικού ανταγωνισμού και, πολύ απλά, μπορούμε να τονίσουμε πως **όταν ένα σύστημα δεσμεύσεων βρίσκεται σε κινητικότητα και εσωτερικούς ανταγωνισμούς, τότε και η κοινωνία δεν μπορεί να αποτελέσει εξαίρεση, επειδή αποτελείται από ζώντα συστατικά στα οποία η κίνηση είναι ιδιαίτερα έντονη με τάσεις αυτοδέσμευσης και αποδέσμευσης.** Είναι επόμενο η λύση αυτού του ανταγωνισμού να βρίσκεται στη διάλυση αυτή της **εξουσιαζόμενης και ταυτόχρονα εξουσιαστικής** κατασκευής, όχι ως αυτοσκοπό αλλά ως συνεπακόλουθο της καταστροφής του κράτους, της κατάλυσης της Τάξης που Άρχει, αλλά και κάθε είδους εξουσίας.

Η κατανόηση του κοινωνικού ανταγωνισμού βάζει μπροστά ουσιαστικούς και διαφορετικούς τρόπους αντιμετώπισης της Τάξης που Άρχει, της εξουσίας και των παραγώγων τους. Αυτούς οφείλουμε ως αναρχικοί να αναδείξουμε. Υπήρχαν και υπάρχουν δυνατότητες που χρειάζεται να αξιοποιηθούν. Απαιτείται ένας **αυτοδύναμος αναρχικός αγώνας**, εμπλουτισμένος με όλες τις λειτουργικές και άρα απελευθερωτικές εμπειρίες και ιδέες στις οποίες καθοριστικοί μεταξύ άλλων παράγοντες είναι η **μη πολιτική δράση και η αταξική στάση** τώρα και για το μέλλον.

Αλλά με την εξέταση αυτών των θεμάτων θα ασχοληθούμε στο επόμενο φύλλο.

Συσπείρωση Αναρχικών

---

1. Stanislaw Ossowski, *Class Structure in the Social Consciousness*, London, Routledge and Kegan Paul, 1963:126

που τους εξουσίαζε το προηγούμενο χρονικά διάστημα.

Μπορούμε, χωρίς ίχνος παραβίασης της ιστορικής αλήθειας, να πούμε πως εξετάζοντας τους μακροπρόθεσμους στόχους που προέβαλαν οι επαναστάσεις που «επικράτησαν», διαπιστώνουμε πως αυτές έμειναν στη μέση. Αυτό οφείλεται σε δύο λόγους. **Ο ένας** βρίσκεται στο ότι οι κοινωνικές τάξεις παρ' ότι μπόρεσαν να προκαλέσουν εξεγέρσεις ακόμα και επαναστάσεις, εν τούτοις το ιδεολογικό τους υπόβαθρο παρέμεινε (και παραμένει) εξουσιαστικό. **Ο δεύτερος**, που έχει σχέση με τον πρώτο, είναι η προσπάθεια κατάληψης των μηχανισμών άσκησης εξουσίας και οι πολιτικές κατευθύνσεις που διευκόλυναν (και διευκολύνουν) την ενσωμάτωσή τους στο σύστημα κυριαρχίας κι εκμετάλλευσης, ένα ορισμένο δε τμήμα από τις πρωτοστατούσες συγκροτήσεις –που επαγγέλλονταν κοινωνικές αλλαγές και σε ορισμένες περιπτώσεις προέβαλαν απελευθερωτικές ιδέες– συσσωματώθηκαν με την Τάξη που Άρχει.

Τα ίδια περίπου αποτελέσματα προέκυψαν και σε περιπτώσεις αποτυχημένων επαναστάσεων, όπου οι «ηττημένοι» μετατράπηκαν στο συμπληρωματικό πολιτικά συστατικό του εξουσιαστικού συστήματος, ενισχύοντας τούς εκάστοτε σχεδιασμούς τής Τάξης που άρχει. Αυτό μπορούμε να το διαπιστώσουμε, χωρίς πολλές αναλύσεις, παρακολουθώντας την πορεία του πολύ γνώριμού μας ΚΚΕ.

Εκείνο που επίσης έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι οι διαδικασίες με τις οποίες γίνεται η ανανέωση της Τάξης που Άρχει και οι οποίες ποικίλλουν ανάλογα με την κάθε ιστορική περίοδο και τις δυνάμεις που επενεργούν. Έτσι είναι δυνατόν να υπάρξουν βραχυχρόνιες ή μακροχρόνιες συνθέσεις, αλλά και παλινδρομήσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιων παλινδρομήσεων είναι η περίπτωση της επανάστασης στη Γαλλία το 1789, όπου **η διαδικασία των συνθέσεων διήρκεσε για αρκετό διάστημα** και αυτός ο χρόνος ενήργησε επ' ωφελεία των κρατούντων διευκολύνοντας την ανασύνταξη και την ανανέωση της τάξης τους. Παραμερίστηκαν ή αφέθηκαν να εκφυλιστούν, εκείνα τα μέρη της που δεν διευκόλυναν την αύξηση της ισχύος και τις ενσωματώσεις που θα την ανανέωναν.

Παράλληλα, η επικράτηση των εθνικών κρατών με την **δημοκρατική διαχείριση της εξουσίας και η ανάπτυξη των πολιτικών μορ-**

Είναι, επομένως, σημαντικό να τονίσουμε –και να καταχωρούμε στα αρνητικά της συνολικής απελευθερωτικής προσπάθειας– πως κατά την διαδικασία συγκρότησης των εθνικών κρατών η πολιτική υπήρξε το κατ' εξοχήν μέσον στήριξης των εξουσιών και των Τάξεων που Άρχουν, οι οποίες αναζωογονήθηκαν, επίσης, τόσο οικονομικά όσο και ιδεολογικά με τον εμπλουτισμό τους από τις ιδέες του διαφωτισμού, που τις προωθούσαν κυρίως **διαταξικές ομάδες** διανόησης. «*Ενδεικτική είναι η λίστα των επαγγελμάτων ενός πυρήνα Βονκιστών (ριζοσπαστών πατριωτών στην Αυστριακή Ολλανδία) που συνελήφθη από την αστυνομία των Βρυξελλών την δεκαετία του 1780: 8 δικηγόροι, 4 γιατροί ή φαρμακοποιοί, ένας αρχιτέκτονας, 3 έμποροι, 3 εισοδηματίες, 3 κατασκευαστές περουκών, 3 ιδιοκτήτες καφενείου, 2 τυπογράφοι και 3 ιερείς. Μόνον οι έμποροι και οι εισοδηματίες φαίνεται ότι βρίσκονται στον πυρήνα μεγάλων κοινωνικών τάξεων, και ήταν μοιρασμένοι ανάμεσα στην αστική τάξη και το παλιό καθεστώς*».[4]

Ανάλογης, κατά περίσταση, σύνθεσης ομάδες υπήρξαν σ' όλη την Ευρώπη, γεγονός που αποδεικνύει πως εκτός από το γεγονός πως οι κοινωνικές τάξεις (=κοινωνικές κατηγορίες) ήταν εκ των πραγμάτων ανομοιογενείς, ταυτόχρονα και οι ομάδες που έμπαιναν μπροστά προκειμένου να τις εκπροσωπήσουν στις διαμάχες για τον μετασχηματισμό των συνθηκών που υπήρχαν, ήταν ετερογενείς με συνδετικό τους στοιχείο το ιδεολογικό. Μόνο η πολιτική τους ενοποίηση μπορούσε να τις κάνει αποτελεσματικές στις επιδιώξεις τους. Αυτό, όμως, τους οδήγησε στα μονοπάτια της συνδιαλλαγής με το υπάρχον και όπως ήταν επόμενο στην ολοκληρωμένη χρήση εξουσιαστικών μέσων κάτι που ενίσχυσε την τάξη που Άρχει και την εξουσία συνολικότερα.

Αν ανατρέξουμε σε όλη την πορεία που διανύθηκε μέχρι σήμερα θα διαπιστώσουμε πως η **λεγόμενη πάλη των τάξεων δεν υπήρξε η κινητήρια δύναμη** (ατμομηχανή) της ιστορίας, επειδή στην ουσία **τέτοιου είδους πάλη δεν υπήρξε**, όπως δεν υπήρξαν και τάξεις που να διεκπεραιώνουν και μάλιστα με μια αταλάντευτη γραμμικότητα μια προδιαγεγραμμένη ιστορική αποστολή. Παρ' όλα αυτά διαπιστώνουμε πως ο όρος ταξική πάλη χρησιμοποιείται μέχρι τις μέρες μας με μια ευκολία που την κάνει καθεστώς και την επιβάλλει στην πραγματικότητα. Είναι φανερό, επίσης, πως για τις περιόδους που προ-

βολών από την μια τάξη σε μια άλλη, που υποτίθεται πως έπαιρνε τα ηνία της εξέλιξης στα χέρια της και ωθούσε την ιστορία προς τα εμπρός. Αυτό είναι ένα **ιδεολόγημα** του Μαρξ που μεταφορτώθηκε στους οπαδούς του, αλλά δεν μπόρεσε να γίνει ακατανίκητη δύναμη. Και δεν μπόρεσε, επειδή δεν ήταν ιδέα και ως εκ τούτου όχι μόνο δεν ρίζωσε μόνιμα στα μυαλά των «μαζών», αλλά, αντιθέτως, αξιοποιήθηκε υπέρ των κρατούντων. Με αυτού του τύπου τις θεωρίες ένα τμήμα των συμμετεχόντων στον κοινωνικό ανταγωνισμό ακολούθησε μια στρεβλή πορεία, με καταστροφικές επιπτώσεις.

Δεν έχει και ιδιαίτερη σημασία το κατά πόσον οι θεωρίες αυτές οφείλονται σε άγνοια της ιστορικής πορείας της εξουσίας ή στην επιτηδευμένη παραποίησή της με την πρόταξη της λεγόμενης ταξικής πάλης, σαν κινητήριας δύναμης της ιστορίας. Αυτό που προέκυψε και οφείλουμε να το κατανοήσουμε σε βάθος είναι, οι συνέπειες, το περιεχόμενό τους και η κατεύθυνση της δυναμικής που έχουν, αν δηλαδή είναι απελευθερωτικές ή δεν είναι.

Βέβαια, το ότι δεν υπήρχε αυτό που ονομάσθηκε ταξική πάλη δεν σημαίνει πως δεν υπήρχε κοινωνικός ανταγωνισμός. Οι εξεγέρσεις των σκλάβων δεν συνιστούσαν ταξική πάλη. Έβαζαν όμως πολύ πιο πλατείς δρόμους και απέραντους ορίζοντες, που ξεπερνούσαν την μίζερη οικονομική ανάλυση των εξουσιαστών οικονομολόγων (Μαρξ και Σία).

Όπως, λοιπόν, οι εξεγέρσεις της αρχαιότητας και μετέπειτα, δεν συνιστούσαν ταξική πάλη, έτσι και η κάθε επαγγελματική διεκδίκηση ή κάθε είδους έντονη σύγκρουση για διάφορα ζητήματα, δεν μπορεί να εντάσσεται με αυθαίρετο τρόπο στην λεγόμενη ταξική πάλη, φουσκώνοντας την φαντασία απείρων ανθρώπων και καθηλώνοντάς τους.

Απέναντι στην κατασκευασμένη πάλη των τάξεων υπάρχει η πραγματικότητα του κοινωνικού ανταγωνισμού, που δεν υποκαθιστά αλλά που υποκαταστάθηκε αυτήν, η οποία έκτισε στην άμμο παλάτια, που –όπως ήταν επόμενο– αποδείχτηκαν ανίκανα να αντιμετωπίσουν τα κύματα της Τάξης που Άρχει. Ένα, μάλιστα, μέρος αυτών των «παλατιών» απορροφήθηκε από αυτήν.

ούμε πως **όταν ένα σύστημα δεσμεύσεων βρίσκεται σε κινητικότητα και εσωτερικούς ανταγωνισμούς, τότε και η κοινωνία δεν μπορεί να αποτελέσει εξαίρεση, επειδή αποτελείται από ζώντα συστατικά στα οποία η κίνηση είναι ιδιαίτερα έντονη με τάσεις αυτοδέσμευσης και αποδέσμευσης.** Είναι επόμενο η λύση αυτού του ανταγωνισμού να βρίσκεται στη διάλυση αυτή της **εξουσιαζόμενης και ταυτόχρονα εξουσιαστικής** κατασκευής, όχι ως αυτοσκοπό αλλά ως συνεπακόλουθο της καταστροφής του κράτους, της κατάλυσης της Τάξης που Άρχει, αλλά και κάθε είδους εξουσίας.

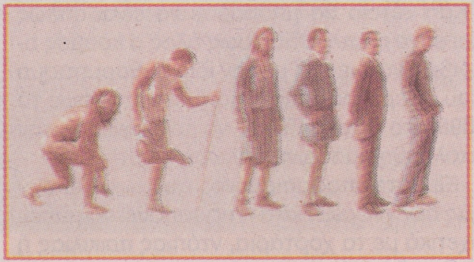
Η κατανόηση του κοινωνικού ανταγωνισμού βάζει μπροστά ουσιαστικούς και διαφορετικούς τρόπους αντιμετώπισης της Τάξης που Άρχει, της εξουσίας και των παραγώγων τους. Αυτούς οφείλουμε ως αναρχικοί να αναδείξουμε. Υπήρχαν και υπάρχουν δυνατότητες που χρειάζεται να αξιοποιηθούν. Απαιτείται ένας **αυτοδύναμος αναρχικός αγώνας**, εμπλουτισμένος με όλες τις λειτουργικές και άρα απελευθερωτικές εμπειρίες και ιδέες στις οποίες καθοριστικοί μεταξύ άλλων παράγοντες είναι η **μη πολιτική δράση και η αταξική στάση** τώρα και για το μέλλον.

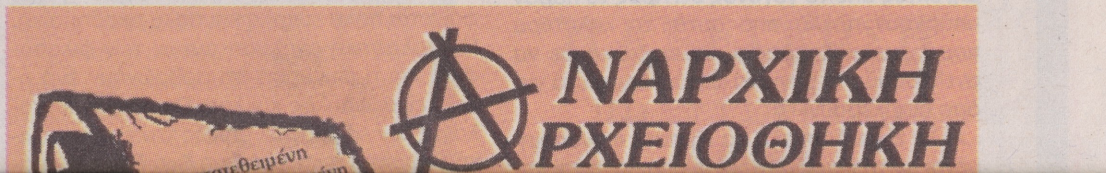
Αλλά με την εξέταση αυτών των θεμάτων θα ασχοληθούμε στο επόμενο φύλλο.

Συσπείρωση Αναρχικών

---

1. Stanislaw Ossowski, *Class Structure in the Social Consciousness*, London, Routledge and Kegan Paul, 1963:126.
2. Διαδρομή Ελευθερίας, φ.123, Ιανουάριος 2013.
3. Michael Mann, *Οι πηγές της κοινωνικής εξουσίας*, έκδ. ΠΟΛΙΣ, τόμ. Α΄, σελ. 715.
4. R. Palmer, *The Age of the Democratic Revolution*, Princeton, N.J. Princeton University Press,1959, vol.1, p. 353.

ρισμένες περιπτώσεις προέβαλαν απελευθερωτικές ιδέες– συσσωματώθηκαν με την Τάξη που Άρχει.

Τα ίδια περίπου αποτελέσματα προέκυψαν και σε περιπτώσεις αποτυχημένων επαναστάσεων, όπου οι «ηττημένοι» μετατράπηκαν στο συμπληρωματικό πολιτικά συστατικό του εξουσιαστικού συστήματος, ενισχύοντας τούς εκάστοτε σχεδιασμούς τής Τάξης που άρχει. Αυτό μπορούμε να το διαπιστώσουμε, χωρίς πολλές αναλύσεις, παρακολουθώντας την πορεία του πολύ γνώριμού μας ΚΚΕ.

Εκείνο που επίσης έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι οι διαδικασίες με τις οποίες γίνεται η ανανέωση της Τάξης που Άρχει και οι οποίες ποικίλλουν ανάλογα με την κάθε ιστορική περίοδο και τις δυνάμεις που επενεργούν. Έτσι είναι δυνατόν να υπάρξουν βραχυχρόνιες ή μακροχρόνιες συνθέσεις, αλλά και παλινδρομήσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιων παλινδρομήσεων είναι η περίπτωση της επανάστασης στη Γαλλία το 1789, όπου **η διαδικασία των συνθέσεων διήρκεσε για αρκετό διάστημα** και αυτός ο χρόνος ενήργησε επ' ωφελεία των κρατούντων διευκολύνοντας την ανασύνταξη και την ανανέωση της τάξης τους. Παραμερίστηκαν ή αφέθηκαν να εκφυλιστούν, εκείνα τα μέρη της που δεν διευκόλυναν την αύξηση της ισχύος και τις ενσωματώσεις που θα την ανανέωναν.

Παράλληλα, η επικράτηση των εθνικών κρατών με την **δημοκρατική διαχείριση της εξουσίας και η ανάπτυξη των πολιτικών μορφών οργάνωσης** ενδυνάμωσε την κάθε μία από αυτές.

Δεν μπορούμε σ' αυτό το σημείο να αποφύγουμε μία σύντομη διαπίστωση σε σχέση με την πολιτική, την πολιτική δράση και την πολιτική οργάνωση, που προβάλλονται τα τελευταία χρόνια από διάφορες πλευρές, οι οποίες μιλούν στο όνομα του αναρχισμού (αλλά όχι και της αναρχίας), μια και η πολιτική και τα παράγωγά της αποτελούν δυναμικά συστατικά που ενισχύουν τις εξουσιαστικές συνθήκες.

Ιδιαίτερα σε μια περίοδο, όπως αυτή, όπου η κυριαρχία ακολουθεί το δρόμο της παγκοσμιοποίησης της (και οι Τάξεις που Άρχουν προχωρούν στην πλανητική ενοποίηση *ρήνα μεγάλων κοινωνικών τάξεων, και ήταν μοιρασμένοι ανάμεσα στην αστική τάξη και το παλιό καθεστώς».*[4]

Ανάλογης, κατά περίσταση, σύνθεσης ομάδες υπήρξαν σ' όλη την Ευρώπη, γεγονός που αποδεικνύει πως εκτός από το γεγονός πως οι κοινωνικές τάξεις (=κοινωνικές κατηγορίες) ήταν εκ των πραγμάτων ανομοιογενείς, ταυτόχρονα και οι ομάδες που έμπαιναν μπροστά προκειμένου να τις εκπροσωπήσουν στις διαμάχες για τον μετασχηματισμό των συνθηκών που υπήρχαν, ήταν ετερογενείς με συνδετικό τους στοιχείο το ιδεολογικό. Μόνο η πολιτική τους ενοποίηση μπορούσε να τις κάνει αποτελεσματικές στις επιδιώξεις τους. Αυτό, όμως, τους οδήγησε στα μονοπάτια της συνδιαλλαγής με το υπάρχον και όπως ήταν επόμενο στην ολοκληρωμένη χρήση εξουσιαστικών μέσων κάτι που ενίσχυσε την τάξη που Άρχει και την εξουσία συνολικότερα.

Αν ανατρέξουμε σε όλη την πορεία που διανύθηκε μέχρι σήμερα θα διαπιστώσουμε πως η **λεγόμενη πάλη των τάξεων δεν υπήρξε η κινητήρια δύναμη** (ατμομηχανή) της ιστορίας, επειδή στην ουσία **τέτοιου είδους πάλη δεν υπήρξε**, όπως δεν υπήρξαν και τάξεις που να διεκπεραιώνουν και μάλιστα με μια αταλάντευτη γραμμικότητα μια προδιαγεγραμμένη ιστορική αποστολή. Παρ' όλα αυτά διαπιστώνουμε πως ο όρος ταξική πάλη χρησιμοποιείται μέχρι τις μέρες μας με μια ευκολία που την κάνει καθεστώς και την επιβάλλει στην πραγματικότητα. Είναι φανερό, επίσης, πως για τις περιόδους που προηγήθηκαν των μεγάλων επαναστάσεων του 18ου και 19ου αιώνα μια τέτοιου είδους αναφορά δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή. Η αποδοχή ενός τέτοιου «φαινομένου» συνιστά στρέβλωση του κοινωνικού ανταγωνισμού.

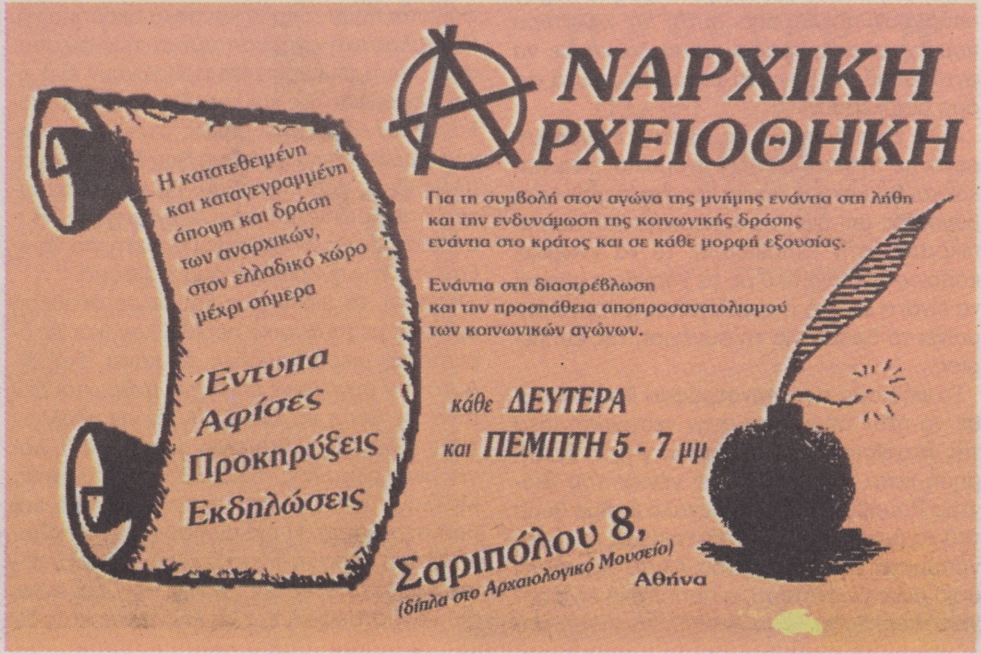
Το ερώτημα που προκύπτει είναι: *Μήπως με την τοποθέτηση ότι δεν υπήρξε ταξική πάλη αλλά κοινωνικός ανταγωνισμός αμφισβητείται η πορεία της κυριαρχίας και οι μετασχηματισμοί των Τάξεων που Άρχουν;*

Η απάντηση, βέβαια, δεν είναι με ένα ναι ή ένα όχι, επειδή το ουσιώδες σ' αυτού του είδους τις ερωτήσεις είναι πως υποκρύπτεται η αποδοχή μιας μονοδιάστατης, δογματικής και εκτός πραγματικότητας θεωρίας που χαρακτηρίζει τις εκδηλώσεις του κοινωνικού αμε σε βάθος είναι, οι συνέπειες, το περιεχόμενό τους και η κατεύθυνση της δυναμικής που έχουν, αν δηλαδή είναι απελευθερωτικές ή δεν είναι.

Βέβαια, το ότι δεν υπήρχε αυτό που ονομάσθηκε ταξική πάλη δεν σημαίνει πως δεν υπήρχε κοινωνικός ανταγωνισμός. Οι εξεγέρσεις των σκλάβων δεν συνιστούσαν ταξική πάλη. Έβαζαν όμως πολύ πιο πλατείς δρόμους και απέραντους ορίζοντες, που ξεπερνούσαν την μίζερη οικονομική ανάλυση των εξουσιαστών οικονομολόγων (Μαρξ και Σία).

Όπως, λοιπόν, οι εξεγέρσεις της αρχαιότητας και μετέπειτα, δεν συνιστούσαν ταξική πάλη, έτσι και η κάθε επαγγελματική διεκδίκηση ή κάθε είδους έντονη σύγκρουση για διάφορα ζητήματα, δεν μπορεί να εντάσσεται με αυθαίρετο τρόπο στην λεγόμενη ταξική πάλη, φουσκώνοντας την φαντασία απείρων ανθρώπων και καθηλώνοντάς τους.

Απέναντι στην κατασκευασμένη πάλη των τάξεων υπάρχει η πραγματικότητα του κοινωνικού ανταγωνισμού, που δεν υποκαθιστά αλλά που υποκαταστάθηκε αυτή, η οποία έκτισε στην άμμο παλάτια, που –όπως ήταν επόμενο– αποδείχτηκαν ανίκανα να αντιμετωπίσουν τα κύματα της Τάξης που Άρχει. Ένα, μάλιστα, μέρος αυτών των «παλατιών» απορροφήθηκε από αυτήν.

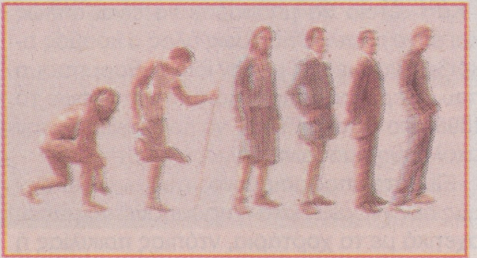
θούν. Απαιτείται ένας **αυτοδύναμος αναρχικός αγώνας**, εμπλουτισμένος με όλες τις λειτουργικές και άρα απελευθερωτικές εμπειρίες και ιδέες στις οποίες καθοριστικοί μεταξύ άλλων παράγοντες είναι η **μη πολιτική δράση και η αταξική στάση** τώρα και για το μέλλον.

Αλλά με την εξέταση αυτών των θεμάτων θα ασχοληθούμε στο επόμενο φύλλο.

Συσπείρωση Αναρχικών

---

1. Stanislaw Ossowski, *Class Structure in the Social Consciousness*, London, Routledge and Kegan Paul, 1963:126.
2. Διαδρομή Ελευθερίας, φ.123, Ιανουάριος 2013.
3. Michael Mann, *Οι πηγές της κοινωνικής εξουσίας*, έκδ. ΠΟΛΙΣ, τόμ. Α΄, σελ. 715.
4. R. Palmer, *The Age of the Democratic Revolution*, Princeton, N.J. Princeton University Press,1959, vol.1, p. 353.

Φύση και Παράνοια

Το ερώτημά μου είναι: γιατί η κοινωνία επιμένει να καταστρέφει το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζει; Έχω, κατά καιρούς, πιστέψει ότι η απάντηση ήταν η έλλειψη πληροφόρησης, η λάθος τεχνική ή η έλλειψη ευαισθησίας. Σίγουρα, η διαίσθηση ότι υπάρχει αλληλεξάρτηση όλων των μορφών ζωής είναι μια αρχαία γνώση, ίσως τόσο παλιά όσο και η ίδια η σκέψη – που περιστασιακά την ανακαλύπτουμε από την αρχή, ως είχε, με την επιστήμη της οικολογίας στη δική μας κοινωνία. Στα μέσα του εικοστού αιώνα, υπήρχε μια ευρέως διαδεδομένη αίσθηση ότι χρειαζόμαστε μόνο να συνδυάσουμε τους επιχειρηματίες, τους οδηγούς ταξί, τους κατασκευαστές και τους πολιτικούς μαζί με το κατάλληλο μίγμα ωκεανογράφων, γεωλόγων ή δασολόγων για να ρυθμίσουμε τα πράγματα όπως πρέπει.

Με τον καιρό και με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να εστιάζουν σε τέτοια θέματα και με μια στρατιά από ειδικούς που συνθέτουν ή εκλαϊκεύουν, γκουρού της οικοφιλοσοφίας και άλλους πρωταθλητές της οικολογίας, και παρά την ύπαρξη ορισμένων νέων νόμων και ενδείξεων ότι η περιβαλλοντολογία παίρνει τη θέση της με αργούς ρυθμούς στην πολιτική ατζέντα, τίποτα δεν έχει αλλάξει. Είτε εγώ και οι άλλοι «απαισιόδοξοι» και

πλούτου φαίνεται να οφείλεται τόσο σε γενικές πεποιθήσεις όσο και σε συγκεκριμένες πολιτικές. Φυσιοδίφες να μιλάνε με αγρονόμους ήταν μόνο το προσκήνιο σε έναν κόσμο όπου οι συμπεριφορές, οι αξίες, οι φιλοσοφίες, και οι τέχνες, το σύνολο της κοσμοθεωρίας των λαών και των εθνών θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα αχανές σύστημα μέσα στο οποίο η φύση είτε βιαζόταν είτε εκθειαζόταν. Σήμερα, όμως, φαίνεται ότι αυτή η τελευταία αντίληψη του εκθειασμού της φύσης που μάγευε την φαντασία έχει ξεθωριάσει. **Η τεχνολογία υπόσχεται ακόμα μεγαλύτερη επιβολή πάνω στη φύση, και ο εγγενής συντηρητισμός της οικολογίας φαίνεται μόνο να περιορίζει την παραγωγικότητα, όσο ένα μεγάλο μέρος του κόσμου γίνεται ολοένα φτωχότερο και πιο πεινασμένο**. Η συνειδητοποίηση ότι οι θεσμοί των ανθρώπων εκφράζουν τουλάχιστον μια σιωπηρή φιλοσοφία υπέρ της φύσης δεν τους οδηγεί πάντα να διευρύνουν τις θεωρίες τους· το ίδιο συχνά αποτελούν το υποστηρικτικό πλαίσιο για μια πιο άκαμπτη υπεράσπιση αυτών των θεωριών.

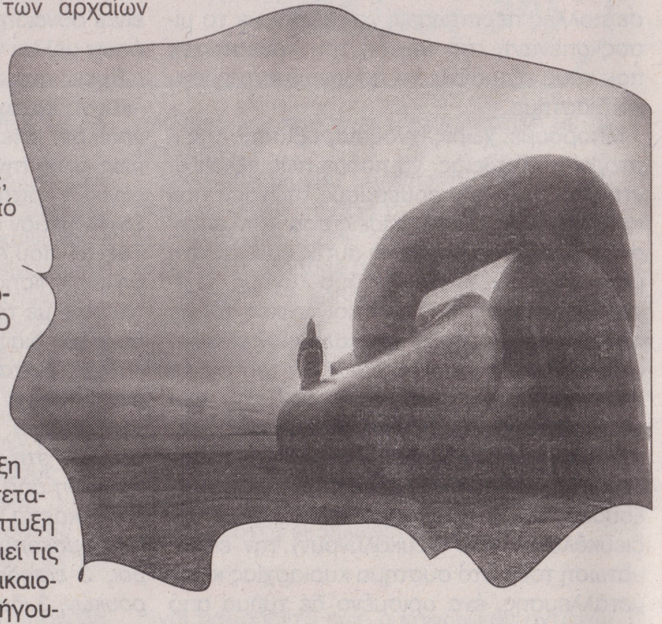
Εν μέσω αυτών των νέων ανησυχιών και επανακαθορισμού του status quo, η απόσταση μεταξύ της Γης και της συγκεκριμένης φιλοσοφίας υπέρ της φύσης φαίνεται τόσο μεγάλη όσο ποτέ. Γνωρίζουμε, για παράδειγμα, ότι η μαζική καταστροφή των μεγάλων παρθένων δασών του Παλαιού Κόσμου από την Ισπανία και την Ιταλία ως την Σκανδιναβία, χίλια χρόνια πριν, επαναλήφθηκε στη Βόρεια Αμερική τον περασμένο αιώνα και σήμερα συνεχίζεται στην λεκάνη του Αμαζονίου, τη Μαλαισία και τα σύνορα των Ιμαλαΐων. Ένα μεγάλο μέρος του εδάφους στο εσωτερικό της Κίνας και τα υψίπεδα του Γάγγη, του Ευφράτη και του Μισισιπή έχουν

κες των υπευθύνων, με την πρόοδο του πολιτισμού. Οι οικονομικές και υλικές ανάγκες των χωριών και των πόλεων που αναπτύσσονται συνεχώς δεν είναι, πιστεύω, αιτίες, αλλά αποτελέσματα αυτής της αλλαγής. Σε συνάρτηση με την προώθηση της γνώσης και της ανθρώπινης οργάνωσης στρέβλωσαν τους αρχαίους κοινωνικούς μηχανισμούς που είχαν περιορίσει τις γεννήσεις. Προώθησε μια νέα αίσθηση της ανθρώπινης επιβολής και την εκρίζωση της μη ανθρώπινης ζωής. Εκ των υστέρων, αυτή η αλλαγή θα εξηγηθεί με όρους αναγκαιότητας ή σαν αποτέλεσμα της παρακμής των αρχαίων θεών. Αλλά το πιο πιθανό είναι πως ήταν παράλογη (αν και όχι χωρίς λογική) και ακούσια, ένα είδος αποτυχίας σε κάποια θεμελιώδη διάσταση της ανθρώπινης ύπαρξης, ένας παραλογισμός πέρα από λάθη, ένα είδος παράνοιας.

Η ιδέα της άρρωστης κοινωνίας δεν είναι κάτι νέο. Ο Μπέρναρντ Φρανκ, ο Καρλ Μέννιγκερ και ο Έριχ Φρομ είναι μεταξύ εκείνων που την έχουν αναλύσει. Ο Σίγκμουντ Φρόυντ ρωτά, «Αν η ανάπτυξη του πολιτισμού έχει τόσο εκτεταμένη ομοιότητα με την ανάπτυξη του ατόμου και αν χρησιμοποιεί τις ίδιες μεθόδους, ίσως και να δικαιολογούμαστε για το ότι καταλήγουμε στην διάγνωση πως, υπό την επίδραση των πολιτιστικών ορμών, κάποιοι πολιτισμοί ή κάποιες περίοδοι του πολιτισμού –ενδεχομένως και ολόκληρης της ανθρωπότητας– έχουν γίνει νευρωτικές». Ο αυστραλός ανθρωπολόγος Ντέρεκ Φρήμαν παρατηρεί ότι το δόγμα του πολιτιστικού σχετικισμού, που έχει κυριαρχήσει στην σύγχρονη σκέψη, μπορεί να μας έχει τυφλώσει ως προς την αποκλίνουσα συμπεριφορά ολόκληρων κοινωνιών με το να αρνούμαστε κανονιστικά πρότυπα για την ψυχική υγεία. Στο βιβλίο του *Το Κάστρο του Κυανοπώγωνα*, ο Τζωρτζ Στάινερ ρωτά γιατί τόσοι πολλοί άνθρωποι έχουν σκοτώσει άλλους ανθρώπους τους δύο τελευταίους αιώνες (η εκτίμηση είναι

θρώπινη κατασκευή και για ανθρώπινη χρήση.

Το να επικαλείται κάποιος την ψυχοπαθολογία σημαίνει να κάνει διορθώσεις κατά την περίοδο της βρεφικής ηλικίας, καθώς τα περισσότερα προβλήματα ψυχικής υγείας έχουν τις ρίζες τους στα πρώτα χρόνια της ζωής μας και τα συμπτώματά τους ορίζονται σε σχέση με την ανωριμότητα. Οι ψυχικά ασθενείς έχουν συνήθως παιδικά κίνητρα και ενεργούν με αντιλήψεις και διανοητική κατάσταση που αντιγράφουν σαν καρικατούρες τα πρώτα χρόνια της ζωής. Μεταξύ των συμπτωμάτων τους είναι καταστροφικές συμπεριφορές, μέσω των οποίων τα άτομα συμβιβάζονται με προσωπικούς δαίμονες που διαφορετικά θα τους είχαν κυριεύσει. Το να διαφωνήσει κανείς με τη λογική με την οποία οι άνθρωποι υπερασπίζονται τη συμπεριφορά τους είναι σαν να απειλεί τις ίδιες τις αμυντικές ενέργειες που στέκονται ανάμεσα σ' αυτούς και σ' ένα τρομακτικό χάσμα.

Οι περισσότεροι από εμάς αποτυγχάνουμε να γίνουμε τόσο ώριμοι όσο θα μπορούσαμε. Από την άποψη αυτή απλές στερήσεις μπορούν να μετατραπούν σε τραυματικά σοκ, πολλά από τα οποία ενεργούν πάνω

Παράνοια

Το ερώτημά μου είναι: γιατί η κοινωνία επιμένει να καταστρέφει το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζει; Έχω, κατά καιρούς, πιστέψει ότι η απάντηση ήταν η έλλειψη πληροφόρησης, η λάθος τεχνική ή η έλλειψη ευαισθησίας. Σίγουρα, η διαίσθηση ότι υπάρχει αλληλεξάρτηση όλων των μορφών ζωής είναι μια αρχαία γνώση, ίσως τόσο παλιά όσο και η ίδια η σκέψη – που περιστασιακά την ανακαλύπτουμε από την αρχή, ως είχε, με την επιστήμη της οικολογίας στη δική μας κοινωνία. Στα μέσα του εικοστού αιώνα, υπήρχε μια ευρέως διαδεδομένη αίσθηση ότι χρειαζόμαστε μόνο να συνδυάσουμε τους επιχειρηματίες, τους οδηγούς ταξί, τους κατασκευαστές και τους πολιτικούς μαζί με το κατάλληλο μίγμα ωκεανογράφων, γεωλόγων ή δασολόγων για να ρυθμίσουμε τα πράγματα όπως πρέπει.

Με τον καιρό και με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να εστιάζουν σε τέτοια θέματα και με μια στρατιά από ειδικούς που συνθέτουν ή εκλαϊκεύουν, γκουρού της οικοφιλοσοφίας και άλλους πρωταθλητές της οικολογίας, και παρά την ύπαρξη ορισμένων νέων νόμων και ενδείξεων ότι η περιβαλλοντολογία παίρνει τη θέση της με αργούς ρυθμούς στην πολιτική ατζέντα, τίποτα δεν έχει αλλάξει. Είτε εγώ και οι άλλοι «απαισιόδοξοι» και «καταστροφολόγοι» ήμασταν λάθος ότι ο άνθρωπος έχει ανάγκη τα άλλα είδη και πως ο πλανήτης παύει σιγά-σιγά να υποστηρίζει την ύπαρξη ζωής ή το είδος μας τείνει προς την αυτοκτονία ή κάτι άλλο υπάρχει που το παραβλέπουμε.

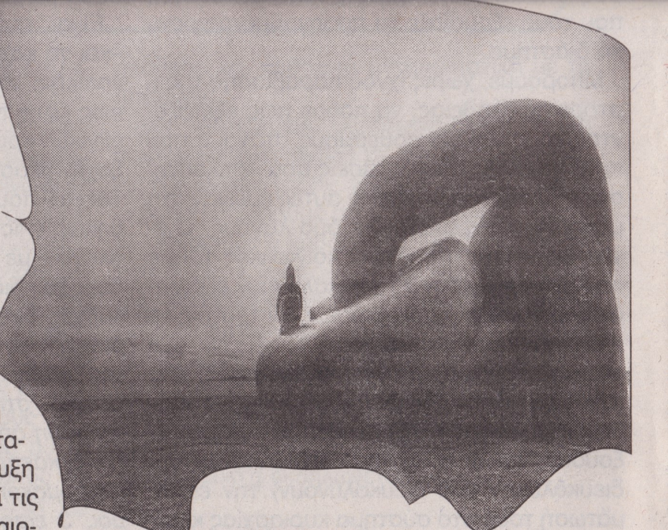
Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να είναι απλώς και μόνο η απληστία. Ίσως όλος ο κόσμος ακριβώς να ενεργεί με τον ίδιο αυθορμητισμό που έφερε μια συνάντηση κτηνοτρόφων το 1898 στο δυτικό Τέξας να τελειώνει με την ακόλουθη ομόφωνη δήλωση:

«Είμαστε αποφασισμένοι, ότι κανείς από εμάς δεν γνωρίζει κάτι ή προσπαθεί να μάθει, σχετικά με τα χορτάρια, ντόπιας ποικιλίας ή μη, εκτός από το γεγονός ότι προς το παρόν υπάρχουν πολλά από αυτά, τα καλύτερα που έχουν καταγραφεί και επιδιώκουμε να αντλήσουμε τα μέγιστα ωφέλη από αυτά για όσο διαρκέσουν»[1].

Αλλά είναι δύσκολο να είμαστε ικανοποιη-

θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα αχανές σύστημα μέσα στο οποίο η φύση είτε βιαζόταν είτε εκθειαζόταν. Σήμερα, όμως, φαίνεται ότι αυτή η τελευταία αντίληψη του εκθειασμού της φύσης που μάγευε την φαντασία έχει ξεθωριάσει. **Η τεχνολογία υπόσχεται ακόμα μεγαλύτερη επιβολή πάνω στη φύση, και ο εγγενής συντηρητισμός της οικολογίας φαίνεται μόνο να περιορίζει την παραγωγικότητα, όσο ένα μεγάλο μέρος του κόσμου γίνεται ολοένα φτωχότερο και πιο πεινασμένο**. Η συνειδητοποίηση ότι οι θεσμοί των ανθρώπων εκφράζουν τουλάχιστον μια σιωπηρή φιλοσοφία υπέρ της φύσης δεν τους οδηγεί πάντα να διευρύνουν τις θεωρίες τους· το ίδιο συχνά αποτελούν το υποστηρικτικό πλαίσιο για μια πιο άκαμπτη υπεράσπιση αυτών των θεωριών.

Εν μέσω αυτών των νέων ανησυχιών και επανακαθορισμού του status quo, η απόσταση μεταξύ της Γης και της συγκεκριμένης φιλοσοφίας υπέρ της φύσης φαίνεται τόσο μεγάλη όσο ποτέ. Γνωρίζουμε, για παράδειγμα, ότι η μαζική καταστροφή των μεγάλων παρθένων δασών του Παλαιού Κόσμου από την Ισπανία και την Ιταλία ως την Σκανδιναβία, χίλια χρόνια πριν, επαναλήφθηκε στη Βόρεια Αμερική τον περασμένο αιώνα και σήμερα συνεχίζεται στην λεκάνη του Αμαζονίου, τη Μαλαισία και τα σύνορα των Ιμαλαΐων. Ένα μεγάλο μέρος του εδάφους στο εσωτερικό της Κίνας και τα υψίπεδα του Γάγγη, του Ευφράτη και του Μισισιπή έχουν βυθιστεί στο δέλτα τους, ενώ ο παγκόσμιος πληθυσμός της ανθρωπότητας και οι ενεργειακές απαιτήσεις του έχουν διπλασιαστεί αρκετές φορές. Εκατοντάδες είναι και τα διαφορετικά είδη ζώων που έχουμε εξοντώσει. Κάτι πονηρό φαίνεται να μπλοκάρει την βούληση για διόρθωση της πορείας αυτής, που δεν είναι απλώς η απληστία των ιδιωτών ή η πολιτική αδράνεια. Θα μπορούσε να είναι μια ακατάλληλη φιλοσοφία ή σύστημα αξιών. Η ιδέα ότι η καταστροφή των φαλαινών είναι το λογικό αποτέλεσμα της ρήσης του Φράνσις Μπέηκον, ότι «η φύση θα πρέπει να υπηρετεί τον άνθρωπο» ή η επιμονή του Ρενέ Ντεκάρτ, ότι τα ζώα δεν αισθάνονται πόνο, δεδομένου ότι δεν έχουν ψυχή, φαίνεται πολύ εύκολη και πολύ ακαδημαϊκή. Η σχολαστική ανάλυση αυτών των φιλοσοφιών και η επινόηση ότι αρθρώνουν ένα ήθος, είναι φαύλος κύκλος. Ομοίως, η τεχνολογία δεν εφαρμόζει απλώς την επιστημονι-

ναι πως ήταν παράλογη (αν και όχι χωρίς λογική) και ακούσια, ένα είδος αποτυχίας σε κάποια θεμελιώδη διάσταση της ανθρώπινης ύπαρξης, ένας παραλογισμός πέρα από λάθη, ένα είδος παράνοιας.

Η ιδέα της άρρωστης κοινωνίας δεν είναι κάτι νέο. Ο Μπέρναρντ Φρανκ, ο Καρλ Μέννιγκερ και ο Έριχ Φρομ είναι μεταξύ εκείνων που την έχουν αναλύσει. Ο Σίγκμουντ Φρόυντ ρωτά, «Αν η ανάπτυξη του πολιτισμού έχει τόσο εκτεταμένη ομοιότητα με την ανάπτυξη του ατόμου και αν χρησιμοποιεί τις ίδιες μεθόδους, ίσως και να δικαιολογούμαστε για το ότι καταλήγουμε στην διάγνωση πως, υπό την επίδραση των πολιτιστικών ορμών, κάποιοι πολιτισμοί ή κάποιες περίοδοι του πολιτισμού –ενδεχομένως και ολόκληρης της ανθρωπότητας– έχουν γίνει νευρωτικές». Ο αυστραλός ανθρωπολόγος Ντέρεκ Φρήμαν παρατηρεί ότι το δόγμα του πολιτιστικού σχετικισμού, που έχει κυριαρχήσει στην σύγχρονη σκέψη, μπορεί να μας έχει τυφλώσει ως προς την αποκλίνουσα συμπεριφορά ολόκληρων κοινωνιών με το να αρνούμαστε κανονιστικά πρότυπα για την ψυχική υγεία. Στο βιβλίο του *Το Κάστρο του Κυανοπώγωνα*, ο Τζωρτζ Στάινερ ρωτά γιατί τόσοι πολλοί άνθρωποι έχουν σκοτώσει άλλους ανθρώπους τους δύο τελευταίους αιώνες (η εκτίμηση είναι γύρω στους 160 εκατομμύρια νεκροί). Σημειώνει ότι, για κάποιο λόγο, οι περίοδοι της ειρήνης στην Ευρώπη έγιναν αισθητές ως πνιγηρές. Η ειρήνη ήταν μια κόπωση, λέει, που περιοδικά διακόπτονταν από τον πόλεμο και οι πιέσεις που δημιουργούνταν κατά την διάρκειά της λίγο είχαν να κάνουν με τα παιχνίδια της εθνικής εξουσίας ή τις αντικρουόμενες ιδεολογίες. Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι μία από αυτές τις πιέσεις βρήκε την έκφρασή της στο Ολοκαύτωμα, υποκινούμενη από την ασυναίσθητη δυσαρέσκεια για την απαράδεκτη συναισθηματική και πνευματική επιβάρυνση εξ αιτίας τού μονοθεϊσμού. Ενεργώντας ως φρενήρεις παράγοντες για ένα είδος μανίας σε όλη την χριστιανοσύνη, οι Γερμανοί **προσπάθησαν να καταστρέψουν τους εκπροσώπους εκείνων που, αιώνες πριν, είχαν τραυματίσει την μυθική εικόνα της δημιουργίας, απογυμνώνοντας τη Γη από την θεία ύπαρξη και τις υ-**

τούρες τα πρώτα χρόνια της ζωής. Μεταξύ των συμπτωμάτων τους είναι καταστροφικές συμπεριφορές, μέσω των οποίων τα άτομα συμβιβάζονται με προσωπικούς δαίμονες που διαφορετικά θα τους είχαν κυριεύσει. Το να διαφωνήσει κανείς με τη λογική με την οποία οι άνθρωποι υπερασπίζονται τη συμπεριφορά τους είναι σαν να απειλεί τις ίδιες τις αμυντικές ενέργειες που στέκονται ανάμεσα σ' αυτούς και σ' ένα τρομακτικό χάσμα.

Οι περισσότεροι από εμάς αποτυγχάνουμε να γίνουμε τόσο ώριμοι όσο θα μπορούσαμε. Από την άποψη αυτή απλές στερήσεις μπορούν να μετατραπούν σε τραυματικά σοκ, πολλά από τα οποία ενεργούν πάνω στους φόβους και τις φαντασιώσεις του είδους που συνήθως στοιχειώνει ανήσυχα βρέφη και στη συνέχεια φθίνουν. Τέτοιες πρωτογενείς φαντασιώσεις και παρορμήσεις είναι η ουσία του ασυνείδητου όλων μας. Συνήθως παραμένουν κρυφές ή η ενέργεια τους μεταλλάσσεται, περιορίζεται, εξιδανικεύεται ή υποκύπτει στην πραγματικότητα. Δεν είναι όλες τρομακτικές: εκτός από τις σκιές που μας ταλαιπωρούν σε επίπεδο της αβύσσου της ψυχής με διαταραχές και φόβο, υπάρχουν χίμαιρες εξουσίας και αδιαιρετότητας καθώς και ερωτικής ικανοποίησης. Όλες στέλνουν εικόνες και σύμβολα στα όνειρα και στην ταραγμένη ψυχή, στη συνείδηση. Δεν είναι σαφές εάν όλα παίζουν κάποιο εποικοδομητικό ρόλο στην μακρά διαδρομή προς την ωριμότητα του μυαλού ή αν απλώς τρεμοπαίζουν σαν αεριικά παραμονεύοντας, περιμένοντας το μυαλό μας να κάνει λάθος κάπου σε αυτή την

τους οδηγούς ταξί, τους κατασκευαστές και τους πολιτικούς μαζί με το κατάλληλο μίγμα ωκεανογράφων, γεωλόγων ή δασολόγων για να ρυθμίσουμε τα πράγματα όπως πρέπει.

Με τον καιρό και με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να εστιάζουν σε τέτοια θέματα και με μια στρατιά από ειδικούς που συνθέτουν ή εκλαϊκεύουν, γκουρού της οικοφιλοσοφίας και άλλους πρωταθλητές της οικολογίας, και παρά την ύπαρξη ορισμένων νέων νόμων και ενδείξεων ότι η περιβαλλοντολογία παίρνει τη θέση της με αργούς ρυθμούς στην πολιτική ατζέντα, τίποτα δεν έχει αλλάξει. Είτε εγώ και οι άλλοι «απαισιόδοξοι» και «καταστροφολόγοι» ήμασταν λάθος ότι ο άνθρωπος έχει ανάγκη τα άλλα είδη και πως ο πλανήτης παύει σιγά-σιγά να υποστηρίζει την ύπαρξη ζωής ή το είδος μας τείνει προς την αυτοκτονία ή κάτι άλλο υπάρχει που το παραβλέπουμε.

Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να είναι απλώς και μόνο η απληστία. Ίσως όλος ο κόσμος ακριβώς να ενεργεί με τον ίδιο αυθορμητισμό που έφερε μια συνάντηση κτηνοτρόφων το 1898 στο δυτικό Τέξας να τελειώνει με την ακόλουθη ομόφωνη δήλωση:

«Είμαστε αποφασισμένοι, ότι κανείς από εμάς δεν γνωρίζει κάτι ή προσπαθεί να μάθει, σχετικά με τα χορτάρια, ντόπιας ποικιλίας ή μη, εκτός από το γεγονός ότι προς το παρόν υπάρχουν πολλά από αυτά, τα καλύτερα που έχουν καταγραφεί και επιδιώκουμε να αντλήσουμε τα μέγιστα ωφέλη από αυτά για όσο διαρκέσουν»[1].

Αλλά είναι δύσκολο να είμαστε ικανοποιημένοι με τη θεωρία ότι οι άνθρωποι είναι κακοί και θα κάνουν πάντα το χειρότερο. Λαμβάνοντας υπ' όψη τη σημερινή τάση που επικρατεί στην εκπαίδευση, το να γνωρίζει κάποιος κάτι σχετικά με τα χορτάρια μπορεί να είναι η οπτική της απληστίας αν αυτό σημαίνει το δρόμο για τη συνέχιση της ευημερίας.

Το ψήφισμα των κτηνοτρόφων θα μπορούσε να ήταν απάντηση στην νεότευκτη ιδέα της διαχείρισης των εκτάσεων γης. Η διατήρηση κατά την άποψη της γενιάς του Θίοντορ Ρούσβελτ ήταν σε μεγάλο βαθμό θέμα τού να βρεθούν οι σωστές τεχνικές και προγράμματα. Την εποχή του Άλντο Λίοπολντ, μισό αιώνα αργότερα, η προοπτική είχε αρχίσει να αλλάζει. Η υποβάθμιση του φυσικού

Εν μέσω αυτών των νέων ανησυχιών και επανακαθορισμού του status quo, η απόσταση μεταξύ της Γης και της συγκεκριμένης φιλοσοφίας υπέρ της φύσης φαίνεται τόσο μεγάλη όσο ποτέ. Γνωρίζουμε, για παράδειγμα, ότι η μαζική καταστροφή των μεγάλων παρθένων δασών του Παλαιού Κόσμου από την Ισπανία και την Ιταλία ως την Σκανδιναβία, χίλια χρόνια πριν, επαναλήφθηκε στη Βόρεια Αμερική τον περασμένο αιώνα και σήμερα συνεχίζεται στην λεκάνη του Αμαζονίου, τη Μαλαισία και τα σύνορα των Ιμαλαΐων. Ένα μεγάλο μέρος του εδάφους στο εσωτερικό της Κίνας και τα υψίπεδα του Γάγγη, του Ευφράτη και του Μισισιπή έχουν βυθιστεί στο δέλτα τους, ενώ ο παγκόσμιος πληθυσμός της ανθρωπότητας και οι ενεργειακές απαιτήσεις του έχουν διπλασιαστεί αρκετές φορές. Εκατοντάδες είναι και τα διαφορετικά είδη ζώων που έχουμε εξοντώσει. Κάτι πονηρό φαίνεται να μπλοκάρει την βούληση για διόρθωση της πορείας αυτής, που δεν είναι απλώς η απληστία των ιδιωτών ή η πολιτική αδράνεια. Θα μπορούσε να είναι μια ακατάλληλη φιλοσοφία ή σύστημα αξιών. Η ιδέα ότι η καταστροφή των φαλαινών είναι το λογικό αποτέλεσμα της ρήσης του Φράνσις Μπέηκον, ότι «η φύση θα πρέπει να υπηρετεί τον άνθρωπο» ή η επιμονή του Ρενέ Ντεκάρτ, ότι τα ζώα δεν αισθάνονται πόνο, δεδομένου ότι δεν έχουν ψυχή, φαίνεται πολύ εύκολη και πολύ ακαδημαϊκή. Η σχολαστική ανάλυση αυτών των φιλοσοφιών και η επινόηση ότι αρθρώνουν ένα ήθος, είναι φαύλος κύκλος. Ομοίως, η τεχνολογία δεν εφαρμόζει απλώς την επιστημονική θεωρία ή η καθημερινή ζωή δεν γεννά απλώς ιδέες περί προόδου, βιβλικού δόγματος ή ανθρωπισμού της Αναγέννησης. Η ιστορία των ιδεών δεν είναι αρκετή για να εξηγήσει την ανθρώπινη συμπεριφορά.

Κάποτε, το είδος μας ζούσε σε σταθερή αρμονία με το φυσικό περιβάλλον (και σε ορισμένες μικρές ομάδες το κάνει ακόμα). Αυτό δεν συνέβαινε επειδή οι άνθρωποι δεν ήταν σε θέση να αλλάζουν το περιβάλλον τους ή δεν είχαν δαιμόνιο. Ούτε, απλά, λόγω μιας ολιστικής ή ευσεβούς αντίληψης. Μάλλον, υπήρχε κάποια πιο συνολική και βαθύτερη αιτία. Η αλλαγή σε μια πιο εχθρική στάση προς τη φύση ξεκίνησε μεταξύ πέντε και δέκα χιλιάδες χρόνια πριν και έγινε πιο καταστροφική και με λιγότερες καταδί-

των πολιτιστικών ορμών, κάποιοι πολιτισμοί ή κάποιες περίοδοι του πολιτισμού –ενδεχομένως και ολόκληρης της ανθρωπότητας– έχουν γίνει νευρωτικές». Ο αυστραλός ανθρωπολόγος Ντέρεκ Φρήμαν παρατηρεί ότι το δόγμα του πολιτιστικού σχετικισμού, που έχει κυριαρχήσει στην σύγχρονη σκέψη, μπορεί να μας έχει τυφλώσει ως προς την αποκλίνουσα συμπεριφορά ολόκληρων κοινωνιών με το να αρνούμαστε κανονιστικά πρότυπα για την ψυχική υγεία. Στο βιβλίο του *Το Κάστρο του Κυανοπώγωνα*, ο Τζωρτζ Στάινερ ρωτά γιατί τόσοι πολλοί άνθρωποι έχουν σκοτώσει άλλους ανθρώπους τους δύο τελευταίους αιώνες (η εκτίμηση είναι γύρω στους 160 εκατομμύρια νεκροί). Σημειώνει ότι, για κάποιο λόγο, οι περίοδοι της ειρήνης στην Ευρώπη έγιναν αισθητές ως πνιγηρές. Η ειρήνη ήταν μια κόπωση, λέει, που περιοδικά διακόπτονταν από τον πόλεμο και οι πιέσεις που δημιουργούνταν κατά την διάρκειά της λίγο είχαν να κάνουν με τα παιχνίδια της εθνικής εξουσίας ή τις αντικρουόμενες ιδεολογίες. Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι μία από αυτές τις πιέσεις βρήκε την έκφρασή της στο Ολοκαύτωμα, υποκινούμενη από την ασυναίσθητη δυσαρέσκεια για την απαράδεκτη συναισθηματική και πνευματική επιβάρυνση εξ αιτίας τού μονοθεϊσμού. Ενεργώντας ως φρενήρεις παράγοντες για ένα είδος μανίας σε όλη την χριστιανοσύνη, οι Γερμανοί **προσπάθησαν να καταστρέψουν τους εκπροσώπους εκείνων που, αιώνες πριν, είχαν τραυματίσει την μυθική εικόνα της δημιουργίας, απογυμνώνοντας τη Γη από την θεία ύπαρξη και τις υπερφυσικές παρουσίες και υποκαθιστώντας τες με ένα απόμακρο, αόρατο, άγνωστο, απαιτητικό, εκδικητικό, αυθαίρετο θεό**.

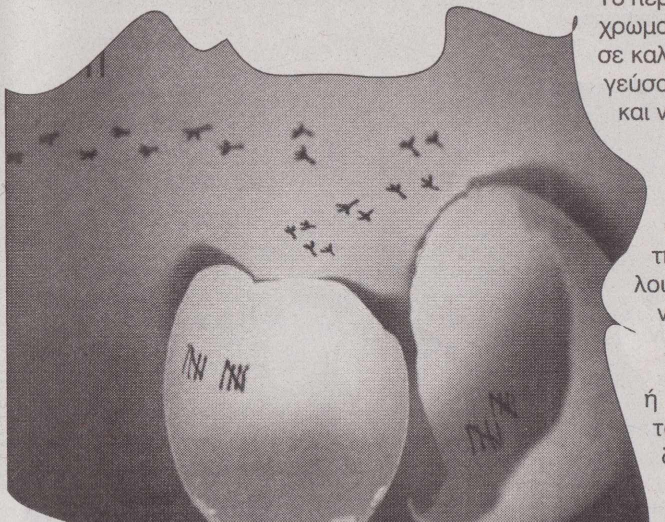
Ο Στάινερ προσεγγίζει αυτές τις κρίσεις για εξόντωση από την άποψη της συλλογικής αποσύνθεσης της προσωπικότητας. Το πλαίσιο του έχει κάτι να προσφέρει στο ζήτημα της καταστροφής της φύσης. **Αυτό που υποδεικνύεται από την βάρβαρη κατάκτηση όλων των οικοτόπων στη γη, η φυσική και χημική υπερχρήση του εδάφους, του αέρα, και του νερού, η εξαφάνιση και ο εκτοπισμός των άγριων φυτών και ζώων, η αποψίλωση και η υπερβόσκηση των δασών και των βοσκοτόπων, η εκτόξευση των γεννήσεων (ανθρώπων) σε βάρος της βιοτικής υγείας της Γης, μετατρέπει τα πάντα σε αν-**

των συμπτωμάτων τους είναι καταστροφικές συμπεριφορές, μέσω των οποίων τα άτομα συμβιβάζονται με προσωπικούς δαίμονες που διαφορετικά θα τους είχαν κυριεύσει. Το να διαφωνήσει κανείς με τη λογική με την οποία οι άνθρωποι υπερασπίζονται τη συμπεριφορά τους είναι σαν να απειλεί τις ίδιες τις αμυντικές ενέργειες που στέκονται ανάμεσα σ' αυτούς και σ' ένα τρομακτικό χάσμα.

Οι περισσότεροι από εμάς αποτυγχάνουμε να γίνουμε τόσο ώριμοι όσο θα μπορούσαμε. Από την άποψη αυτή απλές στερήσεις μπορούν να μετατραπούν σε τραυματικά σοκ, πολλά από τα οποία ενεργούν πάνω στους φόβους και τις φαντασιώσεις του είδους που συνήθως στοιχειώνει ανήσυχα βρέφη και στη συνέχεια φθίνουν. Τέτοιες πρωτογενείς φαντασιώσεις και παρορμήσεις είναι η ουσία του ασυνείδητου όλων μας. Συνήθως παραμένουν κρυφές ή η ενέργεια τους μεταλλάσσεται, περιορίζεται, εξιδανικεύεται ή υποκύπτει στην πραγματικότητα. Δεν είναι όλες τρομακτικές: εκτός από τις σκιές που μας ταλαιπωρούν σε επίπεδο της αβύσσου της ψυχής με διαταραχές και φόβο, υπάρχουν χίμαιρες εξουσίας και αδιαιρετότητας καθώς και ερωτικής ικανοποίησης. Όλες στέλνουν εικόνες και σύμβολα στα όνειρα και στην ταραγμένη ψυχή, στη συνείδηση. Δεν είναι σαφές εάν όλα παίζουν κάποιο εποικοδομητικό ρόλο στην μακρά διαδρομή προς την ωριμότητα του μυαλού ή αν απλώς τρεμοπαίζουν σαν αερικά παραμονεύοντας, περιμένοντας το μυαλό μας να κάνει λάθος κάπου σε αυτή την διαδρομή. Είτε έτσι, είτε αλλιώς, ο συσχετισμός μεταξύ των προβλημάτων ψυχικής υγείας και της επιστροφής σε προηγούμενα στάδια της ψυχικής ζωής έχει επιβεβαιωθεί χιλιάδες φορές.

Η πορεία της ανάπτυξης του ανθρώπου είναι εκπληκτικά μακρά και πολύπλοκη. **Το σύνολο της ανάπτυξης από τα πρώτα είκοσι έτη (συμπεριλαμβανομένης της φυσικής) είναι η οντογένεση μας, η «διαμόρφωση μας σε ον»**. Η εμβρυϊκή ζωή από τη μια και οι ενήλικες φάσεις από την άλλη είναι δύο όψεις της οντογένεσης που συγκλίνουν, και που μας εκπλήσσει όσο τίποτα στην ανθρώπινη βιολογία . Όποιος νομίζει ότι το ανθρώπινο ον δεν είναι ένα ειδικό ζώο θα πρέπει να διαβάσει τους τριάντα τόμους της **Ψυχα-**

ναλυτικής μελέτης του παιδιού ή τα θέματα της **Περιοδικής έκδοσης για την ανάπτυξη του παιδιού**. Στο βασίλειο της φύσης, η οντογένεση του ανθρώπου είναι ο κανονικός λαιμός της καμηλοπάρδαλης που εκτείνεται σε μεγάλο ύψος, ευάλωτος, με εσωτερική μηχανική και με την προοπτική μιας καταπληκτικής θέας από την κορυφή. Μεταξύ αυτών των φυλών που εναπόμειναν, που φαίνεται να ζουν σε αρμονία με τον κόσμο τους, **που αισθάνονται ότι είναι *επισκέπτες* και όχι εξουσιαστές**, η οντογένεση του ατόμου έχει κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Υποθέτω ότι η οντογένεση τους είναι πιο υγιής από τη δική μας (άποψη για την οποία θα θεωρηθώ συναισθηματικός και ρομαντικός) και ότι μπορεί να θεωρηθεί ως πρότυπο από το οποίο έχουμε παρεκκλίνει. Ο τρόπος ζωής τους είναι εκείνος σύμφωνα με τον οποίον η οντογένεση μας έχει προσαρμοστεί με βάση την φυσική επιλογή, ευνοώντας την συνεργασία, την ικανότητα να εμφυσείς την έμπνευση, τα στάδια της ψυχικής ανάπτυξης, καθώς και τη μελέτη ενός μυστηριώδους και όμορφου κόσμου, όπου **τα κλειδιά για το νόημα της ζωής ενσωματώθηκαν στα φυσικά πράγματα**, όπου η καθημερινή ζωή ήταν αναπόσπαστη από την

ρότητα. Μετά από έναν εύκολο τοκετό σε ένα ήσυχο μέρος, η μητέρα είναι πάντα εκεί, μια απτή παρουσία με τη ζεστασιά του σώματός της. Για το βρέφος είναι μια χαρούμενη άνετη ζωή να το νανουρίζει και να το χαϊδεύει συχνά, να το ταΐζει και να το καθαρίζει όπως απαιτεί το σώμα. Είναι ένας κόσμος με ποικιλία ρυθμών, με εναλλαγή του ζεστού και του κρύου, με την αίσθηση του ανέμου όπως η αίσθηση μιας ανάσας στο πρόσωπο, με τη μυρωδιά και την αίσθηση της βροχής και του χιονιού, με την αίσθηση του χώματος στην αφή και στις πατούσες.

Το περιβάλλον του είναι ένας πολύχρωμος και φιλόξενος χώρος που σε καλεί «Ελα έξω, ξύπνησε, κοίτα, γεύσου, μύρισε. Τώρα αγκαλιάσου και να κοιμήσου!».

Είναι ένας κόσμος ταξιδιών και στάσεων. Στην αρχή το παιδί φοβάται την εγκατάλειψη και δένεται από φόβο με την μητέρα του και τους άλλους. Αυτή η εναλλασσόμενη κίνηση δίνει το ρυθμό στη ζωή του, λέγοντας του ευγενικά ότι είναι ένας ταξιδιώτης ή επισκέπτης του κόσμου αυτού. Η κίνηση του είναι σαν τη δική του ανάπτυξη: όσο μεγαλώνει και όσο ο κύκλος των ομαδικών μεταναστεύσεων επαναλαμβάνεται, βλέπει τόπους που είχε δει πριν και οι τόποι αυτοί φαίνονται λιγότερο απέραντοι και περίεργοι. Η ζωή της μετακίνησης και της στάσης είναι αυτή της επιστροφής, και οι τόποι είναι οι ίδιοι πάντα, κι όμως περισσότεροι.

Υπάρχει μια διαρκής παρουσία των ανθρώπων, όμως την ίδια στιγμή είναι ένας κόσμος γεμάτος με μη ανθρώπινες φόρμες, με μυριάδες μορφών, που προκαλούν μια έντονη αίσθηση των διαφορών και των ομοιοτήτων τους, είναι η δελεαστική πρόκληση της ζωής του. Η ομιλία αφορά αυτήν ακριβώς την ομοιότητα και την ανομοιότητα, την ανακάλυψη της σκέψης. Το παιδί αρχίζει να συλλαβίζει και στη συνέχεια αρχίζει να μιλά σύμφωνα με το χρόνο του, με τη συνεργατους.

Ο χώρος του παιχνιδιού –τα δέντρα, οι θάμνοι, τα μονοπάτια, οι κρυψώνες και τα σημεία για αναρρίχηση– είναι μια ορατή, δομημένη οντότητα, ένα άλλο μοντέλο σχέσεων στο οποίο παραμένουν προσδεμένα. Είναι το αρχέγονο έδαφος, όπου τα παιχνίδια μίμησης των ενηλίκων θέτουν ένα πλαίσιο για έναν αξιόπιστο κόσμο και προεικονίζουν ένα νοικοκυριό, έτσι ώστε, για τα παιδιά των μετακινούμενων κυνηγών-τροφοσυλλεκτών, να μην είναι απαραίτητο ένα σπίτι για τη διάρθρωση και τον συμβολισμό της κοινωνικής θέσης. Μεμονωμένα δέντρα και βράχοι, που ήταν επίσης γνώριμα σε γονείς και παππούδες, μένουν στη θέση τους σταθερά, δίνοντας υπερβατικό νόημα αργότερα στη ζωή τους.

Είναι βέβαιο, πως υπάρχει μια άβολη κατάσταση που δεν μπορεί να αποφευχθεί. Το παιδί βλέπει με υπερηφάνεια ότι μπορεί να αντέξει, ότι το σώμα του ωφελείται από αυτή την κατάσταση έτσι ώστε στις όμορφες μέρες να αισθάνεται υπέροχα. Γίνεται μάρτυρας της ασθένειας και του θανάτου, που είναι όντως υπαρκτά ως μέρος των πραγμάτων και δεν είναι συχνό γεγονός στην πραγματικότητα (πώς θα μπορούσε η μικρή ομάδα των δεκαπέντε να συνεχίσει αν πέθαιναν κάθε μέρα;).

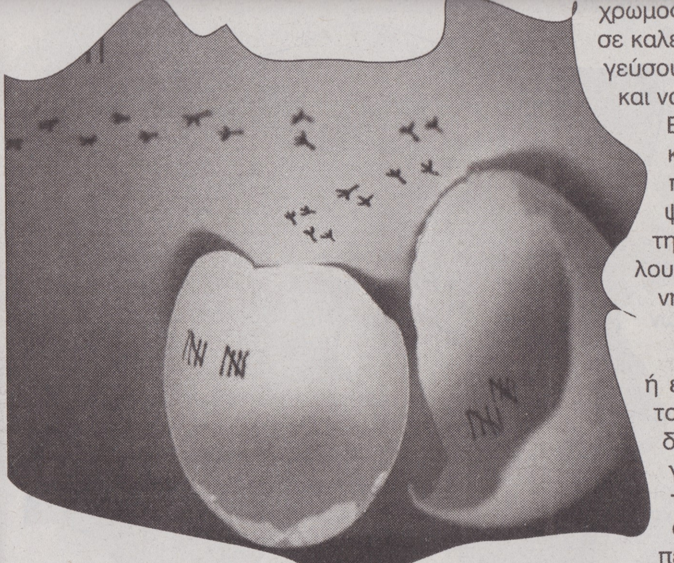
Το παιδί πηγαίνει έξω από τον καταυλισμό με φίλους για να μιμηθούν τον τρόπο αναζήτησης τροφής και στη συνέχεια, με τους ενήλικες για το πραγματικό κυνήγι και τη συλλογή τροφής. Οι ενήλικες δεν παρουσιάζουν κανένα άγχος στη διάρκεια του κυνηγιού, μόνο περιμένουν υπομονετικά. Περιμένουν, παρατηρούν και ακούν. Μερικές φορές δεν συναντούν το καλύτερο, αλλά υπάρχει πάντα κάτι. Ο κόσμος είναι γεμάτος στοιχεία, λεπτά και ευαίσθητα. Τα αποκαλυπτικά σημάδια είναι πάντα εκεί. Ο άνθρωπος πρέπει μόνο να μάθει την τέχνη της ανάγνωσής τους.

Σε έναν τέτοιο κόσμο, δεν υπάρχει το άγριο, καθώς δεν υπάρχει και το ήμερο. Η εξουσία του ανθρώπου πάνω στη φύση οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη χειρονακτική εργασία. Ο φυσικός κόσμος αποτελεί παράδειγμα για την ανθρώπινη κοινωνία και σηλάβει.

Το παιδί δεν φιλοσοφεί ακόμη πάνω σε αυτό το θέμα. **Είναι προστατευμένο από την κερδοσκοπία και την αφηρημένη σκέψη εξ αιτίας της οικειότητας της ψυχής του με το περιβάλλον του.** Το παιδί είναι ελεύθερο, όπως και τα πλάσματα γύρω του – δηλαδή, είναι ελεύθερο να παρατηρεί χαλαρά, όχι μόνο τα ζώα αλλά και τους ανθρώπους, μεταξύ των οποίων η ζωή δεν έχει βαθμίδες υποταγής στην εξουσία. Συμμόρφωση γι 'αυτόν θα είναι η κοινωνική πίεση και το έθιμο, όχι η επιβολή. Όλα αυτά προοιωνίζονται στον μη ανθρώπινο κόσμο, όχι επειδή δεν βλέπει κυρίαρχα ζώα και άλλα ζώα που είναι υποταγμένα στα κυρίαρχα, πλάσματα να σκοτώνουν το ένα το άλλο, ή δέντρα των οποίων η σκιά καταστέλλει την ανάπτυξη άλλων φυτών, αλλά επειδή, φτάνοντας στην εφηβεία, είναι στα πρόθυρα ενός θαύματος ερμηνείας που θα μετατρέψει αυτά τα πράγματα.

Στο τέλος της παιδικής ηλικίας βιώνει μερικές από τα πιο συναρπαστικές ημέρες της ζωής του. Η μετάβαση με την οποία έρχεται αντιμέτωπος θα πρέπει να βιώνεται από το σώμα και σε αρμονία με το τελετουργικό. Η παιδική ηλικία του όπου ταξίδευε σε ένα γνωστό κόσμο, παρατηρώντας και μιμούμενο τις φυσικές μορφές, και πάντοτε ακούγοντας, τού έχει προετοιμάσει μια άλλη οκτάβα στην ύπαρξή του. Το ρολόι του σώματος τού επιτρέπει να μπορεί να υλοποιηθεί, και οι πρεσβύτεροι της ζωής του, θα φροντίσουν να μυηθεί. Πρόκειται για μια αρχή σε έναν κόσμο που έχει προαναγγελθεί από την παιδική ηλικία: το σπίτι, το καλό, το αφάνταστα πλούσιο, μερικές φορές επώδυνο με αιτιολογία, κατανοητό αν του δώσει την δέουσα προσοχή.

Οι αναζητήσεις και οι δοκιμές που σηματοδοτούν το πέρασμά του στην μύηση της εφηβικής ζωής δεν προορίζονται να αποκαλύψουν ότι η αγάπη του για τον φυσικό κόσμο ήταν μια ψευδαίσθηση ή ότι, αφού κατά τα φαινόμενα ήταν μόνο αυτό και τίποτε άλλο, κατά κάποιο τρόπο τον απογοήτευσε. Δεν θα ξεχάσει την χαρά του ουρανού και τη γης ως ένα παιδαριώδες και άσχετο πράγμα. Θα αποφοιτήσει όχι φεύγοντας α-

στικά. Υποθέτω ότι η οντογένεση τους είναι πιο υγιής από τη δική μας (άποψη για την οποία θα θεωρηθώ συναισθηματικός και ρομαντικός) και ότι μπορεί να θεωρηθεί ως πρότυπο από το οποίο έχουμε παρεκκλίνει. Ο τρόπος ζωής τους είναι εκείνος σύμφωνα με τον οποίον η οντογένεση μας έχει προσαρμοστεί με βάση την φυσική επιλογή, ευνοώντας την συνεργασία, την ικανότητα να εμφυσείς την έμπνευση, τα στάδια της ψυχικής ανάπτυξης, καθώς και τη μελέτη ενός μυστηριώδους και όμορφου κόσμου, όπου **τα κλειδιά για το νόημα της ζωής ενσωματώθηκαν στα φυσικά πράγματα**, όπου η καθημερινή ζωή ήταν αναπόσπαστη από την πνευματικότητα και όπου τα μέλη της ομάδας γιόρταζαν τα επί μέρους στάδια και περάσματα ως τελετουργική συμμετοχή στην πρώτη δημιουργία.

Αυτός ο σπόρος της κανονικής οντογένεσης είναι παρών σε όλους μας. Προκαλεί αόριστες προσδοκίες ότι οι γονείς και η κοινωνία θα ανταποκριθούν στην δίψα μας. Το νεογέννητο βρέφος, για παράδειγμα, χρειάζεται σχεδόν συνεχή σύνδεση με μια συγκεκριμένη μητέρα που του τραγουδά και του μιλά, το ταΐζει με το στήθος, το κρατά και το χαϊδεύει, το αγαπά και το χαίρεται. Για το βρέφος ως άτομο – που πρόκειται να ενηλικιωθεί, η σχηματοποίηση όλων των ετεροτήτων εξελίσσεται εκτός της μητρικής σχέσης. Ωστόσο, το πλαίσιο της σχέσης αυτής ήταν, στην εξέλιξη της ανθρωπότητας, ένα περιβάλλον από ζωντανά φυτά, πλούσια σε υφή, οσμή και κίνηση. Ο αφιλτράριστος, καθαρός αέρας, το φτερούγισμα των αγρίων πτηνών,

χρωμος και φιλόξενος χώρος που σε καλεί «Ελα έξω, ξύπνησε, κοίτα, γεύσου, μύρισε. Τώρα αγκαλιάσου και να κοιμήσου!».

Είναι ένας κόσμος ταξιδιών και στάσεων. Στην αρχή το παιδί φοβάται την εγκατάλειψη και δένεται από φόβο με την μητέρα του και τους άλλους. Αυτή η εναλλασσόμενη κίνηση δίνει το ρυθμό στη ζωή του, λέγοντας του ευγενικά ότι είναι ένας ταξιδιώτης ή επισκέπτης του κόσμου αυτού. Η κίνηση του είναι σαν τη δική του ανάπτυξη: όσο μεγαλώνει και όσο ο κύκλος των ομαδικών μεταναστεύσεων επαναλαμβάνεται, βλέπει τόπους που είχε δει πριν και οι τόποι αυτοί φαίνονται λιγότερο απέραντοι και περίεργοι. Η ζωή της μετακίνησης και της στάσης είναι αυτή της επιστροφής, και οι τόποι είναι οι ίδιοι πάντα, κι όμως περισσότεροι.

Υπάρχει μια διαρκής παρουσία των ανθρώπων, όμως την ίδια στιγμή είναι ένας κόσμος γεμάτος με μη ανθρώπινες φόρμες, με μυριάδες μορφών, που προκαλούν μια έντονη αίσθηση των διαφορών και των ομοιοτήτων τους, είναι η δελεαστική πρόκληση της ζωής του. Η ομιλία αφορά αυτήν ακριβώς την ομοιότητα και την ανομοιότητα, την ανακάλυψη της σκέψης. Το παιδί αρχίζει να συλλαβίζει και στη συνέχεια αρχίζει να μιλά σύμφωνα με το χρόνο του, με τη συνεργασία των ενηλίκων οι οποίοι είναι οι ίδιοι που δρουν πάνω στη βαθιά σοφία ενός σταδίου της ζωής. Αρχικά αυτό είναι ένα θέμα συνήθειας και μίμησης, μια ονομασία πραγμάτων των οποίων οι διαφορές είναι διακριτές. Η φύση είναι ένα λεξικό όπου, σε πρώτη φάση, οι λέξεις είναι η απτή πραγματικότητα των πραγμάτων.

Σε αυτό το φωτεινό νέο κόσμο, υπάρχουν ακόμη μερικά μυθικά τέρατα, αλλά επίσης πραγματικά πλάσματα για να τα παρατηρήσουν και να τα μιμηθούν στο παιχνίδι. Το παιχνίδι είναι μια μίμηση, ξεκινώντας με την απλή προσπάθεια να ξεφύγουν και να πιάσουν, μιμούμενα με χαρά τα σημαντικά ζώα, κάνοντας πως είναι αυτά για μια στιγμή και στη συνέχεια πως δεν είναι, να νιώθουν όπως θα πρέπει να αισθάνεται αυτό το ζώο και στη συνέχεια το άλλο, όλα δοκιμασμένα στον εαυτό του. Το παιδί βλέπει τους ενήλικες να χορεύουν με τις κινήσεις των ζώων

που ήταν επίσης γνώριμα σε γονείς και παππούδες, μένουν στη θέση τους σταθερά, δίνοντας υπερβατικό νόημα αργότερα στη ζωή τους.

Είναι βέβαιο, πως υπάρχει μια άβολη κατάσταση που δεν μπορεί να αποφευχθεί. Το παιδί βλέπει με υπερηφάνεια ότι μπορεί να αντέξει, ότι το σώμα του ωφελείται από αυτή την κατάσταση έτσι ώστε στις όμορφες μέρες να αισθάνεται υπέροχα. Γίνεται μάρτυρας της ασθένειας και του θανάτου, που είναι όντως υπαρκτά ως μέρος των πραγμάτων και δεν είναι συχνό γεγονός στην πραγματικότητα (πώς θα μπορούσε η μικρή ομάδα των δεκαπέντε να συνεχίσει αν πέθαιναν κάθε μέρα;).

Το παιδί πηγαίνει έξω από τον καταυλισμό με φίλους για να μιμηθούν τον τρόπο αναζήτησης τροφής και στη συνέχεια, με τους ενήλικες για το πραγματικό κυνήγι και τη συλλογή τροφής. Οι ενήλικες δεν παρουσιάζουν κανένα άγχος στη διάρκεια του κυνηγιού, μόνο περιμένουν υπομονετικά. Περιμένουν, παρατηρούν και ακούν. Μερικές φορές δεν συναντούν το καλύτερο, αλλά υπάρχει πάντα κάτι. Ο κόσμος είναι γεμάτος στοιχεία, λεπτά και ευαίσθητα. Τα αποκαλυπτικά σημάδια είναι πάντα εκεί. Ο άνθρωπος πρέπει μόνο να μάθει την τέχνη της ανάγνωσής τους.

Σε έναν τέτοιο κόσμο, δεν υπάρχει το άγριο, καθώς δεν υπάρχει και το ήμερο. Η εξουσία του ανθρώπου πάνω στη φύση οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη χειρονακτική εργασία. Ο φυσικός κόσμος αποτελεί παράδειγμα για την ανθρώπινη κοινωνία και σηματοδοτεί πως δεν υπάρχει πιο μεγάλη δύναμη πάνω σε άλλα άτομα, εκτός της περίπτωσης όπου οι ηγετικές ικανότητες λαξεύονται με παράδειγμα και πειθώ. Η διαφορετικότητα της φύσης γίνεται προσιτή για τους ανθρώπους με υπέροχες μορφές ενσωμάτωσης, με την επιρροή, την συνδιαλλαγή και τον συμβιβασμό. Όταν ο νεαρός αρσενικός βγαίνει με τους ενήλικες να αναζητήσουν μια καλά κρυμμένη ρίζα ή να κυνηγήσουν μια αντιλόπη, βλέπει τις απεριόριστες δυνατότητες της σύνδεσης με το περιβάλλον, καθώς η επιτυχία είναι κατανοητό πως εξαρτάται από την ετοιμότητα του θηράματος ή τη θέση του βολβού όσο και από την ικανότητα των κυνηγών-τροφοσυλλεκτών.

Το παιδί είναι ελεύθερο. Δεν καλείται να εργαστεί. Στην αρχή μπορεί να ανέβει και να τσαλαβουτήσει και να σκάψει και να εξερευνήσει τα άπειρα πλούτη γύρω του. Με τον

βλέπει κυρίαρχα ζώα και άλλα ζώα που είναι υποταγμένα στα κυρίαρχα, πλάσματα να σκοτώνουν το ένα το άλλο, ή δέντρα των οποίων η σκιά καταστέλλει την ανάπτυξη άλλων φυτών, αλλά επειδή, φτάνοντας στην εφηβεία, είναι στα πρόθυρα ενός θαύματος ερμηνείας που θα μετατρέψει αυτά τα πράγματα.

Στο τέλος της παιδικής ηλικίας βιώνει μερικές από τα πιο συναρπαστικές ημέρες της ζωής του. Η μετάβαση με την οποία έρχεται αντιμέτωπος θα πρέπει να βιώνεται από το σώμα και σε αρμονία με το τελετουργικό. Η παιδική ηλικία του όπου ταξίδευε σε ένα γνωστό κόσμο, παρατηρώντας και μιμούμενο τις φυσικές μορφές, και πάντοτε ακούγοντας, τού έχει προετοιμάσει μια άλλη οκτάβα στην ύπαρξή του. Το ρολόι του σώματος τού επιτρέπει να μπορεί να υλοποιηθεί, και οι πρεσβύτεροι της ζωής του, θα φροντίσουν να μυηθεί. Πρόκειται για μια αρχή σε έναν κόσμο που έχει προαναγγελθεί από την παιδική ηλικία: το σπίτι, το καλό, το αφάνταστα πλούσιο, μερικές φορές επώδυνο με αιτιολογία, κατανοητό αν του δώσει την δέουσα προσοχή.

Οι αναζητήσεις και οι δοκιμές που σηματοδοτούν το πέρασμά του στην μύηση της εφηβικής ζωής δεν προορίζονται να αποκαλύψουν ότι η αγάπη του για τον φυσικό κόσμο ήταν μια ψευδαίσθηση ή ότι, αφού κατά τα φαινόμενα ήταν μόνο αυτό και τίποτε άλλο, κατά κάποιο τρόπο τον απογοήτευσε. Δεν θα ξεχάσει την χαρά του ουρανού και της γης ως ένα παιδαριώδες και άσχετο πράγμα. Θα αποφοιτήσει όχι φεύγοντας από αυτόν τον κόσμο, αλλά μπαίνοντας στο νόημά του. Έτσι, με το τέλος της παιδικής ηλικίας, ξεκινάει μια δια βίου μελέτη, μια αμοιβαιότητα με τον φυσικό κόσμο του οποίου το βάθος είναι ατελείωτο, όπως και η δική του δημιουργική σκέψη. Δεν θα το μελετήσει, προκειμένου να μετατρέψει τη ζωντάνια του σε απλά αντικείμενα που αντιπροσωπεύουν το εγώ του, αλλά ως ένα ποίημα, υπερφυσικό και αναλογικό, της ανθρώπινης κοινωνίας.

Οι δυτικοί πολιτισμοί, αντίθετα, έχουν εγκαταλείψει σε μεγάλο βαθμό τις τελετές μύησης των εφήβων που δηλώνουν την μεταφορική, μυστηριώδη και ποιητική ιδιότητα της φύσης, υποβαθμίζοντας τες σε αισθητική και ανέσεις. Αλλά η ανάπτυξη του ανθρώπινου είδους απαιτεί εξωτερικά μοντέλα εξουσίας – αν όχι μια κοινότητα φυτών και ζώων, τότε λέξεις σε ένα βιβλίο, τάξεις και επαγγέλματα της κοινωνίας, ή τις μηχανές.

πιο υγιής από τη δική μας (άποψη για την οποία θα θεωρηθώ συναισθηματικός και ρομαντικός) και ότι μπορεί να θεωρηθεί ως πρότυπο από το οποίο έχουμε παρεκκλίνει. Ο τρόπος ζωής τους είναι εκείνος σύμφωνα με τον οποίον η οντογένεση μας έχει προσαρμοστεί με βάση την φυσική επιλογή, ευνοώντας την συνεργασία, την ικανότητα να εμφυσείς την έμπνευση, τα στάδια της ψυχικής ανάπτυξης, καθώς και τη μελέτη ενός μυστηριώδους και όμορφου κόσμου, όπου **τα κλειδιά για το νόημα της ζωής ενσωματώθηκαν στα φυσικά πράγματα**, όπου η καθημερινή ζωή ήταν αναπόσπαστη από την πνευματικότητα και όπου τα μέλη της ομάδας γιόρταζαν τα επί μέρους στάδια και περάσματα ως τελετουργική συμμετοχή στην πρώτη δημιουργία.

Αυτός ο σπόρος της κανονικής οντογένεσης είναι παρών σε όλους μας. Προκαλεί αόριστες προσδοκίες ότι οι γονείς και η κοινωνία θα ανταποκριθούν στην δίψα μας. Το νεογέννητο βρέφος, για παράδειγμα, χρειάζεται σχεδόν συνεχή σύνδεση με μια συγκεκριμένη μητέρα που του τραγουδά και του μιλά, το ταΐζει με το στήθος, το κρατά και το χαϊδεύει, το αγαπά και το χαίρεται. Για το βρέφος ως άτομο – που πρόκειται να ενηλικιωθεί, η σχηματοποίηση όλων των ετεροτήτων εξελίσσεται εκτός της μητρικής σχέσης. Ωστόσο, το πλαίσιο της σχέσης αυτής ήταν, στην εξέλιξη της ανθρωπότητας, ένα περιβάλλον από ζωντανά φυτά, πλούσια σε υφή, οσμή και κίνηση. Ο αφιλτράριστος, καθαρός αέρας, το φτερούγισμα των αγρίων πτηνών, ο πραγματικός ήλιος και η βροχή, η λάσπη που γεύονταν και ο φλοιός των δέντρων στον οποίο γαντζώνονταν, οι ήχοι του αέρα και του νερού, οι φωνές των ζώων, των εντόμων και των ανθρώπων, όλα αυτά δεν είναι αόριστα και ευχάριστα πρόσθετα για το βρέφος, αλλά το υλικό από το οποίο εκπορεύεται το ξεκίνημα του δεύτερου σταδίου της ανάπτυξης του, ενώ ακόμα βρίσκεται στην αγκαλιά της μητέρας του. Η ύπαιθρος είναι, επίσης, κατά μια έννοια μία άλλη μήτρα, ένα είδος επανάληψης του εμβρυακού τοπίου (η οποία δεν είναι τόσο σταθερή όπως θεωρείτο κάποτε). **Το περιβάλλον είναι επίσης αυτό που θα καταποθή, θα εσωτερικευθεί, θα ενσωματωθεί στο είναι.**

Από την αρχή, η εμπειρία που αποκομίζει κανείς από έναν τέτοιο κόσμο είναι η σταθερής και της στάσης είναι αυτή της επιστροφής, και οι τόποι είναι οι ίδιοι πάντα, κι όμως περισσότεροι.

Υπάρχει μια διαρκής παρουσία των ανθρώπων, όμως την ίδια στιγμή είναι ένας κόσμος γεμάτος με μη ανθρώπινες φόρμες, με μυριάδες μορφών, που προκαλούν μια έντονη αίσθηση των διαφορών και των ομοιοτήτων τους, είναι η δελεαστική πρόκληση της ζωής του. Η ομιλία αφορά αυτήν ακριβώς την ομοιότητα και την ανομοιότητα, την ανακάλυψη της σκέψης. Το παιδί αρχίζει να συλλαβίζει και στη συνέχεια αρχίζει να μιλά σύμφωνα με το χρόνο του, με τη συνεργασία των ενηλίκων οι οποίοι είναι οι ίδιοι που δρουν πάνω στη βαθιά σοφία ενός σταδίου της ζωής. Αρχικά αυτό είναι ένα θέμα συνήθειας και μίμησης, μια ονομασία πραγμάτων των οποίων οι διαφορές είναι διακριτές. Η φύση είναι ένα λεξικό όπου, σε πρώτη φάση, οι λέξεις είναι η απτή πραγματικότητα των πραγμάτων.

Σε αυτό το φωτεινό νέο κόσμο, υπάρχουν ακόμη μερικά μυθικά τέρατα, αλλά επίσης πραγματικά πλάσματα για να τα παρατηρήσουν και να τα μιμηθούν στο παιχνίδι. Το παιχνίδι είναι μια μίμηση, ξεκινώντας με την απλή προσπάθεια να ξεφύγουν και να πιάσουν, μιμούμενα με χαρά τα σημαντικά ζώα, κάνοντας πως είναι αυτά για μια στιγμή και στη συνέχεια πως δεν είναι, να νιώθουν όπως θα πρέπει να αισθάνεται αυτό το ζώο και στη συνέχεια το άλλο, όλα δοκιμασμένα στον εαυτό του. Το παιδί βλέπει τους ενήλικες να χορεύουν με τις κινήσεις των ζώων και κάνει το ίδιο. Η μουσική είναι παρούσα από την αρχή, από το τραγούδι της μητέρας του ως τις μελωδίες των πουλιών και τα ουρλιαχτά των λύκων.

Το παιδί αισθάνεται ήδη το μυστήριο της συγγένειας: ομοιότητα, αλλά και διαφορά. Τα ζώα ασκούν μια μαγνητική έλξη στο παιδί, καθώς το κάθε ένα με τον τρόπο του, φαίνεται να ενσαρκώνει κάποια παρόρμηση, αντίδραση ή κίνηση που μοιάζει «με εμένα». Με την παιχνιδιάρικη ελεγχόμενη αναπαράστασή τους έρχεται μια σταδιακή γνώση της προσωπικής εσωτερικής ζωολογίας των φόβων, των χαρών και των σχέσεων. Στις ιστορίες που τους διηγούνται, οι μορφές ζωντανεύουν στο μυαλό και προβάλλονται στη συνείδηση, εκπαιδεύοντας την ικανότητα των παιδιών να χρησιμοποιούν την φαντασία νηγιού, μόνο περιμένουν υπομονετικά. Περιμένουν, παρατηρούν και ακούν. Μερικές φορές δεν συναντούν το καλύτερο, αλλά υπάρχει πάντα κάτι. Ο κόσμος είναι γεμάτος στοιχεία, λεπτά και ευαίσθητα. Τα αποκαλυπτικά σημάδια είναι πάντα εκεί. Ο άνθρωπος πρέπει μόνο να μάθει την τέχνη της ανάγνωσής τους.

Σε έναν τέτοιο κόσμο, δεν υπάρχει το άγριο, καθώς δεν υπάρχει και το ήμερο. Η εξουσία του ανθρώπου πάνω στη φύση οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη χειρονακτική εργασία. Ο φυσικός κόσμος αποτελεί παράδειγμα για την ανθρώπινη κοινωνία και σηματοδοτεί πως δεν υπάρχει πιο μεγάλη δύναμη πάνω σε άλλα άτομα, εκτός της περίπτωσης όπου οι ηγετικές ικανότητες λαξεύονται με παράδειγμα και πειθώ. Η διαφορετικότητα της φύσης γίνεται προσιτή για τους ανθρώπους με υπέροχες μορφές ενσωμάτωσης, με την επιρροή, την συνδιαλλαγή και τον συμβιβασμό. Όταν ο νεαρός αρσενικός βγαίνει με τους ενήλικες να αναζητήσουν μια καλά κρυμμένη ρίζα ή να κυνηγήσουν μια αντιλόπη, βλέπει τις απεριόριστες δυνατότητες της σύνδεσης με το περιβάλλον, καθώς η επιτυχία είναι κατανοητό πως εξαρτάται από την ετοιμότητα του θηράματος ή τη θέση του βολβού όσο και από την ικανότητα των κυνηγών-τροφοσυλλεκτών.

Το παιδί είναι ελεύθερο. Δεν καλείται να εργαστεί. Στην αρχή μπορεί να ανέβει και να τσαλαβουτήσει και να σκάψει και να εξερευνήσει τα άπειρα πλούτη γύρω του. Με τον καιρό όλο και θέλει να κάνει πράγματα και να καταλάβει τί δεν μπορεί να αγγίξει ή να αλλάξει, να αναρωτηθεί γι' αυτό που είναι αόρατο. Ο κόσμος του είναι γεμάτος ιστορίες που διηγούνται ένα πρόσφατο κυνήγι, φημισμένα γεγονότα, και έπη με απόκρυφες έννοιες. Έχει εμπλουτιστεί με τις φωνές του ενός ή του άλλου είδους πάντοτε. Οι φωνές διαρκούν μόνο όσο ακούγεται ο ήχος τους, αλλά προέρχονται από την ζωή. Το παιδί μαθαίνει ότι κάθε μορφή ζωής λέει κάτι και ότι όλοι οι ήχοι, από το κρώξιμο του βατράχου ως τον παφλασμό του κύματος της θάλασσας, προέρχονται από ένα ον συγγενικό και **σημαντικό** και για το ίδιο, λέγοντας κάποια ιστορία, δίνοντας κάποιο στοιχείο, μιμούμενο ένα ρυθμό που θα πρέπει να γνωρίζει. Δεν υπάρχει τέλος στις γνώσεις που έχει να την παιδική ηλικία: το σπίτι, το καλό, το αφάνταστα πλούσιο, μερικές φορές επώδυνο με αιτιολογία, κατανοητό αν του δώσει την δέουσα προσοχή.

Οι αναζητήσεις και οι δοκιμές που σηματοδοτούν το πέρασμά του στην μύηση της εφηβικής ζωής δεν προορίζονται να αποκαλύψουν ότι η αγάπη του για τον φυσικό κόσμο ήταν μια ψευδαίσθηση ή ότι, αφού κατά τα φαινόμενα ήταν μόνο αυτό και τίποτε άλλο, κατά κάποιο τρόπο τον απογοήτευσε. Δεν θα ξεχάσει την χαρά του ουρανού και τη γης ως ένα παιδαριώδες και άσχετο πράγμα. Θα αποφοιτήσει όχι φεύγοντας από αυτόν τον κόσμο, αλλά μπαίνοντας στο νόημά του. Έτσι, με το τέλος της παιδικής ηλικίας, ξεκινάει μια δια βίου μελέτη, μια αμοιβαιότητα με τον φυσικό κόσμο του οποίου το βάθος είναι ατελείωτο, όπως και η δική του δημιουργική σκέψη. Δεν θα το μελετήσει, προκειμένου να μετατρέψει τη ζωντάνια του σε απλά αντικείμενα που αντιπροσωπεύουν το εγώ του, αλλά ως ένα ποίημα, υπερφυσικό και αναλογικό, της ανθρώπινης κοινωνίας.

Οι δυτικοί πολιτισμοί, αντίθετα, έχουν εγκαταλείψει σε μεγάλο βαθμό τις τελετές μύησης των εφήβων που δηλώνουν την μεταφορική, μυστηριώδη και ποιητική ιδιότητα της φύσης, υποβαθμίζοντας τες σε αισθητική και ανέσεις. Αλλά η ανάπτυξη του ανθρώπινου είδους απαιτεί εξωτερικά μοντέλα εξουσίας – αν όχι μια κοινότητα φυτών και ζώων, τότε λέξεις σε ένα βιβλίο, τάξεις και επαγγέλματα της κοινωνίας, ή τις μηχανές. Αν η τελετουργική βάση της αλληγορίας του συμβόλου κατασκευής εξουσίας είναι ακατάλληλη, ο κόσμος μπορεί να σκληρύνει στο πιο κυριολεκτικό επίπεδο ως προς την κατανόησή του από τους νέους και έτσι να γίνει ένα βαρετό μέρος, το οποίο ο ενήλικας θα αγνοήσει ως επαναλαμβανόμενο ή θα το εκμεταλλευτεί ως απλή ουσία.

Η παρατήρηση του Χάρολντ Σήρλες είναι στο σημείο: «Μου φαίνεται ότι πιο το *μεγάλο* στάδιο ωριμότητας είναι ουσιαστικής σημασίας για την επίτευξη μιας συγγένειας με την πραγματικότητα με αυτό που είναι το πιο **διαφορετικό** σε σχέση με τον εαυτό του». Η ωριμότητα αναδύεται στη μέση ηλικία, ως αποτέλεσμα των απαιτήσεων των έμφυτων ημερολογιακών φάσεων ανάπτυ-

συνέχεια στη σελίδα 12

συνέχεια από τη σελίδα 11

ξης, στην οποία οι άνθρωποι-τροφοί –γονείς, φίλοι, και δάσκαλοι– ανταποκρίθηκαν όταν έπρεπε. Σηματοδοτεί μια κεντρική αναλογία του εαυτού και του κόσμου σε συνεχώς διευρυνόμενες σφαίρες νοήματος και συμμετοχής, όχι μια συνεχώς αυξανόμενη κυριαρχία πάνω στη φύση, απόδραση σε αφαιρέσεις, ή υπαρξιακού φόβου.

Η εικοσάχρονη ανθρώπινη ψυχογένεση εξελίχθηκε επειδή ήταν προσαρμοστική και ευεργετική για την επιβίωση. Οι φάσεις της ήταν εξειδικευμένες, αναπόσπαστες από την ατομική ανάπτυξη των φυσικών και πολιτιστικών περιβαλλόντων άμα τη εμφανίσει του είδους μας. Και εκεί είναι το πρόβλημα: είναι πως σε αυτά τα περιβάλλοντα –μικρές ομάδες, άνθρωποι με ελεύθερο χρόνο, κυνηγοί/συλλέκτες τροφής, βυθισμένοι στο φυσικό περιβάλλον– έχουμε προσαρμοστεί[2]. Για μας, τώρα, αυτός ο κόσμος δεν υπάρχει πια. Το αποκορύφωμα της ατομικής οντογένεσης, που χαρακτηρίζεται από ευγένεια, ανοχή και ανεκτικότητα, δεσμευμένο από την παράδοση να φιλοξενήσει έναν ως επί το πλείστον μη ανθρώπινο κόσμο, και με μια μακρόχρονη φτωχή εκπαίδευση των νέων, μπορεί να είναι ασύνδετη κατά κάποιους τρόπους με τις ανάγκες των «προηγμένων» κοινωνιών. Σε τέτοιες κοινωνίες –συμπεριλαμβανομένης της δικής μας– η επιμονή σε ορισμένες βρεφικής ιδιότητες μπορεί να βοηθήσει το άτομο να προσαρμοστεί καλύτερα: ο φόβος του αποχωρισμού, οι φαντασιώσεις περί της παντοδυναμίας του, το ανήσυχο στόμα, ο τρόμος του να είναι κανείς αβοήθητος, η σωματική ανικανότητα και εξάρτηση. Η βιολογική εξέλιξη δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των νέων αυτών κοινωνιών. Λειτουργεί πάρα πολύ αργά για να κάνει προσαρμογές στο είδος μας **μέσα σε αυτές τις δέκα χιλιετίες όπου οι αρχαϊκοί πολιτισμοί αναζήτησης τροφής άρχισαν να καταστρέφονται από τους εχθρικούς, επιθετικούς, καλύτερα οργανωμένους, πολιτισμένους γείτονες**. Προγραμματισμένοι για την αργή ανάπτυξη προς ένα ειδικό είδος σοφίας, **ζούμε σε έναν κόσμο όπου η αίσθηση ταπεινότητας και η ενσυναίσθηση των ανθρώπινων ορίων δεν επιβρα-**

ταστολής και της προβολής. Στη διάρκεια των αιώνων σημαντικοί θεσμοί καθώς και ο τομέας της μεταφυσικής θα μπορούσαν να παρατηρήσουν, επιτέλους, συμπεριφορές και ιδέες που να προέρχονται από το κανονικό πλαίσιο της ανωριμότητας, από την τυχοδιωκτική δίνη της εφηβείας, από τις φροϋδικές ψυχοσεξουαλικές φάσεις, ή ακόμη και από προγενέστερες καταστάσεις όπως η νεογνική ή η προγεννητική φάση.

Πιθανώς, ένας τέτοιος οντογενετικός ακρωτηριασμός να φέρει μαζί του στην ενήλικη ζωή κάποια χαρακτηριστικά που καμία κοινωνία δεν θέλει, αλλά που η δική μας τα αποκτά έτσι κι αλλιώς, επειδή τέτοια χαρακτηριστικά συνδυάζονται κατά κάποιο τρόπο **με την παιδαριώδη επιθυμία για καταστροφή** και με άλλες ενίοτε χρήσιμες αναδρομές, που συμβαδίζουν με δυσάρεστες επιπτώσεις. Ίσως δεν υπάρχει κανένας τρόπος ώστε να διαιωνιστεί η συμβίωση ενός παιδιού που θηλάζει με τη μητέρα ως κοινωνικό ή θρησκευτικό ιδεώδες χωρίς να ανασύρει επώδυνες υποσυνείδητες αναμνήσεις ενός ανάρμοστου σωματικού δεσμού, προκαλώντας απέχθεια για τον απογαλακτισμό.

Στην εποχή μας, η νεανικότητα είναι ένα κοινότυπο ιδανικό, ενώ η εξιδανίκευση της νεανικότητας μετουσιώνεται λαθεμένα σε μια ενηλικίωση απλοϊκών πολώσεων. Τα εφηβικά όνειρα και οι ελπίδες έχουν διαστραφεί και ακρωτηριαστεί, σύμφωνα με το εχθρικό πνεύμα, τους φόβους, ή τις φαντασιώσεις που απαιτούνται από την κοινωνία. Με την εξέλιξη των έμφυτων ημερολογιακών φάσεων ανάπτυξης να καθυστερεί, το άτομο έχει σχεδιαστεί σιωπηρά για να επιβληθεί στην ολότητα του και να μοιραστεί τη συλλογική επιθυμία για εξουσία. Η αλλαγή του κόσμου γίνεται ασυνείδητα απελπισμένο υποκατάστατο της αλλαγής του εαυτού. Έπειτα ασχολείται με την προστασία των ζώων, την προστασία των περιοχών άγριας ζωής (σε αντίθεση με τον υπόλοιπο πλανήτη), τον ονειροπόλο γυμνισμό και καλλωπισμό, όπου όλα έχουν δύο όψεις, μισούν τον συμβιβασμό και συγχέουν περίπλοκα οικολογικά ζητήματα με το καλό και το κακό στους ανθρώπους.

Το πρόβλημα με την διάθεση να δημιουργήσεις έναν κόσμο είναι ότι, επειδή ο κό-

πνευματική σημασία, και από το «φυσικό» δεσμό της μητέρας και του βρέφους. Όλα αυτά είναι παράξενα για μας, γιατί δεν είμαστε πλέον ικανοί να τα βιώσουμε –αν και η ικανότητα αυτή βρίσκεται δυνητικά μέσα σε κάθε έναν από εμάς.

Το ζήτημα της δικής μας αναπηρίας για οντογένεση δεν μπορεί να απαντηθεί ως η αθροιστική δυναμική του παρελθόντος που έρχεται να επιβαρύνει το παρόν. Η κουλτούρα της αστικής τεχνολογίας γεννά τις δικές της παραμορφώσεις στην οντογένεση. Μερικές από αυτές είναι οι κληρονομιές, ενώ άλλες είναι οι καινοτόμες αλλαγές στην επιλεκτική διαιώνιση του παιδικού και νεανικού άγχους. Πολλές πτυχές της αστικής κυψέλης διαμορφώνονται από τις βιομηχανίες του τομέα των μεταφορών, τη χρήση της ενέργειας και την πιο σύγχρονη σύνθεση υλικών και προϊόντων. Από την άλλη πλευρά, η πόλη έχει διαμορφωθεί, σχεδιαστεί συνειδητά και ασυνείδητα, με ανάπηρη ταυτότητα, που στερείται διάφορων κοινωνικών και οικολογικών διαστάσεων, αλλά και που ταυτόχρονα είναι αναπηρίες με την έννοια της δυνητικής ικανότητας, των δυνατοτήτων ατομικής συνειδητοποίησης στα αρχαϊκά και υπέροχα περιβάλλοντα του μακρινού παρελθόντος.

Το αν η τύφλωση είναι παθολογική σε εκείνους που ζουν σε μια σπηλιά, εξαρτάται από το αν το αντιληφθεί κανείς από την άποψη της ατομικής προσαρμοστικότητας ή των εγγενών δυνατοτήτων του κάθε μέλους του είδους μας. Η άποψή μου συνάδει με το τελευταίο, αλλά η προσαρμοστικότητα είναι το πιο περιάλαπτο χαρακτηριστικό –προσαρμοστικότητα, δηλαδή, με την έννοια της ευελιξίας, μια ετοιμότητα για να αλλάξει κάποιος θέση εργασίας, διεύθυνση ή πεποιθήσεις– εκθειάζεται από το τεχνοκρατικό ιδεώδες της προόδου με την άνεση, την βολή, την ασφάλεια, την προστασία, καθώς και με το κίνητρο της καινοτομίας. Αυτό το είδος της προ-

επειδή τότε υπήρχε ακόμη η δυνατότητα να βαδίσουμε, επιγενετικά, προς την ωριμότητα.

Είναι όμορφο να βλέπει κανείς αθώες απορίες, απαντήσεις άνευ επικριτικής διάθεσης και την άμεσα αντιληπτή χαρά της ύπαρξης. Ελπίζω κάποια ψήγματα από αυτά να παραμένουν στην καρδιά του κάθε ενηλίκου. Παρουσιάζονται κάποιες φορές ως κατάλληλα μοντέλα ενήλικης συμπεριφοράς απέναντι στη φύση. Αλλά η ειλικρινής έκσταση του παιδιού έχει τους ειδικούς σκοπούς της: ένα είδος κατηγοριοποίησης, προσυνειδησειακής ανακάλυψης της ιεραρχίας και εσωτερικού ανθρωπομορφισμού που έχουν να κάνουν με την ανάπτυξη της προσωπικότητας –τουλάχιστον για το παιδί με υγιή δεσμό με τη μητέρα του. Το παιδί με κακό δεσμό με την μητέρα, ακόμη και αν είναι προβληματισμένο, βιώνει αυτή την περίοδο θαυμασμού της φύσης, γιατί είναι μια νέα «μητρική» πραγματικότητα και ίσως είναι και θεραπευτική. Σε κάθε περίπτωση, δεν υπάρχει μεταφορική φύση για το παιδί. Όλα είναι κυριολεκτικά. Ακόμη και στο παιχνίδι, υπάρχει μόνο μία πραγματικότητα. Τα παιδιά που παίζουν χαρωπά στο γρασίδι ή παρατηρούν με δέος μια κουκουβάγια στο δάσος, θα μεγα-

λιτιστικών περιβαλλόντων άμα τη εμφανίσει του είδους μας. Και εκεί είναι το πρόβλημα: είναι πως σε αυτά τα περιβάλλοντα –μικρές ομάδες, άνθρωποι με ελεύθερο χρόνο, κυνηγοί/συλλέκτες τροφής, βυθισμένοι στο φυσικό περιβάλλον– έχουμε προσαρμοστεί[2]. Για μας, τώρα, αυτός ο κόσμος δεν υπάρχει πια. Το αποκορύφωμα της ατομικής οντογένεσης, που χαρακτηρίζεται από ευγένεια, ανοχή και ανεκτικότητα, δεσμευμένο από την παράδοση να φιλοξενήσει έναν ως επί το πλείστον μη ανθρώπινο κόσμο, και με μια μακρόχρονη φτωχή εκπαίδευση των νέων, μπορεί να είναι ασύνδετη κατά κάποιους τρόπους με τις ανάγκες των «προηγμένων» κοινωνιών. Σε τέτοιες κοινωνίες –συμπεριλαμβανομένης της δικής μας– η επιμονή σε ορισμένες βρεφικής ιδιότητες μπορεί να βοηθήσει το άτομο να προσαρμοστεί καλύτερα: ο φόβος του αποχωρισμού, οι φαντασιώσεις περί της παντοδυναμίας του, το ανήσυχο στόμα, ο τρόμος του να είναι κανείς αβοήθητος, η σωματική ανικανότητα και εξάρτηση. Η βιολογική εξέλιξη δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των νέων αυτών κοινωνιών. Λειτουργεί πάρα πολύ αργά για να κάνει προσαρμογές στο είδος μας **μέσα σε αυτές τις δέκα χιλιετίες όπου οι αρχαϊκοί πολιτισμοί αναζήτησης τροφής άρχισαν να καταστρέφονται από τους εχθρικούς, επιθετικούς, καλύτερα οργανωμένους, πολιτισμένους γείτονες**. Προγραμματισμένοι για την αργή ανάπτυξη προς ένα ειδικό είδος σοφίας, **ζούμε σε έναν κόσμο όπου η αίσθηση ταπεινότητας και η ενσυναίσθηση των ανθρώπινων ορίων δεν επιβραβεύεται πλέον. Ωστόσο, εμείς υποφέρουμε από τη λαχτάρα μας για αυτόν τον χαμένο κόσμο, και βιώνουμε μια βαθιά θλίψη που εκπαιδευόμαστε να την παρερμηνεύουμε.**

Στον πολιτισμένο κόσμο πήραν τους ρόλους εξουσίας σταδιακά –κεφαλή της οικογένειας και άλλα άτομα που κατέχουν θέσεις εξουσίας– άτομα, κατά μια έννοια, που σε μια ανολοκλήρωτη διαδικασία, με τη σειρά τους θα επιλέξουν και θα εκπαιδεύσουν υφισταμένους που θα έχουν ελαττώματα όπως και οι ίδιοι. Ίσως κανείς να μην έχει συνειδητοποιήσει αυτή την τόσο εκφυλιστική τάση, η οποία θα προχωρήσει με πραγματική επιτυχία από γενιά σε γενιά, καθώς η κοινωνία παρεμβαίνει με άσχημο τρόπο σε καίριες στιγμές της ανατροφής του παιδιού απομακρύνοντας τις μητέρες από την φροντίδα του και στέλνοντάς τες στην εργασία, διαχέοντας και εξασθενώντας την προσοχή τους και την ενέργειά τους μέσα σε βρεφο-

κτηριστικά συνδυάζονται κατά κάποιο τρόπο **με την παιδαριώδη επιθυμία για καταστροφή** και με άλλες ενίοτε χρήσιμες αναδρομές, που συμβαδίζουν με δυσάρεστες επιπτώσεις. Ίσως δεν υπάρχει κανένας τρόπος ώστε να διαιωνιστεί η συμβίωση ενός παιδιού που θηλάζει με τη μητέρα ως κοινωνικό ή θρησκευτικό ιδεώδες χωρίς να ανασύρει επώδυνες υποσυνείδητες αναμνήσεις ενός ανάρμοστου σωματικού δεσμού, προκαλώντας απέχθεια για τον απογαλακτισμό.

Στην εποχή μας, η νεανικότητα είναι ένα κοινότυπο ιδανικό, ενώ η εξιδανίκευση της νεανικότητας μετουσιώνεται λαθεμένα σε μια ενηλικίωση απλοϊκών πολώσεων. Τα εφηβικά όνειρα και οι ελπίδες έχουν διαστραφεί και ακρωτηριαστεί, σύμφωνα με το εχθρικό πνεύμα, τους φόβους, ή τις φαντασιώσεις που απαιτούνται από την κοινωνία. Με την εξέλιξη των έμφυτων ημερολογιακών φάσεων ανάπτυξης να καθυστερεί, το άτομο έχει σχεδιαστεί σιωπηρά για να επιβληθεί στην ολότητα του και να μοιραστεί τη συλλογική επιθυμία για εξουσία. Η αλλαγή του κόσμου γίνεται ασυνείδητα απελπισμένο υποκατάστατο της αλλαγής του εαυτού. Έπειτα ασχολείται με την προστασία των ζώων, την προστασία των περιοχών άγριας ζωής (σε αντίθεση με τον υπόλοιπο πλανήτη), τον ονειροπόλο γυμνισμό και καλλωπισμό, όπου όλα έχουν δύο όψεις, μισούν τον συμβιβασμό και συγχέουν περίπλοκα οικολογικά ζητήματα με το καλό και το κακό στους ανθρώπους.

Το πρόβλημα με την διάθεση να δημιουργήσεις έναν κόσμο είναι ότι, επειδή ο κόσμος υπάρχει ήδη, ό,τι προϋπάρχει θα πρέπει να καταστραφεί. Ο ιδεαλισμός, είτε σύμφωνα με το ειρηνικό βασίλειο των ποιμαντικών διδαχών είτε με τον ηλεκτρονικό παράδεισο των μανιακών της τεχνολογίας και του εξώτερου διαστήματος, είναι κατά τον παραπάνω συλλογισμό ένα κανονικό μέρος της εφηβικής ονειροπόλησης, όπως και οι φαντασιώσεις των νεαρών για ηρωική δόξα. Ο Νόρμαν Κίελ παρατηρεί ότι ο έφηβος καλείται να εξελιχθεί ενώ ο προφητικός/διορατικός/ εαυτός του τοποθετείται στο κέντρο του κόσμου, και ως εκ τούτου ενεργεί για να «σώσει την ανθρωπότητα από τη δική του μη ανθρώπινη κατάσταση» –δηλαδή, από το προσωρινό κενό ταυτότητας κατά τη μετάβαση από την εφηβική στην ενήλικη ζωή.[3] Η δυσκολία στην εποχή μας είναι ότι δεν υπάρχουν ήθη και έθιμα, με συμβούλιο καλών σοφών γερόντων, να καθοδηγήσει και να διαχειριστεί αυτή τη μετάβαση.

άγχους. Πολλές πτυχές της αστικής κυψέλης διαμορφώνονται από τις βιομηχανίες του τομέα των μεταφορών, τη χρήση της ενέργειας και την πιο σύγχρονη σύνθεση υλικών και προϊόντων. Από την άλλη πλευρά, η πόλη έχει διαμορφωθεί, σχεδιαστεί συνειδητά και ασυνείδητα, με ανάπηρη ταυτότητα, που στερείται διάφορων κοινωνικών και οικολογικών διαστάσεων, αλλά και που ταυτόχρονα είναι αναπηρίες με την έννοια της δυνητικής ικανότητας, των δυνατοτήτων ατομικής συνειδητοποίησης στα αρχαϊκά και υπέροχα περιβάλλοντα του μακρινού παρελθόντος.

Το αν η τύφλωση είναι παθολογική σε εκείνους που ζουν σε μια σπηλιά, εξαρτάται από το αν το αντιληφθεί κανείς από την άποψη της ατομικής προσαρμοστικότητας ή των εγγενών δυνατοτήτων του κάθε μέλους του είδους μας. Η άποψή μου συνάδει με το τελευταίο, αλλά η προσαρμοστικότητα είναι το πιο περιλάλητο χαρακτηριστικό –προσαρμοστικότητα, δηλαδή, με την έννοια της ευελιξίας, μια ετοιμότητα για να αλλάξει κάποιος θέση εργασίας, διεύθυνση ή πεποιθήσεις– εκθειάζεται από το τεχνοκρατικό ιδεώδες της προόδου με την άνεση, την βολή, την ασφάλεια, την προστασία, καθώς και με το κίνητρο της καινοτομίας. Αυτό το είδος της προσαρμοστικότητας δεν είναι μια καλή συμπεριφορά που υπερβαίνει τόπο και χρόνο, αλλά μια συμπεριφορά που ακόμα δεν έχει προσαρμοστεί, ή που ποτέ δεν βρίσκει τον τόπο ή τον χρόνο της για να εκφραστεί.

Η πολιτισμική ανθρωπολογία έχει συχνά χρησιμοποιηθεί ως αποδεικτικό στοιχείο αυτής της σύγχρονης έννοιας της ηρωικής ευελιξίας. Πάρα πολλές εθνογραφικές μελέτες μάς εντυπωσιάζουν με τις διάφορες μορφές της ανθρώπινης ύπαρξης, όμως λίγες τονίζουν τον αδυσώπητο προορισμό σε όλες τις ανθρώπινες κοινωνίες: **αυτό που αναζητούν όλοι οι πολιτισμοί είναι να αποσαφηνιστεί και να επιβεβαιωθεί το πώς τους ανήκουν τα μέλη τους, ακόμη και διακινδυνεύοντας την διαιώνιση των παιδικών φόβων, και να στερήσει από τα μέλη τους το αντικείμενο της αναζήτησής τους για προσαρμοστικότητα, και κάνοντας μόνο κοινό έδαφος τους την ανυπαρξία των ριζών τους.**

νουν με την ανάπτυξη της προσωπικότητας –τουλάχιστον για το παιδί με υγιή δεσμό με τη μητέρα του. Το παιδί με κακό δεσμό με την μητέρα, ακόμη και αν είναι προβληματισμένο, βιώνει αυτή την περίοδο θαυμασμού της φύσης, γιατί είναι μια νέα «μητρική» πραγματικότητα και ίσως είναι και θεραπευτική. Σε κάθε περίπτωση, δεν υπάρχει μεταφορική φύση για το παιδί. Όλα είναι κυριολεκτικά. Ακόμη και στο παιχνίδι, υπάρχει μόνο μία πραγματικότητα. Τα παιδιά που παίζουν χαρωπά στο γρασίδι ή παρατηρούν με δέος μια κουκουβάγια στο δάσος, θα μεγαλώσουν αγνοώντας το καλό στη φύση αν δεν πάνε πέρα από αυτή τη στιγμιαία σαγήνη. Όταν, ως ενήλικες, θα σταθμίσουν την κυριολεκτική αξία της κουκουβάγιας (ήδη θα την έχουν αντιληφθεί, γιατί τους δίδαξε το όνομα και τα εκστατικά κουκουβαγίσια μάτια) έναντι άλλων κυριολεκτικών αξιών, όπως η αντικατάσταση του δάσους από ένα νοσοκομείο, ένα αποχετευτικό σύστημα, ή ένα γεωτρητικό μηχάνημα άντλησης πετρελαίου, η γνώμη τους είναι πιθανό να είναι υπέρ της προόδου. Με κακή αρχική συμβίωση με την μητέρα, με ακατάλληλη ή ανιαρή θέση και ύπαρξη στη φύση ή χωρίς την κρίσιμη τελετουργική μύηση στην εφηβεία που χρησιμοποιεί τον συμβιωτικό πραγματικό κόσμο ως ένα προδιαγραμμένο σύμπαν, οι ενήλικες δεν μπορούν να επιλέξουν το δάσος και την κουκουβάγια. Ο εαυτός βρίσκεται ακόμη στο κέντρο της νεανικής πραγματικότητας. Μπορεί να είναι αλήθεια, ότι ο

ναι κανείς αβοήθητος, η σωματική ανικανότητα και εξάρτηση. Η βιολογική εξέλιξη δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των νέων αυτών κοινωνιών. Λειτουργεί πάρα πολύ αργά για να κάνει προσαρμογές στο είδος μας **μέσα σε αυτές τις δέκα χιλιετίες όπου οι αρχαϊκοί πολιτισμοί αναζήτησης τροφής άρχισαν να καταστρέφονται από τους εχθρικούς, επιθετικούς, καλύτερα οργανωμένους, πολιτισμένους γείτονες**. Προγραμματισμένοι για την αργή ανάπτυξη προς ένα ειδικό είδος σοφίας, **ζούμε σε έναν κόσμο όπου η αίσθηση ταπεινότητας και η ενσυναίσθηση των ανθρώπινων ορίων δεν επιβραβεύεται πλέον. Ωστόσο, εμείς υποφέρουμε από τη λαχτάρα μας για αυτόν τον χαμένο κόσμο, και βιώνουμε μια βαθιά θλίψη που εκπαιδευόμαστε να την παρερμηνεύουμε.**

Στον πολιτισμένο κόσμο πήραν τους ρόλους εξουσίας σταδιακά –κεφαλή της οικογένειας και άλλα άτομα που κατέχουν θέσεις εξουσίας– άτομα, κατά μια έννοια, που σε μια ανολοκλήρωτη διαδικασία, με τη σειρά τους θα επιλέξουν και θα εκπαιδεύσουν υφισταμένους που θα έχουν ελαττώματα όπως και οι ίδιοι. Ίσως κανείς να μην έχει συνειδητοποιήσει αυτή την τόσο εκφυλιστική τάση, η οποία θα προχωρήσει με πραγματική επιτυχία από γενιά σε γενιά, καθώς η κοινωνία παρεμβαίνει με άσχημο τρόπο σε καίριες στιγμές της ανατροφής του παιδιού απομακρύνοντας τις μητέρες από την φροντίδα του και στέλνοντάς τες στην εργασία, διαχέοντας και εξασθενώντας την προσοχή τους και την ενέργειά τους μέσα σε βρεφονηπιακούς σταθμούς με πολλά μωρά και λίγους φροντιστές, αλλοιώνοντας τα παιχνίδια και τα παραμύθια, κάνοντας διαχείριση του άγχους του παιδιού με εκατό τρόπους. Ο μεταβατικός και φυσιολογικά υγιής χαρακτηριστικός εφηβικός ναρκισσισμός, οι οιδιπόδειοι φόβοι και η αφοσίωση, η αμφιθυμία και η αστάθεια, το παιχνίδι με τις λέξεις, η ομαδοποίηση σε μια συμμορία, θα μπορούσε εν καιρώ να επεκταθεί σε παθολογικό βαθμό και στην ενήλικη ζωή, όπου θα τιμηθεί με πατριωτικό ιδίωμα και φιλοσοφικό αξίωμα. Τα βασικά ερεθίσματα της παιδικής ηλικίας θα παρουσιαστούν έτσι ώστε να φαίνονται απαραίτητα στην πίστη και την ηθική υπεροχή, και η καταπιεστική φύση τους θα καλύπτεται από τις ψυχολογικές άμυνες της κατανοηθεί στην ολότητα του και να μοιραστεί τη συλλογική επιθυμία για εξουσία. Η αλλαγή του κόσμου γίνεται ασυνείδητα απελπισμένο υποκατάστατο της αλλαγής του εαυτού. Έπειτα ασχολείται με την προστασία των ζώων, την προστασία των περιοχών άγριας ζωής (σε αντίθεση με τον υπόλοιπο πλανήτη), τον ονειροπόλο γυμνισμό και καλλωπισμό, όπου όλα έχουν δύο όψεις, μισούν τον συμβιβασμό και συγχέουν περίπλοκα οικολογικά ζητήματα με το καλό και το κακό στους ανθρώπους.

Το πρόβλημα με την διάθεση να δημιουργήσεις έναν κόσμο είναι ότι, επειδή ο κόσμος υπάρχει ήδη, ό,τι προϋπάρχει θα πρέπει να καταστραφεί. Ο ιδεαλισμός, είτε σύμφωνα με το ειρηνικό βασίλειο των ποιμαντικών διδαχών είτε με τον ηλεκτρονικό παράδεισο των μανιακών της τεχνολογίας και του εξώτερου διαστήματος, είναι κατά τον παραπάνω συλλογισμό ένα κανονικό μέρος της εφηβικής ονειροπόλησης, όπως και οι φαντασιώσεις των νεαρών για ηρωική δόξα. Ο Νόρμαν Κίελ παρατηρεί ότι ο έφηβος καλείται να εξελιχθεί ενώ ο προφητικός/διορατικός/ εαυτός του τοποθετείται στο κέντρο του κόσμου, και ως εκ τούτου ενεργεί για να «σώσει την ανθρωπότητα από τη δική του μη ανθρώπινη κατάσταση» –δηλαδή, από το προσωρινό κενό ταυτότητας κατά τη μετάβαση από την εφηβική στην ενήλικη ζωή.[3] Η δυσκολία στην εποχή μας είναι ότι δεν υπάρχουν ήθη και έθιμα, με συμβούλιο καλών σοφών γερόντων, να καθοδηγήσει και να διαχειριστεί αυτή τη μετάβαση.

Και έτσι ερχόμαστε στην εποχή μας. Τα ίδια ερωτήματα τίθενται: Σε ποιο βαθμό λειτουργεί η τεχνολογική/αστική κοινωνία εξαιτίας του γεγονότος ότι τα μέλη της έχουν οντογενετικά τελματώσει; Ποια είναι τα μέσα και οι επιπτώσεις αυτού του ψυχολογικού ακρωτηριασμού; Έχουμε κληρονομήσει το παρελθόν και τις μηχανορραφίες του. Οι λευκοί, λευκοί Αμερικανοί, Δυτικοί άνθρωποι διαχωρίζονται εδώ και πολλές γενιές από τη λήψη αποφάσεων συμβουλίων σε ολομέλεια, από τη νομαδική ζωή σε μικρές ομάδες με λίγα υπάρχοντα, από ιδιαίτερα αναπτυγμένες τελετές μύησης, από τη φυσική ιστορία ως προορισμό κάθε ατόμου, από ένα συνολικό περιβάλλον μη ανθρώπινα κατασκευασμένης (ή «άγριας») ετερότητας με σπηλιά, εξαρτάται από το αν το αντιληφθεί κανείς από την άποψη της ατομικής προσαρμοστικότητας ή των εγγενών δυνατοτήτων του κάθε μέλους του είδους μας. Η άποψή μου συνάδει με το τελευταίο, αλλά η προσαρμοστικότητα είναι το πιο περιλάλητο χαρακτηριστικό –προσαρμοστικότητα, δηλαδή, με την έννοια της ευελιξίας, μια ετοιμότητα για να αλλάξει κάποιος θέση εργασίας, διεύθυνση ή πεποιθήσεις– εκθειάζεται από το τεχνοκρατικό ιδεώδες της προόδου με την άνεση, την βολή, την ασφάλεια, την προστασία, καθώς και με το κίνητρο της καινοτομίας. Αυτό το είδος της προσαρμοστικότητας δεν είναι μια καλή συμπεριφορά που υπερβαίνει τόπο και χρόνο, αλλά μια συμπεριφορά που ακόμα δεν έχει προσαρμοστεί, ή που ποτέ δεν βρίσκει τον τόπο ή τον χρόνο της για να εκφραστεί.

Η πολιτισμική ανθρωπολογία έχει συχνά χρησιμοποιηθεί ως αποδεικτικό στοιχείο αυτής της σύγχρονης έννοιας της ηρωικής ευελιξίας. Πάρα πολλές εθνογραφικές μελέτες μάς εντυπωσιάζουν με τις διάφορες μορφές της ανθρώπινης ύπαρξης, όμως λίγες τονίζουν τον αδυσώπητο προορισμό σε όλες τις ανθρώπινες κοινωνίες: **αυτό που αναζητούν όλοι οι πολιτισμοί είναι να αποσαφηνιστεί και να επιβεβαιωθεί το πώς τους ανήκουν τα μέλη τους, ακόμη και διακινδυνεύοντας την διαιώνιση των παιδικών φόβων, και να στερήσει από τα μέλη τους το αντικείμενο της αναζήτησής τους για προσαρμοστικότητα, και κάνοντας μόνο κοινό έδαφος τους την ανυπαρξία των ριζών τους.**

Στο πλαίσιο αυτό, δεν αποτελεί έκπληξη ότι η «κοινωνία της προσαρμοστικότητας» εξυμνεί την παιδική ηλικία, θαυμάζει τη νεολαία και περιφρονεί την μεγαλύτερη ηλικία, εξισώνει την παιδική ηλικία με την αθωότητα, την σοφία και την πνευματική δύναμη. Τα μέλη της προσκολλώνται στην παιδική ηλικία, γιατί οι δικές τους δεν εξυπηρέτησαν το σκοπό τους. Για εκείνους για τους οποίους η ενήλικη ζωή αναμειγνύεται με την παιδική ηλικία διαρκείας, η ανεκπλήρωτη υπόσχεση δεν μπορεί να εγκαταλειφθεί. Η επιθυμία να παραμένουμε παιδιάστικοι, να προωθούμε τη νοσταλγία για την παιδική ηλικία, σημαίνει να θρηνούμε για τη δική μας απώλεια ωριμότητας, όχι γιατί η ωριμότητα είναι συνώνυμο της παιδικής ηλικίας, αλλά νουν με την ανάπτυξη της προσωπικότητας –τουλάχιστον για το παιδί με υγιή δεσμό με τη μητέρα του. Το παιδί με κακό δεσμό με την μητέρα, ακόμη και αν είναι προβληματισμένο, βιώνει αυτή την περίοδο θαυμασμού της φύσης, γιατί είναι μια νέα «μητρική» πραγματικότητα και ίσως είναι και θεραπευτική. Σε κάθε περίπτωση, δεν υπάρχει μεταφορική φύση για το παιδί. Όλα είναι κυριολεκτικά. Ακόμη και στο παιχνίδι, υπάρχει μόνο μία πραγματικότητα. Τα παιδιά που παίζουν χαρωπά στο γρασίδι ή παρατηρούν με δέος μια κουκουβάγια στο δάσος, θα μεγαλώσουν αγνοώντας το καλό στη φύση αν δεν πάνε πέρα από αυτή τη στιγμιαία σαγήνη. Όταν, ως ενήλικες, θα σταθμίσουν την κυριολεκτική αξία της κουκουβάγιας (ήδη θα την έχουν αντιληφθεί, γιατί τους δίδαξε το όνομα και τα εκστατικά κουκουβάγιασα μάτια) έναντι άλλων κυριολεκτικών αξιών, όπως η αντικατάσταση του δάσους από ένα νοσοκομείο, ένα αποχετευτικό σύστημα, ή ένα γεωτρητικό μηχάνημα άντλησης πετρελαίου, η γνώμη τους είναι πιθανό να είναι υπέρ της προόδου. Με κακή αρχική συμβίωση με την μητέρα, με ακατάλληλη ή ανιαρή θέση και ύπαρξη στη φύση ή χωρίς την κρίσιμη τελετουργική μύηση στην εφηβεία που χρησιμοποιεί τον συμβιωτικό πραγματικό κόσμο ως ένα προδιαγραμμένο σύμπαν, οι ενήλικες δεν μπορούν να επιλέξουν το δάσος και την κουκουβάγια. Ο εαυτός βρίσκεται ακόμη στο κέντρο της νεανικής πραγματικότητας. Μπορεί να είναι αλήθεια, ότι ο στόχος της παιδιάστικής ευχαρίστησης του παιχνιδιού στην ύπαιθρο είναι αυτοσκοπός από μόνος του. **Είναι, επίσης, απαραίτητη για τη συνέχιση της δουλειάς πάνω στην ύπαρξη μας πέραν του εαυτού.**

Αλλά έχω υπεραπλουστεύσει τις επιλογές για να καταλήξω σε ένα συμπέρασμα: δεν υπάρχει η δυνατότητα επιλογής μεταξύ της κουκουβάγιας και της άντλησης πετρελαίου. Στην κοινωνία μας, αυτοί που θα επιλέξουν την κουκουβάγια δεν είναι πιο ώριμοι. Ορμώμενοι από την ιδέα του Έρικ Έρικσον, της εμπιστοσύνης έναντι της έλλειψης εμπιστοσύνης ως πρώιμο επιγενετικό άγχος, και την παρατήρηση των Ουίλιαμ και Κλερ Ράσσελ, ότι το παιδί αντιλαμβάνεται την κακή ανατροφή ως εχθρότητα –μια αντί-

ληψη που είτε την αρνείται και την καταστέλλει (όπως μεταξύ ιδεαλιστών) είτε την μεταβιβάζει στην πηγή του, έτσι ώστε να θεωρηθεί ότι προέρχεται από το φυσικό κόσμο και όχι από τους γονείς (όπως μεταξύ κυνικών)– εκεί προκύπτει μια αντίθεση που είναι η ίδια η προέκταση της βρεφικής δυαδικότητας. Ο φόβος και το μίσος του οργανικού αφ' ενός, η επιθυμία να ενωθεί με αυτό, από την άλλη. Η παρόρμηση να ελέγχει και να υποτάξει από τη μία πλευρά, η λατρεία για το μη ανθρώπινο, από την άλλη. Η υπερβολική διαφοροποίηση από τη μια πλευρά, οι φόβοι του αποχωρισμού από την άλλη –όλα είναι οι δύο πλευρές του ίδιου

νομίσματος. Στα πλαίσια της διαμόρφωσης ενός πολιτισμού εμπνευσμένου από συμβολισμούς, τεχνολογικά εξελιγμένου, **με μικρές ομάδες**, με επιγενετικά ολοκληρωμένους ενήλικες, δεν θα προέκυπτε ποτέ η ανάγκη να επιλέξουν μεταξύ των δύο.

Οι συνέπειες της ιστορικής πορείας απομάκρυνσης του ανθρώπου από τη φύση, με αποτέλεσμα να αφομοιωθούν κοινωνικά τα άγχη, μπορεί να τα δει κάποιος σε βασικά στοιχεία της προσωπικότητας των λευκών αμερικανών. Ο Αμερικανός δεν είναι ο σπάταλος αντι-ευρωπαίος. Είναι, σε σχέση με ο-

κωτικά, ξεσπάσματα καταστροφής και οργής, τεράστια θλίψη, υποταγή σε ιεραρχίες που παρουσιάζουν αυτή την αδαή ανικανότητα σε όλα τα επίπεδα, και, ίσως το χειρότερο από όλα, μια ετοιμότητα για να επιτεθεί στον φυσικό κόσμο, τον οποίον εμείς αντιλαμβανόμαστε αμυδρά ως αυτόν που μας απογοήτευσε. Από αυτή την διάβρωση στην ανατροφή των νέων ανθρώπων προέρχεται η αποτυχία των περασμάτων του κύκλου της ζωής και η εξάντληση της οικολογικής μας προαίρεσης.

Στην πόλη-κόσμο του σήμερα, οι άνθρωποι κυνηγούν τις άπειρες επιθυμίες σαν να ήταν το περιβάλλον ένας αμνιακός σάκος και η τεχνολογία ένας πλακούντας. Σε αντίθεση με τους πολιτισμούς των υπάκουων υποτακτικών, τους πολιτισμούς του εθελοντισμού, της περήφανης απελευθέρωσης ή αυτούς που έχουν εμμονή με την ένοχη καταδίκη και τη ρύπανση, αυτός ο κατασκευασμένος κόσμος είναι το σπίτι των ονείρων της παντοδυναμίας και της άμεσης ικανοποίησης. Δεν υπάρχει καμία μητέρα ανεξάντλητων πόρων ή πατέρας που απαιτεί αυστηρή πειθαρχία, υπάρχει μόνο ο εαυτός σε ένα ρευστό σύστημα.

Το υψηλό ποσοστό των νευρώσεων στη δυτική κοινωνία μοιάζει να ερμηνεύεται συχνά ως σημάδι ενός εξαιρετικά αγχώδους «τρόπου ζωής». Αν προσθέσετε σε αυτό –ή το δείτε να εκφράζεται ως– το παράλογο του εθνικισμού, του πολέμου και της καταστροφής των οικοσυστημάτων, μοιάζει να οφείλεται λιγότερο στον τρόπο ζωής και περισσότερο στην επιδημία του ψυχοπαθή ακρωτηριασμού της οντογένεσης. Χαρακτηριστικό των σχιζοειδών χαρακτηριστικών αυτής της ανώριμης υποκειμενικότητας είναι η δυσκολία διαχωρισμού ανάμεσα στην φαντασία, το όνειρο και την πραγματικότητα. Η αδυναμία να γνωρίζει κάποιος κατά πόσον οι εμπειρίες του προέρχονται από τα όνειρα που βλέπουμε τη νύχτα, την ονειροπόληση ή την αυτή πραγ-

ρυθμισμένο σύμφωνα με τη χημεία της μητέρας και των βιολογικών ρυθμών, που ρυθμίζονται σύμφωνα με τις ημέρες και κύκλους των εποχών. Η διασύνδεση μεταξύ του αναπνευστικού συστήματος του νεογέννητου και του αέρα δείχνει μια σχέση μεταξύ της συνείδησης (ή της σοφίας) και της αναπνοής. Η βαρύτητα δίνει το σχήμα στους μύες όλου του σώματος και γίνεται ένας σημαντικός αντίπαλος σε κάθε κίνηση. Η διαμόρφωση της προσωπικότητας αναπτύσσεται από τον υποκειμενικό διαχωρισμό του εαυτού από τον μη-εαυτό, του ζην από το μη ζην, του ανθρώπινου από το μη ανθρώπινο. Αναπτύσσει περεταίρω την ομιλία για να χρησιμοποιήσει την ταξονομία των φυτών και των ζώων ως μέσο εννοιολογικής σκέψης και ως ένα μοντέλο της συγγενικότητας. Παιχνίδια και ιστορίες που αφορούν ζώα χρησιμεύουν ως προβολές για την ανακάλυψη του πλουραλισμού του εαυτού. Το περιβάλλον του παιχνιδιού, το νεανικό σπιτικό περιβάλλον, είναι η μορφολογική και δημιουργική εστίαση στο πρόσωπο ή την μήτρα της φύσης. Οι δοκιμασίες μύησης στη μοναξιά της ερημιάς και τα οικολογικά μηνύματα που μεταφέρονται με τον μύθο είναι μέσα για την ωρίμανση του ατόμου στο σύνολό του.

Μόνο με την επίτευξη αυτής της εκπληκτικής εσωτερικής ημερολογιακής διαδικασίας μπορεί ο ενήλικος να αγαπήσει τον κόσμο ως το έδαφος της ύπαρξής του. Για το παιδί, βυθισμένο στην διαδοχική σειρά των μητών μητέρας και φύσης, υπάρχουν αναπόφευκτα κανονικά άγχη, διαστρεβλωμένες αντιλήψεις, κενά στην εμπειρία που γεμίζουν με φαντασία, συναισθηματικές καταιγίδες που γεμίζουν με σύγχρονα ζητήματα, τρομακτικά όνειρα και ψευδαισθήσεις, αβάσιμες ανησυχίες, και σημάδια από ατυχήματα, περιστασιακά σφάλματα στην ανατροφή, παραμέληση από μεριάς των ενηλίκων και σκληρότητα. Ο κίνδυνος στην επιγένεση είναι ότι οι υπεύθυνοι για την ανατροφή δεν προχωρούν στον ρόλο τους να βρίσκονται σε συνάρτηση με τα αναδυόμενα στάδια του παιδιού. Εάν αυτά τα ελλείμματα είναι αρκετά σοβαρά, οι κανονικοί φόβοι και οι φαντασιώσεις μπορεί να γίνουν μόνιμα στοιχεία της προσωπικότητας. Το άτομο συνεχί-

ταυτότητα. **Από την εποχή της ιουδαιο-χριστιανικής εμφάνισης υφίσταται μια διαρκής εχθρότητα προς τον φυσικό κόσμο, χαρακτηριστικά φοβική και παρανοϊκή**. Η εμμονή στην ακαθαρσία του σώματος κατά τον 16ο αιώνα και στη συγκριτική καθαριότητα της μηχανής είναι έντονα ψυχαναγκαστική. Όλα αυτά εξακολουθούν να υπάρχουν και να αλληλεπιδρούν σε ένα μωσαϊκό από χρόνια παράνοια μέσα στο βιομηχανικό παρόν, αντισταθμιζόμενα από τα όνειρα για απόλυτο έλεγχο και κατοχή άπειρων υλικών αγαθών.

Υπάρχουν δύο τρόποι για να δει κανείς αυτή τη συνολική ακολουθία. Ο ένας είναι σαν έναν κατά συρροή ακρωτηριασμό της διαδικασίας ωρίμανσης, κατά τον οποίο ο εξημερωμένος κόσμος αλλοιώνει την μύηση των εφήβων και διαμορφώνει την προσωπικότητα στο να προσκολλάται στη συλλογική πίστη, την ανδρεία των άθλων και τον λεκτικό ιδεαλισμό της εφηβικής νεολαίας. Στην εποχή των Πουριτανών και των μηχανών, είχαν εμμονή με το άγχος της παιδικής ηλικίας για το σώμα και τα προϊόντα του. Η αστική / βιομηχανική εποχή στόχευσε στην διάχυση της παιδικής ταυτότητας, τους φόβους του αποχωρισμού, και τις φαντασιώσεις για μαγική δύναμη. Αυτός ο ακρωτηριασμός των επιγενέσεων είναι προοδευτικός ακρωτηριασμός, πρώτα κατά την παιδική ηλικία και, τέλος, κατά την εφηβεία.

Εναλλακτικά, η αρχική εξημέρωση μπορεί να θεωρηθεί ως μια καταστροφή για την ανθρώπινη οντογένεση, ενάντια στην οποία η μετέπειτα ιστορία χαρακτηρίζεται από πολιτιστικές προσπάθειες για να ανακτήσει μια ώριμη προοπτική χωρίς να χάνει τον συγκεντρωτισμό της εξουσίας που κατέστη δυνατός από την εξαπόλυση της γονιμότητας και τον αστικό συνωστισμό. Με αυτή την έννοια, η ιστορία χαρακτηρίζεται ως η αυτοαναιρούμενη βούληση για να ανακτηθεί η χάρη και η ισορροπία του ώριμου ατόμου, που ο νεολιθικός αρχικά έχει προσπαθήσει να διορθώσει κάνοντας λάθη, χωρίς να χαθεί το όφελος. Για παράδειγμα, **η ψυχολογία της αυτοπραγμάτωσης, η δυναμική της ομάδας, καθώς και η προσωπική θεραπεία, με στόχο την επούλωση των ατόμων που στερήθηκαν τις κατάλληλες τελετουργικές εμπειρίες ως έφηβοι, αν και χρήσιμες για το**

νομίσματος. Στα πλαίσια της διαμόρφωσης ενός πολιτισμού εμπνευσμένου από συμβολισμούς, τεχνολογικά εξελιγμένου, **με μικρές ομάδες**, με επιγενετικά ολοκληρωμένους ενήλικες, δεν θα προέκυπτε ποτέ η ανάγκη να επιλέξουν μεταξύ των δύο.

Οι συνέπειες της ιστορικής πορείας απομάκρυνσης του ανθρώπου από τη φύση, με αποτέλεσμα να αφομοιωθούν κοινωνικά τα άγχη, μπορεί να τα δει κάποιος σε βασικά στοιχεία της προσωπικότητας των λευκών αμερικανών. Ο Αμερικανός δεν είναι ο σπάταλος αντι-ευρωπαίος. Είναι, σε σχέση με ορισμένα χαρακτηριστικά, η πλήρης ενσωμάτωση του Δυτικού, κλασικού, χριστιανού ανθρώπου, που διευκολύνθηκε εξ αιτίας του κολοσσιαίου πλούτου της παρθένας ηπείρου να προκαλέσει την καταστροφή η οποία ξεκίνησε πέντε με δέκα χιλιάδες χρόνια πριν, με την έλευση των γεωργικών πρακτικών. Με απρόσεκτη ρίψη αποβλήτων, με βουνά απορριμμάτων, εξοντώνοντας τους εχθρούς, κατέχοντας τα πάντα, τώρα και καινούργια, περιφρονώντας την μεγάλη ηλικία, αρνούμενοι την ανθρώπινη και την φυσική ιστορία, κατασκευάζοντας ψευτοπαραδόσεις, έχοντας κατακλυσθεί από επαναλημμένες προσωπικές κρίσεις σχετικά με την γήρανση προεφηβικά: όλα είναι γνώριμες εικόνες της αμερικανικής κοινωνίας. **Αυτές είναι οι ενδείξεις των προσωπικών εφιαλτών της ασυναρτησίας και της αταξίας σε κατεστραμμένα περιβάλλονται όπου οι τεχνολογίες για την επίτευξη της επιβολής προκαλούν επιδεινούμενα προβλήματα –οι**

αντίθεση με τους πολιτισμούς των υπάκουων υποτακτικών, τους πολιτισμούς του εθελοντισμού, της περήφανης απελευθέρωσης ή αυτούς που έχουν εμμονή με την ένοχη καταδίκη και τη ρύπανση, αυτός ο κατασκευασμένος κόσμος είναι το σπίτι των ονείρων της παντοδυναμίας και της άμεσης ικανοποίησης. Δεν υπάρχει καμία μητέρα ανεξάντλητων πόρων ή πατέρας που απαιτεί αυστηρή πειθαρχία, υπάρχει μόνο ο εαυτός σε ένα ρευστό σύστημα.

Το υψηλό ποσοστό των νευρώσεων στη δυτική κοινωνία μοιάζει να ερμηνεύεται συχνά ως σημάδι ενός εξαιρετικά αγχώδους «τρόπου ζωής». Αν προσθέσετε σε αυτό –ή το δείτε να εκφράζεται ως– το παράλογο του εθνικισμού, του πολέμου και της καταστροφής των οικοσυστημάτων, μοιάζει να οφείλεται λιγότερο στον τρόπο ζωής και περισσότερο στην επιδημία του ψυχοπαθή ακρωτηριασμού της οντογένεσης. Χαρακτηριστικό των σχιζοειδών χαρακτηριστικών αυτής της ανώριμης υποκειμενικότητας είναι η δυσκολία διαχωρισμού ανάμεσα στην φαντασία, το όνειρο και την πραγματικότητα. Η αδυναμία να γνωρίζει κάποιος κατά πόσον οι εμπειρίες του προέρχονται από τα όνειρα που βλέπουμε τη νύχτα, την ονειροπόληση ή την απτή πραγματικότητα είναι μία από τις πιο συνήθεις αναπηρίες σε σοβαρά ψυχικά άρρωστους ασθενείς. Η χρήση ναρκωτικών και ο Νιού Έιτζ ψυχεδελικός αθλητισμός σε αναζήτηση μιας διαφορετικής πραγματικότητας, ακόμη και η σημασιολογία της χρήσης του όρου «φαντασία» ως συνώνυμο με τη δημιουργική φαντασία και του όρου «όνειρο» ως συνώνυμο με την έμπνευση, υποδηλώνει μια υποκείμενη σύγχυση. Είναι σαν παρωδίες του υγιούς εφηβικού κάρμα που εκφράζει τη θρησκευτική αναγκαιότητα της υπέρβασης. Οι φόβοι που συνδέονται με αυτή την σύγχυση στους ενήλικες είναι πραγματικά τρομακτικοί. Η αγωνιώδης λαχτάρα για την απώλεια είναι αναπόφευκτη για όσους δεν δέχονται ψυχιατρική φροντίδα ή δεν αποδρούν το Σαββατοκύριακο σε αναζήτηση ψυχικής ανάτασης, αλλά που ζουν καθημερινά την μισθωτή εργασία, σε πολυάριθμες ομάδες και μέσα σε μολυσμένο περιβάλλον. Θολοί στόχοι παίρνουν μορφή ως κεκαλυμ-

και των ζώων ως μέσο εννοιολογικής σκέψης και ως ένα μοντέλο της συγγενικότητας. Παιχνίδια και ιστορίες που αφορούν ζώα χρησιμεύουν ως προβολές για την ανακάλυψη του πλουραλισμού του εαυτού. Το περιβάλλον του παιχνιδιού, το νεανικό σπιτικό περιβάλλον, είναι η μορφολογική και δημιουργική εστίαση στο πρόσωπο ή την μήτρα της φύσης. Οι δοκιμασίες μύησης στη μοναξιά της ερημιάς και τα οικολογικά μηνύματα που μεταφέρονται με τον μύθο είναι μέσα για την ωρίμανση του ατόμου στο σύνολό του.

Μόνο με την επίτευξη αυτής της εκπληκτικής εσωτερικής ημερολογιακής διαδικασίας μπορεί ο ενήλικος να αγαπήσει τον κόσμο ως το έδαφος της ύπαρξής του. Για το παιδί, βυθισμένο στην διαδοχική σειρά των μητών μητέρας και φύσης, υπάρχουν αναπόφευκτα κανονικά άγχη, διαστρεβλωμένες αντιλήψεις, κενά στην εμπειρία που γεμίζουν με φαντασία, συναισθηματικές καταιγίδες που γεμίζουν με σύγχρονα ζητήματα, τρομακτικά όνειρα και ψευδαισθήσεις, αβάσιμες ανησυχίες, και σημάδια από ατυχήματα, περιστασιακά σφάλματα στην ανατροφή, παραμέληση από μεριάς των ενηλίκων και σκληρότητα. Ο κίνδυνος στην επιγένεση είναι ότι οι υπεύθυνοι για την ανατροφή δεν προχωρούν στον ρόλο τους να βρίσκονται σε συνάρτηση με τα αναδυόμενα στάδια του παιδιού. Εάν αυτά τα ελλείμματα είναι αρκετά σοβαρά, οι κανονικοί φόβοι και οι φαντασιώσεις μπορεί να γίνουν μόνιμα στοιχεία της προσωπικότητας. Το άτομο συνεχίζει να ενεργεί, από κάποιο κρίσιμο σημείο, εν μέσω των τεράστιων προβλημάτων της ανωριμότητας: αποχωρισμός, ετερότητα και περιορισμός. Παλεύοντας με παιδικό και πρωτόλειο τρόπο, ακόμα και ένας ενήλικος δεν μπορεί να τα δει ολιστικά. Μερικά από αυτά τα ελλείμματα και τις αναπηρίες βοηθούν τη συμμόρφωση του ατόμου με κάποιους πολιτισμούς, και ο πολιτισμός ενεργεί ώστε να τα ανταμείψει, να τα γεννήσει μέσω της παρέμβασης στην διαδικασία ανατροφής και έτσι να θέσει μια τροχοπέδη στην ανάπτυξη. Με τον τρόπο αυτό, οι νεανικές φαντασιώσεις και η πρωτογενής σκέψη διατυπώθηκαν όχι μόνο στα μονοσύλλαβα του σκαπανέα γης, αλλά και σε φιλοσοφικά αξιώματα και αρχιερατικά δόγματα. Τα παράλογα συναισθήματα μπορεί να κλιμακωθούν σε αδιαμφισβήτητες λογικές όταν βρεθούν να ανταγωνιστούν έναν φαινομενικά εχθρικό και απογοητευτικό φυσικό κόσμο. Η Δύση βοήθει μαρτυριών από λάθη

ρωμένος κόσμος αλλοιώνει την μύηση των εφήβων και διαμορφώνει την προσωπικότητα στο να προσκολλάται στη συλλογική πίστη, την ανδρεία των άθλων και τον λεκτικό ιδεαλισμό της εφηβικής νεολαίας. Στην εποχή των Πουριτανών και των μηχανών, είχαν εμμονή με το άγχος της παιδικής ηλικίας για το σώμα και τα προϊόντα του. Η αστική / βιομηχανική εποχή στόχευσε στην διάχυση της παιδικής ταυτότητας, τους φόβους του αποχωρισμού, και τις φαντασιώσεις για μαγική δύναμη. Αυτός ο ακρωτηριασμός των επιγενέσεων είναι προοδευτικός ακρωτηριασμός, πρώτα κατά την παιδική ηλικία και, τέλος, κατά την εφηβεία.

Εναλλακτικά, η αρχική εξημέρωση μπορεί να θεωρηθεί ως μια καταστροφή για την ανθρώπινη οντογένεση, ενάντια στην οποία η μετέπειτα ιστορία χαρακτηρίζεται από πολιτιστικές προσπάθειες για να ανακτήσει μια ώριμη προοπτική χωρίς να χάνει τον συγκεντρωτισμό της εξουσίας που κατέστη δυνατός από την εξαπόλυση της γονιμότητας και τον αστικό συνωστισμό. Με αυτή την έννοια, η ιστορία χαρακτηρίζεται ως η αυτοαναιρούμενη βούληση για να ανακτηθεί η χάρη και η ισορροπία του ώριμου ατόμου, που ο νεολιθικός αρχικά έχει προσπαθήσει να διορθώσει κάνοντας λάθη, χωρίς να χαθεί το όφελος. Για παράδειγμα, **η ψυχολογία της αυτοπραγμάτωσης, η δυναμική της ομάδας, καθώς και η προσωπική θεραπεία, με στόχο την επούλωση των ατόμων που στερήθηκαν τις κατάλληλες τελετουργικές εμπειρίες ως έφηβοι, αν και χρήσιμες για το άτομο, είναι ουσιαστικά ανταγωνιστικές στο σύγχρονο κράτος, το οποίο χρειάζεται φοβισμένους υπηκόους και ιδεαλιστές που φωνάζουν συνθήματα.** Έτσι, ο πολιτισμός ανταγωνίζεται αυτές τις θεραπείες ταυτότητας και τον κοσμοπολίτικο φιλοσοφημένο φιλοσοφικό ρεαλισμό που θα μπορούσε να προκύψει από αυτές, με τις προηγούμενες πληγές-τραύματα στο έμβρυο και το νεογνό κατά τη γέννησή του μέσα στο νοσοκομείο, με τα άγχη της αλλόφρονος μητέρας, την ασφυξία, τα αναισθητικά, την λήψη προληπτικών φαρμάκων, το αναπάντεχο σοκ στις αισθήσεις από τα λαμπερά φώτα, το θορυβώδες περιβάλλον και τον τραχύ χειρισμό, τα λάθη στη γέννα λόγω της φυσικής κατάστασης της μητέρας, τη λαθεμένη στάση του σώματος της και το διαχωρισμό του βρέφους από την μητέρα –όλα διαβρώνουν τις ψυχογενείς ρίζες μιας ικανοποιητικής ζωής σε ένα κόσμο με νόημα.[4]

Τι μπορεί να πει κανείς για την προοπτική

νομίσματος. Στα πλαίσια της διαμόρφωσης ενός πολιτισμού εμπνευσμένου από συμβολισμούς, τεχνολογικά εξελιγμένου, **με μικρές ομάδες**, με επιγενετικά ολοκληρωμένους ενήλικες, δεν θα προέκυπτε ποτέ η ανάγκη να επιλέξουν μεταξύ των δύο.

Οι συνέπειες της ιστορικής πορείας απομάκρυνσης του ανθρώπου από τη φύση, με αποτέλεσμα να αφομοιωθούν κοινωνικά τα άγχη, μπορεί να τα δει κάποιος σε βασικά στοιχεία της προσωπικότητας των λευκών αμερικανών. Ο Αμερικανός δεν είναι ο σπάταλος αντι-ευρωπαίος. Είναι, σε σχέση με ορισμένα χαρακτηριστικά, η πλήρης ενσωμάτωση του Δυτικού, κλασικού, χριστιανού ανθρώπου, που διευκολύνθηκε εξ αιτίας του κολοσσιαίου πλούτου της παρθένας ηπείρου να προκαλέσει την καταστροφή η οποία ξεκίνησε πέντε με δέκα χιλιάδες χρόνια πριν, με την έλευση των γεωργικών πρακτικών. Με απρόσεκτη ρίψη αποβλήτων, με βουνά απορριμμάτων, εξοντώνοντας τους εχθρούς, κατέχοντας τα πάντα, τώρα και καινούργια, περιφρονώντας την μεγάλη ηλικία, αρνούμενοι την ανθρώπινη και την φυσική ιστορία, κατασκευάζοντας ψευτοπαραδόσεις, έχοντας κατακλυσθεί από επανειλημμένες προσωπικές κρίσεις σχετικά με την γήρανση προεφηβικά: όλα είναι γνώριμες εικόνες της αμερικανικής κοινωνίας. **Αυτές είναι οι ενδείξεις των προσωπικών εφιαλτών της ασυναρτησίας και της αταξίας σε κατεστραμμένα περιβάλλοντα όπου οι τεχνολογίες για την επίτευξη της επιβολής προκαλούν επιδεινούμενα προβλήματα –οι προσωπικοί εφιάλτες επεκτείνονται και σε κοινωνικό επίπεδο**.

Όλοι οι Δυτικοί είναι κληρονόμοι, όχι μόνο της αυτο-δικαιολόγησης των πρόσφατων τεχνοφιλικών παρορμήσεων σαν το μύθο του Προμηθέα, αλλά και της κληρονομιάς του όλου. Ίσως τώρα να είμαστε οι κάτοχοι της πιο αδύναμης σε δομή ταυτότητας του κόσμου, προϊόν μιας παρατεταμένης κακής επέμβασης στην οντογένεση –από τα παλαιολιθικά πρότυπα, σε παιδαριώδεις ενήλικες. Λόγω αυτής της τροχοπέδης στην ανάπτυξη, η σύγχρονη κοινωνία συνεχίζει να λειτουργεί, γιατί χρειάζεται την εξάρτηση. Αλλά το προσωπικό κόστος είναι μαζική θεραπεία, τάσεις φυγής, τοξικές ουσίες, ναρ-

αγχώδους «τρόπου ζωής». Αν προσθέσετε σε αυτό –ή το δείτε να εκφράζεται ως– το παράλογο του εθνικισμού, του πολέμου και της καταστροφής των οικοσυστημάτων, μοιάζει να οφείλεται λιγότερο στον τρόπο ζωής και περισσότερο στην επιδημία του ψυχοπαθή ακρωτηριασμού της οντογένεσης. Χαρακτηριστικό των σχιζοειδών χαρακτηριστικών αυτής της ανώριμης υποκειμενικότητας είναι η δυσκολία διαχωρισμού ανάμεσα στην φαντασία, το όνειρο και την πραγματικότητα. Η αδυναμία να γνωρίζει κάποιος κατά πόσον οι εμπειρίες του προέρχονται από τα όνειρα που βλέπουμε τη νύχτα, την ονειροπόληση ή την απτή πραγματικότητα είναι μία από τις πιο συνήθεις αναπηρίες σε σοβαρά ψυχικά άρρωστους ασθενείς. Η χρήση ναρκωτικών και ο Νιού Έιτζ ψυχεδελικός αθλητισμός σε αναζήτηση μιας διαφορετικής πραγματικότητας, ακόμη και η σημασιολογία της χρήσης του όρου «φαντασία» ως συνώνυμο με τη δημιουργική φαντασία και του όρου «όνειρο» ως συνώνυμο με την έμπνευση, υποδηλώνει μια υποκείμενη σύγχυση. Είναι σαν παρωδίες του υγιούς εφηβικού κάρμα που εκφράζει τη θρησκευτική αναγκαιότητα της υπέρβασης. Οι φόβοι που συνδέονται με αυτή την σύγχυση στους ενήλικες είναι πραγματικά τρομακτικοί. Η αγωνιώδης λαχτάρα για την απώλεια είναι αναπόφευκτη για όσους δεν δέχονται ψυχιατρική φροντίδα ή δεν αποδρούν το Σαββατοκύριακο σε αναζήτηση ψυχικής ανάτασης, αλλά που ζουν καθημερινά την μισθωτή εργασία, σε πολυάριθμες ομάδες και μέσα σε μολυσμένο περιβάλλον. Θολοί στόχοι παίρνουν μορφή ως κεκαλυμμένες παιδικότητες και εκφράζονται διαμέσου της ψυχαγωγίας με θεάματα, του εθισμού για ειδήσεις από όλο τον κόσμο και την επιστροφή στη θρησκεία.

Πολλά από αυτά έχουν αναφερθεί αλλού, αλλά όχι συνήθως από την άποψη της σχέσης του ανθρώπου με το μη ανθρώπινο. Ακόμα και κοινωνικά ακραίοι όπως είμαστε, μεγάλο μέρος της ασυνείδητης ζωής του ατόμου έχει τις ρίζες του στην αλληλεπίδραση με την ετερότητα που πηγαίνει πέρα από το δικό μας είδος, αλληλεπιδρώντας με αυτήν από πολύ νωρίς στην ανάπτυξη του ατόμου, όχι ως εναλλακτική λύση στην ανθρώπινη κοινωνικοποίηση, αλλά ως συμπλήρωμα σε αυτήν. Το έμβρυο κολυμπά σε νερό,

αντιλήψεις, κενά στην εμπειρία που γεμίζουν με φαντασία, συναισθηματικές καταιγίδες που γεμίζουν με σύγχρονα ζητήματα, τρομακτικά όνειρα και ψευδαισθήσεις, αβάσιμες ανησυχίες, και σημάδια από ατυχήματα, περιστασιακά σφάλματα στην ανατροφή, παραμέληση από μεριάς των ενηλίκων και σκληρότητα. Ο κίνδυνος στην επιγένεση είναι ότι οι υπεύθυνοι για την ανατροφή δεν προχωρούν στον ρόλο τους να βρίσκονται σε συνάρτηση με τα αναδυόμενα στάδια του παιδιού. Εάν αυτά τα ελλείμματα είναι αρκετά σοβαρά, οι κανονικοί φόβοι και οι φαντασιώσεις μπορεί να γίνουν μόνιμα στοιχεία της προσωπικότητας. Το άτομο συνεχίζει να ενεργεί, από κάποιο κρίσιμο σημείο, εν μέσω των τεράστιων προβλημάτων της ανωριμότητας: αποχωρισμός, ετερότητα και περιορισμός. Παλεύοντας με παιδικό και πρωτόλειο τρόπο, ακόμα και ένας ενήλικος δεν μπορεί να τα δει ολιστικά. Μερικά από αυτά τα ελλείμματα και τις αναπηρίες βοηθούν τη συμμόρφωση του ατόμου με κάποιους πολιτισμούς, και ο πολιτισμός ενεργεί ώστε να τα ανταμείψει, να τα γεννήσει μέσω της παρέμβασης στην διαδικασία ανατροφής και έτσι να θέσει μια τροχοπέδη στην ανάπτυξη. Με τον τρόπο αυτό, οι νεανικές φαντασιώσεις και η πρωτογενής σκέψη διατυπώθηκαν όχι μόνο στα μονοσύλλαβα του σκαπανέα γης, αλλά και σε φιλοσοφικά αξιώματα και αρχιερατικά δόγματα. Τα παράλογα συναισθήματα μπορεί να κλιμακωθούν σε αδιαμφισβήτητες λογικές όταν βρεθούν να ανταγωνιστούν έναν φαινομενικά εχθρικό και απογοητευτικό φυσικό κόσμο. Η Δύση βρίθει μαρτυριών από λάθη στην ανατροφή κατά την παιδική ηλικία προς εξυπηρέτηση των δικών της σκοπών, όπου η ιστορία, μεταμφιεσμένη σε μύθο, επιτρέπει στους άνδρες-ηγέτες της δράσης να αλλάζουν τον κόσμο ώστε να ταιριάζει με τις οπισθοδρομικές διαθέσεις τους για παντοδυναμία και με την οπισθοδρομική τους αίσθηση ανασφάλειας.

Η σύγχρονη Δύση διαιωνίζει επιλεκτικά αυτά τα ψυχοπαθητικά στοιχεία. Στην αιχμαλωσία και την υποδούλωση των φυτών και των ζώων και τον εξανθρωπισμό του ίδιου του τοπίου είναι η υποβάθμιση του Άλλου, έναντι της οποίας οι άνθρωποι πρέπει να ορίσουν τον εαυτό τους, μια υποβάθμιση που αποκαλύπτει σχιζοειδή σύγχυση στην αυτο-

ώριμη προοπτική χωρίς να χάνει τον συγκεντρωτισμό της εξουσίας που κατέστη δυνατός από την εξαπόλυση της γονιμότητας και τον αστικό συνωστισμό. Με αυτή την έννοια, η ιστορία χαρακτηρίζεται ως η αυτοαναιρούμενη βούληση για να ανακτηθεί η χάρη και η ισορροπία του ώριμου ατόμου, που ο νεολιθικός αρχικά έχει προσπαθήσει να διορθώσει κάνοντας λάθη, χωρίς να χαθεί το όφελος. Για παράδειγμα, **η ψυχολογία της αυτοπραγμάτωσης, η δυναμική της ομάδας, καθώς και η προσωπική θεραπεία, με στόχο την επούλωση των ατόμων που στερήθηκαν τις κατάλληλες τελετουργικές εμπειρίες ως έφηβοι, αν και χρήσιμες για το άτομο, είναι ουσιαστικά ανταγωνιστικές στο σύγχρονο κράτος, το οποίο χρειάζεται φοβισμένους υπηκόους και ιδεαλιστές που φωνάζουν συνθήματα**. Έτσι, ο πολιτισμός ανταγωνίζεται αυτές τις θεραπείες ταυτότητας και τον κοσμοπολίτικο φιλοσοφημένο φιλοσοφικό ρεαλισμό που θα μπορούσε να προκύψει από αυτές, με τις προηγούμενες πληγές-τραύματα στο έμβρυο και το νεογνό κατά τη γέννησή του μέσα στο νοσοκομείο, με τα άγχη της αλλόφρονος μητέρας, την ασφυξία, τα αναισθητικά, την λήψη προληπτικών φαρμάκων, το αναπάντεχο σοκ στις αισθήσεις από τα λαμπερά φώτα, το θορυβώδες περιβάλλον και τον τραχύ χειρισμό, τα λάθη στη γέννα λόγω της φυσικής κατάστασης της μητέρας, τη λαθεμένη στάση του σώματος της και το διαχωρισμό του βρέφους από την μητέρα –όλα διαβρώνουν τις ψυχογενείς ρίζες μιας ικανοποιητικής ζωής σε ένα κόσμο με νόημα.[4]

Τι μπορεί να πει κανείς για την προοπτική του μέλλοντος σε έναν κόσμο όπου η αύξηση της καταστροφής στον πλανήτη είναι ένα σύμπτωμα της ανθρώπινης ψυχοπαθολογίας; Τα πράγματα είναι πολύ χειρότερα από εκείνη την κατάσταση όπου επικρατούν οι ορθολογικές επιλογές σε ένα οικονομικό σύστημα ή η εξισορρόπηση των κατεστημένων ανταγωνιστικών συμφερόντων;

Κατά κάποιο τρόπο, η κατάσταση είναι πολύ πιο ελπιδοφόρα. **Μια οικολογικά αρμονική αίσθηση του εαυτού και του κόσμου δεν είναι το αποτέλεσμα της ορθολογικής επιλογής. Είναι εγγενής ιδιότητα του καθενός μας**. Είναι λανθάνουσα στον οργανισμό,

συνέχεια στη σελίδα 14

συνέχεια από τη σελίδα 13

στην αλληλεπίδραση του γονιδιώματος με την πρώιμη εμπειρία. Οι φάσεις αυτών των πρώτων εμπειριών ή η επιγένεση, είναι η κληρονομιά ενός εξελικτικού παρελθόντος, κατά το οποίο τα ανθρώπινα και μη ανθρώπινα έχουν πετύχει μια υγιή σχέση. Οι πιο πρόσφατες κοινωνίες έχουν διαστρεβλώσει την ακολουθία, έχουν προκαλέσει και διαιωνίσει ανώριμες και ακατάλληλες αντιδράσεις. Οι κοινωνίες είναι οι ίδιες το προϊόν αυτών των ακρωτηριασμών, το ίδιο και οι χρήσεις τους και οι καταχρήσεις της Γης από τις κοινωνίες.

Ίσως δεν χρειαζόμαστε νέες θρησκευτικές, οικονομικές, τεχνολογικές, ιδεολογικές, αισθητικές, ή φιλοσοφικές επαναστάσεις. Ίσως να μην χρειαστεί να ξεκινήσουμε από την κορυφή και να ξεριζώσουμε τα πολιτικά συστήματα, να αλλάξουμε τον τρόπο ζωής στα κεφάλια τους, να μιμηθούμε τους κυνηγούς και τους τροφοσυλλέκτες ή τους φυσιοδίφες, ή να προσπαθήσουμε να ζήσουμε τη ζωή της αυστηρής στέρησης ή οργάνωσης σε φυλή. **Οι πολιτισμένοι τρόποι που είναι ασυμβίβαστοι με την ανθρώπινη ωριμότητα θα μαραθούν σε έναν κόσμο όπου τα παιδιά θα ωριμάζουν κανονικά μέσω της οντογένεσης τους.**

Έχω προσπαθήσει να προσδιορίσω κρίσιμους παράγοντες σε μια τέτοια φυσιολογική ανάπτυξη, δείχνοντας τί μπορεί να έχει χαθεί από το παρελθόν. Ορισμένοι από αυτούς, όπως η ζωή σε μια μικρή ομάδα ανθρώπων σε ένα ευρύχωρο περιβάλλοντα χώρο, θα είναι δύσκολο να συνέλθει –όχι όμως αδύνατον λόγω της κρίσιμης περιόδου στο ατομικό πέρασμα, στην ατομική ωρίμανση. Οι ενήλικες, απογαλακτίζονται με λάθος τρόπο, αποκόβονται από τις δυνατότητές τους, δεν είναι οι καλύτεροι των συμβούλων. Το πρόβλημα μπορεί να είναι πιο δύσκολο να γίνει κατανοητό από το να λυθεί. Κάτω από το λούστρο του πολιτισμού, στην τετριμμένη φράση του ανθρωπισμού, δεν βρίσκεται ο βάρβαρος και το ζώο, αλλά ο άνθρωπος μέσα μας που ξέρει τι είναι σωστό και αναγκαίο για να γίνει πλήρως ανθρώπινος: τη γέννηση σε ήπιο περιβάλλον, ένα πλούσιο σε μη ανθρωποκεντρικά χαρακτηριστικά περιβάλλον, η απασχόληση των νέων με απλά εργαλεία, ο σεβασμός στη φυσική ιστορία, το παιχνίδι με τα ζώα, οι γεμάτες νόημα τέχνες της λήψης τροφής ως πνευματικό δώρο και όχι ως προϊόν, η καλλιέργεια της μεταφορικής σημασίας των φυσικών φαινομένων όλων των ειδών, το να ανήκεις σε μια φατρία και η ζωή σε μικρές ομάδες, οι κληρονομιές με βαθιές ρίζες και η ελεύθερη τέλεση του τε-

Βιθέντε Μονκλούς Γκουαλάρ

Ο ισπανός ελευθεριακός που θυματοποιήθηκε στην ΕΣΣΔ

Βιθέντε Μονκλούς Γκουαλάρ: το μόνο του έγκλημα; Ότι σκεφτόταν.

Ο Βιθέντε γεννήθηκε στο Αμπιέγκο (επαρχία Χουέσκα) και έζησε 18 χρόνια στην ΕΣΣΔ, 16 χρόνια και 51 μέρες απ' τα οποία τα πέρασε στη φυλακή και στα στρατόπεδα καταναγκαστικής εργασίας. Δεν ήταν η μόνη περίπτωση, καθώς υπέφερε την πιο αποκρουστική σκλαβιά μαζί με 50 εκατομμύρια ανθρώπους από πολλές εθνικότητες υπό τους σοβιετικούς χασάπηδες που τοποθέτησαν μια πινακίδα έξω από την είσοδο του στρατοπέδου: *«Με σιδηρά πυγμή θα οδηγήσουμε την ανθρωπότητα στην ευτυχία»*.

Ο Βιθέντε, όντας ελευθεριακός, δήλωσε εθελοντής στην πρώτη γραμμή μαζί με άλλους κατοίκους του Αμπιέγκο και πολέμησε στα μέτωπα Χουέσκα, Σαραγόσα και Λεβάντε. Το 1938 εισήλθε στη σχολή αεροπορίας στη Λα Ριμπέρα (Μούρθια), ένας από τους 250 εκπαιδευόμενους: μετά την πολιτική ανάκριση από τους Ρώσους πράκτορες, κάπου 60 από τους φοιτητές πήραν υποτροφίες από τη δημοκρατική κυβέρνηση των Νεγκρίν και Αλβάρες (μαριονέτες του Κρεμλίνου) και ταξίδεψαν στη Ρουέν (Γαλλία)

Το Αμπιέγκο, στους πρόποδες του Μπαρμπάστρο, ένα οχυρό της CNT, είχε αντιπροσωπευθεί στο συνέδριο της CNT στη Σαραγόσα το Μάιο του 1936 από το 80μελές συνδικάτο της CNT, τμήμα της ισχυρής οργάνωσης της κοινότητας Μπαρμπάστρο. Αντιπροσωπεύθηκαν, επίσης, κοντινά χωριά όπως το Καστιλαζουέλο (70 μέλη), Ποζάν ντελ Βέρο (47), Κοστεάν (320) και Ναβάλ (13) που έστειλε, επίσης, αντιπρόσωπους στο συνέδριο, ενώ η συμμετοχή ήταν αδύνατη για τους συντρόφους του Σάλας Άτλας. Η CNT του Αμπιέγκο συνεισέφερε, επίσης, εθελοντές μαχητές για να επανδρωθούν οι εμπροσθοφυλακές και ήταν η κινητήρια δύναμη πίσω από την κολεκτιβοποίηση της πόλης, υπό την ηγεσία του Ραμόν Σανζ Αλμουντέβαρ που συνελήφθη στο μέτωπο της Γκουανταλαχάρα προς το τέλος του εμφύλιου πολέμου και φυλακίστηκε για 4 χρόνια πριν φύγει για εξορία στη Γαλλία το 1948.

Ο αδερφός του Μανουέλ, ένας πρώην εθελοντής με τους μαχητές του Μπαρμπάστρο, που είχαν ζήσει τη δράση στα μέτωπα του Χουέσκα και του Τερουέλ πριν αναγκαστούν να αποχωρήσουν από τους κομμουνιστές και στρατολογημένους στο Αλκουμπιέρ με την 26η Μεραρχία «Ντουρούτι», ζούσε ήδη εκεί. Ο Μανουέλ υπηρετούσε σαν κομισάριος του λόχου και τραυματίστηκε στο Τρεμπ πριν το σκάσει για τη Γαλλία, όπου κρατήθηκε στα στρατόπεδα συγκέντρωσης Μπουργκ-Μαντάμ και Λε Βερνέτ απ' όπου δραπέτευσε για να συμμετέχει στην αντίσταση (στους Μακί Πουάν Γκραβ [ΣτΜ: Μακί: γαλλική αντιστασιακή οργάνωση]).

Ένας άλλος υπέρμαχος της κολεκτίβας ήταν ο Σαντιάγκο Γκουαλάρ, πρόσφυγας από το Φεβρουάριο του 1939, που πέθανε το 1990 σε εξορία στη Γαλλία στην ηλικία των 86 ετών. Οι φασίστες επιτέθηκαν άγρια στο Αμπιέγκο: 9 κάτοικοι ερευνήθηκαν από το Δικαστήριο Πολιτικής Ευθύνης της Αραγονίας, ανάμεσά τους οι Manuel Salas Duran (αντιπρόσωπος της κολεκτίβας του καφέ και της κοπερατίβας) και Mariano Jordan Ballabriga της CNT, οι οποίοι αμφότεροι έγιναν φυγάδες, και ο Julian Bierge Claver. Άλλοι 60 κάτοικοι του Αμπιέγκο πέρασαν από τις φυλακές της Huesca, συμπεριλαμβανομένων 6 γυναικών και τουλάχιστον 8 κατοίκων που

να ξεκινήσουμε από την κορυφή και να ξεριζώσουμε τα πολιτικά συστήματα, να αλλάξουμε τον τρόπο ζωής στα κεφάλια τους, να μιμηθούμε τους κυνηγούς και τους τροφοσυλλέκτες ή τους φυσιοδίφες, ή να προσπαθήσουμε να ζήσουμε τη ζωή της αυστηρής στέρησης ή οργάνωσης σε φυλή. **Οι πολιτισμένοι τρόποι που είναι ασυμβίβαστοι με την ανθρώπινη ωριμότητα θα μαραθούν σε έναν κόσμο όπου τα παιδιά θα ωριμάζουν κανονικά μέσω της οντογένεσης τους**.

Έχω προσπαθήσει να προσδιορίσω κρίσιμους παράγοντες σε μια τέτοια φυσιολογική ανάπτυξη, δείχνοντας τί μπορεί να έχει χαθεί από το παρελθόν. Ορισμένοι από αυτούς, όπως η ζωή σε μια μικρή ομάδα ανθρώπων σε ένα ευρύχωρο περιβάλλοντα χώρο, θα είναι δύσκολο να συνέλθει –όχι όμως αδύνατον λόγω της κρίσιμης περιόδου στο ατομικό πέρασμα, στην ατομική ωρίμανση. Οι ενήλικες, απογαλακτίζονται με λάθος τρόπο, αποκόβονται από τις δυνατότητές τους, δεν είναι οι καλύτεροι των συμβούλων. Το πρόβλημα μπορεί να είναι πιο δύσκολο να γίνει κατανοητό από το να λυθεί. Κάτω από το λούστρο του πολιτισμού, στην τετριμμένη φράση του ανθρωπισμού, δεν βρίσκεται ο βάρβαρος και το ζώο, αλλά ο άνθρωπος μέσα μας που ξέρει τι είναι σωστό και αναγκαίο για να γίνει πλήρως ανθρώπινος: τη γέννηση σε ήπιο περιβάλλον, ένα πλούσιο σε μη ανθρωποκεντρικά χαρακτηριστικά περιβάλλον, η απασχόληση των νέων με απλά εργαλεία, ο σεβασμός στη φυσική ιστορία, το παιχνίδι με τα ζώα, οι γεμάτες νόημα τέχνες της λήψης τροφής ως πνευματικό δώρο και όχι ως προϊόν, η καλλιέργεια της μεταφορικής σημασίας των φυσικών φαινομένων όλων των ειδών, το να ανήκεις σε μια φατρία και η ζωή σε μικρές ομάδες, οι κληρονομιές με βαθιές ρίζες και η ελεύθερη τέλεση του τελετουργικού μύησης και των επόμενων σταδίων της ενήλικης καθοδήγησης. **Υπάρχει ένα μυστικό πρόσωπο άθικτο μέσα στον καθένα από μας, που έχει επίγνωση της αξίας των εν λόγω συνθηκών, με αισθητήριο για την κατάλληλη στιγμή τους στη ζωή μας.** Όλοι τους έχουν αφομοιωθεί σε διεστραμμένες μορφές στη σύγχρονη κοινωνία: η βαθιά αγάπη μας για τα ζώα σε διαστροφή για κατοχή κατοικίδιων ζώων, ζωολογικούς κήπους, διακοσμήσεις και ψυχαγωγία. **Η αναζήτηση μας για την ποιητική ολότητα υπονομεύεται από το πρότυπο της μηχανής αντί για το σώμα.** Τη στιγμή του εφηβικού ιδεαλισμού στρέφουν τους νέους στον εθνικισμό ή σε απόκοσμες θρησκείες, αντί σε μία οικοσοφική κοσμολογία.

Δεν έχουμε χάσει, και δεν μπορούμε να χάσουμε, τη γνήσια παρόρμηση. Αναμένει μόνο την αυθεντική της έκφραση. Το έργο που έχουμε να φέρουμε εις πέρας δεν αφορά κατ' αρχάς στο να ξεκινήσουμε από το θέμα της συμφιλίωσής μας με τη γη σε όλες τις μεταφυσικές αποχρώσεις της, αλλά με κά-

μα; Ότι σκεφτόταν.

Ο Βιθέντε γεννήθηκε στο Αμπιέγκο (επαρχία Χουέσκα) και έζησε 18 χρόνια στην ΕΣΣΔ, 16 χρόνια και 51 μέρες απ' τα οποία τα πέρασε στη φυλακή και στα στρατόπεδα καταναγκαστικής εργασίας. Δεν ήταν η μόνη περίπτωση, καθώς υπέφερε την πιο αποκρουστική σκλαβιά μαζί με 50 εκατομμύρια ανθρώπους από πολλές εθνικότητες υπό τους σοβιετικούς χασάπηδες που τοποθέτησαν μια πινακίδα έξω από την είσοδο του στρατοπέδου: *«Με σιδηρά πυγμή θα οδηγήσουμε την ανθρωπότητα στην ευτυχία»*.

Ο Βιθέντε, όντας ελευθεριακός, δήλωσε εθελοντής στην πρώτη γραμμή μαζί με άλλους κατοίκους του Αμπιέγκο και πολέμησε στα μέτωπα Χουέσκα, Σαραγόσα και Λεβάντε. Το 1938 εισήλθε στη σχολή αεροπορίας στη Λα Ριμπέρα (Μούρθια), ένας από τους 250 εκπαιδευόμενους: μετά την πολιτική ανάκριση από τους Ρώσους πράκτορες, κάπου 60 από τους φοιτητές πήραν υποτροφίες από τη δημοκρατική κυβέρνηση των Νεγκρίν και Αλβάρεζ (μαριονέτες του Κρεμλίνου) και ταξίδεψαν στη Ρουέν (Γαλλία) για να πλαισιώσουν την «Coperacia». Αυτή ήταν η αρχή της **via dolorosa** [ΣτΜ: ο δρόμος της θλίψης] του, και γι' αυτό τους απαγορεύτηκε να βγουν από τη χώρα. Όταν έφτασαν στο Λένιγκραντ η αστυνομία έψαξε τα μπαγκάζια τους, κατέσχεσε απαγορευμένα βιβλία και τα διαβατήριά τους και στάλθηκαν με τρένο σαν κρατούμενοι μέχρι το Kizobabad [πιθανώς το Kirovabad] (Αζερμπαϊτζάν) – ένα ταξίδι 4.500 χιλιομέτρων. Στη σχολή αεροπορίας, έγιναν στρατιώτες του Κόκκινου Στρατού και αφού παρέμειναν έξι μήνες έγκλειστοι, πληροφορήθηκαν ότι ο πόλεμος στην Ισπανία τελείωσε. Τον Ιούνιο του 1939, τους κορόιδεψαν και νόμιζαν ότι θα γινόταν πράξη επιτέλους η επιθυμία τους να φύγουν για τη Γαλλία ή το Μεξικό, και πέντε από την ομάδα συμφώνησαν να δράσουν σαν πράκτορες της Ρωσίας. Οι άλλοι δέχθηκαν μια επίθεση από τον Cartón από το politburo [ΣτΜ: Πολιτικό Γραφείο] του Ισπανικού Κομμουνιστικού Κόμματος (πληρεξούσιος του Λαϊκού Μετώπου) που τους συνέστησε να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στην ΕΣΣΔ, λέγοντας ότι θεωρούσε όποιον δεν ήταν στο Κόμμα σαν προδότη. Μετακινήθηκαν στο πολιτικό

λες συνδικάτο της CNT, τμήμα της ισχυρής οργάνωσης της κοινότητας Μπαρμπάστρο. Αντιπροσωπεύθηκαν, επίσης, κοντινά χωριά όπως το Καστιλαζουέλο (70 μέλη), Ποζάν ντελ Βέρο (47), Κοστεάν (320) και Ναβάλ (13) που έστειλε, επίσης, αντιπρόσωπους στο συνέδριο, ενώ η συμμετοχή ήταν αδύνατη για τους συντρόφους του Σάλας Άτλας. Η CNT του Αμπιέγκο συνεισέφερε, επίσης, εθελοντές μαχητές για να επανδρωθούν οι εμπροσθοφυλακές και ήταν η κινητήρια δύναμη πίσω από την κολεκτιβοποίηση της πόλης, υπό την ηγεσία του Ραμόν Σανζ Αλμουντέβαρ που συνελήφθη στο μέτωπο της Γκουανταλαχάρα προς το τέλος του εμφύλιου πολέμου και φυλακίστηκε για 4 χρόνια πριν φύγει για εξορία στη Γαλλία το 1948.

Ο αδερφός του Μανουέλ, ένας πρώην εθελοντής με τους μαχητές του Μπαρμπάστρο, που είχαν ζήσει τη δράση στα μέτωπα του Χουέσκα και του Τερουέλ πριν αναγκαστούν να αποχωρήσουν από τους κομμουνιστές και στρατολογημένος στο Αλκουμπιέρ με την 26η Μεραρχία «Ντουρούτι», ζούσε ήδη εκεί. Ο Μανουέλ υπηρετούσε σαν κομισάριος του λόχου και τραυματίστηκε στο Τρεμπ πριν το σκάσει για τη Γαλλία, όπου κρατήθηκε στα στρατόπεδα συγκέντρωσης Μπουργκ-Μαντάμ και Λε Βερνέτ απ' όπου δραπέτευσε για να συμμετέχει στην αντίσταση (στους Μακί Πουάν Γκραβ [ΣτΜ: Μακί: γαλλική αντιστασιακή οργάνωση]).

Ένας άλλος υπέρμαχος της κολεκτίβας ήταν ο Σαντιάγκο Γκουαλάρ, πρόσφυγας από το Φεβρουάριο του 1939, που πέθανε το 1990 σε εξορία στη Γαλλία στην ηλικία των 86 ετών. Οι φασίστες επιτέθηκαν άγρια στο Αμπιέγκο: 9 κάτοικοι ερευνήθηκαν από το Δικαστήριο Πολιτικής Ευθύνης της Αραγονίας, ανάμεσά τους οι Manuel Salas Duran (αντιπρόσωπος της κολεκτίβας του καφέ και της κοπερατίβας) και Mariano Jordan Ballabriga της CNT, οι οποίοι αμφότεροι έγιναν φυγάδες, και ο Julian Bierge Claver. Άλλοι 60 κάτοικοι του Αμπιέγκο πέρασαν από τις φυλακές της Huesca, συμπεριλαμβανομένων 6 γυναικών και τουλάχιστον 8 κατοίκων που φυλακίστηκαν και μετά εκτελέστηκαν: οι Joaquín Monclus Guallar (η μητέρα του αδερφού του Vicente) στις 30-8-1936 στη Huesca, πέντε άτομα (Santiago Baron Tornil 10-11-1939, Martin Bull Arilla και Jose Naya Allue στις 27-3-1940, Melchor Oliveros Baron στις 31-10-1940 και Agustin Nasarre Gros στις 13-7-1943) στο Μπαρμπάστρο, Vicente Arin Panzano στις 23-6-1944, και Justo Panzano Encuentro στις 14-3-1945, στη Σαραγόσα. Ήταν όλοι και όλες νέοι και νέες, αγρότες, βοσκοί και κουρείς προβάτων και το πιο πιθανό μέλη της CNT και της κολεκτίβας.

ΕΣΣΔ θέλοντας να τεθεί στην υπηρεσία της Ισπανικής Δημοκρατίας, χρησιμοποιήθηκαν απειλές και τραμπουκισμοί, και μετά από μια επίσκεψη από τον Santiago Castro (άλλο μέλος του politburo) που δρούσε για τους Jose Diaz και την Dolores Ibarruri «La Pasionaria», τους δόθηκε η προθεσμία να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στην ΕΣΣΔ ή να καταδικαστούν σαν προδότες του ισπανικού λαού. Δυο από την ομάδα των 40 πιλότων, ο Rafael Estrella και ο Lloret (και οι δυο από τη Βαλένθια) ήταν «εν υπνώσει» και έτσι, στις 25-

σκολο να γίνει κατανοητό από το να λυθεί. Κάτω από το λούστρο του πολιτισμού, στην τετριμμένη φράση του ανθρωπισμού, δεν βρίσκεται ο βάρβαρος και το ζώο, αλλά ο άνθρωπος μέσα μας που ξέρει τι είναι σωστό και αναγκαίο για να γίνει πλήρως ανθρώπινος: τη γέννηση σε ήπιο περιβάλλον, ένα πλούσιο σε μη ανθρωποκεντρικά χαρακτηριστικά περιβάλλον, η απασχόληση των νέων με απλά εργαλεία, ο σεβασμός στη φυσική ιστορία, το παιχνίδι με τα ζώα, οι γεμάτες νόημα τέχνες της λήψης τροφής ως πνευματικό δώρο και όχι ως προϊόν, η καλλιέργεια της μεταφορικής σημασίας των φυσικών φαινομένων όλων των ειδών, το να ανήκεις σε μια φατρία και η ζωή σε μικρές ομάδες, οι κληρονομιές με βαθιές ρίζες και η ελεύθερη τέλεση του τελετουργικού μύησης και των επόμενων σταδίων της ενήλικης καθοδήγησης. **Υπάρχει ένα μυστικό πρόσωπο άθικτο μέσα στον καθένα από μας, που έχει επίγνωση της αξίας των εν λόγω συνθηκών, με αισθητήριο για την κατάλληλη στιγμή τους στη ζωή μας.** Όλοι τους έχουν αφομοιωθεί σε διεστραμμένες μορφές στη σύγχρονη κοινωνία: η βαθιά αγάπη μας για τα ζώα σε διαστροφή για κατοχή κατοικίδιων ζώων, ζωολογικούς κήπους, διακοσμήσεις και ψυχαγωγία. **Η αναζήτηση μας για την ποιητική ολότητα υπονομεύεται από το πρότυπο της μηχανής αντί για το σώμα.** Τον στιγμή του εφηβικού ιδεαλισμού στρέφουν τους νέους στον εθνικισμό ή σε απόκοσμες θρησκείες, αντί σε μία οικοσοφική κοσμολογία.

Δεν έχουμε χάσει, και δεν μπορούμε να χάσουμε, τη γνήσια παρόρμηση. Αναμένει μόνο την αυθεντική της έκφραση. Το έργο που έχουμε να φέρουμε εις πέρας δεν αφορά κατ' αρχάς στο να ξεκινήσουμε από το θέμα της συμφιλίωσης μας με τη γη σε όλες τις μεταφυσικές αποχρώσεις της, αλλά με κάτι πολύ πιο άμεσο και απλό που θα δώσει τη δική του μεταφυσική θεραπεία.

PAUL SHEPARD

Μετάφραση Κ.

---

[1] Χέρβευ Κίκλυ, *Οι μάσκες της λογικής* (St. Louis. Mosby, 1976).

[2] Κέννεθ Κέννιστον, «*Ψυχολογική ανάπτυξη και ιστορική αλλαγή*», στο Robert Jay Lifton, εκδ, Εξερευνήσεις στην ψυχοϊστορία (New York: Simon & Schuster, 1974).

[3] Νόρμαν Κίελ, *Η παγκόσμια εμπειρία της εφηβείας* (Νέα Υόρκη: International Universities Press, 1964).

[4]Τζόζεφ Τσίλτον Πιρς, *Το μαγικό Παιδί* (New York: Dutton, 1977), σελ. 45-50, 56-60.

χασάπηδες που τοποθέτησαν μια πινακίδα έξω από την είσοδο του στρατοπέδου: *«Με σιδηρά πυγμή θα οδηγήσουμε την ανθρωπότητα στην ευτυχία»*.

Ο Βιθέντε, όντας ελευθεριακός, δήλωσε εθελοντής στην πρώτη γραμμή μαζί με άλλους κατοίκους του Αμπιέγκο και πολέμησε στα μέτωπα Χουέσκα, Σαραγόσα και Λεβάντε. Το 1938 εισήλθε στη σχολή αεροπορίας στη Λα Ριμπέρα (Μούρθια), ένας από τους 250 εκπαιδευόμενους: μετά την πολιτική ανάκριση από τους Ρώσους πράκτορες, κάπου 60 από τους φοιτητές πήραν υποτροφίες από τη δημοκρατική κυβέρνηση των Νεγκρίν και Αλβάρεζ (μαριονέτες του Κρεμλίνου) και ταξίδεψαν στη Ρουέν (Γαλλία) για να πλαισιώσουν την «Coperacia». Αυτή ήταν η αρχή της **via dolorosa** [ΣτΜ: ο δρόμος της θλίψης] του, και γι' αυτό τους απαγορεύτηκε να βγουν από τη χώρα. Όταν έφτασαν στο Λένιγκραντ η αστυνομία έψαξε τα μπαγκάζια τους, κατέσχεσε απαγορευμένα βιβλία και τα διαβατήριά τους και στάλθηκαν με τρένο σαν κρατούμενοι μέχρι το Kizobabad [πιθανώς το Kirovabad] (Αζερμπαϊτζάν) – ένα ταξίδι 4.500 χιλιομέτρων. Στη σχολή αεροπορίας, έγιναν στρατιώτες του Κόκκινου Στρατού και αφού παρέμειναν έξι μήνες έγκλειστοι, πληροφορήθηκαν ότι ο πόλεμος στην Ισπανία τελείωσε. Τον Ιούνιο του 1939, τους κορόιδεψαν και νόμιζαν ότι θα γινόταν πράξη επιτέλους η επιθυμία τους να φύγουν για τη Γαλλία ή το Μεξικό, και πέντε από την ομάδα συμφώνησαν να δράσουν σαν πράκτορες της Ρωσίας. Οι άλλοι δέχθηκαν μια επίθεση από τον Cartón από το politburo [ΣτΜ: Πολιτικό Γραφείο] του Ισπανικού Κομμουνιστικού Κόμματος (πληρεξούσιος του Λαϊκού Μετώπου) που τους συνέστησε να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στην ΕΣΣΔ, λέγοντας ότι θεωρούσε όποιον δεν ήταν στο Κόμμα σαν προδότη. Μετακινήθηκαν στο πολιτικό σχολείο της Κομιντέρν στη Μόσχα, όπου ανέλαβε την διαπαιδαγώγησή τους ο Enrique Líster. Επ πλέον 15 άτομα από την ομάδα προσέφεραν τις υπηρεσίες τους στην ΕΣΣΔ. Οι εναπομείναντες 40 πληροφορήθηκαν τότε για το σύμφωνο Χίτλερ-Στάλιν και την επικείμενη εισβολή στην Πολωνία, και με το ξέσπασμα του Β' Π.Π. η επιθυμία τους να φύγουν εξανεμίστηκε. Αποβλήθηκαν από το σχολείο και τους πήγαν στο Μονίμο όπου τους υποδέχτηκαν, –κάτω από μια πινακίδα που έγραφε «Όλη η εξουσία στους Jose Diaz και Santiago Carrillo»–, ο Arturo Petrel, ο πρώην κομμουνιστής αναπληρωτής της Granada, ο Cabo Giorla, πρώην κυβερνήτης της Μούρθια (και οι δύο μέλη του politburo) και ο Balaquer (ηγέτης των Ισπανών κομμουνιστών στη Ρωσία κατά τη δεκαετία του '50).

Όταν η ομάδα αρνήθηκε να μπει στις υπηρεσίες της ΕΣΣΔ θέλοντας να τεθεί στην υπηρεσία της Ισπανικής Δημοκρατίας, χρησιμοποιήθηκαν απειλές και τραμπουκισμοί, και μετά από μια επίσκεψη από τον Santiago Castro (άλλο μέλος του politburo) που δρούσε για τους Jose Diaz και την Dolores Ibarruri «La Pasionaria», τους δόθηκε η προθεσμία να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στην ΕΣΣΔ ή να καταδικαστούν σαν προδότες του ισπανικού λαού. Δύο από την ομάδα των 40 πιλότων, ο Rafael Estrella και ο Lloret (και οι δυο από τη Βαλένθια) ήταν «εν υπνώσει» και έτσι, στις 25-1-1940, η ομάδα καταδικάστηκε από ένα μυστικό δικαστήριο το οποίο συνέθεταν οι «επισκέπτες» τους και 8 απ' τους πιλότους, ανάμεσά τους και ο Βιθέντε Μονκλούς στάλθηκαν στις φυλακές της Butiskaya [Butyrskaya] όπου ουσιαστικά θάφτηκαν ζωντανοί. Γι' αυτό υπήρξε ένα τείχος σιωπής ανάμεσα στους ισπανούς κομμουνιστές στη Ρωσία. Για χρόνια οι συγγενείς τους πίεζαν από τη Γαλλία μέσω του Ερυθρού Σταυρού, στέλνοντας εκατοντάδες γράμματα και τηλεγραφήματα στις ρωσικές αρχές και το ισπανικό ΚΚ, αλλά δεν πήραν καμία απάντηση.

Οι υπόλοιποι εξαφανίστηκαν στα στρατόπεδα των σκλάβων (ήταν έγκλειστοι στην Kasafia το 1943). Μετά από 8 μήνες βασανιστηρίων, καταδικάστηκαν σε 8 χρόνια καταναγκαστική εργασία, κατηγορούμενοι ότι ήταν

Μαντάμ και Λε Βερνέτ απ' όπου δραπέτευσε για να συμμετέχει στην αντίσταση (στους Μακί Πουάν Γκραβ [ΣτΜ: Μακί: γαλλική αντιστασιακή οργάνωση]).

Ένας άλλος υπέρμαχος της κολεκτίβας ήταν ο Σαντιάγκο Γκουαλάρ, πρόσφυγας από το Φεβρουάριο του 1939, που πέθανε το 1990 σε εξορία στη Γαλλία στην ηλικία των 86 ετών. Οι φασίστες επιτέθηκαν άγρια στο Αμπιέγκο: 9 κάτοικοι ερευνήθηκαν από το Δικαστήριο Πολιτικής Ευθύνης της Αραγονίας, ανάμεσά τους οι Manuel Salas Duran (αντιπρόσωπος της κολεκτίβας του καφέ και της κοπερατίβας) και Mariano Jordan Ballabriga της CNT, οι οποίοι αμφότεροι έγιναν φυγάδες, και ο Julian Bierge Claver. Άλλοι 60 κάτοικοι του Αμπιέγκο πέρασαν από τις φυλακές της Huesca, συμπεριλαμβανομένων 6 γυναικών και τουλάχιστον 8 κατοίκων που φυλακίστηκαν και μετά εκτελέστηκαν: οι Joaquín Monclus Guallar (η μητέρα του αδερφού του Vicente) στις 30-8-1936 στη Huesca, πέντε άτομα (Santiago Baron Tornil 10-11-1939, Martin Bull Arilla και Jose Naya Allue στις 27-3-1940, Melchor Oliveros Baron στις 31-10-1940 και Agustin Nasarre Gros στις 13-7-1943) στο Μπαρμπάστρο, Vicente Arin Panzano στις 23-6-1944, και Justo Panzano Encuentro στις 14-3-1945, στη Σαραγόσα. Ήταν όλοι και όλες νέοι και νέες, αγρότες, βοσκοί και κουρείς προβάτων και το πιο πιθανό μέλη της CNT και της κολεκτίβας.

ΟΤΑΝ Ο ΣΚΟΠΟΣ ...ΑΓΙΑΖΕΙ ΤΑ ΜΕΣΑ

Στην πολιτική τόσο η εξαπάτηση όσο και η σύγχυση κατέχουν περίοπτη θέση. Η πρώτη (εξαπάτηση) ωφελείται από την δεύτερη (σύγχυση), όπως και το αντίστροφο. Πολλές φορές η μία απλά βαδίζει στα χνάρια της άλλης, γι' αυτό και σε πολλές περιπτώσεις μοιάζουν να ταυτίζονται, χωρίς όμως κάτι τέτοιο να συμβαίνει τουλάχιστον σε απόλυτο βαθμό.

Η εξαπάτηση προϋποθέτει και στηρίζεται σε μια εσωτερική σχέση των μερών που εμπλέκονται σ' αυτήν, σε μια σχέση μεγαλύτερης ή μικρότερης εμπιστοσύνης. Όσο περισσότερο έχει διαρκέσει στο παρελθόν αυτή η σχέση εμπιστοσύνης, άλλο τόσο είναι δυνατόν να ισχυροποιηθούν τα δεσμά που οφείλονται στην εξαπάτηση. Το γεγονός αυτό σταδιακά οδηγεί στον φανατισμό, αφού η διάρκεια του εγκλωβισμού σε μια παρόμοια κατάσταση εξαφανίζει ακόμα και αυτήν την εξόφθαλμη μετακίνηση σε θέσεις, απόψεις και πρακτικές. Οι εξαπατημένοι τότε παύουν οριστικά να υφίστανται σαν τέτοιοι και μετατρέπονται σε άνευ προηγουμένου ζηλωτές, επιδιδόμενοι πλέον σε μια άνευ όρων υπεράσπιση όσων προηγουμένως αντιμάχονταν ή θεωρούσαν ότι αντιμάχονταν.

Ανάμεσα τους, βέβαια, διακρίνονται με ευκολία και εκείνοι, που μέχρι τότε απλά δεν τους είχε δοθεί η ευκαιρία ή δεν την είχαν αδράξει, ώστε να αλλάξουν στρατόπεδο, γιατί εξίσου απλά προτιμούν να συστρατεύονται με εκείνους που φαντάζουν στα μάτια τους ως ισχυροί.

Η σύγχυση, πάλι, κατασκευάζεται ή στηρίζεται στην χρήση περισσότερων «υλικών», όπως η άγνοια, η προχειρότητα, η κατάλληλη «πληροφόρηση» ή η ενδεδειγμένη «μη πληροφόρηση», στη χειραγώγηση συναισθημάτων, όπως η οργή, ο ενθουσιασμός, η φιλία και διαθέσεων, όπως εκείνων λόγου χάρη για δράση ή καταστάσεων, όπως ο παρεϊσμός, η συνεύρεση σε κοινούς τόπους και η αποδοχή της χρήσης (περιστασιακά ή μη) ουσιών.

Θα ήταν όμως παράλειψη αν δεν αναφέραμε ότι στην πολιτική η υποκρισία ήταν και παραμένει ο κινητήριος μοχλός της μια διαφορετική οπτική.

Υποστηρίζεται, στο όνομα μηδενιστικών φληναφημάτων, ότι εφ' όσον κάθε *«πολιτική αναρχική(;;;) οργάνωση»* δεν μπορεί *«παρά να δρα υπό το φόβο της παρείσφρησης σε αυτή μπάτσων και ασφαλιτών και ως εκ τούτου κάθε δράση της θα είναι δυνάμει ελεγχόμενη από το Κράτος»*, έτσι η *«μυστικότητα των δράσεων, από την πιο απλή έως την πιο σύνθετη»* επαφίεται *«στα κλειστά άτυπα δίκτυα, ώστε να διασφαλιστεί η μυστικότητα των εγχειρημάτων και η αποτελεσματικότητα των δράσεων»*. Το συγκεκριμένο επιχείρημα, που πηγάζει σαφώς από τις συνεχείς ανάγκες στρατολόγησης, βασίζεται τόσο στην **εξαπάτηση** όσο και στην **σύγχυση**. Είναι, όμως, άλλο τόσο βαθιά υποκριτικό.

Οι ποικιλώνυμοι φορείς του παραπάνω τρόπου σκέψης αναφορικά με τη *«μυστικότητα των εγχειρημάτων»* επιμελώς αποφεύγουν, όχι μόνο να αποδώσουν ευθύνες, είτε σε λογικές, είτε σε διαχεόμενες επαναστατικές εμμονές, αλλά και να αναφερθούν καν στο ζήτημα. Αυτοί που έσχιζαν τα ιμάτιά τους, πριν κάποια χρόνια, αποδίδοντας ευθύνες και καταδικάζοντας –για ψύλλου πήδημα–, άτομα και απόψεις, για ορισμένες συλλήψεις κατά τη διάρκεια συγκρούσεων σε πορείες, τώρα σιωπούν συνένοχα για τις μαζικές φυλακίσεις. Η «ευγενής ράτσα» των μαχητών εμφανίζεται έτοιμη να υποφέρει τα πάνδεινα εις όφελος, πάντα, του συμφέροντος των «μοναδικών» στρατιωτών του πολέμου «όλοι εναντίον όλων», για να αυξηθεί η δύναμη του καθενός ξεχωριστά (!!!)

Εδώ, η μαχητικότητα τονίζεται για να μετατραπεί σε υπεραξία και να καλυφθεί με ομίχλη κάθε ενοχλητικό ερώτημα και οι συνέπειες της καταστολής. Έτσι, η «παρανομία» γίνεται ...ευλογημένη και βέβαια δεν υπάρχει κανένας προβληματισμός, **εάν και πότε το κράτος ωθεί σε αυτήν**. Η φευγαλέα αναφορά σε δήθεν επιχειρησιακά λάθη

περετικών σκηνών, ενώ ο αριθμός των συλληφθέντων που ολοένα και μεγαλώνει προβάλλεται από ένα σημείο και μετά σαν ζητούμενο για να αποδεικνύεται η μαχητικότητα (;;;) ή τουλάχιστον σαν αναγκαίο κακό. Και ενώ η κριτική ενάντια στην αριστερά ή στην πολιτική δίνει και παίρνει με δανεικά ή ίδια επιχειρήματα, μάς είναι αδύνατον να καταλάβουμε σε τί διαφέρουν οι αλληλέγγυες αναφορές που εγκωμιάζουν δολοφονίες στο όνομα της «απαλλοτρίωσης» (Πάρος), όσον αφορά, είτε την ιδιοτέλεια που προάγουν «ιδεολογικά», είτε την απόκτηση δύναμης που διεκδικούν συμμαχώντας με ποινικούς, που μόνο για την οποιουδήποτε είδους επαναστατική τους δράση δεν είναι γνωστοί.

Ας το ξεκαθαρίσουμε, λοιπόν, με κάθε τρόπο. Η θέληση για δύναμη δεν μπορεί παρά να οδηγεί στην καθυπόταξη των αδύναμων, των λιγότερο ισχυρών, που πρέπει να τσακιστούν· σημαίνει ιδιοποίηση, κατασυκοφάντηση. Η προτροπή σε μια συνεχή μάχη, με τις απώλειες συνεχώς να μεγαλώνουν, δεν είναι απλά ανιστόρητη. Φυσικά οι μυημένοι δεν θεωρούν ότι έχουν να δώσουν κανενός είδους εξήγηση –σε κανέναν και για τίποτα– όχι επειδή δεν έχουν την δυνατότητα κατανόησης της κατάστασης, αλλά πολύ απλά γιατί γνωρίζουν ότι οι συνέπειες της καταστολής οφείλονται σε με-

κατά καιρούς, ορισμένων συλληφθέντων.

Μήπως, οι δεκάδες συλληφθέντες των τελευταίων ετών, περιήλθαν σ' αυτήν την κατάσταση, επειδή εντοπίστηκαν από τις διωκτικές αρχές να συμμετέχουν σε αναρχικές ομάδες; Όχι βέβαια. Απλά. Εάν υπάρχει υποτίμηση των δυνατοτήτων του κράτους να αντλεί πληροφορίες, να παρακολουθεί και να διεισδύει σε χύμα καταστάσεις φαντασιακά αόρατων, τότε βρισκόμαστε ή ενώπιον χαμηλής νοημοσύνης ή προδιαγεγραμμένης σκοπιμότητας.

Δεν είναι, λοιπόν, περίεργο που επικρατεί σιγή ιχθύος, από την πλευρά των όσων συνεπών μηδενιστών υπάρχουν(;;;), για την στήριξη της αριστεράς, έτσι όπως έχει αυτή εκφραστεί στο όνομα του μηδενισμού. Εκτός και αν δεν πήραν ούτε αυτό

...ΑΓΙΑΖΕΙ ΤΑ ΜΕΣΑ

σε πολλές περιπτώσεις μοιάζουν να ταυτίζονται, χωρίς όμως κάτι τέτοιο να συμβαίνει τουλάχιστον σε απόλυτο βαθμό.

Η εξαπάτηση προϋποθέτει και στηρίζεται σε μια εσωτερική σχέση των μερών που εμπλέκονται σ' αυτήν, σε μια σχέση μεγαλύτερης ή μικρότερης εμπιστοσύνης. Όσο περισσότερο έχει διαρκέσει στο παρελθόν αυτή η σχέση εμπιστοσύνης, άλλο τόσο είναι δυνατόν να ισχυροποιηθούν τα δεσμά που οφείλονται στην εξαπάτηση. Το γεγονός αυτό σταδιακά οδηγεί στον φανατισμό, αφού η διάρκεια του εγκλωβισμού σε μια παρόμοια κατάσταση εξαφανίζει ακόμα και αυτήν την εξόφθαλμη μετακίνηση σε θέσεις, απόψεις και πρακτικές. Οι εξαπατημένοι τότε παύουν οριστικά να υφίστανται σαν τέτοιοι και μετατρέπονται σε άνευ προηγουμένου ζηλωτές, επιδιδόμενοι πλέον σε μια άνευ όρων υπεράσπιση όσων προηγουμένως αντιμάχονταν ή θεωρούσαν ότι αντιμάχονταν.

Ανάμεσα τους, βέβαια, διακρίνονται με ευκολία και εκείνοι, που μέχρι τότε απλά δεν τους είχε δοθεί η ευκαιρία ή δεν την είχαν αδράξει, ώστε να αλλάξουν στρατόπεδο, γιατί εξίσου απλά προτιμούν να συστρατεύονται με εκείνους που φαντάζουν στα μάτια τους ως ισχυροί.

Η σύγχυση, πάλι, κατασκευάζεται ή στηρίζεται στην χρήση περισσότερων «υλικών», όπως η άγνοια, η προχειρότητα, η κατάλληλη «πληροφόρηση» ή η ενδεδειγμένη «μη πληροφόρηση», στη χειραγώγηση συναισθημάτων, όπως η οργή, ο ενθουσιασμός, η φιλία και διαθέσεων, όπως εκείνων λόγου χάρη για δράση ή καταστάσεων, όπως ο παρεϊσμός, η συνεύρεση σε κοινούς τόπους και η αποδοχή της χρήσης (περιστασιακά ή μη) ουσιών.

Θα ήταν όμως παράλειψη αν δεν αναφέραμε ότι στην πολιτική η υποκρισία ήταν και παραμένει ο κινητήριος μοχλός της σύγχυσης και πρώτα απ' όλα σε ιδεολογικό επίπεδο.

Ας εστιάσουμε όμως στο ζήτημα της κρατικής καταστολής, αυτή την φορά από

δρα υπό το φόβο της παρείσφρησης σε αυτή μπάτσων και ασφαλιτών και ως εκ τούτου κάθε δράση της θα είναι δυνάμει ελεγχόμενη από το Κράτος», έτσι η *«μυστικότητα των δράσεων, από την πιο απλή έως την πιο σύνθετη»* επαφίεται *«στα κλειστά άτυπα δίκτυα, ώστε να διασφαλιστεί η μυστικότητα των εγχειρημάτων και η αποτελεσματικότητα των δράσεων»*. Το συγκεκριμένο επιχείρημα, που πηγάζει σαφώς από τις συνεχείς ανάγκες στρατολόγησης, βασίζεται τόσο στην **εξαπάτηση** όσο και στην **σύγχυση**. Είναι, όμως, άλλο τόσο βαθιά υποκριτικό.

Οι ποικιλώνυμοι φορείς του παραπάνω τρόπου σκέψης αναφορικά με τη *«μυστικότητα των εγχειρημάτων»* επιμελώς αποφεύγουν, όχι μόνο να αποδώσουν ευθύνες, είτε σε λογικές, είτε σε διαχεόμενες επαναστατικές εμμονές, αλλά και να αναφερθούν καν στο ζήτημα. Αυτοί που έσχιζαν τα ιμάτιά τους, πριν κάποια χρόνια, αποδίδοντας ευθύνες και καταδικάζοντας –για ψύλλου πήδημα–, άτομα και απόψεις, για ορισμένες συλλήψεις κατά τη διάρκεια συγκρούσεων σε πορείες, τώρα σιωπούν συνένοχα για τις μαζικές φυλακίσεις. Η «ευγενής ράτσα» των μαχητών εμφανίζεται έτοιμη να υποφέρει τα πάνδεινα εις όφελος, πάντα, του συμφέροντος των «μοναδικών» στρατιωτών του πολέμου «όλοι εναντίον όλων», για να αυξηθεί η δύναμη του καθενός ξεχωριστά (!!!)

Εδώ, η μαχητικότητα τονίζεται για να μετατραπεί σε υπεραξία και να καλυφθεί με ομίχλη κάθε ενοχλητικό ερώτημα και οι συνέπειες της καταστολής. Έτσι, η «παρανομία» γίνεται ...ευλογημένη και βέβαια δεν υπάρχει κανένας προβληματισμός, **εάν και πότε το κράτος ωθεί σε αυτήν**. Η φευγαλέα αναφορά σε δήθεν επιχειρησιακά λάθη έρχεται, είτε κομψά, είτε άκομψα να προσπεράσει τη «λακκούβα» των εξηγήσεων για απαράδεκτες ενέργειες ομηρίας (Κοζάνη), που έπονται κωμικοτραγικών ο-

περετικών σκηνών, ενώ ο αριθμός των συλληφθέντων που ολοένα και μεγαλώνει προβάλλεται από ένα σημείο και μετά σαν ζητούμενο για να αποδεικνύεται η μαχητικότητα (;;;) ή τουλάχιστον σαν αναγκαίο κακό. Και ενώ η κριτική ενάντια στην αριστερά ή στην πολιτική δίνει και παίρνει με δανεικά ή ίδια επιχειρήματα, μάς είναι αδύνατον να καταλάβουμε σε τί διαφέρουν οι αλληλέγγυες αναφορές που εγκωμιάζουν δολοφονίες στο όνομα της «απαλλοτρίωσης» (Πάρος), όσον αφορά, είτε την ιδιοτέλεια που προάγουν «ιδεολογικά», είτε την απόκτηση δύναμης που διεκδικούν συμμαχώντας με ποινικούς, που μόνο για την οποιουδήποτε είδους επαναστατική τους δράση δεν είναι γνωστοί.

Ας το ξεκαθαρίσουμε, λοιπόν, με κάθε τρόπο. Η θέληση για δύναμη δεν μπορεί παρά να οδηγεί στην καθυπόταξη των αδύναμων, των λιγότερο ισχυρών, που πρέπει να τσακιστούν· σημαίνει ιδιοποίηση, κατασυκοφάντηση. Η προτροπή σε μια συνεχή μάχη, με τις απώλειες συνεχώς να μεγαλώνουν, δεν είναι απλά ανιστόρητη. Φυσικά οι μυημένοι δεν θεωρούν ότι έχουν να δώσουν κανενός είδους εξήγηση –σε κανέναν και για τίποτα– όχι επειδή δεν έχουν την δυνατότητα κατανόησης της κατάστασης, αλλά πολύ απλά γιατί γνωρίζουν ότι οι συνέπειες της καταστολής οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στην ίδια τους την «άποψη», που κατά βάση είναι ένα βαθύτατα εξουσιαστικό συνονθύλευμα. Σ' αυτήν ακριβώς την κατεύθυνση κινείται και η ηρωοποίηση, κατά καιρούς, ορισμένων συλληφθέντων.

Μήπως, οι δεκάδες συλληφθέντες των τελευταίων ετών, περιήλθαν σ' αυτήν την κατάσταση, επειδή εντοπίστηκαν από τις διωκτικές αρχές να συμμετέχουν σε αναρχικές ομάδες; Όχι βέβαια. Απλά. Εάν υπάρχει υποτίμηση των δυνατοτήτων του κράτους να αντλεί πληροφορίες, να παρακολουθεί και να διεισδύει σε χώμα καταστάσεις φαντασιακά αόρατων, τότε βρισκόμαστε ή ενώπιον χαμηλής νοημοσύνης ή προδιαγεγραμμένης σκοπιμότητας.

Δεν είναι, λοιπόν, περίεργο που επικρατεί σιγή ιχθύος, από την πλευρά των όσων συνεπών μηδενιστών υπάρχουν(;;;), για την στήριξη της αριστεράς, έτσι όπως έχει αυτή εκφραστεί στο όνομα του μηδενισμού. Εκτός και αν δεν πήραν ούτε αυτό το γεγονός χαμπάρι, δηλαδή, την άνευ προηγουμένου προεκλογική καμπάνια των

συνέχεια στη σελίδα 16

Τροτσκιστές και πεμπτοφαλαγγίτες και το Σεπτέμβριο του 1940 στάλθηκαν να δουλέψουν στην κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής της Βορκούτα στην Αρκτική. Πέθαιναν ένας-ένας.

Μαζί με το Χουάν Σάλας από τη Βαρκελώνη και το

[Butyrskaya] και μπόρεσε να συζητήσει με απελαθέντες ρώσους πιλότους και ναύτες, επιβιώσαντες του πλοίου «Juventudes» που είχε πάει στην Ισπανία, και με πολλούς των Διεθνών Ταξιαρχιών –Πολωνούς, Τσέχους, Ούγγρους, Γερμανούς και Ιταλούς– που είχαν α-

σκαλοι από τη Γερμανία, Τσεχοσλοβακία, Πολωνία, Αυστρία και Ουγγαρία. Εκεί συνάντησε τους Ισπανούς Francisco Ramón Molina και Juan Blasco Cobo που καταδικάστηκαν σε 10 χρόνια για κατασκοπεία, επειδή απλά έκαναν αίτηση να φύγουν και να πάνε στο

Η σύγχυση, πάλι, κατασκευάζεται ή στηρίζεται στην χρήση περισσότερων «υλικών», όπως η άγνοια, η προχειρότητα, η κατάλληλη «πληροφόρηση» ή η ενδεδειγμένη «μη πληροφόρηση», στη χειραγώγηση συναισθημάτων, όπως η οργή, ο ενθουσιασμός, η φιλία και διαθέσεων, όπως εκείνων λόγου χάρη για δράση ή καταστάσεων, όπως ο παρεϊσμός, η συνεύρεση σε κοινούς τόπους και η αποδοχή της χρήσης (περιστασιακά ή μη) ουσιών.

Θα ήταν όμως παράλειψη αν δεν αναφέραμε ότι στην πολιτική η υποκρισία ήταν και παραμένει ο κινητήριος μοχλός της σύγχυσης και πρώτα απ' όλα σε ιδεολογικό επίπεδο.

Ας εστιάσουμε όμως στο ζήτημα της κρατικής καταστολής, αυτή την φορά από «ευγενής ράτσα» των μαχητών εμφανίζεται έτοιμη να υποφέρει τα πάνδεινα εις όφελος, πάντα, του συμφέροντος των «μοναδικών» στρατιωτών του πολέμου «όλοι εναντίον όλων», για να αυξηθεί η δύναμη του καθενός ξεχωριστά (!!!)

Εδώ, η μαχητικότητα τονίζεται για να μετατραπεί σε υπεραξία και να καλυφθεί με ομίχλη κάθε ενοχλητικό ερώτημα και οι συνέπειες της καταστολής. Έτσι, η «παρανομία» γίνεται ...ευλογημένη και βέβαια δεν υπάρχει κανένας προβληματισμός, **εάν και πότε το κράτος ωθεί σε αυτήν**. Η φευγαλέα αναφορά σε δήθεν επιχειρησιακά λάθη έρχεται, είτε κομψά, είτε άκομψα να προσπεράσει τη «λακκούβα» των εξηγήσεων για απαράδεκτες ενέργειες ομηρίας (Κοζάνη), που έπονται κωμικοτραγικών ο-

Ας το ξεκαθαρίσουμε, λοιπόν, με κάθε τρόπο. Η θέληση για δύναμη δεν μπορεί παρά να οδηγεί στην καθυπόταξη των αδύναμων, των λιγότερο ισχυρών, που πρέπει να τσακιστούν· σημαίνει ιδιοποίηση, κατασυκοφάντηση. Η προτροπή σε μια συνεχή μάχη, με τις απώλειες συνεχώς να μεγαλώνουν, δεν είναι απλά ανιστόρητη. Φυσικά οι μυημένοι δεν θεωρούν ότι έχουν να δώσουν κανενός είδους εξήγηση –σε κανέναν και για τίποτα– όχι επειδή δεν έχουν την δυνατότητα κατανόησης της κατάστασης, αλλά πολύ απλά γιατί γνωρίζουν ότι οι συνέπειες της καταστολής οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στην ίδια τους την «άποψη», που κατά βάση είναι ένα βαθύτατα εξουσιαστικό συνονθύλευμα. Σ' αυτήν ακριβώς την κατεύθυνση κινείται και η ηρωοποίηση, διωκτικές αρχές να συμμετέχουν σε αναρχικές ομάδες; Όχι βέβαια. Απλά. Εάν υπάρχει υποτίμηση των δυνατοτήτων του κράτους να αντλεί πληροφορίες, να παρακολουθεί και να διεισδύει σε χύμα καταστάσεις φαντασιακά αόρατων, τότε βρισκόμαστε ή ενώπιον χαμηλής νοημοσύνης ή προδιαγεγραμμένης σκοπιμότητας.

Δεν είναι, λοιπόν, περίεργο που επικρατεί σιγή ιχθύος, από την πλευρά τών όσων συνεπών μηδενιστών υπάρχουν(;;;), για την στήριξη της αριστεράς, έτσι όπως έχει αυτή εκφραστεί στο όνομα του μηδενισμού. Εκτός και αν δεν πήραν ούτε αυτό το γεγονός χαμπάρι, δηλαδή, την άνευ προηγουμένου προεκλογική καμπάνια των

συνέχεια στη σελίδα 16

Τροτσκιστές και πεμπτοφαλαγγίτες και το Σεπτέμβριο του 1940 στάλθηκαν να δουλέψουν στην κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής της Βορκούτα στην Αρκτική. Πέθαιναν ένας-ένας.

Μαζί με το Χουάν Σάλας από τη Βαρκελώνη και το Χοσέ Χιρόνες από το Ρέους, ο Βιθέντε δραπέτευσε και για 3 μήνες επιβίωσε στα δάση μέχρι να αιχμαλωτιστεί και πάλι, ήταν ο μόνος που επέζησε. Κατά τη διάρκεια του παγκόσμιου πόλεμου ο αριθμός των σκλάβων-εργατών διογκώθηκε από την εισροή κατοίκων της Βεσαραβίας, Ρουμανίας, Εσθονίας, Λετονίας, Λιθουανίας, Ουκρανίας και Πολωνίας. Το Σεπτέμβριο του 1941, ο Βιθέντε στάλθηκε σε στρατόπεδο θανάτου όπου μια γιατρός τον πήρε υπό την προστασία της και τον έσωσε λόγω του ότι ήταν Ισπανός. Το 1942 εργάστηκε στο κόψιμο δέντρων και στα ανθρακωρυχεία, το βάρος του τώρα έπεσε στα 37 κιλά, και έτσι κατέρρευσε και στάλθηκε σε άλλο στρατόπεδο θανάτου όπου επέζησε χάρη στη βοήθεια γιατρών κρατούμενων που συμπαθούσαν τον Ισπανικό δημοκρατικό σκοπό. Από το 1944 δούλευε σε χημικό εργοστάσιο ώσπου στις 29-1-1948, μετά από 8 απαίσια χρόνια στην Αρκτική και όντας ο μόνος επιζών της 38μελούς ομάδας ισπανών πιλότων, του δόθηκε χάρη και εξορίστηκε στη Samarkand (Uzbekistan). Τα τελευταία χρόνια σαν κρατούμενος συνάντησε το 18χρονο Ramón Hernández, ένα «παιδί του πολέμου» από τη Γκιγιόν, που είχε καταδικαστεί σε θανατική ποινή. Ανακάλυψε ότι ο Valentín González «El Campesino», κρατούνταν στη Butiskaya [Butyrskaya] και μπόρεσε να συζητήσει με απελαθέντες ρώσους πιλότους και ναύτες, επιβιώσαντες του πλοίου «Juventudes» που είχε πάει στην Ισπανία, και με πολλούς των Διεθνών Ταξιαρχιών –Πολωνούς, Τσέχους, Ούγγρους, Γερμανούς και Ιταλούς– που είχαν αποσπασθεί στη Ρωσία από την Κόκκινη Βοήθεια μόλις μπήκαν στη Γαλλία, για να αντιμετωπίσουν δικαστήρια μαζί με χιλιάδες στρατιώτες του Κόκκινου Στρατού που αιχμαλωτίστηκαν από τους Ναζί, οι οποίοι, όταν ελευθερώθηκαν από τους Σύμμαχους το 1945, απελάθηκαν και εξοντώθηκαν στα δάση και τα ορυχεία της Σιβηρίας.

Ο Βιθέντε πέρασε δυο χρόνια πείνας και ταλαιπωρίας στην Καυκασιανή δημοκρατία, πιάστηκε να προσπαθεί να δραπετεύσει στο Ιράν τον Ιανουάριο του 1950 και στάλθηκε πίσω στη Μόσχα... όπου του δόθηκε χάρη. Τον παρακολουθούσαν μέρα και νύχτα. Ο Andres Guanter, ένας άλλος σοβιετικός κατάσκοπος που καταγόταν από τη Βαλένθια, τον παρακολουθούσε, και στις 20-4-1950 ο Βιθέντε κρατήθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών στη διαβόητη Lubyanka όπου τον έγδυσαν και τον έδειραν. Δεν τον άφησαν να κοιμηθεί για 6 μέρες πριν φυλακιστεί στη Sukhanovska όπου, μετά από 34 μέρες βασανιστήρια, υπέγραψε μια ψευδή δήλωση ότι ήταν κατάσκοπος, με 246 σελίδες κατηγοριών εναντίον του. Στάλθηκε πίσω στη Butiskaya στις 2-1-1951, καταδικάστηκε σε 10 χρόνια κάθειρξης σε «μυστική τοποθεσία», όπου πέρασε άλλα 5 χρόνια κρατούμενος μαζί με άλλους 300, ανάμεσά τους ακαδημαϊκοί και δάσκαλοι από τη Γερμανία, Τσεχοσλοβακία, Πολωνία, Αυστρία και Ουγγαρία. Εκεί συνάντησε τους Ισπανούς Francisco Ramón Molina και Juan Blasco Cobo που καταδικάστηκαν σε 10 χρόνια για κατασκοπεία, επειδή απλά έκαναν αίτηση να φύγουν και να πάνε στο Μεξικό και επειδή έγραψαν ένα γράμμα στη δημοκρατική εξόριστη κυβέρνηση. Τον Απρίλιο του 1955, στάλθηκε στις φυλακές Lefortovo, όπου συνάντησε μια φουρνιά Γερμανών αιχμάλωτων πολέμου που περίμεναν τον επαναπατρισμό τους. Και έτσι ο φίλος του Heinz Kregts έκανε τα απαραίτητα διαβήματα για να έρθει σε επαφή με την οικογένεια του Βιθέντε μέσω του Ερυθρού Σταυρού, και η οικογένειά του, μαθαίνοντας ότι ήταν ζωντανός, κινήθηκε για την υπεράσπισή του.

Στις 6-1-1956 ο Βιθέντε μετακινήθηκε στη Lubyanka. Η καταδίκη του ανατράπηκε και κηρύχθηκε αθώος μετά από 16 χρόνια και 51 μέρες κρατούμενος στην ΕΣΣΔ. Ξαναβρήκε την οικογένειά του στη Γαλλία και μας άφησε ένα βιβλίο **«10 Años en la URSS»** (Editorial Claridad, Buenos Aires 1959) - μια εντυπωσιακή απεικόνιση της Σταλινικής διακυβέρνησης στην ΕΣΣΔ και της συνέργειας του Ισπανικού ΚΚ και της ηγεσίας του σε μια τέτοια γενοκτονία, συγκρίσιμη μόνο με αυτές του ναζισμού.

(πηγή: Gulag Anarchists)

Μετάφραση: Αναρχικός Πυρήνας
ΞΑΝΑ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ

ΟΤΑΝ Ο ΣΚΟΠΟΣ ...ΑΓΙΑΖΕΙ ΤΑ ΜΕΣΑ

συνέχεια από τη σελίδα 15

«συνεπών» προπαγανδιστών του μηδενισμού (και όχι μόνο, ο «χώρος» δοξάστηκε και πάλι ουκ ολίγον....) για το κόμμα του κ. Τσίπρα. Αλλά, ας είναι.

Έχουμε ξαναγράψει ότι η κατασκευή ενός «νέου» –δήθεν– ιδεολογικού περιγράμματος, που θα απωθήσει τις υποτιθέμενα «παλιές» απόψεις, μοιάζει με ένα μωσαϊκό, στο οποίο καθρεπτίζεται αυτό που συνήθως περιγράφεται ως «λίγο απ' όλα». Το κίνημα του «όλοι μαζί», εκστράτευσε σε αυτήν την κατεύθυνση μετά το 2002, με όλες του τις δυνάμεις. Η επιταχυνόμενη ενσωμάτωσή του και η καταφυγή του –χωρίς προσχήματα– κάτω από τις «στοργικές» φτερούγες της αριστεράς, που προβάρει σαν το γύφτικο σκεπάρνι τις κυβερνητικές της φορεσιές, δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί. Ευχόμαστε το καλύτερο.

Ας μην άγχεται η μηδενιστική ουρίτσα της αριστεράς. Είναι αδιαμφισβήτητη, –ιστορικά και πολιτικά– η θέση της στο αριστερό «κύκλωμα» και κατοχυρωμένη στο παρόν. Στους «συνεπείς» μηδενιστές, –αλλά και τους γιαλαντζί– της ίδιας συνομοταξίας, αφιερώνουμε το παρακάτω απόσπασμα...

«Την πρακτική του κομμουνισμού, έτσι όπως τη ζούμε, την ονομάζουμε "το Κόμμα". Όταν καταφέρνουμε να ξεπεράσουμε μαζί ένα εμπόδιο ή αποκτούμε ένα ανώτερο επίπεδο "μοιράσματος" λέμε πως "χτίζουμε το Κόμμα". Σίγουρα κι άλλοι που δεν τους γνωρίζουμε ακόμα, χτίζουν το Κόμμα κάπου αλλού. Αυτό το κάλεσμα απευθύνεται σ' αυτούς. Καμία εμπειρία του κομμουνισμού στην εποχή μας δε μπορεί να επιβιώσει χωρίς να οργανωθεί, να συνδεθεί με άλλους, να τεθεί υπό κρίση, να διεξάγει πόλεμο. […] Το Κόμμα είναι ένα σύνολο χώρων, υποδομών, κομμουνιστοκοποιημένων μέσων˙ και τα όνειρα, τα σώματα, οι ψίθυροι, οι σκέψεις, οι επιθυμίες που κυκλοφορούν σ' αυτούς τους χώρους, η χρήση αυτών των μέσων, το μοίρασμα αυτών των υποδομών. Η έννοια του Κόμματος απαντάει στην αναγκαιότητα μιας ελάχιστης μορφής, που μας κάνει προσιτούς ενώ μας επιτρέπει να παραμένουμε αόρατοι […] Κοιτάζοντας το από πιο κοντά, το Κόμμα δε μπορεί να είναι παρά μόνο αυτό: Μετατροπή της ευαισθησίας σε δύναμη» (**Αόρατη Επιτροπή**, Κάλεσμα, Γαλλία 2004).

Και επειδή το *«Παντού οι συμμαχίες είναι δυνατές»* ήταν ήδη από τότε διαδεδομένο να κλείσουμε με ένα ακόμα απόσπασμα από τους παραπάνω «αόρατους»:

«Σε κάθε ηθικό μέλημα, σε κάθε μέλημα για γνησιότητα, αντιπαραθέτουμε τη συλλογική διαμόρφωση μιας στρατηγικής. Δεν είναι κακό παρά μόνο αυτό μας εμποδίζει την ανάπτυξη της δύναμής μας. Από αυτή τη θέση προκύπτει το ότι δεν διαχωρίζουμε την οικονομία από την πολιτική. Η προοπτική του να σχηματίσουμε συμμορίες δε μας τρομάζει, αυτή του να θεωρηθούμε μια μαφία μάλλον μας διασκεδάζει».

...Καλή διασκέδαση, λοιπόν...

Συσπείρωση Αναρχικών

«Όταν ρίχνεις με το τόξο για να κερδίσεις
μια απλή πέτρα,
πετυχαίνεις εύκολα το στόχο...
Όταν ρίχνεις με τόξο για να κερδίσεις
ένα μπρούτζινο στολίδι,
γίνεσαι ανήσυχος...
Και όταν ρίχνεις με τόξο για να κερδίσεις
μια χούφτα χρυσάφι,
ταράζεσαι τόσο που χάνεις το στόχο...
Η δεξιοτεχνία σου είναι η ίδια,
μα σε επηρεάζει η αξία του επάθλου.
Όσο μεγαλύτερη αξία αποκτά το εξωτερικό
τόσο περισσότερο στερεύει το εσωτερικό».

Zhuang zi

Ο χώρος της ΑΝΑΡΧΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗΣ Αθήνας
ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΙΚΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ και ΠΕΜΠΤΗ 5-7μμ

****

Η ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Θεσσαλονίκης
(Δελμούζου 3, πρώτη παράλληλος της Φιλίππου, από Αγίας Σοφίας)
ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΙΚΤΗ κάθε ΤΕΤΑΡΤΗ 5.30 - 8 μμ και το ΣΑΒΒΑΤΟ από 10³⁰ πμ-12³⁰ μμ
τηλέφωνο επικοινωνίας: 69 92 23 12 86

****

Σας υπενθυμίζουμε πως όταν στέλνετε ΣΥΣΤΗΜΕΝΕΣ επιστολές ή δέματα, θα πρέπει να

Η ΠΡΕΖΑ ΘΕΡΙΖΕΙ...
ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΓΕΝΙΚΕΥΕΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

Επειδή
Εξάρτηση και
Ελευθερία είναι

σαν το γύφτικο σκεπάρνι τις κυβερνητικές της φορεσιές, δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί. Ευχόμαστε το καλύτερο.

Ας μην άγχεται η μηδενιστική ουρίτσα της αριστεράς. Είναι αδιαμφισβήτητη, –ιστορικά και πολιτικά– η θέση της στο αριστερό «κύκλωμα» και κατοχυρωμένη στο παρόν. Στους «συνεπείς» μηδενιστές,

κοποιημένων μέσων" και τα όνειρα, τα σώματα, οι ψίθυροι, οι σκέψεις, οι επιθυμίες που κυκλοφορούν σ' αυτούς τους χώρους, η χρήση αυτών των μέσων, το μοίρασμα αυτών των υποδομών. Η έννοια του Κόμματος απαντάει στην αναγκαιότητα μιας ελάχιστης μορφής, που μας κάνει προσιτούς ενώ μας επιτρέπει να παραμένουμε

δύναμη» (Αόρατη Επιτροπή, Κάλεσμα, Γαλλία 2004).

Και επειδή το «*Παντού οι συμμαχίες είναι δυνατές*» ήταν ήδη από τότε διαδεδομένο να κλείσουμε με ένα ακόμα απόσπασμα από τους παραπάνω «αόρατους»:

«*Σε κάθε ηθικό μέλημα, σε κάθε μέλημα για γνησιότητα, αντιπαραθέτουμε τη συλλο-*

την οικονομία από την πολιτική. Η προοπτική του να σχηματίσουμε συμμορίες δε μας τρομάζει, αυτή του να θεωρηθούμε μια μαφία μάλλον μας διασκεδάζει».

...Καλή διασκέδαση, λοιπόν...

Συσπείρωση Αναρχικών

Ο χώρος της ΑΝΑΡΧΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗΣ Αθήνας

ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΙΚΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ και ΠΕΜΠΤΗ 5-7μμ

****

Η ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Θεσσαλονίκης

(Δελμούζου 3, πρώτη παράλληλος της Φιλίππου, από Αγίας Σοφίας)

ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΙΚΤΗ κάθε ΤΕΤΑΡΤΗ 5.30 - 8 μμ και το ΣΑΒΒΑΤΟ από 10^{30} πμ-12^{30} μμ

τηλέφωνο επικοινωνίας: 69 92 23 12 86

****

Σας υπενθυμίζουμε πως όταν στέλνετε ΣΥΣΤΗΜΕΝΕΣ επιστολές ή δέματα, θα πρέπει να απευθύνονται στον Παναγιώτη Διόλιο ή στο Γιώργο Βλασσόπουλο

Από την ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ συνεχίζεται η διάθεση της ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ δεμένης σε τόμους.

Μετά τον ΠΡΩΤΟ ΤΟΜΟ (φύλλα 1-25) είναι έτοιμος και ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ (φύλλα 26-50)

***

Όσοι επιθυμούν να αποκτήσουν κάποιον από αυτούς τους τόμους μπορούν να τηλεφωνήσουν στο

69 73 799 207

Η ΠΡΕΖΑ ΘΕΡΙΖΕΙ...

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΓΕΝΙΚΕΥΕΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ <u>ΚΑΙ</u> ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

***Επειδή** Εξάρτηση και Ελευθερία είναι **ΑΣΥΜΒΙΒΑΣΤΕΣ** και **ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ** καταστάσεις*

***Επειδή** το παραμύθι περί «ελεύθερης επιλογής» στο ντοπάρισμα δεν μπορεί να ΚΑΛΥΨΕΙ την ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ, τον ΦΟΒΟ, την ΑΝΑΣΦΑΛΕΙΑ, την ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ, την ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ, την ΠΛΗΞΗ που έχουν επιβληθεί...*

...γι αυτό δεν μπορεί να χτιστεί μια ανθρώπινη και ελεύθερη κοινωνία με μέσα που καταστρέφουν ανθρώπινες υπάρξεις και συμπορεύονται με τα σχέδια των κρατιστών.

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΑΘΕ ΕΞΟΥΣΙΑ, ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΑΓΩΝΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΕ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ ΝΑΡΚΩΣΗ, ΕΞΑΡΤΗΣΗ και ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ

Αναρχική Αρχειοθήκη

Ο χώρος της ΑΝΑΡΧΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗΣ Αθήνας
ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΙΚΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ και ΠΕΜΠΤΗ 5-7μμ

* * * * * * * * * * * * * * * * * * *

Η ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Θεσσαλονίκης
(Δελμούζου 3, πρώτη παράλληλος της Φιλίππου, από Αγίας Σοφίας)
ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΙΚΤΗ κάθε ΤΕΤΑΡΤΗ 5.30 - 8 μμ και το ΣΑΒΒΑΤΟ από 10^{30} πμ-12^{30} μμ
τηλέφωνο επικοινωνίας: 69 92 23 12 86

* * * * * * * * * * * * * * * * * *

Σας υπενθυμίζουμε πως όταν στέλνετε ΣΥΣΤΗΜΕΝΕΣ επιστολές ή δέματα, θα πρέπει να απευθύνονται στον Παναγιώτη Λιόλιο ή στο Γιώργο Βλασσόπουλο

Από την
ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ
συνεχίζεται η διάθεση
της ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ δεμένης
σε τόμους.
Μετά τον ΠΡΩΤΟ ΤΟΜΟ
(φύλλα 1-25)
είναι έτοιμος και
ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ
(φύλλα 26-50)

***

Όσοι επιθυμούν να
αποκτήσουν κάποιον από
αυτούς τους τόμους
μπορούν να τηλεφωνήσουν
στο
69 73 799 207

Η ΠΡΕΖΑ ΘΕΡΙΖΕΙ...
ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΓΕΝΙΚΕΥΕΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

Επειδή Εξάρτηση και Ελευθερία είναι ΑΣΥΜΒΙΒΑΣΤΕΣ και ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ καταστάσεις

Επειδή το παραμύθι περί «ελεύθερης επιλογής» στο ντοπάρισμα δεν μπορεί να ΚΑΛΥΨΕΙ την ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ, τον ΦΟΒΟ, την ΑΝΑΣΦΑΛΕΙΑ, την ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ, την ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ, την ΠΛΗΞΗ που έχουν επιβληθεί...

...γι αυτό δεν μπορεί να χτιστεί μια ανθρώπινη και ελεύθερη κοινωνία με μέσα που καταστρέφουν ανθρώπινες υπάρξεις και συμπορεύονται με τα σχέδια των κρατιστών.

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΑΘΕ ΕΞΟΥΣΙΑ, ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΑΓΩΝΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΕ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ ΝΑΡΚΩΣΗ, ΕΞΑΡΤΗΣΗ και ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ

Αναρχική Αρχειοθήκη

ANARCHY PRESS GR
Αναρχικές Απόψεις – Ειδήσεις – Σχόλια